

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

62 metai
2019 m. rugsėjo 5 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

REKOMENDACIJOS

Taryba

2019/C 301/01	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Belgijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Belgijos stabilumo programos	1
2019/C 301/02	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Bulgarijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Bulgarijos konvergencijos programos	8
2019/C 301/03	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Čekijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Čekijos konvergencijos programos	15
2019/C 301/04	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Danijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Danijos konvergencijos programos	20
2019/C 301/05	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Vokietijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Vokietijos stabilumo programos	24
2019/C 301/06	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Estijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Estijos stabilumo programos	30

2019/C 301/07	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Airijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Airijos stabilumo programos	35
2019/C 301/08	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Graikijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Graikijos stabilumo programos	42
2019/C 301/09	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Ispanijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Ispanijos stabilumo programos	48
2019/C 301/10	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Prancūzijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Prancūzijos stabilumo programos	55
2019/C 301/11	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Kroatijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Kroatijos konvergencijos programos	64
2019/C 301/12	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Italijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Italijos stabilumo programos	69
2019/C 301/13	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Kipro nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Kipro stabilumo programos	80
2019/C 301/14	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Latvijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Latvijos stabilumo programos	86
2019/C 301/15	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Lietuvos stabilumo programos	91
2019/C 301/16	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Liuksemburgo nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Liuksemburgo stabilumo programos	97
2019/C 301/17	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Vengrijos konvergencijos programos	101
2019/C 301/18	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Maltos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Maltos stabilumo programos	107

2019/C 301/19	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Nyderlandų nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Nyderlandų stabilumo programos	112
2019/C 301/20	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Austrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Austrijos stabilumo programos	117
2019/C 301/21	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Lenkijos konvergencijos programos	123
2019/C 301/22	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Portugalijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Portugalijos stabilumo programos	129
2019/C 301/23	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Rumunijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Rumunijos konvergencijos programos	135
2019/C 301/24	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Slovėnijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Slovėnijos stabilumo programos	143
2019/C 301/25	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Slovakijos stabilumo programos	148
2019/C 301/26	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Suomijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Suomijos stabilumo programos	154
2019/C 301/27	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Švedijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Švedijos konvergencijos programos	159
2019/C 301/28	2019 m. liepos 9 d. Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Jungtinės Karalystės nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2018–2019 m. Jungtinės Karalystės konvergencijos programos	163

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REKOMENDACIJOS

TARYBA

TARYBOS REKOMENDACIJA

2019 m. liepos 9 d.

dėl 2019 m. Belgijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Belgijos stabilumo programos

(2019/C 301/01)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Belgija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios bus rengiama nuodugni apžvalga. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Belgija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma priemonės, kuriomis gerinamos paslaugos, padės įgyvendinti pirmąją rekomendaciją euro zonai, susijusią su atspariomis paslaugų rinkomis, priemonės, kuriomis gerinamas viešųjų finansų tvarumas, efektyvumas ir sudėtis, ir nenumatyto pelno panaudojimas valstybės skolai mažinti padės įgyvendinti antrąją rekomendaciją euro zonai, susijusią su investicijų rėmimu, viešųjų finansų būklės gerinimu ir fiskalinių rezervų atkūrimu, o priemonės, kuriomis didinamas darbo rinkos politikos veiksmingumas, padės įgyvendinti trečiąją rekomendaciją euro zonai, susijusią su sėkmingo asmenų statuso pokyčio darbo rinkoje rėmimu;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Belgijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Belgijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas ⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir Belgijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą Belgija pateikė 2019 m. balandžio 26 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Belgijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė planuoja laipsnišką nominaliojo balanso pagerėjimą nuo 0,7 % bendrojo vidaus produkto (BVP) deficito 2018 m. iki 0,0 % BVP 2022 m. Remiantis perskaiciuotu struktūriniu balansu ⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslo, t. y. struktūriniu požiūriu subalansuoto biudžeto, per 2019 m. stabilumo programos laikotarpį neplanuojama pasiekti. 2014 m. valdžios sektoriaus bendrosios skolos ir BVP santykis pasiekė aukščiausią lygį – beveik 107 % BVP, 2018 m. sumažėjo iki 102 %, o pagal 2019 m. stabilumo programą numatoma, kad iki 2022 m. jis sumažės iki 94 %. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint 2020 m. ir vėliau pasiekti planuojamus deficito tikslus, nekonkretizuotos, dėl to pagal Komisijos 2019 m. pavasario prognozę, darant prielaidą, kad politika nesikeis, 2020 m. prognozuojamas struktūrinio balanso pablogėjimas;
- (7) kadangi 2018 m. Belgija nesilaikė skolos taisyklės, 2019 m. birželio 5 d. Komisija parengė pranešimą pagal Sutarties 126 straipsnio 3 dalį. Įvertinus visus reikšmingus veiksnius, ataskaitoje padaryta išvada, kad, remiantis dabartine analize, negalima padaryti galutinės išvados, ar laikomasi skolos kriterijaus, kaip apibrėžta Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/1997;
- (8) 2019 m. stabilumo programoje Belgija patvirtina 2019 m. biudžeto plano projekte pateiktą prašymą dėl lankstumo pagal prevencinę dalį taikymo pagal Bendrai sutartą poziciją dėl lankstumo taikant Stabilumo ir augimo pakta, kurią 2016 m. vasario 12 d. patvirtino Taryba. Belgija paprašė leisti laikinai 0,5 % BVP nukrypti nuo koregavimo plano siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo dėl įgyvendinamų didelių struktūrinių reformų, turėiančių teigiamą poveikį ilgalaikiam viešųjų finansų tvarumui. Struktūrinėse reformose nurodoma pensijų reforma, mokesčių perkėlimas, įmonių pelno apmokestinimo reforma, darbo rinkos reforma, taip pat viešojo administravimo reforma. Komisijos 2019 m. pavasario prognozoje patvirtinama, kad Belgija 2019 m. laikosi minimalaus

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 1.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaiciuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

kriterijaus, užtikrindama patikimumo ribą iki 3 % BVP deficito ribos. Šiuo metu visos priemonės yra visiškai pagrįstos teisės aktais, išskyrus viešojo administravimo reformą. Atsižvelgiant į priemonių pobūdį, visų pirma į mokesčių perkėlimą ir su juo susijusią įmonių pelno apmokestinimo reformą, vis dar yra neaiškumų, susijusių su jų trumpalaikiu poveikiu, ypač atsižvelgiant į tai, kad jos daro poveikį biudžetui – dėl to pablogėjo biudžeto padėtis. Nepaisant to, šios priemonės padidino ekonomikos augimo potencialą, sumažino nedarbo lygį ir makroekonominio disbalanso riziką, o tai daro teigiamą poveikį skolos tvarumui vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu. Tuo remiantis šiuo metu Belgija gali būti vertinama kaip atitinkanti reikalavimus, kad 2019 m. galėtų pasinaudoti prašytu 0,5 % BVP laikinu nuokrypiu, su sąlyga, kad ji tinkamai įgyvendins sutartas reformas; jų įgyvendinimas bus stebimas per Europos semestrą;

- (9) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Belgijai užtikrinti, kad 2019 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų ⁽⁷⁾ nominalus augimas neviršytų 1,8 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Kadangi Belgija atitinka reikalavimus, kad pagal struktūrinių reformų išlygą jai būtų galima leisti 2019 m. laikinai nukrypti 0,5 % BVP, 2019 m. reikalaujamą struktūrinį koregavimą galima sumažinti iki 0,1 % BVP, o tai atitinka grynujų pirminių išlaidų nominalų augimą, kuris 2019 m. neviršija 2,8 %. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2018 m. ir 2019 m. (vertinant kartu) bus labai nukrypta nuo rekomenduojamo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinės trukmės biudžeto tikslo;
- (10) 2020 m., atsižvelgiant į 60 % BVP viršijantį Belgijos valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykį su BVP ir prognozuojamą 0,1 % gamybos apimtys atotrūkį, grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas turėtų neviršyti 1,6 %, o tai atitinka 0,6 % BVP struktūrinį koregavimą pagal bendrai sutartą Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų koregavimo matricą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. *Prima facie* nenumatoma, kad 2019 m. ir 2020 m. Belgija laikysis skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Bet kokias nenumatytas pajamas būtų svarbu naudoti valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykiui toliau mažinti. Belgijos viešųjų finansų vidutinio laikotarpio ir ilgalaikiam tvarumui tebegresia pavojus dėl didelio skolos ir BVP santykio ir prognozuojamo visuomenės senėjimo išlaidų, ypač susijusių su pensijomis ir ilgalaikė priežiūra, padidėjimo kombinacijos. Pensijų reformų rinkinys įstatymu nustatytas 2015 m., todėl įstatymais nustatytas pensinis amžius nuo 2025 m. ilginamas nuo 65 iki 66 metų, o nuo 2030 m. – iki 67 metų. Be to, taip pat buvo sugriežtinti amžiaus ir darbo stažo reikalavimai, taikomi ankstyvo išėjimo į pensiją atveju. Nepaisant to, viešosios išlaidos pensijoms nuo 2016 m. iki 2070 m., daugiausia per kitus du dešimtmečius, vis tiek padidėtų 2,9 procentinio punkto BVP. Be to, ankstyvo išėjimo į pensiją sąlygos kelioms didelėms valstybės tarnautojų grupėms tebėra palankesnės už standartinės sąlygas. Numatoma, kad ilgalaikės priežiūros viešosios išlaidos nuo 2016 m. iki 2070 m. padidės 1,7 procentinio punkto BVP, t. y. ir taip jau vienos didžiausių Sąjungoje viešosios išlaidos viršys vidurkį. Ilgalaikės priežiūros organizavimo susiskaidymas, kai šiuo metu kompetencija paskirstyta įvairiais administraciniais lygmenimis, kelia problemų dėl kai kurių išlaidų efektyvumo aspektų, todėl vis dar neaišku, koks yra dabartinio atsakomybės perdavimo grynasis poveikis. Sustiprinus valdymą, būtų lengviau pasiekti norimą veiksmingumą. Siekiant padidinti ilgalaikės priežiūros sistemos išlaidų veiksmingumą, dar gali būti galimybių optimizuoti priežiūros paslaugų krepšelį;
- (11) norint sudaryti daugiau galimybių viešosioms investicijoms, galima pagerinti viešųjų išlaidų sudėtį ir veiksmingumą. Nepaisant pastarojo meto sumažėjimo, bendros išlaidos, išreikštos BVP dalimi, Belgijoje tebėra vienos didžiausių euro zonoje. Iš didelio viešųjų išlaidų lygio galima spręsti, kad yra galimybių taikyti fiskalinį koregavimą, kuris būtų daugiau grindžiamas išlaidomis. Atsižvelgiant į aukštą viešųjų išlaidų lygį, tam tikrų politikos sričių rezultatai ir tam tikrų viešųjų paslaugų kokybė kelia abejonių dėl išlaidų veiksmingumo. Išlaidų peržiūros ir politikos vertinimai gali padėti Belgijai nustatyti prioritetus ir padidinti viešųjų išlaidų veiksmingumą. Be to, išlaidų peržiūras būtų galima panaudoti vertinant įmonių moksliniams tyrimams ir technologicinei plėtrai skirtos netiesioginės viešosios paramos, kuri, išreikšta BVP procentine dalimi, yra viena didžiausių Sąjungoje ir pernai toliau didėjo, veiksmingumą. Federalinės ir regioninės valdžios institucijos neseniai išreiškė norą įtraukti išlaidų peržiūrą į savo biudžeto mechanizmą;

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

- (12) biudžeto koordinavimas tarp subjektų šiuo metu nėra pakankamai lankstus, kad būtų galima sudaryti sąlygas viešosioms investicijoms į didelio masto projektus. Tokioje federalinėje valstybėje narėje kaip Belgija, kurioje įgaliojimai už didžiąją dalį išlaidų perduoti subnacionalinio lygmens valdžios institucijoms, labai svarbu veiksmingai koordinuoti biudžetą. Biudžeto koordinavimą apsunkina tai, kad, nepaisant 2013 m. pasirašyto bendradarbiavimo susitarimo, visais valdžios lygmenimis vis dar nėra jokio oficialaus susitarimo dėl metinių tikslų. Skirtingai nuo ankstesnių stabilumo programų praktikos, kai Derinimo komitetas atsižvelgė į fiskalinę trajektoriją, visų lygmenų valdžios institucijos patvirtino 2018 m. Stabilumo programoje pateiktą bendrą fiskalinę trajektoriją ir pritarė tam, kad iki 2020 m. būtų pasiekti visų lygmenų valdžios institucijų fiskaliniai tikslai. Nors šis patvirtinimas padidino bendros krypties patikimumą, nebuvo jokio oficialaus susitarimo dėl metinių fiskalinių tikslų kiekvienu valdžios lygmeniu. Kadangi trūksta susitarimo dėl tikslų kiekvienu valdžios lygmeniu, tai gali pakenkti bendros krypties siekiant vidutinio laikotarpio tikslo įgyvendinamumui. Be to, tai neleidžia Vyriausiosios finansų tarybos viešojo sektoriaus skolinimosi reikalavimų skyriui veiksmingai stebėti, kaip laikomasi šių tikslų. 2019 m. Stabilumo programoje pateikti tik orientaciniai bendrieji ir tarpiniai biudžeto tikslai, nes 2019 m. gegužės 26 d. įvyko federalinio lygmens ir regionų bei bendruomenių lygmens rinkimai;
- (13) pastaruosiu metu ekonomikos augimas paskatino darbo vietų kūrimą, o užimtumas pasiekė aukščiausią lygį per pastaruosius dešimt metų. Nepaisant to, perėjimas nuo neaktyvumo ar nedarbo prie darbo tebėra nedidelis ir Belgijai sunkiai sekasi siekti strategijoje „Europa 2020“ jai nustatyto 73,2 % užimtumo tikslo. Darbo rinkoje tebėra didelių regioninių skirtumų. Nepaisant to, kad pastaruosius penkerius metus jaunimo nedarbo lygis Briuselyje sparčiai mažėja, jis gerokai viršija Sąjungos vidurkį. Žemos kvalifikacijos asmenų, migrantų kilmės asmenų, vyresnio amžiaus darbuotojų ir neigalių asmenų dalyvavimas darbo rinkoje yra nedidelis, o tai reiškia, kad tiek struktūriniai, tiek grupei būdingi veiksniai trukdo jiems integruotis į darbo rinką, o esamos aktyvumo skatinimo priemonės nėra vienodai veiksmingos visoms gyventojų grupėms. Vyresnio amžiaus darbuotojų (55–64 m.) užimtumo lygis tebėra mažesnis už Sąjungos vidurkį, o vyresnių nei 60 metų asmenų atotrūkis nuo Sąjungos vidurkio tebėra didelis. Migrantų kilmės žmonių, visų pirma moterų, nedarbo lygis ir toliau yra didesnis, jiems būdingas mažesnis aktyvumo lygis, didesnis dirbančiųjų skurdas ir pernelyg aukšta kvalifikacija. Nors imtasi tam tikrų priemonių siekiant padėti naujai atvykusiems asmenims integruotis ir kovoti su diskriminacija, vis dar trūksta suderinto požiūrio siekiant spręsti migrantų kilmės asmenų patiriamas problemas. Siekiant spręsti dalyvavimo darbo rinkoje problemas, vykdant susitarimo dėl darbo vietų reformą, imtasi priemonių, tačiau jų poveikį dar reikia įvertinti;
- (14) ir toliau egzistuoja didelės finansinės paskatos nedirbti. Nors mokesčių perkėlimas sumažino darbo jėgos mokesčių pleišta, vidutiniškai jis tebėra didelis visiems samdomiesiems darbuotojams, išskyrus labai mažai uždirbančius samdomuosius darbuotojus (50 % vidutinio darbo užmokesčio). Belgija tebėra vienintelė valstybė narė, kurioje bedarbio pašalpų mokėjimo terminas yra neribotas, nors jos laipsniškai mažėja. Ligos ir neįgalumo pašalpų gavėjai ir antrieji šeimoje uždirbantys asmenys finansiškai skatinami nedirbti visą darbo dieną. Visų pirma finansinės paskatos nedirbti (visą darbo dieną) vienišiams tėvams (ir šiek tiek mažesniu mastu vaikų turinčioms poroms) yra ribotos dėl išlaidų ir dėl to, kad nutraukiamos išmokos. Be to, kadangi atsakomybė už socialinę apsaugą išskaidyta federaliniam, regioniniam ir vietos lygmenims, gali kilti koordinavimo problemų. Savarankiškai dirbantiems asmenims socialinės apsaugos sistemoje nėra oficialiai numatytos bedarbio pašalpos, jie nėra draudžiami nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų;
- (15) susirūpinimą ir toliau kelia tai, kad prastėja švietimo rezultatai privalomojo ugdymo sistemoje ir esama didelių švietimo sistemos skirtumų. Gali būti sumažinta pagrindinių įgūdžių neįgyjančio jaunimo procentinė dalis, visų pirma prancūzakalbių bendruomenėje, kur ši procentinė dalis viršija EBPO vidurkį. Mokymosi rezultatų skirtumai, kuriuos lemia socialinė ir ekonominė padėtis bei migrantų kilmė, yra dideli. Mokytojams reikia daugiau paramos, kad jie galėtų spręsti su įvairove susijusius klausimus, todėl vis dar reikia pritaikyti mokytojų tęstinį profesinį tobulėjimą. Siekiant didinti žinioms imlų, tvarų ir integracinį augimą ir socialinę įtrauktį, reikia stiprinti reformas, kuriomis siekiama gerinti mokymosi rezultatus ir šalinti skirtumus. Daroma pažanga įgyvendinant Kompetencijos pakta, prancūzakalbių bendruomenės pavyzdinę mokyklų reformą, kuria siekiama gerinti pagrindinius įgūdžius, veiksmingumą, valdymą ir kovoti su nelygybe. Priimti ir nuo 2020 m. rugsėjo mėn. bus taikomi potvarkiai dėl mokytojų darbo organizavimo, bendrosios mokymo programos, mokyklų direktorių statuso ir naujų mokinių

prancūzų kalbos žinių stiprinimo. Nuo 2019–2020 m. flamandų bendruomenė įgyvendina tam tikras vidurinio ugdymo reformas, tačiau susirūpinimą ir toliau kelia ankstyvas mokinių skirstymas pagal gabumus. Šių reformų ir priemonių poveikis taip pat priklausys nuo jų veiksmingo įgyvendinimo ir stebėsenos. Federalinis parlamentas taip pat sumažino privalomojo ugdymo amžių nuo šešerių iki penkerių metų. Atsižvelgiant į jau ir taip aukštą švietimo išlaidų lygį, reformas reikės įgyvendinti daugiau dėmesio skiriant sistemos veiksmingumo ir efektyvumo didinimui, taip pat jos gebėjimui užtikrinti į ateitį orientuotas ir darbo rinkai svarbias kompetencijas;

- (16) įgūdžių paklausos ir pasiūlos neatitiktis ir menkas profesinis judumas stabdo darbo vietų kūrimą ir našumo augimą. Nepaisant kelių regioninių ir federalinių priemonių, kurių imtasi siekiant spręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemą ir didinti aktyvumo skatinimą, taip pat ir vykdant susitarimo dėl darbo vietų reformą, keliuose sektoriuose, visų pirma informacinių ir ryšių technologijų, statybų ir sveikatos sektoriuose, pastebimas darbo jėgos trūkumas. Statybų sektoriaus augimą stabdo įgūdžių nebuvimas ir darbo jėgos trūkumas. Kai kuriuose sektoriuose yra svarbių darbo jėgos perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo poreikių. Suaugusiųjų dalyvavimas švietimo ir mokymo veikloje bei darbo jėgos judumas taip pat yra nedidelis. Svarbus klausimas yra prasti kalbiniai įgūdžiai, ypač Briuselyje, kur, remiantis 2019 m. nacionaline reformų programa, apie 50 % darbo pasiūlymų reikalaujama mokėti ir prancūzų, ir olandų kalbas. Tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius yra didelis, tačiau gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) sričių absolventų yra per mažai. 2016 m. Belgija užėmė 26-tą vietą Sąjungoje pagal aukštųjų mokyklų STEM sričių absolventų skaičių: naujų studentų, ypač moterų, skaičius susijusių sričių aukštosiose mokyklose yra mažas. Įgyvendinant 2012–2020 m. STEM veiksmų planą Flandrijoje padaryta pažanga, tačiau asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą STEM srityje techninio ir profesinio rengimo mokyklose, skaičius nesikeičia nuo 2010 m. Prancūzakalbių bendruomenė neturi STEM politikos strategijos ir dar turi įgyvendinti neseniai patvirtintą mokykloms skirtą „Skaitmeninio švietimo strategijos“ planą. Specialistų, turinčių verslumo žinių ir mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos sričių žinių, trūkumas stabdo startuolių plėtrą. Bendras skaitmeninių įgūdžių lygis yra geras, tačiau negerėja. 2019 m. nacionalinėje reformų programoje pabrėžiamas Flandrijos ir Valonijos susitarimas ir planuojamas Flandrijos ir Briuselio sostinės regiono susitarimas gerinti tarp-regioninį darbo jėgos judumą;
- (17) moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra yra sutelkti keliose pramonės šakose, o inovacijų sklaida likusiai ekonomikai yra nepakankama, ir tai galiausiai stabdo našumo augimą. Viešosiomis lėšomis finansuojami moksliniai tyrimai nesiekia Sąjungos vidurkio. Mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų srityje taip pat yra regioninių ir subregioninių skirtumų. Nacionaliniame strateginių investicijų pakte nurodyta, kad skaitmeninio didinimas yra perspektyvus būdas Belgijos našumui ir inovaciniam pajėgumui skatinti. Tam reikia investicijų į skaitmeninę infrastruktūrą, be kita ko, imtis veiksmingų priemonių siekiant sėkmingai įdiegti 5G tinklus, žmogiškojo kapitalo ir verslumo dvasios, taip pat spartesnio skaitmeninių technologijų diegimo, visų pirma iki šiol atsiliekančiose įmonėse;
- (18) po kelerius metus trukusių menkų viešųjų investicijų blogėja kelių infrastruktūros kokybė. Tuo pat metu didelio ir tankaus tinklo išlaikymas regionams ir vietos valdžios institucijoms neatrodo ekonomiškai efektyvus. Eismo spūstys Belgijos keliuose yra vienos didžiausių Sąjungoje. Geležinkelių infrastruktūra yra tanki ir kokybiška, tačiau ją užbaigti ir atnaujinti tebėra sudėtinga, o eismo spūstys daugiausia susidaro aplink Briuselį ir Antverpeno ir Zebriugės uostų prieigose. Numatoma daug investuoti į priemiesčių geležinkelių infrastruktūrą ir signalinę įrangą, tačiau procesą visų pirma stabdo regionų biudžeto paskirstymo taisyklės. Be to, iškreipiamosios paskatos ir kliūtys konkurencijai ir investicijoms į keleivių vežimo vidaus geležinkeliais ir tarp miestiniais autobusais paslaugas riboja alternatyvių kolektyvinio ir mažo anglies dioksido kiekio transporto paslaugų pasiūlą ir paklausą. Vis didesnes spūstis iš dalies galima paaiškinti tuo, kad skatinant nemokamai naudotis keliais, įmonių automobiliams taikant mokesčių atskaitą ir mažus aplinkos mokesčius nuolat didėja lengvųjų automobilių skaičius. Dideli nekilnojamojo turto sandorių mokesčiai ir įmonių automobiliams taikomos specialios sąlygos neigiamai veikia judumą. Geležinkelių paslaugų kokybė sumažėjo, o viešojo transporto paslaugų pasiūlą miestuose ir tarp miestų ir kaimų

dar galima gerinti, ypač Valonijoje, kur galimybė nuvykti į darbo vietą yra didelė kliūtis darbo ieškantiems asmenims. 2019 m. nacionalinės reformų programos duomenimis, visuose regionuose įgyvendinamos svarbios investicijos ir vykdomos reformos, o federaliniu lygmeniu ir bendradarbiaujant su regionais baigiami vykdyti priemiestinių geležinkelių tinklo aplink Briuselį statybos darbai. Belgija priėmė įstatymą dėl vidaus geležinkelių paslaugų teikimo atvėrimo, tačiau keleivinio transporto paslaugų, teikiamų pagal viešųjų paslaugų išipareigojimus pagal tiesiogiai sudarytą sutartį, dalis Belgijoje tebėra labai didelė. Privačioms autobusų įmonėms neleidžiama teikti vežimo tarp miestinių autobusais paslaugų. Įvairios vietos valdžios institucijos taiko skirtingas taksi taisykles. Nors regionai parengė savo judumo planus, dėl sudėtingo koordinavimo neįmanoma parengti bendros judumo Belgijoje vizijos, tam tikrais atvejais apimančios pasienio miestus ir regionus. Geležinkelių reguliavimo institucija turi galimybių plėtoti reguliavimo veiklos sritį;

- (19) siekiant remti energetikos pertvarką, reikia didelių investicijų. Iki energetikos normų įdiegimo pastatytų senų pastatų renovacija padės pasiekti 2020 m. ir 2030 m. išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslus. Alternatyviojo kuro infrastruktūra diegiama gana lėtai. Reikia didelių investicijų į elektros energijos gamybą, taip pat į tinklų sujungimo pajėgumus, pažangiųjų tinklų saugojimo įrenginius ir energijos vartojimo efektyvumą;
- (20) nepaisant Vyriausybės pastangų, įmonėms tenkanti reguliavimo ir administracinė našta tebėra didelė ir atsiliepia verslumui. Startuolių ir mažųjų įmonių apmokestinimas sumažintas, tačiau finansinių investicijų apmokestinimas tebėra sudėtingas. Belgija reformavo savo bendrovių teisės kodeksą, sumažindama bendrovių teisinių formų skaičių, palengvindama teisinį elektroninį bendravimą, sumažindama minimalius kapitalo reikalavimus ir, kaip nurodyta 2019 m. nacionalinėje reformų programoje, pertvarkydama nemokumo įstatymą, kad į jį būtų įtrauktos laisvosios profesijos. Vis dėlto, nepaisant šių pastangų, ilgai užtrunka statybų leidimų išdavimas, brangiai kainuoja nekilnojamojo turto registravimas, o teismo procesai trunka ilgai. Vykstant administracinį teisingumą kyla sunkumų dėl išteklių trūkumo ir ilgai trunkančių procedūrų, dėl kurių labai vėluojama, visų pirma išduodant statybų leidimus, bet taip pat ir vykstant viešųjų pirkimų procedūras. Be to, klimato, energetikos, skaitmeninės ir transporto politikos koordinavimas yra sudėtingas ir gali būti tobulinamas. Muitinių ir rinkos priežiūros institucijų bendradarbiavimas nėra optimalus ir didėja pavojus, kad per Belgijos sienas į Sąjungą įvežamos reikalavimų neatitinkančios prekės. Į politikos formavimo procesą galėtų būti geriau integruojamas poveikio vertinimas. Įmonėms teikiamų skaitmeninių viešųjų paslaugų kokybė yra žema. Nepakankamas teisingumo sistemos skaitmeninimas tebėra rimta problema, ypač duomenų rinkimo srityje. Teisingumo sistemos skaitmeninimo užbaigimas yra svarbi tolesnio teisingumo sistemos kokybės gerinimo, pavyzdžiui, verslo procesų atnaujinimo ir geresnio žmoniškųjų ir finansinių išteklių valdymo teismuose, sąlyga;
- (21) kliūtys konkurencijai ir investavimui į kelias verslo paslaugas stabdo augimą ir našumą. Naujų paslaugų teikėjų patekimo į rinką rodikliai yra gerokai mažesni nei Sąjungos vidurkis, o pelno normos yra didesnės nei Sąjungos vidurkis. Komisijos ribojimo rodiklis rodo, kad Belgijos apskaitininkų, mokesčių konsultantų, architektų ir nekilnojamojo turto agentų reglamentavimo sistema yra gerokai griežtesnė už Sąjungos vidurkį. Neseniai priimtu įstatymu nustatyti griežtesni reikalavimai patentiniams patikėtiniams. Federalinio planavimo biuro vertinimu, dideliu mastu sumažinus teisės, apskaitos ir architektūros paslaugų reglamentavimo našta, padidėtų darbo našumas. Reguluojami notarų mokesčiai už nekilnojamojo turto sandorius yra dideli ir prisideda prie didelių registracijos mokesčių. Regionai yra nevienodai pertvarkę amatininkų ir prekybininkų profesijas. Mažmeninės prekybos sektoriui vis dar taikomi veiklos apribojimai, kurie trukdo šio sektoriaus našumui ir neskatina investicijų. Prekybos centrų sektoriuje vyrauja neoptimalus konkurencijos lygis, kurį daugiausia lemia didelė koncentracija ir maža patekimo į rinką ir pasitraukimo iš jos dinamika. Pagal mažmeninės prekybos ribojimo rodiklį Belgija yra šešta valstybė narė, kurioje mažmenininkų veiklos aplinka griežčiausiai. 2019 m. nacionalinėje reformų programoje akcentuojamos neseniai Briuselio sostinės regione įvykdytos reformos, kuriomis siekiama palengvinti mažmeninės prekybos įmonių įsisteigimą. Telekomunikacijų rinkai būdinga didelė koncentracija (ją dar labiau sustiprina pastarojo meto įmonių perėmimas) ir silpna konkurencija. Tai taip pat rodo santykinai didelės fiksuotojo ryšio paslaugų kainos, palyginti su kitomis atitinkamomis šalimis. Mažmeninei fiksuotojo ryšio tinklų rinkai būdingos geografiškai apibrėžtos rinkoje šitvirtinusių operatoriaus ir kabelinių tinklų operatoriaus duopolijos. Dėl to kai kuriems operatoriams gali kilti kliūčių norint teikti į paketus įtrauktas susietas fiksuotojo ir judriojo ryšio paslaugas. 2019 m. nacionalinėje reformų programoje pabrėžiama, kad buvo patvirtinta ekonominės teisės

reforma, kuria siekiama gerinti konkurencijos teisės aktų laikymąsi ir Belgijos konkurencijos institucijos veikimą, užtikrinant, kad procedūros būtų veiksmingesnės, ir sumažinti tolesnių ginčų Rinkos teisme (*Cour des Marchés/Martenhof*), riziką. Palyginti su kitų valstybių narių konkurencijos institucijomis, Belgijos konkurencijos institucijos ištekliai yra riboti;

- (22) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Belgijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (23) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Belgijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Belgija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Belgijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (24) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrino 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁸⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Belgijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2020 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 1,6 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Nenumatytas pajamas panaudoti tam, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis. Tęsti reformas, kuriomis siekiama užtikrinti ilgalaikės priežiūros ir pensijų sistemų fiskalinį tvarumą, be kita ko, ribojant ankstyvo pasitraukimo iš darbo rinkos galimybes. Visais valdžios lygmenimis gerinti viešųjų išlaidų sudėtį ir didinti jų veiksmingumą, visų pirma atliekant išlaidų peržiūras, taip pat visais valdžios lygmenimis gerinti fiskalinės politikos koordinavimą, siekiant sudaryti sąlygas viešosioms investicijoms.
2. Šalinti paskatas nedirbti ir didinti aktyvios darbo rinkos politikos, visų pirma taikomos žemos kvalifikacijos darbuotojams, vyresnio amžiaus darbuotojams ir migrantų kilmės asmenims, veiksmingumą. Gerinti švietimo ir mokymo sistemų veiksmingumą ir įtraukumą ir spręsti įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties problemą.
3. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į darnųjį transportą, įskaitant geležinkelių infrastruktūros atnaujinimą, perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio energetikos, mokslinius tyrimus ir inovacijas, visų pirma skaitmeninimą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Spręsti didėjančias judumo problemas, stiprinant paskatas ir šalinant kliūtis didinti kolektyvinio ir mažataršio transporto pasiūlą ir paklausą.
4. Mažinti reglamentavimo ir administracinę naštą siekiant skatinti verslumą ir šalinti kliūtis konkurencijai paslaugų, visų pirma telekomunikacijų, mažmeninių ir profesinių paslaugų, srityse.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Bulgarijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Bulgarijos konvergencijos programos**

(2019/C 301/02)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Bulgarija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą.

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Bulgarijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Bulgarijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas⁽³⁾, veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas, ir Bulgarijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Bulgarijoje yra susidarę makroekonominiai disbalansai. Visų pirma, esama ne tik silpnų grandžių finansų sektoriuje, bet ir didelio išskolinimo ir daug neveiksnių paskolų įmonių sektoriuje. Padaryta pažanga šalinant disbalanso priežastis, tačiau bus itin svarbu visapusiškai įgyvendinti ir stebėti neseniai pradėtas priežiūros ir valdymo reformas bankų ir ne bankų finansų įstaigų sektoriuose;
- (3) 2019 m. balandžio 24 d. Bulgarija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu.
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) šiuo metu Bulgarijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė siekia kad, pradedant nuo 2 % bendrojo vidaus produkto (BVP) nominalaus pertekliaus 2018 m., 2019 m. susidarytų 0,3 % BVP deficitas, o 2020 m. susidarytų 0,4 % BVP, 2021 m. – 0,2 % BVP ir 2022 m. – 0,1 % BVP perteklius. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁵⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslas, t. y. 1 % BVP struktūrinis deficitas, programos laikotarpiu ir toliau bus viršijamas. 2019 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP nuo 22,6 % BVP 2018 m. laipsniškai mažės iki 16,7 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos šios biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad 2019 m. struktūrinis balansas pasieks 0,7 % BVP perteklių, o 2020 m. – 0,6 % BVP perteklių, taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 m. ir 2020 m. Bulgarija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (6) mokesstinės pajamos auga, mokesčių prievolių vykdymas gerėja ir vykdomos kelios iniciatyvos. Tačiau neatrodo, kad mokesčių surinkimas visur gerėtų vienodu tempu. Tai ypač pasakytina apie su darbo jėga susijusius mokesčius ir socialinio draudimo įmokas ir kai kurių kategorijų akcizus. Taip pat esama įrodymų, kad nedeklaruojamas darbas ir neteisėta prekyba degalais tebėra problema. Norint sumažinti vis dar didelę šešėlinę ekonomiką labai svarbu toliau stengtis gerinti mokesčių surinkimą ir imtis papildomų tikslinių priemonių problemoms konkrečiose mokesčių sistemos srityse spręsti;
- (7) Vyriausybė ėmėsi veiksmų viešųjų išlaidų veiksmingumui didinti. Pasaulio bankas baigė įvairių viešųjų institucijų (ministerijų ir savivaldybių) išlaidų peržiūrą ir du bandomuosius tyrimus (vieną dėl viešosios tvarkos palaikymo bei gaisrų gesinimo, kitą – dėl atliekų tvarkymo), taip pat parengė būsimų Vyriausybės atliekamų peržiūrų vadovą. 2018 m. vidutinės trukmės fiskalinėje strategijoje Vyriausybė nustatė keletą veiklos rodiklių, pagal kuriuos vertinamas išlaidų įvairiose politikos srityse poveikis per tam tikrą laikotarpį ir kuriais remiamasi atliekant vertinimą ir biudžeto planavimą. Tikimasi, kad veiksmais, kurių bus imtasi pagal šias iniciatyvas, bus pagerinta viešųjų išlaidų kokybė, veiksmingumas ir skaidrumas, o kartu ir viešųjų gėrybių kiekis bei kokybė;

⁽³⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 7.

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (8) valstybės valdomos įmonių bendrasis valdymas yra prastas – tą didžia dalimi rodo ir jų ekonominės veiklos rezultatai. Valstybės valdomų įmonių bendrojo valdymo teisinės sistemos reforma vykdoma bendradarbiaujant su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) ir padedant Komisijos Paramos struktūrinėms reformoms tarnybai. Reforma siekiama pašalinti esamus trūkumus suderinant nacionalinės teisės aktus su EBPO parengtomis valstybės valdomų įmonių bendrojo valdymo gairėmis. Sistemos priėmimas ir veiksmingas įgyvendinimas užtikrins tęstinumą ir bus labai svarbūs reformos sėkmei;
- (9) esant palankiai ekonominei aplinkai, vidutiniai bankų kapitalo ir likvidumo rodikliai pagerėjo. Be to, ne finansų bendrovių neveiksnių paskolų sumažėjo, tačiau jų tebėra daug. Antrinė neveiksnių paskolų rinka tapo dinamiškesnė. 2019 m. gegužės 30 d. BNB priėmė sprendimą, kuriuo įgyvendinamos EBI gairės dėl neveiksnių ir restruktūrizuotų pozicijų valdymo. Tolesnės priemonės, kurių imtasi po finansų sektoriaus peržiūrų, sustiprino bankų sektorių, tačiau tam tikras pažeidžiamumas išlieka. 2018 m. pateiktos naujos reguliavimo iniciatyvos apėmė didelėms pozicijoms taikomas taisykles, susijusių klientų nustatymo taisykles, anticiklinio kapitalo rezervo normos padidinimą ir paskolos gavėjams skirtų makroprudencinių priemonių taikymą. Kad būtų remiama patikima verslo praktika, labai svarbu imtis tolesnių veiksmų, susijusių su teisėkūros iniciatyvomis dėl susijusių šalių pozicijų, toliau dėti priežiūros pastangas riboti paskolas susijusioms šalims ir bausti už pažeidimus, susijusius su įkaitu. Bankų pertvarkymo sistemos stiprinimas yra dar viena numatyta priemonė, padėsianti didinti finansų sektoriaus atsparumą;
- (10) užbaigus nemokumo reformą būtų galima sumažinti didelę negrąžintą privačiojo sektoriaus skolą ir vis dar didelę neveiksnių paskolų dalį. Dėl kai kurių trūkstamų elementų mažėja nemokumo sistemos efektyvumas ir rezultatyvumas, todėl nemokumo procesas vyksta lėtai ir brangiai kainuoja. Be to, nesant tinkamų stebėsenos priemonių negalima tinkamai išanalizuoti dabartinių ir naujų iki nemokumo paskelbimo taikomų ir nemokumo procedūrų ir nustatyti konkrečių kliūčių ar silpnų vietų. 2018 m. spalio mėn. Bulgarija paprašė Komisijos Paramos struktūrinėms reformoms tarnybos padėti jai paspartinti nemokumo sistemos reformą. Vykdamas šį projektą nustatomos nemokumo sistemos spragos ir bus parengtas veiksmų planas joms pašalinti. Svarbu išlaikyti reformų tempą ir įgyvendinti būsimą veiksmų planą;
- (11) 2018 m. ir vėliau 2019 m. gegužės mėn. Bulgarija priėmė teisės aktų pakeitimus ir siekia, kad Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 ⁽⁶⁾ (Ketvirtoji kovos su pinigų plovimu direktyva) būtų visiškai nuosekliai perkelta į nacionalinę teisę. Reikėtų skirti dėmesio veiksmingam šių priemonių įgyvendinimui. Valdžios institucijos dar nebaigė rengti nacionalinio rizikos vertinimo ir apie jį nepranešė; šis vertinimas yra tinkamos nacionalinės kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu politikos formavimo pagrindas. Be to, iš naujausių pokyčių bankų sektoriuje galima spręsti, kad reikia stiprinti tarptautinių finansinių sandorių nacionalinę priežiūrą ir užtikrinti veiksmingą kovos su pinigų plovimu sistemos taikymo užtikrinimą. Reikia veiksmingiau mažinti korupcijos riziką, nes tai yra pirminis su pinigų plovimu susijęs nusikaltimas. Bulgarijos valdžios institucijos turės pasiekti konkrečių rezultatų ir sukauptą patirtį įtvirtinti galutiniuose sprendimuose aukšto lygio korupcijos bylose. Finansų tyrimas ir finansinių profilių sudarymas atliekami retai;
- (12) reformuojama ne bankų finansų įstaigų priežiūra. 2017 m. rugsėjo mėn. Finansų priežiūros komisija, bendradarbiaudama su Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija, priėmė ne bankų finansų įstaigų priežiūros reformavimo veiksmų planą. Visapusiškas ir savalaikis veiksmų plano įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas padės užtikrinti tinkamą ne bankų finansų sektoriaus priežiūrą. Priimti antrinės teisės aktų pakeitimai, kuriais siekiama pagerinti vertinimo taisykles ir jų taikymą. Jų veiksmingas įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas padėtų išspręsti likusias anksčiau nustatytas vertinimo problemas. Galiausiai, grupės lygmens priežiūra tebekelia problemų, kai reikia užtikrinti tinkamą riziką grindžiamą draudimo priežiūrą;

⁽⁶⁾ 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB (OL L 141, 2015 6 5, p. 73).

- (13) automobilių draudimo sektoriuje esama pažeidžiamumo. Nustačius tiksliai apibrėžtas kompensavimo taisykles, teisėjams būtų lengviau laikytis labiau suderinto požiūrio priimant sprendimus atskirose bylose. Ilguoju laikotarpiu tokia metodika padėtų sumažinti išlaidas, kintamumą ir vairuotojų civilinės atsakomybės draudimo veiklos riziką. Sektoriaus tvarumui taip pat būtų naudingas patobulintas kainų nustatymas, kai atsižvelgiama į klientų vairavimo istoriją. Finansų priežiūros komisija pasiūlė nuolaidų dėl draudžiamųjų įvykių nebuvimo sistemą, dėl kurios dabar vyksta plataus masto vieši debatai. Galiausiai, kilo rimtų abejonių dėl žaliosios kortelės sistemos biuro likvidumo, visų pirma dėl to, kad vienas Bulgarijos draudikas neišmokėjo draudimo išmokų. Kad sistema būtų patikima ir efektyvi, reikia, kad visi jos nariai griežtai laikytųsi savo įsipareigojimų;
- (14) labai trūksta investicijų į infrastruktūrą. Transporto infrastruktūros aprėptis ir kokybė pagerėjo, tačiau vis dar nesiekia Sąjungos vidurkio. Transeuropinis transporto tinklas Bulgarijoje dar neužbaigtas. Be to, per pastaruosius penkerius metus labai išaugo kelių transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Reikia toliau plėtoti geležinkelių ir kelių ruožus, taip pat atitinkamas Europos geležinkelių eismo valdymo sistemas ir intelektines transporto sistemas. Bulgarijos miesto nuotekų surinkimo ir valymo rodikliai yra žemi, oro taršos lygis didelis, o į sąvartynus pristatomų komunalinių atliekų kiekis ir perdirbimo rodiklis yra gerokai žemesni už Sąjungos vidurkį. Būtinoms investicijoms, kuriomis būtų skatinamas tvarus vandens išteklių valdymas, efektyvus išteklių naudojimas ir perėjimas prie žiedinės ekonomikos. Be to, reikia didelių investicijų į energetikos ir klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos sritis. Didelis ekonomikos energijos suvartojimo intensyvumas ir lėta pažanga siekiant energijos vartojimo efektyvumo tikslų, visų pirma pastatų sektoriuje, stabdo šalies įmonių našumą ir konkurencingumą. Todėl reikia dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti, kad naudojant tikslines investicijas pramonės, transporto ir pastatų sektoriuose būtų sutaupyta daug energijos. Didesnės investicijos į šviesios energetikos infrastruktūrą (pvz., šviesios ir mažo anglies dioksido kiekio energijos gamybą, jungtis ir pažangiuosius elektros energijos tinklus) atsižvelgiant į prioritetus, nustatytus Bulgarijos nacionalinio klimato ir energetikos srities plano projekte, padėtų dar labiau pagerinti bendrą ekonomikos konkurencingumą ir žmonių gyvenimo kokybę;
- (15) nepaisant to, kad 2018 m. viešųjų mokslinių tyrimų biudžetas padidėjo, moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai (MTTP) skiriamos išlaidos tiek privačiajame, tiek viešajame sektoriuose tebėra labai mažos. Privačias investicijas į MTTP dažniausiai skiria didelės tarptautinės įmonės ir dauguma šių investicijų sutelkta sostinės regione. Lėtas reformų įgyvendinimas ir didelė mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų sistemos fragmentacija trukdo investicijomis į MTTP prisidėti prie našumo ir augimo. Daugelio universitetų ir mokslinių tyrimų institutų rezultatai aukštos kokybės mokslinių tyrimų srityje vis dar prasti. Mokslo ir verslo ryšiai tebėra labai silpni, o žmogiškojo kapitalo pakankamumo MTTP sistemoje klausimas verčia labai susirūpinti. Klasteriai ir jų teikiamos galimybės Bulgarijoje yra nepakankamai išvystyti, nes dažnai jiems trūksta kritinės masės. Tolesnės reformos kartu su veiksmingu valdymu ir veiksmingesnėmis viešosiomis investicijomis gali maksimaliai padidinti poveikį našumui ir pagerinti ekonomikos konkurencingumą. Be to, šalies našumui yra labai svarbūs didėjantis įmonių skaitmeninimas ir naujų verslo modelių diegimas;
- (16) viešojo administravimo ir e. valdžios reformos vis dar vyksta lėtai ir duoda nepakankamai gerų rezultatų, o verslo aplinka tebėra silpna. Nors patvirtinta nemažai reformų priemonių, jų praktinis įgyvendinimas vėluoja. Tarp pagrindinių investavimo kliūčių tebėra instituciniai trūkumai, reguliavimo neapibrėžtumas, korupcija ir nepakankama darbo jėgos pasiūla. Pagerinti viešojo sektoriaus valdymą padėtų didesnis skaidrumas, aiškesnės taisyklės ir ilgalaikė perspektyva. Dėl ribotų finansinių ir žmogiškųjų išteklių taip pat esama akivaizdžių produktų bandymų ir saugos srities trūkumų. Be to, nors didžioji dauguma į nacionalinę viešųjų pirkimų strategiją įtrauktų priemonių buvo priimtos, norint jas įgyvendinti reikia užtikrinti nuolatinę stebėseną, kontrolę ir vertinimą. Dažni tiesioginio sutarčių skyrimo atvejai ir didelis konkursų, kuriuose pateikiamas vienintelis pasiūlymas, skaičius kelia grėsmę sistemos skaidrumui ir veiksmingumui. Viešųjų pirkimų sektoriaus administraciniai gebėjimai – viena iš nuolatinių problemų, kaip ir viešųjų pirkėjų profesionalumo didinimas ir bendri pirkimai. Kadangi elektroninių viešųjų pirkimų diegimas smarkiai vėluoja, užkertamas kelias toliau didinti viešųjų pirkimų procedūrų skaidrumą ir efektyvumą;
- (17) padėtis darbo rinkoje pagerėjo, tačiau spręstinių problemų liko. Užimtumas pasiekė aukščiausią lygį nuo Bulgarijos įstojimo į Sąjungą, o nedarbo lygis yra mažesnis už Sąjungos vidurkį. Nepaisant šių teigiamų pokyčių, kai kurioms grupėms, pavyzdžiui, žemos kvalifikacijos asmenims, jaunimui, romams ir neįgaliesiems, vis dar sunku rasti darbą. Įgyvendinamos konkrečios priemonės, kuriomis siekiama padėti ilgalaikiams bedarbiams, kurie 2018 m. sudarė 3 % ekonomiškai aktyvių gyventojų. Derinant veiksmingas ir ilgalaikes informavimo priemones, aktyvią darbo rinkos politiką ir integruotas užimtumo bei socialines paslaugas galėtų būti pagerintas palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių įsidarbinamumas ir galimybės rasti darbą;

- (18) dėl didėjančio kvalifikuotų darbuotojų trūkumo Bulgarijoje reikia didelių investicijų. Jaunimui būtų lengviau įsidarbinti, jei būtų pagerinta stažuotčių ir pameistrystės programų kokybė ir veiksmingumas. Be to, įgyvendinant kvalifikacijos kėlimo ir keitimo priemones dalyvauja labai nedaug suaugusiųjų. Nepaisant priemonių, kurių imtasi siekiant skatinti skaitmeninių įgūdžių ugdymą, Bulgarijos pagrindinių skaitmeninių įgūdžių lygis tebėra vienas žemiausių Sąjungoje – 29 % žmonių turi pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, palyginti su 57 % Sąjungos vidurkiu;
- (19) nepaisant Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos dėl minimalaus darbo užmokesčio nustatymo ratifikavimo ir 2018 m. vykusių kelių derybų etapų, darbdavių ir profesinių sąjungų nuomonės dėl minimalaus darbo užmokesčio nustatymo kriterijų vis dar skiriasi. Reikia siekti didesnio sutarimo dėl objektyvaus ir skaidraus darbo užmokesčio nustatymo mechanizmo. Nors atrodo, kad socialiniai partneriai dažniau dalyvauja rengiant ir įgyvendinant politiką bei reformas, vis dar reikia nuolatos remti aktyvesnį socialinį dialogą;
- (20) mokymosi rezultatai tebėra prasti ir vis dar labai priklauso nuo tėvų socialinio ir ekonominio statuso. Tai rodo, kad yra problemų, susijusių su švietimo ir mokymo sistemos kokybe ir įtraukumu. Bulgarija nepakankamai investuoja į švietimą, visų pirma į ikimokyklinį ir pradinį ugdymą, t. y. į dvi sritis, kurios yra itin svarbios, norint nuo ankstyvo amžiaus užtikrinti lygias galimybes. Kokybiškose ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose dalyvauja nedaug vaikų, ypač mažai romų ir vaikų iš kitų palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių. Mokyklos nebaigusiu asmenų skaičius tebėra didelis, o tai neigiamai atsiliepia galimybėms ateityje įsidarbinti ir darbo rinkos rezultatams. Profesinis rengimas ir mokymas vis dar nepakankamai atitinka darbo rinkos poreikius, o galimybių rinktis dualinį profesinį rengimą ir mokymą nėra pakankamai. Nors vykdomos kelios priemonės, reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų užtikrinti tokie aukštojo mokslo įstaigų absolventų įgūdžiai, kad kvalifikuotų darbuotojų trūkumo trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu problema būtų nuosekliai sprendžiama. Įgyvendinamos kelios priemonės, skirtos mokytojams perkvalifikuoti ir šios profesijos patrauklumui didinti. Tačiau reikia toliau tobulinti pradinio ir tęstinio mokytojų rengimo programas ir dėti pastangas siekiant pagerinti švietimo srities darbuotojų darbo sąlygas;
- (21) Bulgarijoje tebėra didelė pajamų nelygybė ir skurdo arba socialinės atskirties rizika. Nors 2018 m. skurdo arba socialinės atskirties lygis mažėjo ir pasiekė 32,8 %, tačiau jis vis dar yra daug didesnis už Sąjungos vidurkį. Socialinio draudimo sistema neapima visų dirbančių asmenų, o socialinės apsaugos sistema nėra pakankamai išvystyta, kad būtų galima išspręsti svarbias socialines problemas. Tai lemia žemas socialinių išlaidų lygis, nevienodas socialinių paslaugų prieinamumas šalies teritorijoje ir ribotas mokesčių sistemos perskirstomasis poveikis. 2018 m. 20 % turtingiausių gyventojų pajamos buvo 7,7 karto didesnės už 20 % neturtingiausių gyventojų, ir tai tebėra vienas didžiausių skirtumų visoje Sąjungoje. Nepaisant kai kurių priemonių, minimalių pajamų adekvatumas ir aprėptis tebėra riboti, be to, vis dar nėra objektyvaus mechanizmo, kuris leistų reguliariai jas atnaujinti. Socialines paslaugas teikti trukdo tai, kad jos yra žemos kokybės ir trūksta integruoto požiūrio į aktyvią įtrauktį. Galimybės naudotis socialinėmis, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis tebėra nevienodos. Tai mažina jų gebėjimą teikti visapusišką paramą pažeidžiamiausioms grupėms, pavyzdžiui, romams, vaikams, pagyvenusiems žmonėms, neįgaliesiems ir kaimo gyventojams. Daliai gyventojų sunku gauti įperkama būstą. Reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų skatinama aktyvi įtrauktis, pažeidžiamų grupių, įskaitant romus, socialinė ir ekonominė integracija, suteikiama daugiau galimybių naudotis kokybiškomis paslaugomis ir sprendžiama materialinio nepritekliaus problema;
- (22) sveikatos priežiūros sektoriuje viešosios išlaidos tebėra nedidelės. Bulgarijos gyventojai turi ribotas galimybes naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis; tos galimybės yra ribotos dėl netolygaus ribotų išteklių paskirstymo ir menkos sveikatos draudimo aprėpties. Mokėjimai savo lėšomis yra dideli, nes jie turi kompensuoti žemą viešųjų išlaidų lygį. Tai, kad trūksta bendrosios praktikos gydytojų, trukdo teikti pirminės sveikatos priežiūros paslaugas. Labai trūksta slaugytojų – jų skaičius vienam gyventojui yra vienas iš mažiausių Sąjungoje. Spartesnis ir veiksmingesnis nacionalinės sveikatos strategijos įgyvendinimas padėtų pašalinti šiuos trūkumus;

- (23) pagal bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą Komisija toliau stebi teismų reformą ir kovą su korupcija bei organizuotu nusikalstamumu Bulgarijoje. Todėl šios sritys neištraukiamos iš Bulgarijai skirtas rekomendacijas, tačiau jos yra svarbios siekiant šalyje sukurti palankią verslo aplinką. 2018 m. lapkričio mėn. bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmo ataskaitoje pažymėta, kad Bulgarija toliau stengėsi reformuoti savo teismines institucijas ir šalinti kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu trūkumus, tačiau yra sričių, kuriose reikia dėti dar daugiau pastangų. Komisija tikisi pažangą dar kartą įvertinti 2019 m. rudens pradžioje;
- (24) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Bulgarijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (25) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Bulgarijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. konvergencijos programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat tolesnius veiksmus, kurių Bulgarija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Bulgarijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (26) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą ir laikosi nuomonės ⁽⁷⁾, kad Bulgarija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (27) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytoje 2 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Bulgarijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Gerinti mokesčių surinkimą taikant tikslines priemones tokiose srityse kaip degalų ir darbo jėgos mokesčiai. Modernizuoti valstybės valdomų įmonių bendrąjį valdymą priimančią ir įgyvendinančią numatytus teisės aktus.
2. Užtikrinti bankų sektoriaus stabilumą stiprinant priežiūrą, skatinant tinkamą turto vertinimą, įskaitant banko garantiją, ir remiant antrinės neveiksnių paskolų rinkos veikimą. Užtikrinti veiksmingą kovos su pinigų plovimu sistemos priežiūrą ir vykdymą. Stiprinti ne bankų finansų sektorių veiksmingai užtikrinant rizika grindžiamos priežiūros, neseniai priimtų vertinimo gairių ir grupės lygmens priežiūros vykdymo užtikrinimą. Įgyvendinti būsimą veiksmų planą, kuriuo siekiama pašalinti nemokumo sistemoje nustatytas spragas. Skatinti automobilių draudimo sektoriaus stabilumą sprendžiant rinkoje iškilusias problemas ir šalinant struktūrinius trūkumus.
3. Vykdant su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į mokslinius tyrimus ir inovacijas, transportą, ypač į jo tvarumą, vandens, atliekų tvarkymo ir energetikos infrastruktūrą ir energijos vartojimo efektyvumą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus ir gerinant verslo aplinką.

⁽⁷⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

4. Didinti galimybes įsidarbinti stiprinant įgūdžius, įskaitant skaitmeninius. Gerinti švietimo ir mokymo kokybę, tinkamumą darbo rinkos poreikiams tenkinti ir didinti jo įtraukumą, ypač romų ir kitų palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių įtraukimą. Spręsti socialinės įtraukties problemą suteikiant daugiau galimybių naudotis integruotomis užimtumo ir socialinėmis paslaugomis ir gauti veiksmingesnę minimalių pajamų paramą. Gerinti galimybes naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, be kita ko, mažinant mokėjimo savo lėšomis mastą ir sveikatos priežiūros specialistų trūkumą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Čekijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Čekijos konvergencijos programos**

(2019/C 301/03)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Čekija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą.

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Čekijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Čekijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas ⁽³⁾, tolesni veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas rekomendacijas, ir Čekijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“.
- (3) 2019 m. balandžio 30 d. Čekija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) šiuo metu Čekijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė numato, kad 2019 m. 0,3 % bendrojo vidaus produkto (BVP) biudžeto perteklių 2020 m. pakeis 0,2 % deficitais, ir numatoma, kad iki 2022 m. jis laipsniškai didės iki 0,5 %. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu ⁽⁵⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslas, kuris buvo pakeistas iš 1 % BVP struktūrinio deficito 2019 m. į 0,75 % BVP struktūrinį deficitą nuo 2020 m., ir toliau bus viršijamas visą programos laikotarpį. 2019 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP laipsniškai mažės ir 2022 m. sudarys 29,7 %. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Rizika siekiant biudžeto tikslų atrodo iš esmės subalansuota; numatomas tolesnis viešojo sektoriaus darbo užmokesčio ir socialinių pervedimų augimas, nepaisant nedidelio bendrų pajamų, išreikštų BVP dalimi, sumažėjimo. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad struktūrinis balansas 2019 m. prastės iki apytikriai – 0,1 % BVP, o 2020 m. – iki – 0,4 % BVP, tačiau toliau viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 ir 2020 m. Čekija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (6) Čekija susiduria su vidutine ilgalaikio viešųjų finansų fiskalinio tvarumo rizika, daugiausia dėl visuomenės senėjimo išlaidų. Pensijų išlaidos yra pagrindinis veiksnys, darantis neigiamą poveikį ilgalaikiam tvarumui, nes numatoma, kad iki 2070 m. jos padidės apie 2 procentiniais punktais BVP. Ilgalaikė rizika kyla dėl nepalankios demografinės padėties ir dėl teisės aktais nustatytos pensinio amžiaus ribos, kuri yra 65 metai. Todėl senėjimo indeksas, pagal kurį palyginamas pagyvenusių asmenų ir ekonomiškai aktyvių gyventojų skaičius, beveik padvigubėjo ir 2070 m. pasieks apie 50 %. Neseniai priimtomis priemonėmis didinamas pensijų adekvatumas. Be dosnesnio pensijų išmokų indeksavimo, Vyriausybė padidino bazinės pensijos dydį ir padidino pensijas vyresniems pensininkams. Tačiau šie veiksmai nėra vykdomi kartu su politika, kuri padidintų tvarumą. Pavyzdžiui, ilgesnė vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė ir teisės aktais nustatytas pensinis amžius nėra automatiškai derinami. Dabar visus (teisės aktais nustatyto ir ankstyvo išėjimo į pensiją) pensinio amžiaus pakeitimus turi pasiūlyti Vyriausybė ir patvirtinti Parlamentas. Tokios priemonės taip pat gali būti derinamos su darbo rinkos politika, kuria remiama ilgesnė karjera ir nepakankamai atstovaujama grupių dalyvavimas. Numatomas su senėjimu susijusių viešųjų išlaidų sveikatos priežiūrai didėjimas iki 2070 m. sudarys 1,1 procentinio punkto BVP, dėl to taip pat sumažės ilgalaikis fiskalinis tvarumas. Šiomis aplinkybėmis sveikatos priežiūros sistemos ekonominį efektyvumą galėtų padidinti tolesnis ligininių sektoriaus konsolidavimas ir investicijos į pirminę ir integruotą sveikatos priežiūrą bei socialinę rūpybą;

⁽³⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 12.

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinę ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (7) Čekijos nacionalinis bankas gali nustatyti rekomenduojamus makroprudencinius hipotekinio skolinimo apribojimus, tačiau, remiantis galiojančiais teisės aktais, jo įgaliojimai skirti sankcijas yra riboti, kadangi jis neturi oficialių įgaliojimų užtikrinti sankcijų vykdymą. Nors apskritai Čekijos bankai laikosi rekomendacijų, tikėtina, kad teisės aktais nustatytus privalomus apribojimus Čekijos bankai ir kiti hipotekinių paskolų teikėjai geriau laikytųsi reikalavimų, o tai užtikrintų finansinį stabilumą ir mažesnę riziką paskolos gavėjams. Pasiūlymas dėl teisės akto, kuriuo iš dalies keičiamas Čekijos nacionalinio banko įstatymas, vis dar svarstomas;
- (8) nepaisant nedidelio pagerėjimo, korupcija tebekelia susirūpinimą įmonėms ir gali trukdyti ekonominei veiklai. Kalbant apie teigiamus aspektus, šiuo metu įgyvendinamos 2017 m. pradėtos reformos, be kita ko, viešųjų pirkimų reforma, ir Vyriausybė galiausiai priėmė kai kurias dar nepatvirtintas priemones ir jas pateikė Parlamentui toliau svarstyti. Tos priemonės, be kita ko, apima pasiūlymus į aukščiausiosios audito institucijos kompetenciją įtraukti regionus ir savivaldybes, taip pat pasiūlymus dėl paskyrimų valstybės valdomose įmonėse, nes šioje srityje kyla interesų konfliktų ir reglamentavimas yra labai svarbus. Tačiau pasiūlymai dėl informatorių apsaugos ir dėl lobizmo dar nepriimti;
- (9) Čekijos darbo rinkos rezultatai yra geri. Per pastaruosius septynerius metus užimtumas nuolat augo, o nedarbas smarkiai sumažėjo. Tačiau mažų vaikų turinių moterų, žemos kvalifikacijos asmenų ir neįgaliųjų darbo rinkos potencialas ir toliau tebėra nepakankamai išnaudojamas. Atsižvelgiant į tai, kad darbo jėgos trūksta, akivaizdu, kad pirmiau minėtų grupių dalyvavimą darbo rinkoje įmanoma didinti. Užimtumo lygiu, taip pat moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumai tebėra dideli, nors pastaruoju metu imtasi priemonių, dėl kurių vaiko priežiūros atostogos tapo lankstesnės ir padaugėjo vaikų priežiūros įstaigų. Moterų užimtumo lygis tebėra daug žemesnis už vyrų. Vis dar didelį poveikį dalyvavimui darbo rinkoje daro tai, kad įperkamu vaiko priežiūros paslaugų pasiūla nėra didelė, suteikiama teisė į ilgą vaiko priežiūros atostogą, retai naudojama lanksčiu darbo grafiku ir trūksta ilgalaikės priežiūros įstaigų. 2017 m. oficialios vaiko priežiūros paslaugos buvo teikiamos tik 6,5 % vaikų iki trejų metų (palyginti su 34,2 % Sąjungos vidurkiu). Nors žemos kvalifikacijos darbuotojai sudaro nedidelę gyventojų dalį, jų užimtumo lygis yra gerokai žemesnis už vidutinės ir aukštos kvalifikacijos darbuotojų užimtumo lygį. Neįgaliųjų užimtumo lygis taip pat tebėra žemas. Valstybinės užimtumo tarnybos dėl riboto pajėgumo šiuo metu neišgali teikti individualios tęstinės paramos darbo ieškantiems asmenims. Padidinti palankių sąlygų neturinčių grupių dalyvavimą padėtų geresni valstybinių užimtumo tarnybų informavimo ir aktyvumo skatinimo gebėjimai, taip pat efektyvi ir labai tikslingai vykdoma aktyvi darbo rinkos politika;
- (10) dėl darbo jėgos ir demografinių apribojimų ekonomikoje, kurioje intensyviai vykdoma gamyba, reikia daugiau investuoti į, be kita ko, dirbančių suaugusiųjų švietimą ir mokymą, siekiant užtikrinti, kad šalyje būtų sprendžiami dėl struktūrinių ekonomikos pokyčių, pavyzdžiui, būsimų technologinių pokyčių, iškilę uždaviniai. Visų pirma skaitmeniniame sektoriuje galėtų atsirasti kokybinių įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikčių, be kita ko, dėl būsimos automatizavimo ir robotizavimo. Naujoms darbo vietoms reikės naujų gebėjimų ir didelių investicijų, visų pirma į aukštesnio lygio profesinius techninius įgūdžius ir skaitmeninius įgūdžius, kurių, kaip numatoma, prireiks automatizavus dabartines mechaninio darbo vietas. Nors pastaruoju metu imtasi įvairių iniciatyvų, kuriomis siekiama įgyvendinti išsamią įgūdžių strategiją, jos dar nėra tapusios tikra visapusiška sistema;
- (11) mokymosi rezultatams vis dar daug įtakos turi mokinių socialinė ir ekonominė padėtis. 2016 m. su Europos socialinio fondo parama pradėta įgyvendinti reforma, kuria siekiama, kad švietimas taptų įtraukesnis. Jos sėkmė priklausys nuo to, ar bus skiriama pakankamai tvaraus nacionalinio finansavimo, ar bus vykdomas tolesnis mokytojų ir mokytojų padėjėjų mokymas ir didinamas visuomenės informuotumas apie įtraukaus švietimo naudą. Nors apskritai įtraukaus švietimo reformos poveikis yra teigiamas, jos poveikis romų vaikų dalyvavimui bendrojo švietimo sistemoje vis dar tebėra nedidelis. Įgyjamo išsilavinimo lygį mažina nedidelės investicijos, menkas mokytojo profesijos patrauklumas ir socialinė bei ekonominė nelygybė. Mokytojų trūksta dėl žemo darbo prestižo, mažo darbo užmokesčio, palyginti su kitų profesijų atstovų darbo užmokesčiu, nors pastaruoju metu jis padidėjo, ir dėl ribotų karjeros raidos galimybių. Mokytojo profesija talentingam jaunimui vis dar yra palyginti nepatraukli. Atsižvelgiant į tai, kvalifikuotų mokytojų trūkumas ir numatomi nepalankūs demografiniai pokyčiai reiškia, kad ateityje gali būti vis sunkiau įdarbinti mokytojų ir juos išlaikyti;

- (12) nors Čekija yra tranzito šalis, Europos transporto tinklai, įskaitant TEN-T koridorius, dar toli gražu neužbaigti. Vis dar trūksta ir priemiestinio transporto infrastruktūros, dėl to mažėja būsto įperkamas ir žmonių galimybės važinėti į darbą. Silpnos transporto jungtys taip pat stabdo verslo veiklą, ypač atokiuose regionuose. Nors miestų zonose vyksta priemiesčių plėtra, priemiestinio transporto tinklų, ypač geležinkelių infrastruktūros, plėtra atsilieka. Šalis nedaug pažengė diegdama mažo anglies dioksido kiekio technologijas, visų pirma vertinant pagal atsinaujinančiųjų energijos išteklių procentinę dalį transporto sektoriuje ir elektra varomų transporto priemonių naudojimą. Be to, planuojamo elektrinių transporto priemonių įkrovimo infrastruktūros augimo gali nepakakti, kad būtų patenkinta būsima paklausa. Daugiau investuojant į darnųjį transportą taip pat būtų galima sumažinti oro ir akustinę taršą, švelninant jos poveikį visuomenės sveikatai, ypač miesto vietovėse. Skaitmeninė infrastruktūra gerėja, tačiau atotrūkis tarp miesto ir kaimo vietovių išlieka, nes tik 59 % kaimo namų ūkių turi prieigą prie sparčiojo plačiajuosčio ryšio tinklų. Kad būtų pasiekti 2025 m. junglumo tikslai, nepakaks atnaujinti vario infrastruktūra grindžiamus senesnius tinklus su fiksuotos belaidės prieigos sprendimais. Siekiant patenkinti būsimus junglumo poreikius, reikia investuoti į itin didelio pralaidumo tinklus (t. y. optinę skaidulą) ir atitinkamas paklausą atitinkančias priemones;
- (13) Čekijos ekonomikos energijos suvartojimo intensyvumas tebėra vienas didžiausių Sąjungoje, nes energijos vartojimo efektyvumas didėja labai lėtai, ypač pastatų sektoriuje. Energijos suvartojimo intensyvumas didžiausias pramonės ir gyvenamųjų namų sektoriuose. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas – tai galimybė padidinti Čekijos konkurencingumą mažinant namų ūkių ir įmonių išlaidas energijai, kuriant švaresnes pramonės šakas ir kylant į aukštesnę vertės grandinės pakopą. Elektros gamybos sektoriuje dominuoja akmens anglis ir jos yra didžiausias išmetamo anglies dioksido šaltinis, keliantis didelę grėsmę vietos oro kokybei. Per pastaruosius penkerius metus labai išaugo kelių transporto išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Prisitaikymo prie klimato kaitos ir rizikos prevencijos klausimais trūksta deramų veiksmų, susijusių su tinkama prevencija, pasirenkimu ir atsparumu nelaimėms;
- (14) investicijoms gali kliudyti administracinė ir reguliavimo našta. Didžiausia kliūtis investicijoms administracinę ir reguliavimo našta laiko daugelis Čekijos įmonių. Užsiimti verslu ir toliau labai trukdo greitai keičiami teisės aktai ir sudėtingas administracinės procedūros. Sutarčių vykdymo užtikrinimo išlaidos, dažni mokesčių ir darbo teisės reglamentavimo pakeitimai ir sunkumai gauti statybos leidimus gali atgrasyti nuo investicijų šalyje. Administracinė našta taip pat labai skiriasi atskiruose regionuose. Neseniai pateiktais pasiūlymais siekiama sumažinti sudėtingas planavimo procedūras, visų pirma didelių infrastruktūros projektų atveju. Be to, Vyriausybė, dalyvaujant socialiniams partneriams, planuoja iki 2021 m. parengti naują statybos įstatymą. Už gaminių rinkos priežiūrą atsako įvairios organizacijos, todėl ji dubliuojama ir tampa sunku užtikrinti rezultatų koordinavimą ir veiksmingą bendradarbiavimą;
- (15) nors ir patobulėjusi skaidrumo ir teikiamo mokymo aspektais, konkurencingumo požiūriu viešųjų pirkimų praktika vis dar atsilieka dėl didelės procedūrų, kuriose pateikiamas tik vienas pasiūlymas, dalies, kokybės kriterijų naudojimo ir pasitikėjimo viešosiomis institucijomis. Didžioji dauguma viešųjų pirkimų sprendimų ir toliau grindžiami mažiausia kaina, nes vis dar nepriimtas strateginis požiūris. Daugiau dėmesio skiriama centralizuotiems pirkimams ir naudojimuisi bendromis ekspertinėmis žiniomis, tačiau tokios praktikos diegimas yra gana lėtas, nepaisant jos įrodyto potencialo;
- (16) Čekija dar nėra sukūrusi visapusiškai veikiančios inovacijų ekosistemos, grindžiamos vidaus moksliniais tyrimais ir technologine plėtra. Nors mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros intensyvumas padidėjo, šalis Sąjungos lygmeniu tebėra nuosaiiki inovacijų kūrėja. Šie veiklos rezultatai gali būti susiję su viešosiomis investicijomis, kurioms trūksta visiškai nuoseklios strategijos, kad padidintų kuklius mokslinių tyrimų veiklos rezultatus ir pagerintų privačiojo sektoriaus ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimą. Našumo padidėjimą daugiausia lemia didelės užsienio bendrovės, o vidaus įmonės pridėtinės vertės kūrimo požiūriu atsilieka. Be to, gana lėtai auga bendras gamybos veiksmų našumas – rodiklis, kaip veiksmingai gamyboje naudojamas kapitalas ir darbo jėga. Didesnis dėmesys vidaus inovacijoms galėtų padidinti visų verslo subjektų, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones, našumą;

- (17) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Čekijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (18) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Čekijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. konvergencijos programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat tolesnius veiksmus, kurių Čekija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Čekijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (19) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą ir laikosi nuomonės ⁽⁶⁾, kad Čekija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;

REKOMENDUOJA Čekijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Gerinti ilgalaikį pensijų ir sveikatos priežiūros sistemų fiskalinį tvarumą. Priimti dar nepatvirtintas kovos su korupcija priemones.
2. Skatinti mažų vaikų turinčių moterų užimtumą, be kita ko, didinant galimybes gauti įperkamus vaiko priežiūros paslaugų, ir palankių sąlygų neturinčių grupių užimtumą. Didinti švietimo ir mokymo sistemų kokybę ir įtraukumą, be kita ko, puoselėjant techninius ir skaitmeninius įgūdžius ir populiarinant mokytojo profesiją.
3. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į transportą, ypač į jo darnumą, skaitmeninę infrastruktūrą ir perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio energetikos, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Mažinti su investicijomis susijusią administracinę našta ir remti labiau į kokybę orientuotą konkurenciją vykdant viešuosius pirkimus. Šalinti kliūtis, trukdančias kurti visapusiškai veikiančią inovacijų ekosistemą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁶⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Danijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Danijos konvergencijos programos**

(2019/C 301/04)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Danija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikėtų parengti nuodugnią apžvalgą.

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikavimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Danijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Danijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas⁽³⁾, veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas, ir Danijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“.
- (3) 2019 m. nacionalinę reformų programą Danija pateikė 2019 m. kovo 15 d., o 2019 m. konvergencijos programą – 2019 m. balandžio 10 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) šiuo metu Danijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė numato, kad nominalus deficitas 2019 m. ir 2020 m. sudarys 0,1 % bendrojo vidaus produkto (BVP). Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁵⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslas, t. y. 0,5 % BVP struktūrinis deficitas, programos laikotarpiu iki 2025 m. ir toliau yra viršijamas. 2019 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP 2019 m. sumažės iki 33,4 % ir 2020 m. išliks stabilus, o paskui vėl didės – iki 37,8 % 2025 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas programos laikotarpiu. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad struktūrinis balansas bus 0,9 % BVP perteklius 2019 m. ir 1,0 % BVP perteklius 2020 m., taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Rizika yra susijusi su pajamų trūkumu dėl kintančių komponentų, ypač dėl pensijų fondų pelno mokesčio. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę Danija 2019 m. ir 2020 m. turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (6) Danijos mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemai būdingas aukštas investicijų lygis, stipri žmogiškųjų išteklių bazė ir mokslinė kompetencija. Tačiau Danijoje mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą vykdo palyginti nedidelis skaičius subjektų, pavyzdžiui, didelės įmonės ir fondai, daugiausia veikiančios farmacijos ir biotechnologijų sektoriuose, todėl mokslinių tyrimų ir inovacijų sistema gali tapti neatspari išorės sukrėtimams. Taigi panašu, kad padėti galima pagerinti investuojant į labai novatoriškų įmonių veiklos plėtrą;
- (7) siekiant Danijoje skatinti tvarų ir integracinį augimą, labai svarbu užtikrinti darbo jėgos pasiūlą demografinių ir technologinių pokyčių laikais, taip pat spręsti darbuotojų, ypač kvalifikuotų darbuotojų ir IRT specialistų, trūkumo problemą. Panašu, kad teigiamą poveikį kvalifikuotų darbuotojų pasiūlai padarytų reformos ir investicijos, kuriomis didinamas profesinio rengimo ir mokymo programų patrauklumas ir dalyvavimas jose. Šią problemą spręsti galėtų padėti ir nuolatinės investicijos į suaugusiųjų mokymąsi bei mokymąsi visą gyvenimą ir į skaitmeninius įgūdžius. Be to, būtų naudinga sutelkti dėmesį į marginalizuotų ir palankių sąlygų neturinčių grupių geresnę integravimą į darbo rinką. Tai visų pirma susiję su žemą išsilavinimą turinčiu jaunimu, migrantų kilmės asmenimis, sumažėjusio darbingumo asmenimis ir neįgaliaisiais. Be to, problemų tebekelia ir migrantų kilmės vaikų mokymosi rezultatai;

⁽³⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 16.

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (8) nepaisant geros kelių kokybės, kelių eismo spūstys didėja, ypač aplink didelius miestus. Be to, reikia mažinti transporto sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro, tai reiškia, kad yra galimybių investuoti į darniojo transporto infrastruktūrą, kad sumažėtų transporto sektoriaus priklausomybė nuo iškastinio kuro ir būtų sprendžiama kelių eismo spūsčių problema, taip pat į alternatyviųjų degalų infrastruktūros plėtrą. Kadenciją baigianti Vyriausybė parengė planą, kaip sumažinti spūstis aplink didesnius miestus. Tas planas, pagal kurį 2020–2030 m. turi būti skirta 112 mlrd. Danijos kronų (beveik 6 % BVP), dar nepriimtas;
- (9) nors Danijos ekonomikos našumas tebėra vienas aukščiausių Sąjungoje, jau kelis dešimtmečius našumo augimas mažėja. Eksportuojančių įmonių našumas auga sparčiau nei nuo užsienio įmonių konkurencijos apsaugotų įmonių našumas. Danija ėmėsi priemonių, kad paskatintų įmonių, veikiančių į vidaus rinką orientuotų paslaugų sektoriuose, našumo augimą, tačiau našumo augimas ir konkurencija šiuose sektoriuose vis dar atsilieka nuo kitų. Danija įgyvendino priemones, kad padidintų konkurenciją finansų sektoriuje, ir toliau įgyvendina viešųjų paslaugų strategiją;
- (10) panašu, kad po kelerius metus trukusio didelio augimo būsto kainos yra pervertintos, visų pirma pagrindinių miestų zonose. Vis dėlto 2018 m. būsto kainos didėjo nuosaikiau. Be to, nors namų ūkių skolos ir disponuojamųjų pajamų santykis nuolat mažėja, jis vis dar yra didžiausias Sąjungoje. Hipotekos paskolų su kintamosiomis palūkanomis, taip pat sustabdyto paskolų grąžinimo dalis palaipsniui mažėja, tačiau tebėra didelė. Panašu, kad naujomis makroprudencinėmis priemonėmis apribotas naujų hipotekos paskolų, kurių skolos ir pajamų santykis bei paskolos ir turto vertės santykis yra labai didelis, didėjimas. Danijos valdžios institucijos pastaruosius kelerius metus taip pat aktyvavo bankų anticiklinį kapitalo rezervą ir įgyvendino priemones bankų atsparumui didinti, taip pat priėmė nekilnojamojo turto mokesčio reformą (įsigalios 2021 m.), kuria atsisakoma procikliškos nekilnojamojo turto mokesčio sistemos. Vis dėlto labai aukšti skolos ir pajamų santykiai, didelis išsiskolinimas ir didelis palūkanų normų jautrumas kartu su pervertintomis būsto kainomis kelia riziką ekonominiam ir finansiniam stabilumui, todėl padėtį reikia nuolat stebėti;
- (11) didžiausiai šalies finansų įstaigai įsivėlus į didelį pinigų plovimo skandalą, pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencija tapo Danijos prioritetu. Danijos Parlamentas pasiekė politinius susitarimus dėl priežiūros stiprinimo, taip pat dėl naujo kovos su pinigų plovimu dokumentų rinkinio, apimančio kovos su pinigų plovimu ir terorizmu finansavimu strategiją. Strategija grindžiama aštuoniais ramsčiais, tarp kurių – priežiūros institucijų, finansinės žvalgybos padalinio ir kitų susijusių suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimo stiprinimas. Tačiau problemų tebėra, ir finansų priežiūros institucijai vis dar reikia priimti papildomų priemonių ir gairių, kaip stiprinti priežiūrą šiose srityse. Šias priemones, kai jos bus priimtos, reikėtų veiksmingai įgyvendinti.
- (12) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Danijai galimybę nustatytuose sektoriuose kuo geriau panaudoti tuos fondus, atsižvelgiant į regioninius skirtumus;
- (13) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Danijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. konvergencijos programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Danija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Danijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;

(14) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą ir laikosi nuomonės ⁽⁶⁾, kad Danija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto,

REKOMENDUOJA Danijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Vykdam su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į švietimą ir įgūdžius, mokslinius tyrimus ir inovacijas, kad inovacijų bazė būtų išplėsta įtraukiant daugiau įmonių, taip pat į darnųjį transportą, kad būtų išspręsta kelių eismo spūsčių problema.
2. Užtikrinti veiksmingą kovos su pinigų plovimu sistemos priežiūrą ir vykdymą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁶⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Vokietijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Vokietijos stabilumo programos**

(2019/C 301/05)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Vokietija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Vokietija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1 ir 2 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, investicijų priemonės ir darbo užmokesčio augimo rėmimas padės įgyvendinti pirmą rekomendaciją euro zonai dėl euro zonos perbalansavimo, o mokesčių naštos perkėlimas nuo darbo jėgos prie kitų šaltinių padės įgyvendinti trečią rekomendaciją euro zonai, susijusią su darbo rinkos veikimu;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Vokietijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Vokietijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas, ir Vokietijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Vokietijoje yra susidarę makroekonominiai disbalansai. Visų pirma lėtai mažėjantis einamosios sąskaitos perteklius tebėra didelis ir turi tarpvalstybinių pasekmių. Dėl atsigavusios vidaus paklausos 2018 m. perteklius šiek tiek sumažėjo ir numatoma, kad vėlesniais metais jis toliau palaipsniui mažės, nors ir išliks didesnis už makroekonominio disbalanso procedūroje nustatytą ribą. Perteklius rodo, kad tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose vidaus investicijų lygis, palyginti su santaupomis, yra pernelyg mažas. Imtasi priemonių privačiosioms ir viešosioms investicijoms didinti, ir jos labai padidėjo. Dėl to augimą labiau skatino vidaus paklausa. Vis dėlto buvo galima tikėtis, kad bendrojo vidaus produkto (BVP) dalimi išreikštos investicijos ir vartojimas būtų padidėję labiau dėl palankių finansavimo sąlygų, nepanaudotų viešųjų investicijų (visų pirma savivaldybių lygmeniu) ir turimų fiskalinio manevravimo galimybių. Įtemptomis darbo rinkos sąlygomis darbo užmokesčio augimas šiek tiek didėjo, tačiau realiojo darbo užmokesčio augimas tebėra nedidelis;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Vokietija pateikė 2019 m. balandžio 16 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 17 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo galimybėmis;
- (6) šiuo metu Vokietijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato 2019–2023 m. pasiekti $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ % BVP biudžeto perteklių. Remiantis perskaiciuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslas, t. y. 0,5 % BVP struktūrinis deficitas, programos laikotarpiu ir toliau bus viršijamas. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP 2019 m. bus mažesnis už Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę ir laipsniškai mažės – iki 51¼ % 2023 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra palankus. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad 2019 m. struktūrinis balansas pasieks 1,1 % BVP perteklių, o 2020 m. – 0,8 % BVP perteklių, taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus bendroji skola toliau užtikrintai mažės. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 m. ir 2020 m. Vokietija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Kartu, laikantis vidutinės trukmės biudžeto tikslo, būtų svarbu pasinaudoti fiskaline ir struktūrine politika siekiant tvariai padidinti privačias ir viešąsias investicijas, ypač regionų ir savivaldybių lygmenimis;
- (7) 2018 m. viešosios ir privačiosios investicijos sparčiai didėjo, tačiau investicijų santykis tebėra mažesnis už euro zonos vidurkį. 2018 m. viešųjų investicijų nominalusis augimas sudarė 7,7 %, o realusis augimas – 3,8 %, tačiau vis dar reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų pašalintas didelis investicijų trūkumas, visų pirma investicijų į infrastruktūrą ir švietimą. Per pastaruosius trejus metus (po neigiamo augimo laikotarpio) realiųjų viešųjų investicijų augimas buvo teigiamas. Vien tik 2018 m. nominaliosios investicijos savivaldybių lygmeniu išaugo beveik penktadaliu. Tai rodo, kad Vyriausybė siekia skatinti investicijas. Tačiau investicijos savivaldybių lygmeniu tebebuvo mažesnės už nusidėvėjimą. KfW savivaldybių grupės 2019 m. duomenimis, iki 2018 m. susidaręs investicijų trūkumas sudarė 4 % BVP. Šie pokyčiai, taip pat teigiama biudžeto būklė rodo, kad esama galimybių didinti

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 19.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaiciuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

investicijas visais valdžios lygmenimis, visų pirma regionų ir savivaldybių lygmenimis. Investicijas į viešąją infrastruktūrą vis dar stabdo pajėgumų ir planavimo apribojimai savivaldybių lygmeniu. Priimta priemonių šiems apribojimams įveikti, tačiau jos vis dar nedavė tvirtų apčiuopiamų rezultatų. Be to, yra galimybių pagerinti skaitmenines viešąsias paslaugas ir viešuosius pirkimus. Privačiosios investicijos pastebimai padidėjo, bet ne į visų rūšių turtą. Kadangi buvo naudojami rekordiškai dideli pajėgumai, investicijos į įrangą sparčiai augo. Toliau sparčiai auga investicijos į būstą. Tačiau dabar pranešama apie statybų sektoriaus pajėgumų apribojimus ir didėjančias kainas. Realusis negyvenamosios paskirties pastatų statybų augimas buvo vangus, o tai rodo, kad esminės infrastruktūros plėtojimas galėjo nepatenkinti visų ekonomikos poreikių;

- (8) viešosios išlaidos švietimui toliau sudarė 4,1 % BVP 2017 m., t. y. mažiau už 4,6 % Sąjungos vidurkį. 9,3 % bendrų valdžios sektoriaus išlaidų teko švietimui, t. y. taip pat mažiau už 10,2 % Sąjungos vidurkį. 2017 m. išlaidos švietimui ir moksliniams tyrimams toliau sudarė 9 % BVP, taigi nesiekė 10 % nacionalinio tikslo. Realiosios išlaidos švietimui padidėjo, tačiau dėl demografinių pokyčių nemažas investicijų trūkumas dar padidėjo. Teisės aktų pakeitimai, kuriais, be žemių skirtų (*Digitalpakt*) išteklių, federalinei Vyriausybei leidžiama tiesiogiai investuoti į skaitmeninį švietimą, teikia vilčių, tačiau dar reikia sulaukti rezultatų. Tokioms problemoms kaip didėjantis moksleivių skaičius, mokytojų trūkumas, skaitmeninimas ir tolesnis ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugų plėtojimas spręsti reikės atitinkamo viešojo finansavimo. Siekiant padidinti Vokietijos potencialų augimą ir prisitaikyti prie technologinių pokyčių, būtina padidinti išlaidas švietimui ir moksliniams tyrimams bei inovacijoms;
- (9) pastaraisiais metais Vokietija padarė pažangą didindama savo mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) intensyvumą, daugiausia dėl to, kad padidėjo didelių bendrovių išlaidos MTTP, visų pirma vidutinio lygio ir (arba) aukštųjų technologijų gamybos sektoriuose, ypač automobilių sektoriuje. Mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) MTTP intensyvumas yra gerokai mažesnis už Sąjungos vidurkį ir toliau nuo jo atsilieka. MVĮ paprastai gauna mažiau naudos iš bendradarbiavimo su viešaisiais mokslinių tyrimų institutais nei didelės bendrovės. Šie du veiksniai kenkia verslo inovacijoms – jų ilgalaikė tendencija yra mažėjimas. Papildomos investicijos į MTTP yra būtinos ne tik siekiant padidinti inovacijų pajėgumus ekonomikoje ir didinti našumą, bet ir sudaryti palankesnes sąlygas pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir žiedinės ekonomikos, visų pirma susijusių su darniuoju transportu, ekologiškais energetikos technologijomis, ekologiškais inovacijomis ir perdirbimu, taip pat toliau didinti viešojo mokslinių tyrimų sektoriaus veiklos rezultatus ir jo indėlį į šių tikslų įgyvendinimą;
- (10) Vokietijos ekonomikos skaitmeninimas vyksta lėtai, o MVĮ vis dar vangiai diegia skaitmenines technologijas. Vokietija atsilieka diegdama itin aukšto pralaidumo (gigabitų spartos) plačiajuosčių ryšių nacionaliniu lygmeniu, ypač kaimo vietovėse, kur didesnės investicijos galėtų pagerinti našumo augimą. Tik 9 % Vokietijos namų ūkių (2018 m. viduryje) yra įsidiege sparčiuosius šviesolaidžio tinklus, palyginti su 30 % ES vidurkiu. Vietoj to, rinkos senbuviai ir toliau yra linkę rinktis esamų varinių kabelių tinklų tobulinimu (vektorizavimu) grindžiamą technologinį sprendimą. Nors daug paslaugų priklauso nuo labai spartaus ryšio, 2017 m. 23 700 verslo parkų nebuvo prijungti prie šviesolaidinio tinklo, 28 % visų įmonių neturėjo prieigos prie bent 50 megabitų tinklų. Tokio ryšio trūkumas stabdo investicijas, visų pirma MVĮ, kurių daugelis yra įsikūrusios kaimo vietovėse ir priemiesčiuose. Viešosios intervencinės priemonės, susijusios su itin didelės spartos (≥ 100 Mbps) plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimu kaimo vietovėse, tebėra labai svarbi, ir būtų galima išnagrinėti įvairias galimybes, ne tik subsidijų teikimą. Skaitmeninių viešųjų paslaugų ir e. sveikatos srities rezultatai gerokai prastesni už Sąjungos vidurkį. 2018 m. tik 43 % Vokietijos interneto naudotojų naudojo e. valdžios paslaugomis (palyginti su 64 % Sąjungos vidurkiu). Kalbant apie e. sveikatą, 7 % Vokietijos gyventojų naudojo internetu teikiamomis sveikatos priežiūros ir rūpybos paslaugomis (palyginti su 18 % Sąjungos vidurkiu). E. receptus išrašo 19 % bendrosios praktikos gydytojų (palyginti su 50 % Sąjungos vidurkiu);
- (11) siekiant Vokietijoje spręsti judumo ir oro kokybės problemas, taip pat remti klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos, reikia daugiau investuoti į transporto infrastruktūrą ir švarius judumo sprendimus. Per pastaruosius penkerius metus kelių transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis išaugo. Oro kokybė Vokietijoje kelia didelį susirūpinimą, ypač miestuose, kur dėl eismo srautų išmetama apie 60 % išmetamo kenksmingo NO_x kiekio. Kalbant apie krovinį transportą, galėtų būti naudingi labiau išplėtoti įvairiarūšio transporto sprendimai. Automobiliai vis dar yra dažniausiai kasdien naudojama transporto priemonė kelionėms į darbą ir atgal, o vidutinis

eismo spūstys praleidžiamas laikas sudaro apie 30 val. per metus. Apskaičiuota, kad transporto spūstys ir automobilių stovėjimo vietų paieška per metus kainuoja 110 mlrd. EUR, arba apie 4 % Vokietijos BVP. Nors naujų užregistruotų transporto priemonių, kuriose naudojamas alternatyvus kuras, skaičius labai padidėjo, jų tebėra nedaug. Vis dar labai menkai išnaudojamos dalijimosi automobiliu paslaugos ir pakeleivių vežimo paslaugos. Taip pat reikės didelių viešųjų ir privačiųjų investicijų, atsižvelgiant į naujas baterijų ir svarbiausių žaliavų tiekimo grandines;

- (12) Vokietijos elektros energijos tinklai lėtai prisitaiko prie atsinaujinančiosios energijos gamybos ir vis dar reikia didelių investicijų į perdavimo ir paskirstymo tinklus. Dėl didelio vėlavimo įgyvendinti daugelį projektų Vokietijos ir Europos elektros energijos tinklai ir elektros energijos rinkos patyrė didelių išlaidų. Iki 2018 m. antrojo ketvirčio įgyvendinta tik apie 800 km iš 1 800 km tinklų projektų, nurodytų 2009 m. Energetikos tinklo plėtros įstatyme, iš dalies dėl visuomenės pasipriešinimo. Dėl vėlavimo plėsti tinklą padidės perkrovos išlaidos ir atsiras daugiau rinkos veikimo iškraipymų tiek Vokietijoje, tiek už jos ribų. Investicijos į energetikos tinklus, kuriomis skatinamas sektorių susiejimas, įvairinimas ir tinkama tinklo infrastruktūra, yra labai svarbios energetikos sistemoms lankstumui ir geresniam įvairių ekonomikos sektorių integravimui siekiant energetikos ir klimato srities tikslų;
- (13) būstas Vokietijoje tapo mažiau įperkamas. Nuo 2015 m. tiek nuomos, tiek būsto kainos augo greičiau už jų ilgalaikius vidurkius, ypač dideliuose miestuose. 2017 m. Vokietijoje 20 % 65 metų ir vyresnių žmonių teko pernelyg didelė būsto išlaidų našta (t. y. visos būsto išlaidos sudarė daugiau kaip 40 % jų disponuojamųjų pajamų), palyginti su 10 % 65 metų ir vyresnių europiečių. Mažiausias pajamas gaunančių gyventojų būsto išlaidų našta buvo 10 procentinio punkto didesnė už 35,3 % ES vidurkį. Vyriausybė ėmėsi tam tikrų priemonių, įskaitant vadinamojo kainų stabdžio, kuriuo ribojamas nuomos kainų augimas (*Mietpreisbremse*), įgyvendino naujo nekilnojamojo turto įsigijimo paramos schemą (*Baukindergeld*), taip pat pakeitė pagrindinį įstatymą, kad būtų sudarytos sąlygos federaliniu lygmeniu teikti finansinę paramą socialinio būsto statybai. Nepaisant to, naujų būstų vis dar pastatoma daug mažiau už paklausą ir gerokai mažiau už Vyriausybės nustatytą tikslą – 375 000 vienetų per metus. Gali prireikti papildomų priemonių, pavyzdžiui, paspartinti socialinių būstų statybą, pagerinti transporto galimybes, taip pat pertvarkyti žemės naudojimo ir statybos reglamentavimą;
- (14) Vokietija gavo daug naudos integruodamasi į vidaus rinką ir atlieka svarbų vaidmenį ją toliau plėtojant. Tačiau konkurencijos kliūtys Vokietijos verslo paslaugų sektoriuje tebėra didelės, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis. Tai susiję su įvairiomis sritimis, įskaitant reglamentuojamasias profesijas, pavyzdžiui, architektūros, inžinerijos ir teisinių paslaugų, kuriose yra reglamentavimo apribojimų, pvz., veiklos rūšių išskirtinis numatymas ir kainų bei mokesčių reguliavimas, kurie varžo konkurenciją. Tačiau nereguliuojamoms verslo paslaugoms bendroje verslo aplinkoje taip pat taikoma daugiau apribojimų, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis. Verslo paslaugų reguliavimo pokyčiai siekiant padidinti konkurenciją padidintų investicijų ir ekonominės veiklos efektyvumą ir rezultatyvumą;
- (15) nors ankstesniais metais atlikta tam tikrų Vokietijos mokesčių sistemos patobulinimų, per pastaruosius metus padaryta nedidelė pažanga siekiant ją pertvarkyti, kad būtų skatinamos vidaus privačiosios investicijos ir augimas. Mokesčių sistema tebėra sudėtinga ir iškraipo sprendimų, pvz., dėl dalyvavimo darbo rinkoje, investavimo ir finansavimo, priėmimą, nors galėtų suteikti veiksmingesnių paskatų investuoti ir vartoti. Didžiausia pažanga padaryta darbo jėgos apmokestinimo srityje, tačiau duomenys to dar neatspindi. Vis dar yra galimybių mažinti iškraipomąjį poveikį turintį darbo jėgos apmokestinimą, mokesčių naštą perkeliant nuo darbo jėgos prie kitų pajamų šaltinių, kurie labiau remtų integracinį ir tvarų augimą. 2018 m. darbuotojų (tiek gaunančių vidutinį, tiek mažą darbo užmokestį) darbo užmokesčio apmokestinimas (mokesčių pleištas) išliko vienas didžiausių Sąjungoje. Darbuotojų socialinio draudimo įmokos yra ypač didelės, palyginti su kitomis šalimis, socialinio draudimo įmokos iš esmės sudaro apytikriai du trečdalius mokesčių pleišto, o pajamų mokeskis – vieną trečdalį. Savo ruožtu, pajamos iš aplinkosaugos mokesčių, išreikštos BVP dalimi, yra vienos mažiausių Sąjungoje. Kapitalo sąnaudos ir efektyvusis vidutinis įmonių pelno mokesčio tarifas (jis įvairiuose regionuose skiriasi) yra vieni didžiausių Sąjungoje. Efektyvusis vidutinis įmonių pelno mokesčio tarifas sudarė 28,8 % (nacionalinis vidurkis), palyginti su 20 % Sąjungos vidurkiu. Dėl įmonių pelno mokesčio, vietos prekybos mokesčio ir solidarumo mokesčio sąveikos įmonių pelno mokesčio sistema yra sudėtinga, reikalauja didelių mokesčių administravimo sąnaudų ir iškraipo investicijų lygį ir vietą. Be to, įmonių pelno mokeskis iškraipo finansavimo sprendimus, didindamas finansavimo skolinantis patrauklumą, ir, 2017 m. duomenimis, yra trečias pagal dydį Sąjungoje. Sumažinus nuosavo kapitalo išlaidas, galėtų padidėti privačiosios investicijos ir sustiprėti gana menkai išvystyta rizikos kapitalo rinka;

- (16) darbo rinka tebėra stipri, tačiau tam tikrų grupių darbo rinkos potencialas nepakankamai išnaudojamas. 2018 m. ketvirtą ketvirtį 20–64 m. asmenų užimtumo lygis išaugo iki 79,9 % ir buvo vienas iš aukščiausių Sąjungoje. Iki 2019 m. pradžios nedarbas sumažėjo iki rekordiškai žemo lygio – 3,2 %. Vis labiau išryškėja didelis laisvų darbo vietų skaičius ir darbo jėgos trūkumas, dėl to kai kuriuose regionuose ir sektoriuose labai mažėja gamyba. Vis dėlto tam tikrų grupių, pavyzdžiui, moterų ir migrantų kilmės asmenų, darbo rinkos potencialas nėra pakankamai išnaudojamas. Vokietijoje labai daug moterų – 46,7 % – dirba ne visą darbo dieną. Darbo jėgos mokesčių našta, įskaitant mažesnę darbo užmokesčių gaunančių asmenų patiriamą našta, Vokietijoje tebėra palyginti didelė. Specialios susituokusių porų bendro pajamų apmokestinimo (*Ehegattensplitting*) taisyklės mažina papildomas šeimos pajamas uždirbančių asmenų paskatas dirbti, ypač daugiau valandų. Migrantų kilmės asmenų užimtumo lygis yra gerokai mažesnis nei vietos kilmės asmenų, ypač didelis atotrūkis tarp moterų. Imtasi priemonių pabėgėlių integracijai į darbo rinką remti, tačiau tebėra neišspręstų problemų, be kita ko, susijusių su tuo, kad jie neturi pakankamų vokiečių kalbos žinių, neturi kvalifikacijos arba ji negali būti pripažįstama, rūpinasi vaikais ir giminaičiais, jiems trūksta patirties, susijusios su Vokietijos darbo rinkos neformaliois taisyklėmis;
- (17) Vokietijoje labiau nei kitose valstybėse narėse juntamas kūdikių bumo kartos asmenų išėjimas į pensiją. Ilguoju laikotarpiu šie demografiniai pokyčiai apsunkins Vokietijos viešųjų finansų būklę, galėtų sukelti pavojų pensijų adekvatumui ir galėtų apsunkinti šiuo metu nedidelės dalies vyresnio amžiaus gyventojų (65 m. ir vyresnių), kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, padėtį. Numatoma, kad iki 2040 m. Vokietija bus viena iš šalių, kuriose išlaidos socialinio draudimo pensijoms, palyginti su BVP, padidės daugiausia Sąjungoje (1,9 procentinio punkto BVP), o socialinio draudimo pensijų naudos rodiklis sumažės 4,4 procentinio punkto, iki 37,6 %, kaip nurodyta 2018 m. ataskaitoje dėl senėjimo (Europos Komisija, 2018 m.). Po naujausių pensijų reformų išmokos tam tikroms grupėms padidėjo, tačiau nėra aišku, ar pasiektos socialinės išmokos atitinka jų dideles fiskalines išlaidas. Vyriausybė taip pat nustatė dvi ribas (*doppelte Haltelinie*): iki 2025 m. didžiausia pensijų įmokos norma turi būti 20 %, o minimalių pajamų pakeitimo norma – 48 %. Numatoma, kad norint išlaikyti šias ribas reikės didelių fiskalinių pervedimų – jaunesnėms kartoms teks dar didesnė našta. Be to, mažas pajamas gaunančių darbuotojų pajamų išėjus į pensiją adekvatumas tebėra problema;
- (18) nepaisant didėjančio darbo jėgos trūkumo, realiojo darbo užmokesčio augimas išlieka nedidelis, o nominalusis darbo užmokestis 2018 m. padidėjo 3,1 %. Be to, kalbant apie bendrą užimtumo lygį, iš esmės didėjo geriau apmokamo darbo visą darbo dieną vietų užimtumo lygis ir mažėjo nedidelė darbo ne visą darbo dieną dalis, todėl 2018 m. bendras darbo užmokestis augo, taip pat šiek tiek labiau nei našumas. Kolektyvinių derybų mastas toliau mažėjo (2 procentiniais punktais nuo 2016 m. iki 2017 m.) iki 49 % vakaruose ir 34 % rytuose. Sektorių aprėptis labai skiriasi: viešajame sektoriuje ir pramonės sektoriuje aprėptis didesnė, o paslaugų sektoriuje – kur kas mažesnė. Apskritai nuo 2015 m. nustatytas minimalus darbo užmokestis buvo naudingas mažas pajamas gaunantiems darbuotojams. Labai padidėjo valandinis darbo užmokestis pačioje darbo užmokesčio skalės apačioje, ypač dviejų mažiausių darbo užmokesčio decilių. Tačiau mažas pajamas gaunančių darbuotojų dalis (ji 2017 m. sudarė 22,5 %) tebėra gerokai didesnė už Sąjungos vidurkį. Žmonių, dirbančių tik smulkius darbus, skaičius 2010–2018 m. laikotarpiu sumažėjo 6,8 %, o užimtumas, kuriam taikomas socialinio draudimo reikalavimas, per tą patį laikotarpį padidėjo apie 18,1 %. Pagerinus sąlygas, kuriomis skatinamas darbo užmokesčio augimas, būtų remiama vidaus paklausa ir prisidedama prie euro zonos perbalansavimo;
- (19) Vokietijoje aukštynkryptis socialinis judumas švietimo srityje yra žemas. Remiantis nacionaliniais šaltiniais, padaryta nedidelė pažanga mažinant socialinės ir ekonominės padėties poveikį švietimo rezultatams. Vokietija sėkmingai integruoja neseniai atvykusius migrantus ir pabėgėlius į švietimo ir mokymo sistemą. Tačiau migrantų kilmės asmenims paprastai kyla didesnių problemų nei vietos kilmės besimokantiejiems (pvz., mokyklos nebaigusių asmenų skaičius ir sunkumai ieškant pameistrystės vietų). Klasės tampa vis labiau nevienalytės, taigi reikia dėti daug pastangų siekiant sustiprinti mokytojo profesiją, nes mokytojų jau dabar labai trūksta. Darbuotojų, visų pirma 6,2 mln. žmonių, kuriems trūksta pagrindinių skaitymo ir rašymo įgūdžių, dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi programose kelia susirūpinimą dėl darbuotojų ateities rezultatų darbo rinkoje;
- (20) nors žmonių, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, skaičius nuo 2014 m. (tada jis buvo didžiausias) sumažėjo, lygių galimybių srityje tebėra problemų. Visų pirma skurdo arba socialinės atskirties rizika, kylanti žemos kvalifikacijos darbuotojų vaikams, 2017 m. buvo 67 procentiniais punktais didesnė nei rizika aukštos kvalifikacijos darbuotojų vaikams. Šis skirtumas yra gerokai didesnis už Sąjungos vidurkį (53,9 procentinio punkto);

- (21) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Vokietijai galimybę optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose, atsižvelgiant į regioninius skirtumus;
- (22) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Vokietijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Vokietija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Vokietijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (23) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽⁷⁾, kad Vokietija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (24) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1 ir 2 rekomendacijose, šiomis rekomendacijomis taip pat prisidedama prie 2019 m. euro zonai skirtos rekomendacijos, ypač pirmosios rekomendacijos euro zonai, įgyvendinimo. Toliau pateiktoje 1 rekomendacijoje nurodyta fiskaline politika prisidedama, *inter alia*, prie dėl einamosios sąskaitos pertekliaus atsiradusių disbalansų šalinimo,

REKOMENDUOJA Vokietijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Laikantis vidutinės trukmės biudžeto tikslo, pasinaudoti fiskaline ir struktūrine politika siekiant tvariai padidinti privačias ir viešąsias investicijas, visų pirma regionų ir savivaldybių lygmenimis. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į švietimą; mokslinius tyrimus ir inovacijas; skaitmeninimą ir itin didelio pralaidumo plačiajuosčio ryšio diegimą; darnųjį transportą bei energetikos tinklus ir įperkama būstą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Mokesčių našta perkelti nuo darbo jėgos prie šaltinių, kurie darytų mažesnę neigiamą poveikį integraciniam ir tvariam augimui. Stiprinti verslo paslaugų ir reglamentuojamųjų profesijų konkurenciją.
2. Mažinti paskatas nedirbti daugiau valandų, taip pat mažinti didelį mokesčių pleišta, visų pirma mažai uždirbančių ir papildomas šeimos pajamas uždirbančių asmenų atveju. Imtis priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą ir kartu išsaugoti adekvatumą. Stiprinti sąlygas, kurios skatintų didesnę darbo užmokesčio augimą, kartu atsižvelgiant į socialinių partnerių vaidmenį. Gerinti palankių sąlygų neturinčių grupių švietimo rezultatus ir įgūdžių lygį.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁷⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Estijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Estijos stabilumo programos**

(2019/C 301/06)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Estija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikavimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Estija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 2 ir 3 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, priemonės, kuriomis su investicijomis susijusi ekonominė politika sutelkiama į nurodytas sritis, padės įgyvendinti antrą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl investicijų rėmimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Estijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Estijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas rekomendacijas, ir Estijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Estija pateikė 2019 m. gegužės 30 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 30 d.;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Estijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programa pateikta remiantis nesikeičiančios politikos scenarijumi. Programoje numatoma, kad bendrasis valdžios sektoriaus deficitas, kuris 2018 m. siekė 0,6 % bendrojo vidaus produkto (BVP), 2019 m. sieks 0,2 % BVP, 2020 m. – 0,3 % BVP, o iki 2022 m. pasieks 0,7 % BVP. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu ⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslo, t. y. 0,5 % BVP struktūrinio deficito, per 2019 m. stabilumo programos laikotarpį neplanuojama pasiekti. Numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP iki 2022 m. sumažės iki 5,3 % BVP. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra palankus. Priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus, nebuvo konkretizuotos, o tai kelia riziką prielaidoms dėl pajamų, kurios bus gautos;
- (7) atsižvelgiant į Komisijos 2018 m. rudens prognozę, kurioje numatyta, kad 2019 m. bus labiau priartėta prie vidutinės trukmės biudžeto tikslo, ir laikantis reikalaujamo koregavimo išaldymo panaikinimo taisyklių, grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neturėtų viršyti 4,9 %, o tai atitinka 0,3 % metinį struktūrinį koregavimą 2019 m. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta;
- (8) 2020 m., atsižvelgiant į prognozuojamą 2,7 % BVP Estijos gamybos apimties atotrūkį ir prognozuojamą BVP augimą, kuris nesiekia apskaičiuotos potencialaus augimo normos, grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neturėtų viršyti 4,1 %, o tai atitinka 0,6 % BVP struktūrinį koregavimą pagal bendrai sutartą reikalavimų koregavimo matricą taikant Stabilumo ir augimo paktą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 24.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (9) nuaidėjus dideliems skandalams dėl pinigų plovimo, pinigų plovimo prevencija tapo vienu iš Estijos prioritetinių uždavinių. Estija sustiprino kovos su pinigų plovimu sistemą ir šalies bankų sektoriuje nerezidentams priklausančių indėlių procentinė dalis gerokai sumažėjo. Tačiau spręstinių problemų tebelieka. Nors Estijos Vyriausybė nustatė papildomų priemonių ir pateikė gairių dėl tolesnio prevencijos stiprinimo šioje srityje, Estijos parlamentas dar nepatvirtino teisėkūros iniciatyvos, kuria siekiama stiprinti kovos su pinigų plovimu priežiūros pajėgumus. Šias priemones, kai jos bus priimtos, reikėtų veiksmingai įgyvendinti;
- (10) vienos pagrindinių kliūčių, kurios trukdo įmonėms investuoti ir neleidžia pasiekti didesnio našumo, yra kvalifikuotų darbuotojų trūkumas ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis. Pastaraisiais metais Estija įgyvendino visapusiškas reformas, tačiau darbo rinkoje vyraujančios tendencijos ir mažėjantis darbingo amžiaus gyventojų skaičius kelia ilgalaikių uždavinių švietimo ir mokymo sistemai. Šie uždaviniai, be kita ko, yra susiję su mokyklos nebaigusių asmenų skaičiumi, kuris tebėra didelis, nebaigta mokyklų tinklo pertvarka, nepakankamu aukštojo mokslo, profesinio rengimo ir mokymo tinkamumu darbo rinkos poreikiams patenkinti, mokytojų senėjimu ir menku mokytojo profesijos patrauklumu. Nepaisant aktyvesnio dalyvavimo suaugusiųjų mokymosi programose, darbuotojų kvalifikacijos kėlimo arba persikvalifikavimo procesas vyksta per lėtai ir nespėjama vyti darbo rinkos tendencijų. Kaip vienas pagrindinių trūkstamų įgūdžių įvardijamas gebėjimas diegti inovacijas. Nors šalyje yra daug informacinių ir ryšių technologijų specialistų, įmonės rengia nedaug mokymų, kuriuose būtų ugdomi skaitmeniniai įgūdžiai. Siekiant užtikrinti, kad žmonės įgytų tinkamų įgūdžių, reikėtų gerinti švietimo ir mokymo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, be kita ko – investuoti į profesinį orientavimą, spręsti mokyklos nebaigimo problemą ir geriau numatyti įgūdžių poreikius. Be to, pagerinus mokytojų darbo sąlygas, mokymo kokybę ir švietimo politiką atsižvelgiant į demografines bei ekonomines tendencijas, išaugtų švietimo ir mokymo sistemos pajėgumas;
- (11) nepaisant tam tikro pagerėjimo, skurdo lygis, socialinė atskirtis ir pajamų nelygybė (ypač vyresnio amžiaus žmonių) tebėra dideli. 2017 m. skurdas ir socialinė atskirtis grėsė apie 42 % 65 m. amžiaus ir vyresnių asmenų (palyginti su Sąjungos vidurkiu – 15 %). Socialinės išmokos dar netapo veiksminga skurdo mažinimo priemone, o socialinės apsaugos sistema tebėra silpna. Teikti kokybiškas ir įperkamas socialines paslaugas trukdo prastas sveikatos ir socialinės priežiūros tarnybų tarpusavio veiklos koordinavimas ir tai, kad labai skiriasi savivaldybių pajėgumas nustatyti socialinių paslaugų poreikius ir tas paslaugas teikti. Be to, privatus asmenys privalo dengti didelę institucijų teikiamų paslaugų išlaidų dalį. Estijos viešosios išlaidos ilgalaikiai priežiūrai nesiekė nė pusės Sąjungos vidurkio, t. y. sudarė 0,6 % BVP, palyginti su 1,6 % BVP 2016 m. Nėra jokių prevencinių priemonių ar paramos sistemos, kurios padėtų palengvinti neformaliesiems slaugytojams tenkančią našą. Asmenų, kurių medicininiai poreikiai nepatenkinti, dalis tebėra viena didžiausių Sąjungoje (11,7 %) – iš to galima spręsti apie sveikatos priežiūros sistemos prieinamumo ir veiksmingumo problemas. Šios problemos liudija būtinybę integruotai teikti įperkamas ir kokybiškas socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas ir sukurti visapusišką ilgalaikės priežiūros sistemą. Integracinį augimą paskatintų investicijos, kuriomis remiama socialinė įtrauktis, be kita ko, investicijos į socialinę infrastruktūrą;
- (12) moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumas, kuris 2017 m. siekė 25,6 % ir buvo šiek tiek didesnis už ankstesniais metais užfiksuotą skirtumą, tebėra vienas didžiausių Sąjungoje. Be to, motinystės poveikis moterų užimtumui (25,2 %) gerokai viršija Sąjungos vidurkį (9,0 %). Ilgos vaiko priežiūros atostogos – dažnas lėtesnės moterų profesinės karjeros veiksnys. Moterys paprastai dirba mažiau apmokamuose ekonomikos sektoriuose ir užima mažiau apmokamas pareigas, nors jų išsilavinimo lygis yra aukštesnis nei vyrų. Dėl neseniai priimtų priemonių vaiko priežiūros atostogų ir išmokų sistema tapo lankstesnė, kad tėvams būtų lengviau sugrįžti į darbo rinką. Vis daugiau naudojamosi vaiko priežiūros paslaugomis. Tačiau tokie veiksniai kaip ekonominė veikla, profesija, amžius, darbo patirtis ar darbo laikas, moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumą lemia tik iš dalies ir lieka neaišku, kodėl šis skirtumas siekia 20 %, kai Sąjungos vidurkis yra 11,5 %. Skaidri darbo užmokesčio sistema padėtų geriau suprasti tokį didelį moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumą lemiančias priežastis. Teštinės investicijos į vaiko priežiūros paslaugas ir aktyvias darbo rinkos priemones sudarytų sąlygas didinti moterų užimtumą. Be to, atsižvelgiant į platesnį kontekstą tebėra svarbu bendradarbiauti su socialiniais partneriais ir stiprinti jų gebėjimus;

- (13) Estijos, kuri yra periferinė šalis ir kurios gyventojų tankis mažas, ekonominei veiklai ir eksportui itin aktuali sklandžiai veikianti tarpusavyje sujungta transporto sistema. Estijos transporto infrastruktūra turi tam tikrų sujungiamumo ir tvarumo trūkumų. Vis dar nepakankamai išplėtotas geležinkelių transportas ir įvairiarūšis vežimas. Be to, per pastaruosius 5 metus išaugo kelių transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Tolesni naujoviški ir tvarūs sprendimai galėtų padėti mažinti spūstis ir šalinti su viešuoju transporto susijusias problemas. Estijos elektros sistemą būtina sinchronizuoti su kontinentinės Europos tinklu, kad būtų užtikrintas elektros energijos tiekimo saugumą visame Baltijos regione. Investicijos į infrastruktūrą padėtų didinti Estijos bendrovių konkurencingumą;
- (14) investicijos (ypač privačiojo sektoriaus) į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą yra nedidelės, tad Estija atsilieka pagal našumą. Nors 2017 m. viešosios išlaidos moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai buvo tik nežymiai mažesnės už Sąjungos vidurkį, verslo investicijos siekė tik 0,61 % BVP, t. y. maždaug pusę Sąjungos vidurkio. Tik nedidelė bendrovių, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ), dalis skelbia vykdančios mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą. Su moksliniais tyrimais ir technologine plėtra nesusijusių inovacijų išlaidos mažėja, o mokslo ir verslo bendradarbiavimas menkas. Dėl kai kurių iš šių veiksnių prastėja šalies rezultatai inovacijų srityje ir našumas. Estijos našumas ir konkurencingumas galėtų būti didinamas tikslingesnėmis investicijomis į mokslinius tyrimus, technologinę plėtrą ir inovacijas, be kita ko, į įmonių veiklos skaitmeninimą ir automatizavimą. Čia praverstų ir aiškesnis ekonomikai aktualių prioritetinių mokslinių tyrimų temų nustatymas. Estijos valdžios institucijos parengė ir įgyvendino keletą priemonių, skirtų mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos trūkumams pašalinti, tačiau jų poveikis kol kas nedidelis;
- (15) efektyvaus išteklių naudojimo ir efektyvaus energijos vartojimo srityse tebėra spęstinių uždavinių. Estijos ekologinių inovacijų rezultatai liudija, kad šalies potencialas šioje srityje neišnaudojamas iki galo, o Estijos bendras ekologinių inovacijų indeksas, kuris siekia 60 balų, yra 40 % mažesnis už Sąjungos vidurkį. Nepaisant pastaraisiais metais padarytos tam tikros pažangos, Estijos išteklių našumo rodikliai yra maždaug tris kartus mažesni už Sąjungos vidurkį ir šis atotrūkis nuo kitų Sąjungos šalių vis didėja. Tik labai maža dalis Estijos MVĮ imasi veiksmų, kad pagerintų išteklių naudojimo efektyvumą ir taptų ekologiškesnės. Be to, šalies ekonomika labai imli energijai – jos suvartojimo lygis gerokai viršija Sąjungos vidurkį. Visi Estijos regionai atsilieka išteklių naudojimo ir energijos vartojimo efektyvumo gerinimo srityje. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis transporto sektoriuje Estijoje 2017 m. siekė 0,4 %, t. y. buvo gerokai mažesnė už nacionalinį tikslą, kuris yra 10 %. Didinant išteklių naudojimo ir energijos vartojimo efektyvumą, ypač pastatų sektoriuje, ir remiant žiedinę ekonomiką, be kita ko, didinant investicijas, ekonomika taptų dar konkurencingesnė ir tvaresnė;
- (16) bankroto procedūros Estijoje trunka maždaug trejus metus, o susigrąžinimo lygis yra šiek tiek didesnis nei 40 %. Dėl šių priežasčių darbo jėga ir finansiniai ištekliai įstringa ne tokiose našiose įmonėse. Tai taip pat mažina paskatas investuoti ir teikti finansavimą įmonėms. Nemokumo sistemos pertvarkymas būtų svarbus veiksnys norint sutrumpinti bankroto procedūrų trukmę ir padidinti susigrąžinimo lygį kreditoriams. Visų pirma, galėtų būti skatinama inicijuoti iki ir po bankroto vykdomas restruktūrizavimo procedūras ir išvengti bendrovių likvidavimo dalimis;
- (17) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Estijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (18) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Estijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Estija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Estijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;

(19) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė ⁽⁷⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Estijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2020 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 4,1 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Užtikrinti veiksmingą kovos su pinigų plovimu sistemos priežiūrą ir vykdymo užtikrinimą.
2. Spręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumo klausimą ir skatinti inovacijas didinant švietimo ir mokymo sistemos pajėgumą ir atitiktį darbo rinkos poreikiams. Gerinti socialinės apsaugos sistemos tinkamumą ir užtikrinti galimybę naudotis įperkamos ir integruotomis socialinėmis paslaugomis. Imtis priemonių moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumui mažinti, be kita ko, didinant darbo užmokesčio skaidrumą.
3. Vykdam su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į tvarią transporto ir energetikos infrastruktūrą, įskaitant jungtis, į mokslinių tyrimų ir inovacijų skatinimą ir efektyvų išteklių naudojimą bei efektyvų energijos vartojimą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁷⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Airijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Airijos stabilumo programos**

(2019/C 301/07)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Airija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikėtų parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Airija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1 ir 3 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis ir įdiegus mokesčių priemones bus padedama įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zonai dėl paramos investicijoms, viešųjų finansų būklės gerinimo ir kovos su agresyviu mokesčių planavimu;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Airijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Airijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir Airijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Airijoje yra susidarę makroekonominiai disbalansai. Visų pirma dėl didelės viešojo ir privačiojo sektorių skolos ir daug susikaupusių grynųjų išorės išsipareigojimų Airija tampa neatspari neigiamiems sukrėtimams, tačiau srauto kintamieji toliau gerėja. Privačiojo sektoriaus skola išlieka didelė, tačiau augant ekonomikai ji toliau mažėja. Tarptautinių įmonių veikla ir toliau daro įtaką įmonių skolai. Namų ūkių skola iš esmės atitinka pagrindinius rodiklius, nors ir yra didelė, palyginti su disponuojamosiomis pajamomis. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skola toliau mažės, o deficitas artės prie subalansuotos padėties. Kelerius metus būsto kainos augo sparčiai, tačiau neseniai augimas sulėtėjo. Būsto kainos daugiausia priklauso nuo ribotos pasiūlos ir nėra jokių aiškių pervertinimo įrodymų. Neveiksnių paskolų kiekis tebėra didelis, tačiau jis toliau mažėjo, net jei ilgalaikiai išskolinimai mažėja lėčiau;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Airija pateikė 2019 m. balandžio 17 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 29 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Airijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato, kad 2019 m. nominalusis balansas pagerės – iki 0,2 % bendrojo vidaus produkto (BVP) – ir toliau laipsniškai gerės, o 2023 m. bus 1,3 % BVP. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslą, t. y. 0,5 % BVP struktūrinį deficitą, planuojama pasiekti ne vėliau kaip 2020 m. Stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP 2019 m. sumažės iki 61,1 % BVP ir toliau mažės iki 51,6 % 2023 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus 2020 m. ir vėliau, nebuvo pakankamai konkretizuotos;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 27.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (7) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Airijai 2019 m. pasiekti vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Tai atitinka didžiausią grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų (7) nominalų augimą, sudarantį 7,0 % 2019 m. ir atitinkantį leidžiamą 0,3 % BVP struktūrinio balanso pablogėjimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Airija 2019 m. laikysis rekomenduojamo fiskalinio koregavimo;
- (8) 2020 m. Airija turėtų pasiekti savo vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, tai dera su 3,7 % grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų didžiausiu nominaliu augimu (8), atitinkančiu 0,7 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Prognozuojama, kad Airija pasieks vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Taip pat prognozuojama, kad valdžios sektoriaus bendroji skola toliau užtikrintai vis mažės (daugiau, nei reikalaujama pagal skolos taisyklę). Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 m. ir 2020 m. Airija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Atsižvelgiant į Airijos BVP ir šalies produkcijos skaičiavimų skirtumą ir susijusį poveikį skolos ir BVP santykiui, Airijos dabartines ciklines sąlygas ir išaugusią išorės riziką, būtų svarbu bet kokias nenumatytas pajamas naudoti tolesniam valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykio mažinimui;
- (9) dėl stabilaus gamybos apimtys augimo viešųjų finansų būklė toliau gerėjo, tačiau išlieka pajamų kintamumo rizika, ir dar yra galimybių padidinti pajamų atsparumą ekonomikos svyravimams ir neigiamiems sukrėtimams. Ekonominio kintamumo sąlygomis pajamų stabilumą padidintų mokesčių išlaidų aprėpties bei kiekio ribojimas ir mokesčių bazės išplėtimas. Nors Airija padidino turizmo veiklai taikomą lengvatinių pridėtinės vertės mokesčio tarifą, kai kurios naujos mokesčių priemonės daugiausia buvo skirtos mokesčiams mažinti ir lengvatoms. Be to, Airijoje esama daugiau galimybių padidinti mokesčių sistemos indėlį į aplinkosaugos tikslų siekimą. Tokios pastangos galėtų būti iškastinio kuro subsidijų mažinimas ir stipresnis kainų signalas investuotojams išsipareigojant laikytis anglies dioksido mokesčio didinimo per ateinančių dešimtmetį tvarkaraščio;
- (10) kad mokesčių sistemos taptų veiksmingesnės ir teisingesnės, labai svarbu kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, kaip pripažinta 2019 m. euro zonai skirtoje rekomendacijoje. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Airija ėmėsi priemonių kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, tačiau aukštas autorinių atlyginimų ir dividendų mokėjimų, kaip BVP dalies, lygis rodo, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės naudojasi Airijos mokesčių taisyklėmis. Kadangi Airijoje įsikūrusių įmonių atliekamiems autorinių atlyginimų ir dividendų mokėjimams į užsienį (t. y. mokėjimai, kuriuos Sąjungos rezidentai atlieka trečiųjų valstybių rezidentams) išskaičiuojamieji mokesčiai taikomi ribotai, tie mokėjimai, jei jie nėra apmokestinami ir gavėjo šalyje, gali būti neapmokestinami iš viso;
- (11) išlieka ilgalaikio fiskalinio tvarumo rizika dėl išlaidų, susijusių su visuomenės senėjimu. Numatoma, kad išlaidos sveikatos priežiūrai padidės nuo 4,1 % BVP 2016 m. iki 5,1 % BVP 2070 m., o 2063 m. jos bus didžiausios – 5,2 %. Nors Airijos sveikatos priežiūros sistemoje yra dalykų, kurie veikia tinkamai arba pagerėjo, pati sistema yra neveiksminga, sunkiai tenkina paklausą ir neužtikrina koordinuotos ir integruotos priežiūros teikimo. Kad sumažintų didėjančią paklausos poveikį, Airijos Vyriausybė patvirtino *Sláinteicare* įgyvendinimo strategiją ir sukūrė *Sláinteicare* programos įgyvendinimo biurą, kad per ateinančius 10 metų Airijos sveikatos ir socialinės priežiūros tarnybos būtų visapusiškai reformuotos ir modernizuotos. Planuojama reforma – patikima vizija, kaip užtikrinti, kad sveikatos priežiūros sistema būtų visuotinai prieinama ir tvari, kad būtų patenkinti senėjančios visuomenės poreikiai, o priežiūra būtų perkelta į bendruomenę, daugiau dėmesio skiriant prevencijai. Tikėtina, kad tai turės teigiamą poveikį mažinant priklausomybę nuo intensyvios priežiūros, todėl sveikatos priežiūra taps ekonomiškai efektyvesnė. Tačiau trumpuoju laikotarpiu kyla pavojus, kad ji nebus įgyvendinta dėl sveikatos sistemos sunkumų sprendžiant dvigubo sveikatos draudimo rinkos klausimus ir veiksmingai valdant jos biudžetą, veiklos rezultatus ir darbo jėgą. Kad *Sláinteicare* vizija būtų ilgainiui įgyvendinta, taip pat reikės apriboti trumpalaikes išlaidas;

(7) Grynasis pirminės valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos. Remiantis Airijos išlaidų kriterijumi, koregavimas reikalingas siekiant atsižvelgti į orientacinio 10 metų potencialaus augimo tempo iškraipymą, kuris atsirado dėl itin didelio realiojo BVP augimo 2015 m. Komisijos taikytas metodas atitiko Airijos valdžios institucijų savo 2017 m. biudžeto skaičiavimuose taikytą metodą – ji rėmėsi vidutiniu 2014 m. ir 2016 m. potencialaus augimo rodikliu.

(8) Kaip ir 2019 m., remiantis išlaidų kriterijumi, koregavimas reikalingas siekiant atsižvelgti į orientacinio 10 metų potencialaus augimo tempo iškraipymą, kuris atsirado dėl itin didelio realiojo BVP augimo 2015 m.

- (12) nepaisant Vyriausybės pastangų riboti išlaidas socialinio draudimo pensijoms, numatoma, kad bendras pensijų sistemos deficitas ilguoju laikotarpiu smarkiai didės dėl to, kad pensijų išlaidos padidės nuo 5 % BVP 2016 m. iki 6,6 % 2070 m., o 2053 m. jos bus didžiausios – 7,5 %. Siekiant sustiprinti Airijos pensijų sistemos fiskalinį tvarumą labai svarbu laiku įgyvendinti visas pateiktas pensijų reformos veiksmų gaires;
- (13) siekiant padidinti Airijos našumą ir ilgalaikį integracinį augimą, būtina daugiau investuoti į įgūdžius, švietimą bei mokymą ir socialinės įtraukties užtikrinimą. Dėl didėjančios įtampos darbo rinkoje ir dėl kai kuriuose sektoriuose atsirandančio įgūdžių trūkumo ir neatitikties reikia stengtis pasiekti neaktyvias potencialių darbuotojų grupes ir investuoti į neišnaudotą žmogiškąjį kapitalą. Yra galimybių skatinti kvalifikacijos kėlimą, o švietimo programas ir profesinį mokymą geriau priderinti prie darbo rinkos poreikių. Tai, kad pagrindinius skaitmeninius įgūdžius turi nedidelė procentinė dalis suaugusiųjų darbo jėgos, reikia toliau investuoti į mokymą ir kvalifikacijos kėlimą darbo vietoje. Investicijos siekiant sudaryti sąlygas gauti kokybiškų ir įperkamų vaikų priežiūros paslaugų ir nacionalinės vaikų priežiūros sistemos diegimas padės padidinti gana žemą moterų užimtumo lygį. Neįgalųjų dalyvavimas darbo rinkoje yra vienas iš mažiausių Europoje. Mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose gyvenančių žmonių skaičius tebėra vienas didžiausių Sąjungoje, o tai rodo, kad šiai konkrečiai grupei remti reikia įtraukesnių ir tikslingesnių aktyvumo skatinimo strategijų;
- (14) po ekonomikos nuosmukio kelerius metus trukęs mažų investicijų laikotarpis atsiliepia galimybėms gauti įperkama būstą bei socialinį būstą ir tinkamos netaršaus transporto ir energijos, vandens tiekimo ir itin didelės spartos plačiajuosčio ryšio infrastruktūros užtikrinimui, o tai savo ruožtu yra kliūtys verslo investicijoms. Be to, per pastaruosius 5 metus labai išaugo kelių transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Infrastruktūros tobulinimas kartu su teritorijų planavimu galėtų būti labai svarbūs veiksniai, skatinantys būsto pasiūlos gerinimą, privačiojo sektoriaus investicijų didėjimą, našumo augimą ir užtikrinantys subalansuotą regionų ekonominę vystymąsi. Tebėra labai svarbu užtikrinti perspektyvų junglumą ir pakankamus skaitmeninius įgūdžius, kad vietos bendrovės galėtų veiksmingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis, o vidaus informacinių ir ryšių technologijų sektorius klestėtų. Išlieka didelių iššūkių, susijusių su galimybe naudotis itin sparčiu plačiajuosčiu ryšiu, visų pirma kaimo vietovėse. didesnės pastangos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, energijos vartojimo efektyvumo, atsinaujinančiosios energijos ir žiedinės ekonomikos srityse padėtų Airijai vykstant šalies perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio ir aplinkos taršai atsparios ekonomikos;
- (15) nors pradėjus įgyvendinti Nacionalinį vystymo planą galiausiai būtų galima užtikrinti papildomą pagrindinę infrastruktūrą, silpnas statybos sektoriaus pajėgumas galėtų tapti kliūtimi siekiant planą įgyvendinti laiku. Be to, įvairinant jūrų transporto ir energetikos jungtis su žemynine Europa galėtų didėti ekonomikos atsparumas išorės sukrėtimams. Airija iki šiol nesugebėjo atsieti ekonomikos augimo nuo išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir oro teršalų kiekio. Išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis nuolatos augo, ypač transporto, žemės ūkio, energetikos sektoriuose ir apstatytoje aplinkoje. Dėl nepakankamos pažangos šioje srityje Airijai bus sunkiau vykdyti savo išpareigojimus Sąjungai, taip pat dėl to padidės būsimų veiksmų išlaidos;
- (16) nuolatinis pasiūlos trūkumas ir didėjanti paklausa toliau skatina nekilnojamojo turto kainų šuolius. Nors nepanašu, kad 2017 m. kainos būtų pervertintos, susirūpinimą pradeda kelti įperkamumas. Dėl nepakankamų investicijų ir statybų per pastarąjį dešimtmetį būsto pasiūlos trūkumas taip pat turi įtakos socialiniam būstui. Nors apskaičiuota, kad socialinio būsto paklausa bus apie 72 000 vienetų, 2019 m. planuojama pastatyti tik 10 000 vienetų. 17 000 namų ūkių bus teikiama parama pagal Airijos paramos aprūpinimui būstu išmokų arba būsto nuomos sistemą, tačiau kyla pavojus, kad dėl to labai padidės nuomos kaina privačiojoje nuomos rinkoje, kurioje pasiūla jau dabar nedidelė. Nepakankamai apgyvendinta labai daug socialinių būstų, ypač Dublino teritorijoje, iš dalies dėl pasenusios paveldėjimo praktikos. Padėtų dar labiau apsunkina šie veiksniai: netinkamas įvairių teikiamų socialinių būstų rūšių derinys ir labai ribotos galimybės gauti įperkama būstą ir būstą, kurio nuomos kaina grindžiama būsto užtikrinimo sąnaudomis (angl. *cost-rental*). Tai yra viena iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių nuolat didėjo žmonių ir šeimų, gyvenančių laikinuose būstuose, skaičius, o benamystės rodikliai 2019 m. vasario mėn. pasiekė naujas rekordines aukštumas;

- (17) siekiant remti stabilesnį ir atsparesnį našumo augimą šalyje, labai svarbu skatinti vidaus įmonių inovacijų lemiamą našumą. Verslo mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) išlaidos toliau didėja, tačiau jos tebėra mažesnės už Sąjungos vidurkį ir labai koncentruotos užsienio kapitalo įmonėse. Yra galimybių pritaikyti inovacijų politiką taip, kad būtų daugiau remiamos Airijos mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ). Netiesioginė parama (t. y. mokesčių kreditai) tebėra pagrindinė viešojo sektoriaus paramos MTTP priemonė Airijoje (80 % visos viešojo sektoriaus paramos). Stipresni tarptautinių įmonių ir vietos įmonių tarpusavio ryšiai galėtų padėti pagerinti inovacijų sklaidą visoje ekonomikoje. Be to, glaudesnis įmonių ir valstybinių mokslinių tyrimų centrų tarpusavio bendradarbiavimas taip pat padidintų inovacijų potencialą;
- (18) nors nedidelis viešųjų MTTP lygis ir toliau kelia susirūpinimą (1,05 % BVP, palyginti su 2 % Sąjungos vidurkiu), neseniai priimta 2019 m. Airijos ateities darbo vietų programa yra perspektyvus pagrindas inovacijoms ir technologiniams pokyčiams skatinti ir MVĮ našumui didinti. Tačiau visiškai jos įgyvendinimas priklausys nuo to, ar pakankamai padidės viešosios išlaidos moksliniams tyrimams bei inovacijoms ir ar neseniai priimta programa taps konkrečiomis politikos priemonėmis. Dabartiniame plataus užmojo priemonių sąrašė vis dar trūksta svarbių detalių ir tikslų įgyvendinimo datų. Pavyzdžiui, kalbant apie veiksmus, kurių turi būti imtasi 2019 m., nebuvo nustatyta jokių priemonių, kuriomis būtų didinamos galimybės gauti ilgalaikių investicijų į nuosavą kapitalą, kad būtų remiamos vietos bendrovių pastangos vykdyti veiklą platesniu mastu. Politikos priemonių derinys, kuriuo siekiama paskatinti MVĮ investuoti į naujas technologijas, apima mokesčių kreditų ir nemokestines paskatas, kad MVĮ investuotų į inovacijas, tačiau šių priemonių santykinis mastas vis dar nežinomas. Į 2019 m. Airijos ateities darbo vietų programą neįtraukta konkrečių veiksmų ir siektinų rezultatų, kuriais būtų šalinamas Airijos atotrūkis nuo kitų valstybių narių diegiant perspektyvius plačiajuosčio ryšio tinklus, laikantis Sąjungos gigabitinės visuomenės sukūrimo iki 2025 m. tikslų. Tikimasi, kad Nacionalinis plačiajuosčio ryšio planas padės panaikinti šį atotrūkį;
- (19) Airijos regioniniai skirtumai yra dideli ir per pastarąjį dešimtmetį didėjo. Palyginti su kitomis valstybėmis narėmis, Airijos ekonominiai skirtumai tarp regionų yra gana dideli pagal BVP vienam gyventojui. 2000–2016 m. pietų ir rytų regionuose BVP vienam gyventojui padidėjo 74 % – 63 procentiniais punktais daugiau nei pasienio, vidurio ir vakarų regionuose – ir po 2012 m. jis didėjo sparčiau. Iki 2016 m. BVP vienam gyventojui pietų ir rytų regionuose buvo 2,6 karto didesnis nei pasienio, vidurio ir vakarų regionuose. 2000–2016 m. laikotarpiu prie BVP augimo 62 procentiniais punktais prisidėjo Dublino teritorija, kurioje gyvena 40 % Airijos gyventojų;
- (20) reglamentavimo kliūtys verslumui (visų pirma tam tikri teisės aktai, susiję su komercinės paskirties nekilnojamojuoju turtu ir teisinėmis paslaugomis) neigiamai veikia įmonių steigimąsi ir veiklos nutraukimą, taigi ir vietinių Airijos įmonių našumą. Iššūkių kelia kliūtys patekti į mažmenines rinkas. Airija yra tarp penkių šalių, kuriose yra daugiausia procedūrinių reikalavimų, susijusių su mažmeninės prekybos vietų kūrimu. Mažmenininkai susiduria su procedūrinėmis kliūtimis, dėl kurių vėluojama atidaryti naujas parduotuves ir padidėja atidarymo išlaidos ir dėl kurių gali būti daromas neigiamas poveikis rinkos struktūrai ir dinamikai;
- (21) naujasis Teisinių paslaugų reguliavimo įstatymas dar turi būti įgyvendintas, nes nors ir vyksta parengiamosios konsultacijos, vis dar labai vėluojama pradėti taikyti taisykles. Vis dar nėra aiškumo, ar atsiras galimybės ginčo teisenos atvejais profesinių asociacijų specialistams tiesiogiai pateikti bylos medžiagą baristeriams, taip pat galimybės juridiniams asmenims tapti visų rūšių teisinės praktikos partneriais. Tačiau reikia vengti pernelyg sudėtingų daugiasritės praktikos veikimo ir valdymo taisyklių. Vienas svarbiausių prioritetų – ryžtingas neterminuotų reformų įgyvendinimas. 2019 m. Airijos ateities darbo vietų programos „Plataus užmojo tikslu 2.3“ turėtų būti sprendžiamos problemos, susijusios su teisinių paslaugų išlaidomis, tačiau vienintelis 2019 m. siektinas rezultatas – preliminarus, o jo įgyvendinimo laikas – neaiškus. Vėlavimas įgyvendinti šią reformą didina teisinių paslaugų kainą Airijoje, o tai žalinga įmonių, visų pirma MVĮ, ir fizinių asmenų interesams. Kadangi teisinės paslaugos yra svarbios kitų verslo paslaugų sąnaudos, apribojimai tame sektoriuje didina kitų paslaugų (pvz., draudimo) išlaidas;

- (22) neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis ir toliau mažėjo: per metus iki 2018 m. ketvirto ketvirčio jis sumažėjo 4,4 procentinio punkto iki 5,5 %. Bankai sėkmingai siekia savo mažinimo tikslų: prie to prisideda parduoda portfelių pardavimas, restruktūrizavimo pastangos ir didėjančios nekilnojamojo turto kainos. Ilgalaikių hipotekinių išskolinimų (pradelstų daugiau kaip dvejus metus) tebėra palyginti daug – dėl šios priežasties neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis išlieka didesnis už euro zonos vidurkį. Siekiant šalinti neveiksnių paskolų problemų sprendimo socialinį ir ekonominį poveikį, be kita ko, pažeidžiamiesiems namų ūkiams, pasiūlyta nemažai iniciatyvų ir teisės aktų projektų, pavyzdžiui, teisės akto projektas dėl nepardavimo be sutikimo. 2018 m. pradėjo visapusiškai veikti vartojimo paskoloms skirtas kreditų registras ir jis bus labai svarbus vertinant, ar paskolos gavėjai yra pajėgūs tvarkyti savo skolas. Galimybės taikyti nemokumo procedūras ir teisminės bei neteisminės galimybės spręsti išskolinimų problemas tebėra ribotos. Tolesnis ilgalaikių hipotekinių išskolinimų mažinimas, kartu remiantis pažeidžiamiesiems namų ūkiams skirtomis iniciatyvomis ir nekeliant nepagrįstų kliūčių spręsti neveiksnių paskolų klausimą, išlieka problema ir padėti reikia nuolat stebėti;
- (23) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Airijai galimybę nustatytoje sektoriuose kuo geriau panaudoti tuos fondus, atsižvelgiant į regioninius skirtumus;
- (24) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Airijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Airija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Airijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (25) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽⁹⁾, kad Airija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (26) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1 ir 3 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti 2019 m. euro zonai skirtą rekomendaciją, visų pirma antrą rekomendaciją euro zonai. Toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti disbalansą, susijusį su didele valdžios sektoriaus skola,

REKOMENDUOJA Airijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

- 2020 m. pasiekti vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Nenumatytas pajamas panaudoti tam, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis. Atriboti mokesčių išlaidų aprėptį bei kiekį ir išplėsti mokesčių bazę. Toliau taisyti mokesčių sistemos aspektus, kurie gali sudaryti palankesnes sąlygas agresyviai planuoti mokesčius, ir visų pirma dėmesį skirti mokėjimų į užsienį klausimui. Spręsti numatomo su visuomenės senėjimu susijusių išlaidų didėjimo klausimą didinant sveikatos priežiūros sistemos išlaidų efektyvumą ir visiškai įgyvendinant numatytus pensijų reformos planus.
- Teikti individualizuotą aktyvios integracijos paramą ir palengvinti kvalifikacijos kėlimą, visų pirma pažeidžiamoms grupėms ir mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose gyvenantiems žmonėms. Didinti galimybes gauti įperkamus ir kokybiškus vaikų priežiūros paslaugų.

⁽⁹⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

3. Vykdam su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir į energetikos pertvarką, išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, tvarų transportą, vandens tiekimo, skaitmeninę infrastruktūrą ir įperkama būstą bei socialinį būstą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Įgyvendinti priemones, be kita ko, numatytas Ateities darbo vietų kūrimo strategijoje, siekiant įvairinti ekonomiką ir didinti Airijos įmonių – visų pirma MVI – našumą, naudojant daugiau tiesioginio finansavimo priemonių moksliniams tyrimams ir inovacijoms skatinti ir mažinant reglamentavimo kliūtis verslumui.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Graikijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Graikijos stabilumo programos**

(2019/C 301/08)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Graikija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių bus parengta nuodugni apžvalga. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Graikija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1 ir 2 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, įvykdžius reformas, atitinkančias įsipareigojimus, priimtus įgyvendinus programą, ir sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis bus lengviau įgyvendinti euro zonai skirtą rekomendaciją;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Graikijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Graikijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Graikijoje yra susidaręs perviršinis makroekonominis disbalansas. Nustatytas disbalansas visų pirma susijęs su didele valdžios sektoriaus skola, neigiama grynąja tarptautinių investicijų pozicija, didelėmis neveiksniomis paskolomis bankų balansuose ir vis dar aukštu nedarbo lygiu. Be to, pastaraisiais metais pradėtas nuodugnias ekonomikos ir valstybės modernizavimo institucines ir struktūrines reformas reikės nuosekliai vykdyti daugelį metų, kad pasijustų galutinis jų poveikis;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Graikija pateikė 2019 m. balandžio 26 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 30 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotųsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis Europos struktūrinių ir investicijų fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse ⁽⁵⁾;
- (6) šiuo metu Graikijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. Ji taip pat turėtų išlaikyti patikimą fiskalinę būklę, kuria užtikrinama, kad 2018 m. ir vidutinės trukmės laikotarpiu ji laikytųsi 3,5 % bendro vidaus produkto (BVP) pirminio pertekliaus rodiklio tikslo, nustatyto Tarybos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2017/1226 ⁽⁶⁾. 2018 m. pavasarį, per Europos semestrą, Taryba Graikijai nepateikė konkrečiai šaliai skirtos rekomendacijos, nes pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 472/2013 ⁽⁷⁾ 12 straipsnį Graikijai tuo metu netaikyta stebėseną ir vertinimas pagal Europos semestrą, kadangi ji turėjo vykdyti makroekonominio koregavimo programą. Baigus įgyvendinti programą, Graikijoje reikia pradėti griežtesnę priežiūrą ir integruoti ją į Europos ekonominės ir socialinės politikos koordinavimo semestro sistemą, kartu didinant griežtesnę priežiūros ir Europos semestro procesų sinergiją;
- (7) 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato 2019–2022 m. pasiekti 1,1–1,7 % BVP nominalų perteklių. Vyriausybė nustatė vidutinės trukmės biudžeto tikslą – nuo 2020 m. struktūrinis biudžeto perteklius turi siekti 0,25 % BVP. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu ⁽⁸⁾, ši vidutinės trukmės biudžeto tikslą programos laikotarpiu planuojama viršyti ir numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP palaipsniui sumažės iki 153,3 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, buvo patvirtintas nepriklausomos įstaigos ir yra palankus. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad 2019 m. struktūrinis balansas pasieks 1,9 % BVP perteklių, o 2020 m. – 0,8 % BVP perteklių, taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus bendroji skola toliau mažės ir 2019 m. atitiks pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės, o 2020 m. – skolos taisyklės reikalavimus. Apskritai, remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze ir neatsižvelgiant į naujas priemones, kurios buvo priimtos po prognozės parengimo, buvo numatoma, kad Graikija 2019 m. ir 2020 m. turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Remiantis tuo pačiu pagrindu taip pat buvo laikoma, kad Graikija pasieks 3,5 % BVP pirminio pertekliaus tikslą, stebimą pagal griežtesnę priežiūros sistemą;

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Dok. COM(2014) 494 final.

⁽⁶⁾ 2017 m. birželio 30 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2017/1226, kuriuo iš dalies keičiamas įgyvendinimo sprendimas (ES) 2016/544, kuriuo patvirtinama Graikijos makroekonominio koregavimo programa (2015/1411) (OL L 174, 2017 7 7, p. 22).

⁽⁷⁾ 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 472/2013 dėl euro zonos valstybių narių, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, ekonominės ir biudžeto priežiūros griežtinimo (OL L 140, 2013 5 27, p. 1).

⁽⁸⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (8) į stabilumo programą ir Komisijos 2019 m. pavasario prognozę neįtrauktos naujos nuolatinės priemonės, apie kurias buvo paskelbta ir kurios buvo patvirtintos netrukus po pirmiau minėtų dokumentų atitinkamų pateikimo ir parengimo terminų. Komisijos vertinimu, fiskalinis tų priemonių poveikis viršys 1,0 % BVP 2019 m. ir vėlesniais metais. Taip pat laikomasi nuomonės, kad priėmus tas naujas priemones kyla rizika nepasiekti sutarto pirminio pertekliaus tikslo, kuris yra stebimas pagal griežtesnės priežiūros sistemą ir buvo nustatytas įgyvendinimo sprendimu (ES) 2017/1226. Be to, numatoma, kad dėl naujųjų priemonių suprastės struktūrinis balansas, o tai kelia susirūpinimą, ar 2020 m. bus pasiektas vidutinės trukmės biudžeto tikslas. Tačiau 2019 m. rudenį bus atliktas pakartotinis įvertinimas, o 2020 m., be kita ko, bus peržiūrėtas grynujų išlaidų augimui taikomas išlaidų kriterijus. Nors prognozuojama, kad valdžios sektoriaus bendroji skola toliau mažės, gali kilti tam tikros rizikos, kad nebus laikomasi skolos mažinimo kriterijaus. Tai reikės pakartotinai įvertinti rudenį, atsižvelgiant į tas neseniai priimtas priemones;
- (9) Po to, kai Graikija sėkmingai užbaigė Europos stabilumo mechanizmo finansinės pagalbos programos įgyvendinimą, ji yra stebima pagal priežiūros sistemą, kuri vykdoma įgyvendinus programą ir yra įtraukta į Europos semestrą; Graikijai taip pat taikoma griežtesnė priežiūra pagal Reglamentą (ES) Nr. 472/2013. Pagal Komisijos įgyvendinimo sprendimus (ES) 2018/1192⁽⁹⁾ ir (ES) 2019/338⁽¹⁰⁾ pradėjus griežtesnę priežiūrą Graikijoje pripažįstama, kad vidutinės trukmės laikotarpiu Graikijai reikia ir toliau imtis priemonių makroekonominio disbalanso šaltiniams arba potencialiems šaltiniams pašalinti, kartu įgyvendinant struktūrines reformas, kuriomis remiamas patikimas ir tvarus ekonomikos augimas. 2018 m. birželio 22 d. Graikija įsipareigojo euro grupei tęsti visas pagal programą priimtas pagrindines reformas, kol jos nebus visiškai užbaigtos. Graikija taip pat įsipareigojo įgyvendinti konkrečius veiksmus, susijusius su fiskaline, įskaitant struktūrinę, politika, socialine gerove, finansiniu stabilumu, darbo ir produktų rinkomis, privatizacija ir viešuoju administravimu. Graikijai taikomas reikalavimas teikti ketvirčio ataskaitas apie jos įsipareigojimų įgyvendinimo pažangą taikant griežtesnę priežiūrą – jeigu ataskaita palanki, kas šešis mėnesius gali būti taikomos skolos mažinimo priemonės, kurių vertė siekia 0,7 % BVP per metus. 2019 m. balandžio mėn. įvykusiame euro grupės posėdyje leista panaudoti pirmąją sąlygišką skolos priemonių dalį, kurios vertė – 970 mln. EUR. 2019 m. birželio 5 d. buvo paskelbta trečioji griežtesnės priežiūros ataskaita, kurioje įvertinta Graikijos įsipareigojimų įgyvendinimo pažanga;
- (10) reformomis, kuriomis gerinama verslo aplinka ir institucijų veiklos kokybė, visų pirma teisingumo sistemos veiksmingumas, būtų didinamas Graikijos ekonominis atsparumas ir gerinama mokėjimų drausmė, jos taip pat turėtų didelį poveikį priimant investavimo sprendimus ir pritraukiant įmones. Nepaisant pastaruoju metu atliktų patobulinimų, Graikijos teisingumo sistemoje vis dar yra problemų ir ji ne visuomet veikia veiksmingai, nes sprendimams priimti būtinas laikas dažnai yra per ilgas, o vėlavimas neigiamai veikia teismų darbo našumą. Todėl šioje srityje būtina imtis tolesnių tikslinių veiksmų, taip pat palengvinti sklandų finansinės sistemos veikimą ir padėti išnaudoti investicinį potencialą;
- (11) keletą metų Graikijoje buvo investuojama nepakankamai, todėl šalyje susidarė didelis investicijų deficitas. Siekiant remti ilgalaikį augimą ir mažinti regioninius skirtumus, labai svarbu didinti augimą skatinančias investicijas. Remiantis investicijas itin svarbus vaidmuo teks finansų sektoriaus reformoms, kuriomis skatinamas kredito pasiūlos didinimas. 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje nustatytos prioritetinės viešojo ir privačiojo sektorių investicijų sritys;
- (12) siekiant gerinti Graikijos našumą bei skatinti ilgalaikį integracinį augimą ir šalinti novatoriškų sektorių augimo kliūtis, būtinos didesnės investicijos į švietimą ir mokymą. Graikijos švietimo sistemos problemos susijusios su nepakankamais ištekliais, žemu autonomijos lygiu, prastais pagrindiniais (taip pat ir skaitmeniniais) įgūdžiais ir nuolatinio gebėjimų bei poreikių neatitikimu. Visais lygmenimis daugeliu atvejų trūksta atskaitomybės ir stebėsenos, būtinų švietimo sistemos kokybei gerinti. Siekiant skatinti tvarų augimą, svarbu remti kokybišką ir įtraukų švietimą ir mokymą, stengtis, kad švietimas labiau atitiktų darbo rinkos poreikius, didinti profesinio rengimo ir mokymo patrauklumą, skatinti aktyvesnį dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą procese;

⁽⁹⁾ 2018 m. liepos 11 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2018/1192 pradėti griežtesnę priežiūrą Graikijoje (OL L 211, 2018 8 22, p. 1).

⁽¹⁰⁾ 2019 m. vasario 20 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/338 dėl griežtesnės priežiūros Graikijoje pratęsimo (OL L 60, 2019 2 28, p. 17).

- (13) nepaisant pastaruoju metu atliktų patobulinimų, ilgalaikių bedarbių procentinė dalis Graikijoje yra labai didelė – 2018 m. jie sudarė 70 % visų bedarbių; susirūpinimą taip pat kelia ir didelis jaunimo nedarbo lygis bei menkas moterų dalyvavimas darbo rinkoje. Intervencinėmis priemonėmis turėtų būti siekiama gerinti užimtumo perspektyvas, skatinti dalyvauti darbo rinkoje ir sudaryti palankesnes sąlygas kurti darbo vietas. Veiksmingas socialinis dialogas ir atsakinga socialinė partnerystė Graikijoje gali padėti sukurti aplinką, kuri būtų palanki tvarioms reformoms, kuriomis prisidedama prie geresnio darbo rinkos veikimo, įgyvendinti ir didesnei atsakomybei už jas prisiimti;
- (14) nors reformos jau pradėtos, Graikijai būdinga didelė pajamų nelygybė, o Graikijos socialiniai pervedimai turi mažiausią poveikį Sąjungoje mažinant skurdo riziką (15,83 % 2017 m., kai Sąjungos vidurkis siekia 33,98 %). Investicijos turėtų būti sutelktos į galimybių naudotis įtraukimais ir įperkamos aukštos kokybės socialinėmis paslaugomis didinimą ir į dienos centrų kūrimą. Socialinę įtrauktį Graikijoje pagerintų parama labiausiai skurstantiems asmenims ir vaikų, kuriems gresia skurdas, neįgalųjų, migrantų ir pabėgėlių socialinės integracijos skatinimas, atkreipiant dėmesį į geografinius skirtumus;
- (15) 2017 m. Graikija pradėjo plataus masto pirminės sveikatos priežiūros sistemos reformą, kuri yra itin svarbi siekiant užtikrinti galimybę naudotis šia sistema; įgyvendinant šią reformą būtinos nuolatinės investicijos vietos sveikatos priežiūros padaliniams (gr. TOMY) kurti;
- (16) Graikijos transporto sistema patiria didelių problemų. Šią sistemą daugiausia sudaro kelių transportas, todėl ji labai priklauso nuo naftos, o visos pagrindinės jungtys išsidėsčiusios aplink Atėnų–Salonikų kelią. Transporto išlaidos tebėra didelės, o paslaugų kokybė, saugos standartai ir intelektinių transporto sistemų skverbtis vis dar žemi. Daugiarūšio vežimo apimčiai didinti ir regioninei integracijai bei miestų plėtrai skatinti reikia naujų investicijų;
- (17) pagrindinė sritis, kuriai būtinos papildomos investicijos siekiant suderinti šalies aplinkos apsaugos standartus su kitų Sąjungos valstybių standartais, yra kietųjų atliekų tvarkymas ir pramoninių bei miesto nuotekų valymas. Kietųjų atliekų tvarkymas išlieka viena didžiausių struktūrinių problemų, nes Graikijoje tebėra plačiai naudojami sąvartynai ir mechaninis biologinis apdorojimas, o ne modernesni tokių atliekų tvarkymo būdai. Be to, perdirbamų komunalinių atliekų dalis sudaro tik maždaug trečdalią Sąjungos vidurkio. Investicijos taip pat būtinos siekiant pagerinti vandens valymo kokybę, kovoti su gruntinio vandens įdruskėjimu, remti potvynių prevencijos priemones ir atkurti natūralių upių tėkmę;
- (18) dėl nepakankamai išplėtos infrastruktūros didėja įmonių ir namų ūkių energijos išlaidos ir yra sudėtinga naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją. Viena iš aktualių Graikijos problemų šioje srityje – salų elektros energijos tinklų sujungiamumas ir jungtys su kaimyninėmis šalimis. Rinkos augimą padėtų paspartinti tolesnis komercinės dujų infrastruktūros plėtojimas. Dujų ir elektros energijos rinkų reformomis turėtų būti siekiama išnaudoti šias naujas infrastruktūros teikiamas galimybes;
- (19) skaitmeninė ekonomikos ir visuomenės pertvarka tebekelia daug iššūkių – prieiga prie sparčiojo plačiajuosčio ryšio tinklų vis dar yra menka, o skaitmeniniai įgūdžiai gerokai atsilieka nuo Sąjungos vidurkio. Graikija visų pirma turi investuoti į informacines ir ryšio technologijas, taip pat kompensuoti krizės metu sumažėjusias investicijas. Dėl nepakankamų spartesnio plačiajuosčio ryšio jungčių susidaro didelių trukdžių dinamiškų į eksportą orientuotų įmonių veiklai. Investicijos į inovacijas ir žmonių gebėjimus nepakankamos, kad būtų skatinamas našumo augimas, o daugumai gyventojų trūksta skaitmeninių įgūdžių – dėl šios priežasties jiems sudėtinga gauti darbą; tai taip pat kliudo novatoriškų įmonių plėtrai;
- (20) siekiant skatinti į rinką orientuotas investicijas į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (MTTP), kurios tebėra nedidelės ir tai neigiamai veikia Graikijos augimo potencialą, būtinos nacionalinio ir regioninio lygmenų atnaujintos pažangiosios specializacijos strategijos ir papildomos priemonės, kuriomis būtų šalinami opiausi mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos trūkumai. Pažangą mokslinės kompetencijos srityje riboja mažas viešųjų MTTP intensyvumas, į rezultatus orientuotos finansavimo sistemos trūkumas, silpni mokslo ir verslo bendruomenių ryšiai. Be to, daugiau investicijų reikia siekiant didinti žemą technologinės plėtros lygį, kurį atspindi daug mažesnis nei kitose valstybėse narėse patentų skaičius, taip pat visapusiškai išnaudoti startuolių ir veiklą plečiančių įmonių potencialą;

- (21) vienas iš kompleksinių klausimų yra investicijos į skurdžių miestų rajonų, salų ir aukštumų gaivinimą – jos būtinos siekiant atkurti per ekonomikos krizę prarastą šalies fizinį ir žmogiškąjį kapitalą ir nukentėjusią jo kokybę. Vienas konkrečių prioritetų trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu – tvarus nepalankioje padėtyje esančių vietovių ir (arba) buvusių pramonės rajonų Atėnų–Pirėjo ir Salonikų miestų aglomeracijose ir kai kuriuose pagrindiniuose periferiniuose miestuose pertvarkymas. Kaip vienus iš ilgesnio laikotarpio prioritetų galima paminėti tvarios gamybinės veiklos plėtojimą, judumo ir saugumo sistemų modernizavimą, energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiąją energiją, aplinkos apsaugą, atsparumo gamtinio pavojaus rizikai ir socialinėms bei ekonomikos krizėms didinimą. Be to, intervencinėmis priemonėmis turėtų būti siekiama užtikrinti socialinę įtrauktį, migrantų integraciją, įgūdžių įgijimą siekiant mažinti nedarbo lygį ir kultūrinę veiklą, kuri padėtų didinti skurdžių vietovių patrauklumą. Šių problemų sprendimas įgyvendinant integruotas miestų atnaujinimo strategijas padidintų galimybes pasiekti geriausių ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos rezultatų;
- (22) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų galimybę Graikijai nustatytuose sektoriuose kuo geriau panaudoti tuos fondus, atsižvelgiant į regionų skirtumus. Kad investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti administracinius gebėjimus valdyti fondus;
- (23) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Graikijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą ir 2019 m. nacionalinę reformų programą. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Graikijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (24) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrino 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽¹¹⁾, kad Graikija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (25) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrino 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1 ir 2 rekomendacijose, Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti pirmąsias keturias rekomendacijas euro zonai,

REKOMENDUOJA Graikijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Pasiiekti tvarų ekonomikos atsigavimą ir pašalinti perviršinį makroekonominį disbalansą tęsiant ir užbaigiant reformas pagal išpareigojimus, prisiimtus įgyvendinus programą, kaip susitarta 2018 m. birželio 22 d. euro grupės posėdyje.

⁽¹¹⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

2. Vykdam su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į tvarią transporto ir logistikos infrastruktūrą, aplinkos apsaugą, energijos vartojimo efektyvumą, atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir jungčių projektus, skaitmenines technologijas, MTTP, švietimą, igūdžius, įsidarbinamumą, sveikatą ir miesto teritorijų atnaujinimą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus ir į būtinybę užtikrinti socialinę įtrauktį.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Ispanijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Ispanijos stabilumo programos**

(2019/C 301/09)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Ispanija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Ispanija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma našumo didinimo priemonės padės įgyvendinti pirmąją rekomendaciją euro zonai, susijusią su našumo didinimo siekiant perbalansavimo euro zonoje, nenumatytų pajamų naudojimas valstybės skolai mažinti ir su investicijomis susijusios ekonominės politikos sutelkimas į nurodytas sritis padės įgyvendinti antrąją rekomendaciją euro zonai, susijusią su rezervų atkūrimu ir investicijų rėmimu, o priemonės, kuriomis siekiama gerinti įgūdžius ir didinti įsidarbinamumą, padės įgyvendinti trečiąją rekomendaciją euro zonai, susijusią su darbo rinkos veikimu;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. buvo paskelbta 2019 m. Ispanijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Ispanijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir Ispanijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Ispanijoje yra susidarę makroekonominiai disbalansai. Didelės vidaus ir išorės (valstybės ir privataus sektorių) skolos bei didelis nedarbas mažo našumo augimo sąlygomis vis dar lemia pažeidžiamumą, turintį tarpvalstybinių pasekmių. Privataus sektoriaus skola mažėja, tačiau išsiskolinimus dar reikia gerokai mažinti. Nepaisant tolesnio tvirto bendrojo vidaus produkto (BVP) augimo, valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP tebėra didelis. Nedarbo lygis toliau sparčiai mažėjo, tačiau tebėra labai didelis, o didelis darbo rinkos susiskaidymas į terminuotų ir neterminuotų darbo sutarčių segmentus trukdo greičiau augti darbo našumui. Po 2012–2015 m. sparčiai vykdytų reformų pastaraisiais metais kintančios politinės aplinkybės prisidėjo prie to, kad dar vienus metus pažanga įgyvendinant ankstesnių metų šaliai skirtas rekomendacijas buvo nedidelė. Dabartinė palanki ekonominė padėtis suteikia galimybę imtis reikalingiausių reformų, kad Ispanijos ekonomika taptų atsparesnė, o našumo augimas paspartėtų;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą Ispanija pateikė 2019 m. balandžio 30 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) 2019 m. stabilumo programoje nurodomi veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant Ispanijos stabilumo įstatyme nustatytas prevencines ir taisomąsias priemones. Tačiau joje nėra planuojama automatiškai užtikrinti šių priemonių vykdymą ir peržiūrėti Stabilumo įstatymo išlaidų taisyklę, kad būtų sustiprintas jos indėlis į fiskalinių konsolidavimą, ypač ekonominio pakilimo laikotarpiais. Kiek tai susiję su viešaisiais pirkimais, siekiant padidinti viešųjų išlaidų veiksmingumą ir padėti užkirsti kelią pažeidimams, bus labai svarbu plačiu mastu įgyvendinti 2017 m. priimtą Viešojo sektoriaus sutarčių įstatymą. Visų pirma svarbu, kad naujoji valdymo struktūra, t. y. Nepriklausomas reguliavimo ir priežiūros biuras, galėtų veiksmingai atlikti jam pavestas užduotis ir kad būtų skubiai priimta išsami nacionalinė viešųjų pirkimų strategija, aktyviai dalyvaujant perkančiosioms organizacijoms ir subjektams nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis. Galiausiai, 2019 m. turi būti atlikta keletas išlaidų peržiūrų, o įgyvendinus po jų pateiktas rekomendacijas turėtų padidėti viešųjų išlaidų veiksmingumas;
- (6) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiu nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo galėse;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 33.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

- (7) laiku ir tvariai panaikinus perviršinį deficitą ir atsižvelgiant į Tarybos sprendimą (ES) 2019/1001 ⁽⁶⁾ panaikinti perviršinio deficito procedūrą, Ispanijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. Pagal ją prognozuojama, kad valdžios sektoriaus balansas padidės nuo – 2,5 % BVP 2018 m. iki – 2,0 % BVP 2019 m. ir 2022 m. bus pasiektas subalansuotas biudžetas. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu ⁽⁷⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslo, t. y. struktūrinio biudžeto balanso, per 2019 m. stabilumo programos laikotarpį pasiekti neplanuojama. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP sumažės nuo 97,1 % 2018 m. iki 95,8 % 2019 m., o 2022 m. pasieks 88,7 %. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Rizika, susijusi su 2019 m. stabilumo programoje nustatytų fiskalinių tikslų įgyvendinimu, daugiausia susijusi su pajamomis, o netikrumas dėl pajamų ar galimybių priimti daugelį pajamų priemonių yra didelis;
- (8) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Ispanijai užtikrinti, kad 2019 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų ⁽⁸⁾ nominalus augimas neviršytų 0,6 %, o tai atitiktų 0,65 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019 m. bus labai nukrypta nuo rekomenduojamo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinės trukmės biudžeto tikslo.
- (9) atsižvelgiant į Ispanijos valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykį su BVP, viršijantį Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę, ir prognozuojamą teigiamą 2,0 % BVP gamybos apimties atotrūkį, 2020 m. grynosios pirminės valdžios sektoriaus nominaliosios išlaidos neturėtų augti, o tai atitinka 1,0 % BVP struktūrinį koregavimą pagal bendrai sutartą reikalavimų koregavimo matricą taikant Stabilumo ir augimo paklą. Be to, esama požymių, kad nepanaudoti ekonomikos pajėgumai yra nepakankamai įvertinti, nes prognozuojama, kad 2019 m. ir 2020 m. infliacija išliks mažesnė nei 2 % ir tęsis darbo rinkos sąstingis (aukštas nedarbo lygis ir labai didelė dalis nesavadoriško darbo ne visą darbo dieną, laikinieji darbuotojai ir dirbančiųjų skurdas). Be to, tikėtinumo vertinimo priemonė taip pat rodo, kad pagal bendrai sutartą metodiką nustatyti gamybos apimties atotrūkio įverčiai yra mažai tikėtini. Tuo remiantis 0,65 % BVP metinis struktūrinis koregavimas, atitinkantis didžiausią grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų augimą, sudarantį 0,9 % BVP, yra tinkamas. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. bus labai nukrypta nuo reikalaujamo fiskalinio koregavimo. Be to, prognozuojama, kad 2019 m. ir 2020 m. Ispanija nesilaikys pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės reikalavimų. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Bet kokias nenumatytas pajamas būtų svarbu naudoti valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykiui toliau mažinti;
- (10) užimtumas Ispanijoje toliau tvirtai auga. Nedarbas toliau mažėja, tačiau jis vis dar gerokai viršija Sąjungos vidurkį, ypač jaunimo ir žemos kvalifikacijos asmenų atveju. Vyrų ir moterų užimtumo ir karjeros trukmės skirtumai tebėra dideli. Tai – neišnaudotas potencialas, atsižvelgiant taip pat ir į spartų visuomenės senėjimą;
- (11) nors terminuotų darbo sutarčių skaičius palaiptumui mažėja, jos vis dar plačiai taikomos, taip pat ir sektoriuose, kuriuose mažiau tikėtina sezoninė ar ciklinė veikla, – šis rodiklis yra vienas didžiausių Europoje, ir tai gali stabdyti Ispanijos ekonomikos augimo potencialą ir socialinę sanglaudą. Labiausiai nukenčia jaunimas, žemos kvalifikacijos asmenys ir trečiųjų šalių piliečiai, kurie dažnai gauna mažesnes socialines išmokas ir kuriems kyla didesnė skurdo rizika. Terminuotos darbo sutartys dažnai yra labai trumpos ir nepakankamai skatina darbuotojus ir darbdavius investuoti į mokymą, o tai savo ruožtu stabdo našumo augimą. Pereiti nuo terminuotos darbo sutarties prie neterminuotos vis dar sudėtinga, o darbo jėgos judumo kliūtys mažina darbo ieškančių asmenų galimybes ir trukdo darbo jėgai veiksmingai pasiskirstyti visoje šalyje;

⁽⁶⁾ 2019 m. birželio 14 d. Tarybos sprendimas (ES) 2019/1001, kuriuo panaikinamas Sprendimas 2009/417/EB dėl perviršinio deficito Ispanijoje (OL L 163, 2019 6 20, p. 59).

⁽⁷⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

⁽⁸⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos;

- (12) Ispanija sustiprino paramą ilgalaikiams bedarbiams, kurie 2018 m. vis dar sudarė 6,4 % aktyvių gyventojų. Naujausiomis iniciatyvomis siekiama padėti jaunimui įsidarbinti teikiant konsultacijas ir profesinio orientavimo paslaugas, tačiau į valstybines užimtumo tarnybas vis dar kreipiamasi dėl mažos laisvų darbo vietų dalies ir reikia dėti daugiau pastangų, kad jomis būtų geriau naudojamosi vykdant darbuotojų paiešką ir įdarbinant. Visų pirma kai kuriuose regionuose menkai bendradarbiaujama su darbdaviais, o profiliavimo priemonės, skirtos darbo ieškančių asmenų ir darbdavių poreikiams geriau suderinti, tebėra pradiniam rengimo etape. Viešųjų užimtumo tarnybų ir socialinių tarnybų bendradarbiavimas vyksta, tačiau kai kuriuose regionuose jis tebėra ribotas. Didesnės investicijos į modernias viešąsias užimtumo tarnybas kartu su parama darbo jėgos judumui galėtų padėti padidinti darbuotojų galimybes įsidarbinti ir prisitaikyti bei palengvinti asmens statuso keitimą darbo rinkoje ir taip pagerinti Ispanijos našumą ir ilgalaikį integracinį augimą;
- (13) pastangos sustiprinti darbo inspekcijų veiklą kovojant su piktnaudžiavimu terminuotomis darbo sutartimis duoda tam tikrų rezultatų ir neterminuotų darbo sutarčių skaičius, kaip gryojo užimtumo augimo dalis, didėja. Tačiau darbdaviai ir toliau dažnai naudojami trumpalaikėmis sutartimis. Iš ankstesnės patirties matyti, kad remiant kokybišką užimtumą dauguma paskatų darbo vietų kūrimui remti yra riboto poveikio. Siekdamą supaprastinti sistemą Ispanija pradėjo naują vertinimą, tačiau jo rezultatai dar nėra žinomi. Norint iki 2020 m. įdarbinimo konkursų pabaigos pasiekti 8 % tikslą, reikia sparčiau vykdyti įdarbinimo konkursus, siekiant visuose valdžios lygmenyse sumažinti įdarbinimo pagal terminuotas sutartis viešajame sektoriuje dalį. Nors rengti trišales apskritojo stalo diskusijas yra gera praktika, kuria siekiama, kad socialiniai partneriai aktyviau dalyvautų formuojant politiką, dar galima surengti išsamesnes ir savalaikiškesnes konsultacijas;
- (14) nors asmenų, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis, taip pat pajamų nelygybė, dalis mažėja, ji ir toliau viršija Sąjungos vidurkį. Tarp laikinųjų arba žemos kvalifikacijos darbuotojų arba ne ES gimusių asmenų dirbančiųjų skurdo lygis yra didelis. Vaikų skurdo lygis, nors ir mažėja, tebėra labai didelis. Socialinių pervedimų, išskyrus pensijas, pajėgumai siekiant sumažinti skurdą tebėra vieni mažiausių Sąjungoje, ypač vaikų atveju. Nepaisant to, kad materialine padėtimi grindžiamos išmokos vaikui neseniai buvo šiek tiek padidintos, vaikų turinčių namų ūkių socialinės išlaidos, išreikštos BVP dalimi, Ispanijoje yra vienos iš mažiausių Sąjungoje ir jų tikslingumas yra prastas. Nepaisant teigiamos tendencijos, vis dar yra didelių spragų, kalbant apie gyventojų su didele ir vidutine priklausomybe aprėpti. Nacionalinė pagalba bedarbiams tebėra suskaidyta į daugybę programų, skirtų įvairioms darbo ieškančių asmenų grupėms. Naujausios priemonės, kuriomis gerinama vyresnio amžiaus ilgalaikių bedarbių (52 metų ar vyresnių) aprėptis ir jų pajamų paramos apsauga, gali kartu susilpninti šios konkrečios grupės paskatas dirbti. Tuo tarpu regioninių minimalių pajamų programų prieigos sąlygos, aprėptis ir adekvatumas įvairiuose regionuose labai skiriasi, o jų ribotas perkeliamumas tarp regionų mažina darbo jėgos judumo paskatas. Todėl yra žmonių, kuriems reikia paramos, bet jie jos negauna. Pradėjus taikyti visuotinės socialinės kortelės sistemą, socialinių išmokų sistema taps skaidresnė ir bus galima ją tikslingiau taikyti. Nors atsigavus ekonomikai skurdas toliau mažėja, siekiant integracinio augimo reikia investuoti į socialinės įtraukties politiką ir socialinę infrastruktūrą (pvz., socialinį būstą). Be to, Ispanija susiduria su tam tikromis teritorinės sanglaudos problemomis, pavyzdžiui, ūmiu gyventojų skaičiaus mažėjimu ir senėjimu tam tikrose kaimo vietovėse. Veiksmai, kuriais skatinamas verslumas, skaitmeninimas ir socialinė ekonomika, gali padėti spręsti šias problemas įgyvendinant integruotas teritorinės plėtros strategijas;
- (15) per krizę Ispanijos pensijų sistema atliko svarbų vaidmenį padedant išlaikyti vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo kokybę – dėl to jiems kyla mažesnė skurdo rizika. Remiantis 2018 m. Visuomenės senėjimo ataskaitos ir Pensijų adekvatumo ataskaitos prognozėmis, 2011 m. ir 2013 m. reformos padėjo užtikrinti ilgalaikį pensijų tvarumą ir santykinį adekvatumą. Tačiau toliau siejant pensijų didinimą su infliacija (kaip nuspręsta 2018 m. ir 2019 m.) ir atidėjus tvarumo veiksnio taikymą, reikėtų imtis kompensacinių priemonių, kad būtų užtikrintas pensijų sistemos tvarumas vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu. Be to, reikėtų imtis veiksmų siekiant spręsti pagrindinę būsimų pensininkų pajamų adekvatumo problemą ir jų darbo stažo trukmės ir išsamumo klausimą didelio nedarbo sąlygomis, kai plačiu mastu taikomos terminuotos darbo sutartys ir samdoma darbu ne visą darbo dieną;

- (16) Ispanijos inovacijų veiklos rezultatams ir našumo augimui trukdo mažėjantis investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą lygis ir igūdžių paklausos ir pasiūlos neatitiktis. Ispanijos verslo sektoriaus, ypač didelių įmonių, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros išlaidos sudaro tik pusę Sąjungos vidurkio, be to, yra didelių skirtumų tarp regionų. Šį skirtumą sustiprina mažas ir vis mažėjantis moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai skirtas valstybės biudžeto vykdymo lygis, ypač paskolų atveju. Kvalifikuotų darbuotojų trūkumas ir igūdžių paklausos ir pasiūlos neatitiktis yra dar viena svarbi kliūtis kuriant ir naudojant pažangias technologijas, visų pirma mažosiose ir vidutinėse įmonėse. Daugelyje Ispanijos regionų užimtumas aukštųjų technologijų sektoriuose ir žinioms imlių paslaugų sektoriuje yra gerokai mažesnis už Sąjungos vidurkį. Nors rengiamos pažangiajai specializacijai skirtos regioninės inovacijų strategijos ir racionalizuojamas nacionalinės mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos valdymas, koordinavimas nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu kuriant, įgyvendinant ir vertinant politiką tebėra silpnas. Norint pagerinti Ispanijos inovacijų veiklos rezultatus, reikia didelių investicijų, kad būtų skatinamas verslumas ir pradedančiosios įmonės bei padedama joms augti, taip pat skatinamas visų įmonių konkurencingumas ir jų prisitaikymas – taip pat ir per skaitmeninimą – prie didesnės pridėtinės vertės veiklos, siekiant plėsti jų veiklą tarptautinėse rinkose. Taip pat reikia daugiau dėmesio skirti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystėms, akademinės bendruomenės ir verslo atstovų bendradarbiavimui ir technologijų perdavimui, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms, sustiprintam mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos valdymui visais valdžios lygmenimis ir glaudesniai mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros infrastruktūros bei projektų derinimui su regioninėmis ir nacionalinėmis inovacijų strategijomis;
- (17) nors Ispanijoje mokyklos nebaigusiu asmenų skaičius mažėja, jis tebėra labai didelis ir yra didelių regioninių skirtumų. Yra galimybių gerinti švietimo rezultatus, kurie įvairiuose regionuose labai skiriasi. Abu veiksniai neigiamai veikia ilgalaikį našumo augimo potencialą. Pastangos reformuoti švietimo sistemą vilkinamos. Įmonės nurodo, kad, norint pasinaudoti inovacijomis, sunku rasti reikalingų igūdžių turinčių darbuotojų, visų pirma informacinių ir ryšių technologijų specialistų. Ispanija patvirtino dualinės profesinio švietimo ir mokymo sistemos, kuri galėtų atlikti svarbų vaidmenį suteikiant igūdžių ir kvalifikacijos, kurių reikia norint įsisavinti inovacijas, atnaujinimo priemones, tačiau dalyvavimas šiose sistemose tebėra nedidelis. Ispanijoje tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų dalis didesnė už Sąjungos vidurkį, tačiau aukštųjų mokyklų absolventams sunku rasti tinkamų darbo vietų. Žmogiškojo kapitalo plėtojimas visais švietimo ir mokymo lygmenimis, įskaitant aukštąjį mokslą ir profesinį mokymą, taip pat glaudesnis švietimo ir verslo atstovų bendradarbiavimas, siekiant sumažinti esamą gebėjimų paklausos ir pasiūlos neatitiktį, galėtų suteikti daugiau galimybių jauniems absolventams patekti į darbo rinką. Taip pat būtų galima aprūpinti įmones darbuotojais, turinčiais igūdžių ir kvalifikacijos, kurių reikia norint didinti įmonių inovacinį pajėgumą ir pasinaudoti visomis skaitmeninimo teikiamomis augimo galimybėmis. Darbuotojų perkvalifikavimas, kad šie įgytų skaitmeninių igūdžių, taip pat leistų Ispanijos įmonėms išlikti konkurencingoms vis labiau skaitmeninėje ekonomikoje. Visi šie veiksmai padėtų mažinti regionų skirtumus;
- (18) dėl Ispanijos reglamentavimo ribojamojo poveikio ir susiskaidymo įmonės negali pasinaudoti masto ekonomija ir tai stabdo našumą. Įstatymas dėl rinkos bendrumo tebėra svarbi priemonė šiems klausimams spręsti. Ryžtingiau įgyvendinant tą įstatymą ir panaikinus nustatytus paslaugų apribojimus, visų pirma tam tikroms profesinėms paslaugoms, pavyzdžiui, civilinės inžinerijos, architektų ir teisinėms paslaugoms, pagerėtų ekonomikos augimo galimybės ir konkurencija. Kaip ir kitose srityse, kuriose itin svarbūs sėkmingo reformų įgyvendinimo subjektai yra regionai, tvirtesnis ir nuolatinis nacionalinių ir regioninių valdžios institucijų veiklos koordinavimas galėtų padidinti šios srities politikos veiksmingumą;
- (19) neužbaigtos krovinių vežimo geležinkelių transportu jungtys ir ribota integracija su Sąjungos elektros energijos ir dujų rinkomis neleidžia Ispanijai visapusiškai pasinaudoti Sąjungos bendrosios rinkos teikiama nauda. Dėl šios priežasties Ispanija taip pat turi toliau investuoti į elektros energijos jungtis su likusia Sąjungos dalimi, kad iki 2020 m. pasiektų bent 10 % savo įrengtųjų elektros energijos gamybos pajėgumų tikslą. Taip pat reikia investicijų, kad būtų galima daugiau naudoti geležinkelius kroviniams vežti, įskaitant tarpvalstybines jungtis su Prancūzija ir Portugalija, ir jungtis su uostais ir logistikos centrais;

- (20) investicijų taip pat labai trūksta gamtos išteklių valdymo srityje, kad būtų užtikrintas tvaresnis vystymosi modelis. Energijos suvartojimo pastatuose mažinimas ir pažangiųjų elektros energijos tinklų bei atsinaujinančiosios elektros energijos kaupimo pajėgumų plėtojimas padėtų geriau valdyti paklausą. Papildomos pastangos turėtų paskatinti darnų transportą ir žiedinę ekonomiką. Kai kurios Ispanijos vietovės patiria vieną iš didžiausių Europoje klimato kaitos poveikį, nes patiria spaudimą dėl esamų vandens išteklių ir jose reikia papildomų investicijų į infrastruktūrą, kad būtų pagerinta vandentvarka, pvz., nuotekų valymas, nuotėkių tinkluose mažinimas ir vandens tiekimas. Nepaisant nuolatinės pažangos per pastaruosius metus, Ispanijai vis dar reikia įvykdyti tam tikrus Sąjungos vandens teisėje nustatytus reikalavimus. Pažanga įgyvendinant visus šiuos tikslus Ispanijai būtų naudinga aplinkos, ekonomikos ir socialiniu požiūriu;
- (21) visais nustatytais investicijų trūkumo atvejais reikėtų atsižvelgti į konkrečius regioninius investavimo poreikių skirtumus. BVP vienam gyventojui teritoriniai skirtumai yra nedideli, tačiau jie tebėra platesnio masto nei prieš krizę, daugiausia dėl asimetrinio darbo vietų skaičiaus mažinimo poveikio regionuose. Šiuo metu didžiausi nustatyti regionų skirtumai yra susiję su darbo ir socialinių rezultatų rodikliais, pagal kuriuos dauguma Ispanijos regionų atsilieka nuo Sąjungos vidurkio. Kiti socialiniai ir ekonominiai rodikliai rodo didelius teritorinius skirtumus, pvz., inovacijų, verslumo ir konkurencingumo srityse. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką reikėtų tinkamai atsižvelgti į regioninius investicijų poreikių skirtumus;
- (22) tam tikrus rekomendacijose nustatytus poreikius, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti patenkinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Ispanijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus ir ypatingą Kanarų salų atokiausio regiono padėtį optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (23) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Ispanijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Ispanija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Ispanijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (24) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁹⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje⁴
- (25) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytoje 1–4 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti 2019 m. euro zonai skirtą rekomendaciją, visų pirma pirmąją, antrąją ir trečiąją rekomendacijas euro zonai. 1 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti disbalansą, susijusį su didele valdžios sektoriaus skola,

REKOMENDUOJA Ispanijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. užtikrinti, kad 2020 m. grynyųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 0,9 %, o tai atitiktų 0,65 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Imtis priemonių siekiant sugriežtinti fiskalinės ir viešųjų pirkimų sistemų taikymą visais valdžios lygmenimis. Užtikrinti pensijų sistemos tvarumą. Nenumatytas pajamas panaudoti tam, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis.

⁽⁹⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

2. Užtikrinti, kad užimtumo ir socialinės tarnybos turėtų pakankamai pajėgumų teikti veiksmingą paramą. Skatinti perėjimą prie neterminuotų darbo sutarčių, be kita ko, supaprastinant samdos paskatų sistemą. Gerinti paramą šeimoms, sumažinti nacionalinės pagalbos bedarbiams susiskaidymą ir šalinti regioninių minimalių pajamų garantavimo schemų aprėpties spragas. Mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių ir gerinti švietimo rezultatus, atsižvelgiant į regionų skirtumus. Stiprinti švietimo įstaigų ir įmonių bendradarbiavimą, siekiant gerinti aprūpinimą darbo rinkai reikalingų įgūdžių ir kvalifikaciją turinčiais darbuotojais, ypač informacinių ir ryšių technologijų srityje.
3. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į inovacijų, išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimą, krovinio geležinkelių transporto infrastruktūros atnaujinimą ir elektros energijos jungčių su likusia Sąjungos dalimi išplėtimą, atsižvelgiant į regionų skirtumus. Didinti mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos veiksmingumą.
4. Toliau įgyvendinti įstatymą dėl rinkos bendrumo užtikrinant, kad visais valdžios lygmenimis taisyklės, reglamentuojančios ekonominės veiklos, visų pirma susijusios su paslaugų teikimu, pradėjimo galimybę ir vykdymą, atitiktų to įstatymo principus, ir pagerinant administravimo įstaigų bendradarbiavimą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Prancūzijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Prancūzijos stabilumo programos**

(2019/C 301/10)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Prancūzija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Prancūzija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, priemonės, kuriomis nenumatytos pajamos naudojamos valstybės skolai mažinti, racionaliau naudojamos viešosios išlaidos ir su investicijomis susijusi ekonominė politika sutelkiama į konkrečias sritis, padės įgyvendinti antrą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl fiskalinių rezervų atkūrimo, viešųjų finansų gerinimo ir investicijų rėmimo. Mokesčių sistemos supaprastinimo ir reguliavimo apribojimų mažinimo priemonės padės įgyvendinti pirmą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl verslo aplinkos gerinimo. Galiausiai, įsidarbinamumo didinimo priemonės padės įgyvendinti trečią euro zonai skirtą rekomendaciją dėl darbo rinkos veikimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Prancūzijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Prancūzijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Prancūzija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Prancūzijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“; Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Prancūzijoje yra susidarę makroekonominiai disbalansai. Nustatytas disbalansas visų pirma susijęs su didele valdžios sektoriaus skola ir lėta konkurencingumo raida mažo našumo augimo sąlygomis;
- (4) 2019 m. balandžio 26 d. Prancūzija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Prancūzijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato, kad nominalusis deficitas, kuris 2018 m. siekė 2,5 % bendrojo vidaus produkto (BVP), 2019 m. padidės iki 3,1 % BVP, o vėliau laipsniškai mažės ir 2022 m. sieks 1,2 % BVP. Numatomas nominaliojo deficito padidėjimas 2019 m., kurį patvirtina ir Komisijos 2019 m. pavasario prognozė, daugiausia susijęs su vienkartinio poveikiu, kurį turės mokesčio kredito, skirto konkurencingumui ir užimtumui didinti, pertvarkymas į visam laikui sumažintas darbdavių socialines įmokas. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu, vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, t. y. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslo, t. y. 0,4 % BVP struktūrinio deficito, per 2019 m. stabilumo programos laikotarpį neplanuojama pasiekti. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP išaugs nuo 98,4 % BVP 2018 m. iki 98,9 % BVP 2019 m., o iki 2022 m. sumažės iki 96,8 %. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus nuo 2020 m., nebuvo konkretizuotos;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 39.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (7) 2019 m. birželio 5 d. Komisija paskelbė ataskaitą, parengtą pagal Sutarties 126 straipsnio 3 dalį, nes 2019 m. stabilumo programoje numatytas nominalusis deficitas 2019 m. neatitiko Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės ir, remiantis pateiktais duomenimis, 2018 m. *prima facie* buvo nesilaikoma pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės. Ataskaitoje padaryta išvada, kad, įvertinus visus svarbius veiksnius, turėtų būti laikoma, kad šiuo metu laikomasi Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/1997 nustatytų deficito ir skolos kriterijų;
- (8) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Prancūzijai užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų ⁽⁷⁾ nominalus augimas neviršytų 1,4 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019 m. bus labai nukrypta nuo rekomenduojamo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinės trukmės biudžeto tikslo;
- (9) 2020 m., atsižvelgiant į 60 % BVP viršijantį Prancūzijos valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykį su BVP ir prognozuojamą 0,7 % gamybos apimties atotrūkį, grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas turėtų neviršyti 1,2 %, o tai atitinka struktūrinį 0,6 % BVP koregavimą pagal bendrai sutartą Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų koregavimo matricą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. *Prima facie* nenumatoma, kad 2019 ir 2020 m. Prancūzija laikysis pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Bet kokias nenumatytas pajamas būtų svarbu naudoti valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykiui toliau mažinti;
- (10) pastangos konsoliduoti viešuosius finansus padėjo tik šiek tiek sumažinti viešųjų išlaidų santykį, kuris 2018 m. siekė 56 % ir išliko didžiausias Sąjungoje. Gebėjimas nuosekliai mažinti valstybės skolą priklausys nuo to, ar Vyriausybė pajėgs apriboti savo išlaidas. Nuo 2017 m. Vyriausybė penkerių metų prezidento kadencijos laikotarpiu plėtoja atnaujintą fiskalinio konsolidavimo strategiją. Šios strategijos įgyvendinimo sėkmę lems tai, ar bus pasiekti centrinės bei vietos valdžios institucijoms ir sveikatos priežiūros sistemai nustatyti išlaidų tikslai;
- (11) sveikatos priežiūrai skirtos išlaidos ilgainiui tolygiai išaugo. Įvertinta, kad bendros išlaidos 2017 m. siekė 11,5 % BVP, t. y. buvo didžiausias iš visų valstybių narių, priklausančių Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai (EBPO). 2018 m. rudenį buvo paskelbta nauja sveikatos priežiūros sistemos reforma, o 2019 m. vasario 13 d. buvo pateiktas teisės akto projektas. Šios reformos sėkmė priklausys nuo to, ar bus sukurta aiški teisinė ir organizacinė sistema, kuri teiks tinkamas paskatas ir skatins viešųjų ir privačiųjų subjektų bendradarbiavimą. Paskelbtoji sveikatos priežiūros sistemos reforma neapima sveikatos priežiūros išlaidų augimo normos (pranc. *Objectif National de Dépenses d'Assurance Maladie*, ONDAM) peržiūros. Ši išlaidų norma apima trečdalį socialinės apsaugos išlaidų. Nors šis tikslas nuo 2010 m. pasiektas, ONDAM tikslas nuo 2017 m. padidėjo jau tris kartus. Jis buvo padidintas 2018–2020 m. laikotarpiui – pradinis tikslas buvo 2,1 % augimas, o 2018 m. biudžeto įstatyme buvo nustatytas peržiūrėtas tikslas, t. y. 2,3 % augimas, kuris vėliau 2019 m. socialinės apsaugos biudžeto įstatymu buvo dar padidintas iki 2,5 %. Todėl įgyvendinant strategiją „Ma santė 2022“ tam tikru mastu bus patiriama papildomų išlaidų;
- (12) vietos lygmens viešosios išlaidos 2017 m. viršijo numatytą augimo tikslą. Nuo 2014 m. Prancūzijos vietos valdžios viešosios išlaidos grindžiamos išlaidų norma, kuri nurodo kasmetinius neprivalomus vietos lygmens viešųjų veiklos išlaidų ir finansavimo poreikių augimo tikslus (pranc. *Objectif d'évolution de la Dépense Locale*). 2018 m. ši išlaidų norma buvo įtvirtinta teisiškai privalomomis 2018–2020 m. galiojančiomis sutartimis, kurias pasirašė valstybė ir 71 % iš 322 didžiausių vietos valdžios institucijų. Vis dėlto išlaidų normos gali būti sunku laikytis dėl savivaldybių skaičiaus riboto sumažinimo. Per 2014–2016 m. teritorinę reformą regionų skaičius buvo sumažintas per pusę, tačiau savivaldybių skaičius sumažintas tik nežymiai ir jų tebėra daugiau kaip 34 000 – tai didžiausias skaičius Sąjungoje;

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos;

- (13) siekiant įgyvendinti atnaujintą fiskalinio konsolidavimo strategiją, kurią Vyriausybė parengė penkerių metų prezidento kadencijos laikotarpiui, būtina vykdyti ir 2022 m. viešųjų veiksmų programą (ji dar nėra iki galo apibrėžta). Šios programos tikslas – iš esmės padidinti Vyriausybės išlaidų veiksmingumą ir pagerinti nacionalinio viešojo administravimo sistemos veikimą. Vyriausybė teikia aiškų prioritetą metodiniams ir su procesu susijusiems aspektams, tačiau nesiorientuoja į *ex ante* ir bendrą taupymo galimybių kiekybinį įvertinimą. Tokį požiūrį galėjo padiktuoti sudėtingas reformų procesas ir būtinybė sušvelninti viešus debatus opiais klausimais, tačiau laikantis šio požiūrio sudėtinga kiekybiškai įvertinti bendrą strategiją ir jos indėlį į fiskalinį konsolidavimą. Visų pirma, nėra aišku, kaip būtent ir koku metu reformų programa, įskaitant ministerijų pertvarkymo planą, kuris apima platų įvairių priemonių rinkinį, realiais veiksmais padės pasiekti labai konkretaus tikslo – iki 2022 m. sumažinti išlaidų ir BVP santykį. Apskritai iš turimos informacijos matyti, kad iš dalies laikomasi rekomendacijų dėl išlaidų peržiūros, dėl kurių 2016 m. susitarė euro grupė;
- (14) rizika valdžios sektoriaus bendrosios skolos tvarumui vidutiniu laikotarpiu išlieka didelė. Dėl didelės valdžios sektoriaus bendrosios skolos ir struktūrinio valdžios sektoriaus deficito kyla tvarumo iššūkių, ypač vidutiniu laikotarpiu. Siekiant išvengti tokių pavojų, būtina dėti fiskalines pastangas iš esmės pagerinti Prancūzijos struktūrinį pirminį balansą. Be to, sumažinus valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykį pagerėtų Prancūzijos ekonomikos augimo perspektyvos ir atsparumas;
- (15) numatoma pensijų reforma vidutiniu laikotarpiu galėtų padėti sumažinti valdžios sektoriaus bendrąją skolą, taigi, ir riziką skolos tvarumui. Pensijų sistemos biudžeto pusiausvyra labai priklauso nuo makroekonominių prielaidų. Remiantis naujausia metine Prancūzijos pensijų patariamiosios tarybos (pranc. *Conseil d'orientation des retraites*) ataskaita, pensijų išlaidos 2018 m. sudarė 13,8 % BVP ir numatoma, kad 2022 m. jos sieks 13,8 % BVP, o vėliau iki 2070 m. svyruos tarp 11,8 % ir 13,8 %, priklausomai nuo tam tikru metu numatomo BVP ir užimtumo augimo tempo raidos. Prancūzijoje vienu metu veikia daugiau kaip 40 skirtingų pensijų sistemų. Remiantis įvairiais taisyklių rinkiniais, šios sistemos taikomos skirtingoms darbuotojų grupėms ir profesijoms. Siekiant supaprastinti pensijų sistemos veikimą, visų pirma padidinti jos skaidrumą, teisingumą ir veiksmingumą, iki metų pabaigos numatoma pateikti teisės akto, kuriuo remiantis būtų palapinsui suvienodintos toms sistemoms taikomos taisyklės, projektą;
- (16) užimtumo lygis toliau augo ir 2018 m. pasiekė 71,3 %. Nedarbo lygis dar sumažėjo (2018 m. jis siekė 9,1 %), tačiau tebėra gerokai aukštesnis už Sąjungos vidurkį (6,8 %) ir euro zonos vidurkį (8,2 %). Be to, Prancūzijos darbo rinka išlieka labai segmentuota. Beveik 85 % naujų darbuotojų įdarbinama pagal terminuotas darbo sutartis, o perėjimo nuo terminuotų prie nuolatinių sutarčių lygis yra vienas žemiausių Sąjungoje. Nesavanoriško darbo ne visą darbo dieną dalis taip pat yra labai didelė – 2018 m. ji sudarė 42,3 % viso darbo ne visą darbo dieną. Planuojamos bedarbio pašalpų sistemos (pranc. *Unédic*) reformos tikslas – spręsti darbo rinkos segmentacijos problemą ribojant paskatas įdarbinti pagal itin trumpos trukmės sutartis ir iškvietimus, taip pat mažinti sistemos įsiskolinimą. 2018 m. rudenį prasidėjo socialinių partnerių derybos dėl bedarbio pašalpų sistemos. Buvo siekiama: i) mažinti sistemos įsiskolinimą, ii) peržiūrėti paskatas bedarbiams susirasti darbą ir iii) sukurti paskatų mechanizmą, kuriuo būtų ribojamos paskatos įdarbinti pagal itin trumpos trukmės sutartis. Tačiau socialiniams partneriams nepavyko susitarti dėl naujo taisyklių rinkinio. Šiuo metu reformos likimas priklauso nuo Vyriausybės – ji yra įsipareigojusi paskelbti, kurios priemonės bus išlaikytos iki 2019 m. vasaros;
- (17) darbo rinkos sąlygos pažeidžiamoms grupėms išlieka šiek tiek sudėtingesnės nei kitoms grupėms. Ne ES gimusių asmenų užimtumo lygis 2018 m. siekė 57,5 % (Prancūzijoje gimusių asmenų – 73,1 %) ir buvo vienas žemiausių Sąjungoje. Esama įrodymų, kad migrantų kilmės asmenys per įdarbinimo procesą turi mažiau palankias sąlygas. Susirūpinimą kelia ir tokių asmenų geografinė koncentracija neturtinguose rajonuose. Skurdžiausių vietovių (pvz., *Quartiers prioritaires de la politique de la ville*) gyventojai, įskaitant migrantų kilmės asmenis, ir toliau susiduria su sunkumais darbo rinkoje – jų nedarbo lygis 2017 m. siekė 24,7 %. Nepaisant tam tikrų politikos veiksmų, socialinė ir ekonominė padėtis ir migrantų kilmės statusas vis dar daro didelį poveikį mokymosi rezultatams; šie veiksniai taip pat trukdo integruotis į darbo rinką;

- (18) darbo rinkos sąlygos tebėra nepalankios ir žemos kvalifikacijos darbuotojams bei jaunimui. Žemos kvalifikacijos darbuotojų nedarbo lygis 2017 m. sumažėjo pirmą kartą nuo 2008 m., tačiau 2018 m. jis siekė 16,2 % ir toliau gerokai viršijo iki krizės buvusį lygį. Jaunimo (15–24 metų) nedarbo lygis 2018 m. sumažėjo 1,6 procentinio punkto ir siekė 20,7 %, tačiau šis rodiklis tebėra gerokai didesnis už Sąjungos vidurkį, kuris siekia 15,2 %. Žemos kvalifikacijos jaunimo nedarbo lygis vis dar yra labai aukštas – 2018 m. jis siekė 35,6 %. Siekiant skatinti lygias galimybes darbo rinkoje, labai svarbūs veiksniai yra veiksminga aktyvi parama ieškant darbo, įskaitant intensyvių profesinių konsultavimą ir paramą įsidarbinant, galimybė naudotis kvalifikacijos kėlimo programomis, novatoriškos priemonės, kurios pasiektų pažeidžiamiausių nesimokančių, nedirbančių ir mokymuose nedalyvaujančių jaunimą, taip pat ryžtingesni kovos su diskriminacine praktika veiksmai. Ypač daug dėmesio reiktų skirti atokiausiems regionams, kurie susiduria su papildomais iššūkiais;
- (19) darbo rinkos sąlygoms gerėjant, iš tam tikrų veiksmų galima spręsti apie įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį. Nors nedarbo ir nepakankamo užimtumo lygis tebėra aukštas, vis labiau juntamas kvalifikuotų darbuotojų trūkumas, ypač tam tikruose sektoriuose. Pagrindinės priežastys, dėl kurių esama neužimtų darbo vietų, yra kvalifikuotų darbuotojų ir kompetencijos trūkumas. Remiantis Prancūzijos užimtumo tarnybos *Pôle Emploi* duomenimis, dėl tinkamų kandidatų trūkumo 2017 m. buvo atšaukta 150 000 iš 3,2 mln. užregistruotų laisvų darbo vietų. Iš turimų įrodymų galima spręsti, kad lėtesnį nedarbo lygio mažėjimą ir aukštesnį ilgalaikio nedarbo lygį lėmė per krizę ir vėlesnį atsigavimo laikotarpį išaugusi įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis. Darbą gaunančių pirminio profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų skaičius didėja. Siekdama sudaryti geresnes sąlygas dalyvauti pirminio ir tęstinio mokymo procese ir peržiūrėti profesinio rengimo ir mokymo sistemų valdymą ir finansavimą, Vyriausybė 2018 m. patvirtino visapusiškų veiksmų rinkinį. Šias reformas papildė investavimo į įgūdžius planas (pranc. *Plan d'investissement dans les compétences*), kurio tikslas – 2018–2022 m. laikotarpiu į mokymą įtraukti ir suteikti intensyvias konsultacijas 1 mln. nesimokančių, nedirbančių ir mokymuose nedalyvaujančių jaunuolių ir 1 mln. darbo ieškančių asmenų, turinčių žemą kvalifikaciją;
- (20) apskritai Prancūzijos socialinės apsaugos sistema veiksmingai mažina nelygybę ir skurdą. Asmenų, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis, dalis toliau mažėjo ir 2017 m. pasiekė rekordiškai žemą lygį – 17,1 %, kai Sąjungos vidurkis yra 22,4 %. Tačiau pajamų nelygybė vis dar gerokai viršija iki krizės buvusį lygį. Be to, galimybės patekti į didesnių pajamų kvantilius sumažėjo, ypač iš žemiausio kvantilio. Kai kurioms gyventojų grupėms, be kita ko, šeimoms, kurias sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai, ir ne Sąjungoje gimusiems asmenims, gresia didesnė skurdo ir socialinės atskirties rizika. Ne visada pakanka konsultacijų minimalias pajamas gaunantiems asmenims, taip pat egzistuoja dideli teritoriniai skirtumai. Šias problemas padėtų spręsti tolesnės geriau koordinuojamos investicijos į socialinę įtrauktį, kaip numatyta 2018 m. rugsėjo mėn. pateiktoje nacionalinėje kovos su skurdu strategijoje. Nors sveikatos sistemos veikimą apskritai galima vertinti gerai, tolesnės investicijos padėtų visuose regionuose suvienodinti galimybes naudotis paslaugomis, ypač tai aktualu atokiausiuose regionuose;
- (21) nepaisant pastarųjų iniciatyvų, Prancūzija, remiantis Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinės duomenimis, nepajėgė sumažinti atotrūkio nuo inovacijų srityje pirmaujančių Sąjungos šalių. Investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą išliko stabilios, o naujoms įmonėms sudėtinga augti. Apskritai Prancūzijai sunkiai sekasi siekti bendro tikslo, kad 2020 m. mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros intensyvumas siektų 3 %, o verslo sektoriaus investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą lygis vis dar gerokai mažesnis už 2 % tikslą. Moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai skirtos viešosios išlaidos viršija Sąjungos vidurkį ir apima platų tiesioginės ir netiesioginės paramos verslo pastangoms mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje sistemų spektrą, įskaitant mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros srities mokesčio kredito sistemą (pranc. *Crédit d'Impôt Recherche*), kuri yra viena dosniausių iš visų EBPO šalių sistemų. Tačiau bendras mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų ekosistemos veikimo lygis dar neatitinka skiriamos didelės viešosios paramos sumos. Nors turimos priemonės, be kita ko, *Crédit d'Impôt Recherche*, neseniai buvo įvertintos, išsamaus bendro politikos priemonių derinio įvertinimo rezultatai praverstų įgyvendinant būsimą politiką. 2018 m. liepos mėn. įsteigta Inovacijų taryba (pranc. *Conseil de l'innovation*) yra atsakinga už supaprastinimo priemonių priežiūrą, be kita ko, už geresnį regioninės, nacionalinės ir Europos paramos inovacijoms koordinavimą. Atsižvelgiant į tai, kad Prancūzija vis dar atsilieka nuo Sąjungos vidurkio pagal verslo finansuojamus mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, inovacijas galėtų padėti skleisti ir glaudesni mokslo bei verslo bendruomenių ryšiai, visų pirma per žinių perdavimo programas. Ketvirtą kartą (2019–2022 m. laikotarpiui) buvo atnaujinta konkurencingumo skatinimo grupėms (pranc. *pôles de compétitivité*) skirta parama; pirmenybė bus teikiama tokių grupių organizacijoms, kurios sklandžiai sąveikauja su kitomis vietos lygmens struktūromis, orientuojasi į nacionalinės pramonės prioritetus ir turi Sąjungos projektų įgyvendinimo patirties. Privatizacijos lėšomis finansuojamas Inovacijų ir pramonės fondas (pranc. *Fonds pour l'innovation et l'industrie*) taip pat padės

teikti finansavimą dirbtinio intelekto srityje. Viena svarbiausių sąlygų, nuo kurios priklausys tų iniciatyvų sėkmė, yra laiku vykdomas atitinkamų technologijų, kaip antai daiktų interneto, 5G tinklų, itin našių kompiuterinių sistemų ir, platesniu mastu, duomenų ekonomikos, plėtojimas. Atskirų regionų investicijos į mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų rezultatus taip pat labai skiriasi. Kai kurie kaimo regionai arba regionai, kuriuose vykdoma pramonės pertvarka, atsilieka nuo Sąjungos vidurkio. Atokiausių regionų rodikliai yra pačioje skalės pabaigoje;

- (22) šiuo metu Prancūzijos energetikos ir klimato kaitos švelninimo politikos įgyvendinimo rodikliai yra geri, šalis toliau daro pažangą, kad 2020 m. pasiektų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo tikslą. Tačiau ji turi gerokai padidinti investicijas, visų pirma į atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą ir į pastatų ūkio rekonstrukciją energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslais, kad 2020 m. pasiektų atsinaujinančiosios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo tikslus, o 2030 m. – dar platesnio užmojo klimato ir energetikos tikslus. Šiuo metu daugiau kaip pusė tokių investicijų finansuojama viešosiomis lėšomis, todėl reikėtų sudaryti ekonomines ir reguliavimo sąlygas, kurios suteiktų daugiau perspektyvų projektus finansuoti iš privačiojo sektoriaus lėšų ir išnaudoti dideles investavimo galimybes. Ypač daug neišnaudotų galimybių susiję su atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo šildymo ir vėsinimo sektoriuje masto didinimu. Be to, reikia daugiau investuoti į pastatų energijos vartojimo efektyvumą. Visų pirma būtina daugiau investuoti į būstų renovaciją – būstų sektoriui tenka didelė bendro klimato srities investicijų deficito dalis, nes dauguma būstų yra seni, 7–8 mln. iš jų (t. y. apie 20 % visų būstų) neturi tinkamos šilumos izoliacijos. Aukštus energijos vartojimo efektyvumo standartus atitinkančių biuro pastatų dalis Prancūzijoje (25 %) 2017 m. buvo mažesnė už visos Sąjungos rodiklį (39 %). Energetikos sektoriaus padėtis skirtinguose regionuose labai skiriasi. Beveik visuose regionuose energijos suvartojimo intensyvumas mažėja, tačiau skirtingu tempu; ypač skiriasi atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo mastas. Papildomos investicijos į energetikos tinklų jungtis padėtų didinti Sąjungos vidaus energijos rinkos integraciją, kartu augtų konkurencija ir atsirastų daugiau galimybių naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, ypač Pirėnų pusiasalyje;
- (23) 2018 m. nacionalinės žiedinės ekonomikos veiksmų planas (pranc. *Feuille de Route l'Économie Circulaire*) – tai išteklių vartojimo efektyvumui skirta plataus užmojo politikos programa, kurios įgyvendinimas priklausys nuo to, ar bus užtikrintos atitinkamos investicijos. Nors perdirbtų žaliavų dalis tenkinant bendrą žaliavų paklausą (žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis) gerokai viršija Sąjungos vidurkį (19,5 %, palyginti su 11,7 % 2016 m.), komunalinių atliekų perdirbimo rodikliai vis dar šiek tiek atsilieka nuo Sąjungos vidurkio (41,8 %, palyginti su 46,4 % 2016 m.). Priėmus įstatymą dėl žiedinės ekonomikos bus žengtas žingsnis į priekį, be kita ko, platesniu mastu naudojamos perdirbtos žaliavos, ypač plastikai. Būtina toliau skatinti įmones, visų pirma mažąsias ir vidutines, taikyti naujus su efektyvesniu išteklių naudojimu susijusius verslo modelius ir gamybos procesus, įskaitant pramonės simbiozę. Šis procesas galėtų būti palengvinamas plėtojant novatoriškas finansavimo priemones ir finansuojant ekologines inovacijas;
- (24) nelygybę Prancūzijoje, ypač skurdesnėse vietovėse, galėtų padėti šalinti sujungiamumui gerinti skirtos investicijos. Prancūzija atsilieka nuo Sąjungos vidurkio pagal prieigą prie spartaus plačiajuosčio ryšio tinklo, sparčiojo plačiajuosčio ryšio skverbtis yra nedidelė (2018 m. tokiu ryšiu naudojosi 20 % namų ūkių, o vidutinis Sąjungos rodiklis yra 41 %). Naudojimosi judriojo plačiajuosčio ryšio paslaugomis rodiklis taip pat vis dar nesiekia Sąjungos vidurkio. Plačiajuosčio ryšio aprėptis regionuose labai skirtinga, keliose kaimo vietovėse ir atokiausiuose regionuose ji tebėra ribota. Numatoma, kad siekti sujungiamumo tikslų Prancūzijai labai padės šalies itin spartaus plačiajuosčio ryšio planas (pranc. *Plan France Très Haut Débit*) ir susijusios priemonės. Atsižvelgiant į tai, kad dominuoja decentralizuotas požiūris ir kad gali kilti kliūčių tuo atveju, jei pritrūks kvalifikuotų darbuotojų tinklui diegti, bus labai svarbu atidžiai stebėti tų priemonių įgyvendinimą, ypač vietovėse, kuriose ryšio aprėptis yra menka;

- (25) nepaisant dedamų pastangų didinti mokesčių mokėtojų teisinį tikrumą (pvz., priimtas su tuo susijęs įstatymas, pranc. *Loi pour un État au service d'une société de confiance, loi ESSOC*) ir supaprastinti sistemą, Prancūzijos mokesčių sistema tebėra sudėtinga, o tai neigiamai veikia verslo aplinką. Mokesčių kodeksas apima skirtingas tarifų sistemas ir mokesčių išlaidas (mokesčių kreditą, atleidimą nuo mokesčių, mokesčių lengvatas). Šia sudėtinga sistema dažnai siekiama konkrečių politikos tikslų, pvz., palengvinti pažeidžiamiausiems namų ūkiams tenkančių mokesčių našta ir paskatinti arba pakoreguoti tam tikrą elgesį. Tačiau kyla rizika, kad tokia sistema bus neaiški, todėl auga reikalavimų laikymosi išlaidos ir teisinis netikrumas, kuris kenkia Prancūzijos patrauklumui ir padeda atsirasti spragoms;
- (26) racionalizavus mokesčių išlaidas ir sumažinus nedidelių mokesčių skaičių būtų prisidedama prie tolesnio mokesčių sistemos supaprastinimo. Apskaičiuota, kad 2019 m. bendros mokesčių išlaidos sieks 4 % BVP. Kitaip nei anksčiau daugiametėje programoje, dabartinėje biudžeto sistemoje (2018–2022 m.) mokesčių išlaidoms nenumatyta išlaidų riba. Vietoj jos nustatytas neprivalomas mokesčių išlaidų ir grynųjų mokestinių pajamų ir mokesčių išlaidų sumos santykio tikslas, kuris yra 28 %. Nors 2018 m. biudžeto įstatyme numatyta, kad mokesčių išlaidų santykis bus mažesnis už 2018–2022 m. daugiametėje biudžeto programoje nustatytą tikslą (28 %), šis santykis ateityje turėtų padidėti ir 2018 m. turėtų siekti 25,5 %, o 2019 m. – 26 %;
- (27) 2019 m. biudžete numatoma, kad bendra išlaidų suma sumažės ir neviršys 100 mlrd. EUR, taigi, baigsis nuolatinis šių išlaidų apimties augimas, kuris tęsiasi penkerius metus. Tačiau 2018–2019 m. laikotarpiu mokesčių išlaidų rūšių skaičius padidėjo nuo 457 iki 474. 2018 m. Audito Rūmai rekomendavo racionalizuoti dabartines mokesčių išlaidas ir atkreipė dėmesį į jų kontrolės ir vertinimo trūkumą. Turėtų būti toliau dedamos pastangos atsisakyti mokesčių, iš kurių gaunama mažai pajamų arba kurie yra neveiksmingi. 2019 m. biudžeto įstatyme numatyta atsisakyti 26 mokesčių, kurie duoda mažas pajamas: 2019 m. panaikinta 20 tokių mokesčių (bendra suma – 132 mln. EUR), dar 6 bus panaikinti 2020 m. (bendra suma – 208 mln. EUR). Numatoma, kad 2020 m. nedideli mokesčiai bus toliau naikinami tokiu pat tempu;
- (28) įmonės tebeslegia kiti gamybos mokesčiai. 2016 m. gamybos mokesčiai sudarė 3,1 % BVP ir buvo didesni nei Italijoje (1,4 %), Ispanijoje (1,0 %) ar Vokietijoje (0,4 %). Tokie mokesčiai grindžiami skirtingomis mokesčio bazėmis (apyvartos, pridėtinės vertės, darbo užmokesčio, žemės ir pastatų), dėl jų gali išaugti bendros gamybos sąnaudos. Sąnaudų padidėjimas gali neigiamai paveikti konkurencingumą, ypač gamybos sektoriuje. 2019 m. biudžeto įstatyme atsisakyta tik vienos rūšies gamybos mokesčio (pranc. *forfait social*), kuris renkamas nacionaliniu lygmeniu ir kurio vertė yra 660 mln. EUR per metus (tiek mokestinių pajamų nebus surinkta 2020 m., kai mokesčio bus visiškai atsisakyta);
- (29) nors daroma pažanga ir patvirtintos platus užmojo reformos, vis dar yra kliūčių patekti į verslo paslaugų ir reglamentuojamųjų profesijų rinkas, o konkurencija šiose rinkose tebėra menka. Kaip matyti iš naujojo EBPO nustatyto EEE vidaus prekybos paslaugomis ribojamumo indekso, Prancūzijos reguliavimo ribojamumo lygis viršija Europos ekonominės erdvės (EEE) vidurkį tokiuose sektoriuose, kaip antai apskaitos, teisinių paslaugų ir platinimo paslaugų. Pagrindinės kliūtys kyla dėl griežtų leidimų išdavimo reikalavimų, teisės verstis tam tikra veikla apribojimų ir reikalavimų, susijusių su akcijų valdymu ir balsavimo teisėmis. Prancūzija įgyvendino keletą reformų, siekdama sumažinti reglamentavimo našta mažmeninės prekybos sektoriuje. Tačiau vis dar taikomi įvairūs veiklos apribojimai, kurie neigiamai veikia mažmeninės prekybos įmonių veiklos efektyvumą ir stumia jas į nepalankesnę padėtį, palyginti su e. prekybos įmonėmis. 2019 m. nacionalinėje reformų programoje išsamiai nustatytos naujos priemonės, kuriomis turi būti didinama konkurencija keliuose konkrečiuose sektoriuose (pvz., vairavimo mokyklų, nuosavybės valdymo įmonių, prekybos automobilių atsarginėmis dalimis). 2019 m. balandžio 4 d. konkurencijos institucija pateikė savo nuomonę, kaip sušvelninti vaistų platinimui taikomus reikalavimus ir kartu išsaugoti aukštą visuomenės sveikatos apsaugos lygį;
- (30) kliūtys užsiimti paslaugų teikimu lėmė tai, kad konkurencija yra nedidelė, nustatomos aukštos pelno maržos ir kainos, o tai kenkia visos ekonomikos konkurencingumui. Palyginti su kitomis Sąjungos šalimis, įmonių kaitos intensyvumas pagrindiniuose Prancūzijos sektoriuose yra žemas. Nepakankama konkurencija paslaugų sektoriuje ir didelės darbo sąnaudos diktuoja dideles kainas, ypač tai pasakytina apie nekilnojamojo turto sandorių sudarymo, būsto, maitinimo, teisinės ir apskaitos paslaugas. Tų paslaugų sąnaudas dengia ir kitos įmonės, kurios naudojami tomis paslaugomis kaip ištekliais, todėl tokios sąnaudos tampa dar vienu veiksniu, kuris kenkia Prancūzijos, be kita ko, jos pramonės, konkurencingumui;

- (31) PACTE įstatymu (pranc. *loi relative à la croissance et la transformation des entreprises*) siekiama remti įmonių augimą ir pertvarkymą. Remiantis šiuo įstatymu bus mažinamas ribinių dydžių, kuriuos turi pasiekti augančios įmonės, skaičius, tačiau likusieji ribiniai dydžiai yra platesnio pobūdžio ir juos pasiekti kainuoja brangiau. Įstatymu taip pat nustatytas penkerių metų pereinamasis laikotarpis – tik jam pasibaigus gali būti laikoma, kad ribinis dydis buvo pasiektas; mažosios ir vidutinės įmonės šiuo įstatymu skatinamos taikyti su įmonės veiklos rezultatais susietas paskatų ir darbuotojų finansinio dalyvavimo sistemas. Galiausiai, šiuo įstatymu nustatytos supaprastintos įmonės įsteigimo ir užregistravimo procedūros, taip pat naujos taisyklės, kuriomis verslininkams padedama iš naujo imtis verslo. Be to, įstatymu sutrumpinama bankroto procedūrų trukmė ir sumažinamos jų išlaidos, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms, be kita ko siekiant, kad šios procedūros būtų nuspėjamesnės. Remiantis Prancūzijos administracijos skaičiavimais, dėl PACTE įstatymo poveikio BVP iki 2025 m. gali padidėti 0,32 %, o ilgesniuoju laikotarpiu – 1 %. Ši reforma duos rezultatų tik tuo atveju, jei įstatymas bus visapusiškai ir laiku įgyvendintas;
- (32) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Prancūzijai galimybę atsižvelgiant į regionų ir teritorijų skirtumus ir ypatingą atokiausių regionų padėtį optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (33) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Prancūzijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Prancūzija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Prancūzijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (34) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁸⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,
- (35) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti 2019 m. euro zonai skirtą rekomendaciją, visų pirma pirmą ir antrą rekomendacijas euro zonai. 1 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti disbalansą, susijusį su didele valdžios sektoriaus skola,

REKOMENDUOJA Prancūzijai 2019 ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2020 m. grynujų pirminių išlaidų nominalus augimas neviršytų 1,2 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Nenumatytas pajamas panaudoti tam, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis. Visuose Vyriausybės pasektoriuose taupyti išlaidas ir didinti išlaidų veiksmingumą, be kita ko, išsamiai nurodant ir stebint konkrečių priemonių, kurių būtina imtis vykdant 2022 m. viešųjų veiksmų programą, įgyvendinimą. Pertvarkyti pensijų sistemą – palaipsniui suvienodinti skirtingų pensijų sistemų taisykles, siekiant padidinti tų sistemų teisingumą ir tvarumą.

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

2. Skatinti visų darbo ieškančių asmenų integraciją į darbo rinką, užtikrinti lygias galimybes, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamiausioms grupėms, be kita ko, migrantų kilmės asmenims, spręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumo ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties problemas.
3. Vykdam su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į mokslinius tyrimus ir inovacijas (kartu gerinti viešosios paramos sistemų, įskaitant žinių perdavimo programas, veiksmingumą), atsinaujinančiuosius energijos išteklius, energijos vartojimo efektyvumą ir energetikos jungtis su likusia Sąjungos dalimi, taip pat į skaitmeninę infrastruktūrą, atsižvelgiant į teritorinius skirtumus.
4. Tęsti mokesčių sistemos supaprastinimą, visų pirma ribojant mokesčių išlaidų naudojimą, toliau naikinant neveiksmingus mokesčius ir mažinant gamybos mokesčius. Mažinti reguliavimo apribojimus, visų pirma taikomus paslaugų sektoriui, taip pat visapusiškai įgyvendinti įmonių augimą skatinančias priemones.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Kroatijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Kroatijos konvergencijos programos**

(2019/C 301/11)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Kroatija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą;
- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Kroatijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Kroatijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽³⁾, tolesni veiksmai, kurių Kroatija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, ir Kroatijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Atlikusi analizę Komisija padarė išvadą, kad Kroatijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas, siejamas su didele viešojo bei privačiojo sektorių ir išorės skola esant mažam potencialiam augimui. Vis dėlto, pastaraisiais metais dėl tvirto nominalaus augimo ir apdairios fiskalinės politikos disbalansas mažėjo. Neigiama grynoji išorės pozicija dėl nuolatinio einamosios sąskaitos pertekliaus mažėja. Valstybės skola labai sumažėjo nuo 2015 m. pasiekto aukščiausio taško. Privačiojo sektoriaus skola mažinama, tačiau dėl kredito augimo ir investicijų atsigaavimo šio mažinimo tempas turėtų sulėtėti. Finansų sektoriuje yra daug kapitalo ir sektorius veikia pelningai, tačiau neveiksnių paskolų dalis, nors ir mažėja, išlieka didelė. Politikos veiksmai buvo sustiprinti, tačiau visapusiškas struktūrinių priemonių įgyvendinimas tebėra labai svarbus siekiant padidinti ekonomikos atsparumą. Nors padaryta tam tikra pažanga, vis dar yra problemų, susijusių su ekonomikos ir valdžios sektoriaus finansų statistikos išsamumu, tikslumu ir savalaikiškumu;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.⁽³⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 44.

- (3) 2019 m. balandžio 18 d. Kroatija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas iš dalies atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) šiuo metu Kroatijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė. 2019 m. konvergencijos programoje numatoma, kad nominalusis balansas nuo 0,2 % bendrojo vidus produkto (BVP) valdžios sektoriaus pertekliaus 2018 m. pablogės iki –0,3 % BVP deficito 2019 m., o tada laipsniškai gerės ir 2022 m. pasieks 0,8 % BVP perteklių. Atsižvelgiant į perskaičiuotą struktūrinį balansą ⁽⁵⁾ numatyta, kad vidutinės trukmės biudžeto tikslas, kuris buvo pakeistas iš 1,75 % BVP struktūrinio deficito 2019 m. į 1 % BVP struktūrinį deficitą nuo 2020 m., ir toliau bus viršijamas visą programos laikotarpį. 2019 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP sumažės nuo 71,6 % BVP 2019 m. iki 68,5 % BVP 2020 m., o 2022 m. toliau mažės iki 62 %. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Tačiau planuojami biudžeto tikslai numatyti atsargiai. Komisijos 2019 m. pavasario prognozėje numatoma, kad valdžios sektoriaus balansas 2019 m. sieks 0,1 % BVP, o 2020 m. – 0,5 % BVP; Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad struktūrinis balansas 2019 m. bus –0,8 % BVP, o 2020 m. – –0,5 % BVP, taigi toliau viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Prognozuojama, kad 2019 ir 2020 m. Kroatija laikysis skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 ir 2020 m. Kroatija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (6) 2018 m. gruodžio mėn. Kroatijos parlamentas priėmė Fiskalinės atsakomybės įstatymą. Juo siekiama sustiprinti Fiskalinės politikos komisijos struktūrą ir įgaliojimus ir nustatyti skaitines fiskalines taisykles, įskaitant struktūrinio biudžeto balanso taisyklę. 2019 m. kovo mėn. Valstybės audito tarnybos įgaliojimai buvo sustiprinti pradėjus taikyti sankcijų mechanizmus jos rekomendacijų nesilaikymo atveju ir išplėtus jos atliekamų auditų apimtį. Fiskalinė sistema bus dar labiau sustiprinta priėmus iš dalies pakeistą Biudžeto įstatymą. Tikimasi, kad tai pagerins biudžeto planavimą, fiskalinių duomenų rinkimą ir Vyriausybės garantijų suteikimo kriterijus;
- (7) Kroatijos viešojo administravimo teritorinis susiskaidymas daro neigiamą poveikį jo efektyvumui ir didina regioninius skirtumus. Daugeliui mažų vietos valdžios institucijų dažnai trūksta pakankamų finansinių ir administracinių išteklių, kad jos galėtų teikti jų kompetencijai priklausančias paslaugas. Taip sukuriama dideli viešųjų paslaugų teikimo skirtumai tarp finansiniu ir administraciniu požiūriu stiprių ir silpnų vietos valdžios institucijų Kroatijoje. Centrinės valdžios lygmeniu valdžios institucijos ėmėsi priemonių sudėtingai valstybės agentūrų sistemai supaprastinti, tačiau teisinė sistema, užtikrinsianti didesnę sistemos homogeniškumą laipsnį, dar nepriimta. Planuojama apskričių administracijoms perduoti vietos lygmeniu veikiančių centrinių administracijos filialų pareigas;
- (8) sveikatos priežiūros sistemos skola 2018 m. dar padidėjo, o tai kelia pavojų viešiesiems finansams. Sistemos finansavimas priklauso nuo dirbančių gyventojų mokamų įnašų ir pervedimų iš valstybės biudžeto, nors pastarieji buvo nuolat mažesni nei visų išlaidų suma. Tikimasi, kad dėl 2019 m. padidintos sveikatos draudimo įmokos ir 2018 m. gruodžio mėn. padidinto akcizo tabakui, sveikatos priežiūros sistemos finansinė padėtis pagerės. Šiuo metu vykdoma funkcinė ligoninių integracija ir veiksmai, kuriais siekiama pagerinti pirminę sveikatos priežiūrą, galėtų padidinti išlaidų veiksmingumą, tačiau įgyvendinimas vyksta lėtai;

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (9) nepakankamas viešojo administravimo ir viešųjų tarnybų darbo užmokesčio nustatymo sistemų suderinimas trukdo užtikrinti vienodas sąlygas ir centralizuotai vykdomą viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidų kontrolę. Naujų teisės aktų dėl valstybės tarnautojų darbo užmokesčio nustatymo priėmimas buvo kelis kartus atidėtas. Įstatymu siekiama užtikrinti didesnę suderinimą viešojo administravimo lygmeniu – nustatyti bendras darbo užmokesčio lenteles ir darbo sudėtingumo koeficientus, grindžiamus nuoseklesnėmis pareiginėmis instrukcijomis ir gebėjimų sistemomis. Kroatijoje veikia socialinio dialogo sistema, tačiau darbo metodai ir procedūros turi būti patobulinti, kad būtų vedamas tikras socialinis dialogas. Profesinių sąjungų susiskaidymas taip pat mažina socialinio dialogo veiksmingumą;
- (10) 2018 m. nedarbo lygis toliau sparčiai mažėjo. Jaunimo nedarbas taip pat labai sumažėjo, tačiau išlieka didelis. Vis dėlto aktyvumo ir užimtumo lygiai Kroatijoje išlieka žemi, o neaktyvumą daugiausia lemia ankstyvas išėjimas į pensiją ir priežiūros pareigos. Reikia gerinti galimybes įsidarbinti, pavyzdžiui, numatant ir suteikiant tinkamus įgūdžius. Vis dar esama daug neaktyvumo priežasčių, o dabartinių priemonių, skirtų padėti žmonėms patekti į darbo rinką, nepakanka. Darbo rinkos institucijų pajėgumai tebėra riboti, o užimtumo tarnybų, socialinių tarnybų ir kitų susijusių suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas yra silpnas. 2019 m. įsigaliojo svarbios pensijų sistemos reformos. Yra trys pagrindiniai reformos tikslai: i) pašalinti struktūros neatitikimus, dėl kurių tam tikroms pensininkų grupėms buvo taikomos nevienodos sąlygos; ii) pagerinti pensijų sistemos adekvatumą įginant profesinio gyvenimo trukmę ir iii) stiprinti antrosios pensijų sistemos pakopos institucinę struktūrą ir gerinti veiklos rezultatus;
- (11) socialiniai ir ekonominiai skirtumai yra svarbus veiksnys, lemiantis išsilavinimą įgijusių asmenų skaičių Kroatijoje. Šalies švietimo, ypač ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros, pagrindinių gebėjimų, tretinį išsilavinimą įgyjančių asmenų ir besimokančių suaugusiųjų, rodikliai ir profesinio rengimo ir mokymo atitiktis darbo rinkos poreikiams rezultatai yra prastesni nei Sąjungos vidurkis. Kroatija mokymo programų reformą įgyvendina kaip bandomąjį projektą, tačiau išnaudoti visą jos potencialą bus galima, tik jei ji bus visiškai įgyvendinta ir kartu vyks mokytojų mokymas;
- (12) nepaisant vis dar palyginti didelio nedarbo, darbo jėgos trūkumas daro poveikį kai kuriems ekonomikos sektoriams, visų pirma dėl gebėjimų trūkumo. Pagerinus skaitmeninius įgūdžius būtų galima padidinti našumą ir panaikinti kai kuriuos gebėjimų trūkumus. Kadangi profesinio rengimo ir mokymo atitiktis darbo rinkos poreikiams nedidelė, absolventų užimtumo lygis žemas. Studentai neaktyviai dalyvauja programose, kuriose numatytas mokymasis darbo vietoje. Regioninių gebėjimų ugdymo centrų įsteigimas ir eksperimentinė programa dualinio švietimo srityje turėtų pagerinti profesinio rengimo ir mokymo kokybę ir padėti lengviau nustatyti įgūdžių poreikius. Neaktyviai dalyvaujama suaugusiųjų švietimo programose, kurios siūlomos siekiant padėti rasti darbą arba mokytis. Tai ypač pasakytina apie asmenis, kuriems labiausiai reikia švietimo, pvz., žemos kvalifikacijos asmenis ir bedarbius;
- (13) žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis mažėja, tačiau tebėra didesnė už Sąjungos vidurkį. Didžiausia rizika kyla pagyvenusiems žmonėms ir neįgaliesiems. Galimybės socialinėmis išmokomis sumažinti skurdą tebėra menkos, palyginti su Sąjungos vidurkiu. Valdžios institucijos ėmėsi veiksmų, kad pagerintų vietos lygmeniu teikiamą socialinių išmokų registravimą, ir suderino jų klasifikavimą. Taip turėtų būti galima geriau apžvelgti visoje teritorijoje teikiamas išmokas ir vėliau šią informaciją panaudoti socialinės apsaugos sistemos veiksmingumui didinti, kad ji pasiektų tuos, kuriems paramos reikia labiausiai;
- (14) transporto tinklas yra nesubalansuotas, o geležinkelių infrastruktūra labai atsilieka, dėl to paslaugų kokybė yra žema ir atsiranda kliūčių darbuotojų judumui. Viešojo transporto infrastruktūra mažesniuose miestuose nepakankamai išplėtotą. Per pastaruosius penkerius metus labai išaugo kelių transporto išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalis transporto sektoriuje yra gerokai mažesnė nei 2020 m. tikslas, kuris yra 10 %. Reikia papildomų pastangų ir investicijų, kad būtų galima veiksmingai sumažinti didelę iškastiniu kuru varomų automobilių dalį, skatinti įvairiarūšį transportą ir apskritai mažinti transporto sektoriuje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį;
- (15) didelis Kroatijos energijos suvartojimo intensyvumas galėtų būti sumažintas investuojant į energijos vartojimo efektyvumą ir pažangiąsias energetikos sistemas. Ypatingas dėmesys galėtų būti skiriamas energijos vartojimo pastatuose mažinimui ir centralizuoto šilumos tiekimo tinklų energijos vartojimo efektyvumo didinimui. Investicijos į vėjo ir saulės energiją taip pat turi didelį potencialą, kaip ir šildymui bei vėsinimui naudojami atsinaujinantieji energijos ištekliai. Jų skatinimas taip pat sudarytų sąlygas Kroatijos šaloms tapti energetiškai savarankiškesnėmis, kaip numatyta iniciatyvoje „Švari ES salų energija“. Be to, Kroatija yra ypač pažeidžiama dėl jai kylančios klimato kaitos rizikos, ypač dėl potvynių ir miško gaisrų;

- (16) investicijos taip pat galėtų paskatinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos. Jos reikalingos tam, kad būtų remiamas rūšiuojamasis atliekų surinkimas ir perdirbimas kaip atliekų šalinimo sąvartynuose alternatyva, kuriamos alternatyvos žaliavoms, didinama perdirbtų medžiagų paklausa ir visuomenės informuotumas apie tvaraus vartojimo praktiką ir elgseną. Be to, siekiant užtikrinti nuotekų surinkimą ir valymą aglomeracijose, turinčiose daugiau kaip 2 000 gyventojų ekvivalento, taip pat reikia didelių investicijų. Investuojant į vandens tinklus būtų galima sumažinti geriamojo vandens nuotėkį ir įvykdyti iki šiol neįvykdytus kokybės reikalavimus;
- (17) mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumams ir pažangiųjų technologijų įsisavinimui reikalingos investicijos, kad būtų galima pagerinti inovacijų diegimo rezultatus ir paskatinti našumo augimą, kuriam trukdo suskaidyta ir neefektyvi mokslinių tyrimų ir inovacijų politika. Kroatijos 2016–2020 m. pažangiosios specializacijos strategija (RIS3) siekiama skatinti inovacijas, panaikinti sistemos susiskaidymą ir užtikrinti, kad mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veikla būtų vykdoma atsižvelgiant į pagrindinius ekonomikos prioritetus, tačiau jos įgyvendinimą dar reikia paspartinti. Investicijomis būtų galima remti universitetų ir įmonių bendradarbiavimą, sudaryti sąlygas technologijų perdavimui ir mokslinių tyrimų rezultatų komercinimui ir sustiprinti valdymą;
- (18) įgyvendinant priemones, kuriomis siekiama gerinti valstybės valdomų įmonių bendrąjį valdymą, pažanga buvo daroma lėtai. Priimtas naujas bendrojo valdymo kodeksas ir įpareigota atlikti laikotarpio vidurio planavimą ir teikti veiklos rezultatų ataskaitas. Tačiau didelis valstybės valdomų įmonių skaičius daugelyje sektorių ir jų žemas pelningumas bei mažas našumas toliau neigiamai veikia ekonomiką. 2018 m. ypatingos svarbos įmonių sąrašas buvo dar labiau sutrumpintas ir dabar daugiau bendrovių oficialiai laikomos tinkamomis parduoti, tačiau nėra aiškios privatizavimo strategijos. Atrodo, kad valdžios institucijos labiausiai stengiasi perleisti nemažai dar turimų mažumos akcijų ir aktyvinti negamybinį turtą. Manoma, kad korupcija yra plačiai paplitusi ir didėja. Trūksta veiksmingų korupcijos prevencijos ir sankcijų už ją skyrimo priemonių, ypač vietos lygmeniu. Vis dar reikia stiprinti priežiūros ir sankcijų mechanizmus, taikomus į vietos viešąsias įmones paskirtiems asmenims;
- (19) pernelyg dideli administraciniai bei teisiniai reikalavimai ir parafiskaliniai (nemokestiniai) mokesčiai yra našta įmonėms, ypač mažesnėms. Užbaigtas administracinės naštos nustatymo procesas ir valdžios institucijos gali pradėti taikyti pagrįstas naštos mažinimo priemones. Parafiskalinių mokesčių mažinimas atsilieka. Didelis pernelyg griežtai reguliuojamų reglamentuojamųjų profesijų skaičius trukdo konkurencijai. Kai kuriuose sektoriuose, visi pirma taksi paslaugų, pažanga padaryta, tačiau daugelio ekonomiškai svarbių profesijų atveju ir toliau taikomi pernelyg griežti apribojimai;
- (20) nepaisant pažangos, dėl didelio neišnagrinėtų bylų skaičiaus ir ilgai trunkančio bylų nagrinėjimo civiliniuose ir komerciniuose teismuose mažėja teisinis tikrumas, o baudžiamosios teisenos neefektyvumas trukdo kovoti su ekonominiais ir finansiniais pažeidimais. Dar mažiau žmonių mano, kad teisminės institucijos yra nepriklausomos. 2018 m. buvo priimti Valstybės teisėjų tarybos įstatymo pakeitimai. Išskyrus Aukštąjį komercinį teismą, neišnagrinėtų bylų skaičius toliau mažėjo daugiausia dėl to, kad mažėjo naujų bylų skaičius. Kai kuriuose teismuose bandomos elektroninių ryšių priemonės, tačiau jų taikymas dar turi būti išplėstas nacionaliniu lygmeniu;
- (21) 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas galėtų padėti pašalinti tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse. Tai suteiktų Kroatijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus. Institucinė viešųjų pirkimų struktūra turi būti sustiprinta, kad būtų pagerinta atitiktis reikalavimams ir sudarytos sąlygos strateginiams viešiesiems pirkimams siekti politikos tikslų ir užtikrinti veiksmingas viešąsias išlaidas;
- (22) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Kroatijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. konvergencijos programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Kroatija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija atsižvelgė ne tik į jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Kroatijos politikai, bet ir į tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires. Tai atspindi būtinybę stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;

- (23) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą ir laikosi nuomonės ⁽⁶⁾, kad Kroatija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (24) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose. 1 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti disbalansą, susijusį su didele valdžios sektoriaus skola,

REKOMENDUOJA Kroatijai 2019 ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Sustiprinti biudžeto sistemą ir neapibrėžtųjų išpareigojimų stebėseną centriniu ir vietos lygmenimis. Mažinti viešojo administravimo teritorinį susiskaidymą ir racionalizuoti funkcinį kompetencijų pasiskirstymą.
2. Įgyvendinti švietimo reformą, suteikti daugiau galimybių mokytis ir lavintis visais lygmenimis ir pagerinti jų kokybę bei atitiktį darbo rinkos poreikiams. Konsoliduoti socialines išmokas ir didinti jų pajėgumą mažinti skurdą. Stiprinti darbo rinkos priemones bei institucijas ir gerinti jų ir socialinių tarnybų veiklos koordinavimą. Konsultuojantis su socialiniais partneriais įdiegti suderintas visų viešojo administravimo ir viešųjų tarnybų darbo užmokesčio nustatymo sistemas.
3. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į mokslinius tyrimus ir inovacijas, tvarų miesto ir geležinkelių transportą, energijos vartojimo efektyvumą, atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir aplinkosaugos infrastruktūrą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Didinti administracijos gebėjimą rengti ir įgyvendinti viešuosius projektus ir politiką.
4. Gerinti valstybės valdomų įmonių bendrąją valdymą ir aktyviau užsiimti tokių įmonių ir negamybinio turto pardavimu. Stiprinti korupcijos prevenciją ir sankcijų už korupciją skyrimą, visų pirma vietos lygmeniu. Trumpinti teismo procesų trukmę ir gerinti elektroninių ryšių priemonių naudojimą teismuose. Sumažinti labiausiai apsunkinančius parafiskalinius mokesčius ir pernelyg didelį produktų ir paslaugų rinkos reguliavimą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁶⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Italijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Italijos stabilumo programos**

(2019/C 301/12)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Italija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios bus parengta nuodugni apžvalga; Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Italija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zoni skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėtytose 1–5 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, viešojo administravimo, teisingumo ir konkurencijos sričių priemonės padės įgyvendinti pirmą euro zoni skirtą rekomendaciją dėl atsparių produktų rinkų ir institucijų kokybės; sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis ir panaudojus nenumatytą pelną valstybės skolai mažinti bus lengviau įgyvendinti antrą euro zoni skirtą rekomendaciją dėl investicijų rėmimo ir rezervų atkūrimo; įsidarbinamumo gerinimo priemonės ir priemonės, kuriomis padedama perkelti mokesčių našta nuo gamybos veiksnių, padės įgyvendinti trečią euro zoni skirtą rekomendaciją dėl darbo rinkos veikimo, o bankų balansų gerinimo priemonės – ketvirtą euro zoni skirtą rekomendaciją dėl neveiksnių paskolų mažinimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Italijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Italijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Italija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Italijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Italijoje yra susidaręs perviršinis makroekonominis disbalansas. Visų pirma, didelė valdžios sektoriaus skola ir užsitęsusi mažo našumo tendencija reiškia riziką, kuri gali turėti tarpvalstybinių pasekmių. Itin svarbu imtis veiksmų siekiant sumažinti neigiamų padarinių riziką Italijos ekonomikai ir, atsižvelgiant į Italijos ekonomikos dydį bei tarpvalstybinę svarbą, ekonominei ir pinigų sąjungai;
- (4) 2019 m. balandžio 19 d. Italija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu. Italijos 2019 m. nacionalinėje reformų programoje struktūriniai klausimai, nurodyti 2018 m. šaliai skirtose rekomendacijose, sprendžiami tik iš dalies, taip pat dažnai trūksta išsamios informacijos apie kelis joje numatytus naujus įsipareigojimus ir jų įgyvendinimo tvarkaraštį. Tačiau jos reformų strategija paremta esminėmis jau suplanuotomis skirtingų sričių reformomis, o tai rodo didelį tęstinumą, palyginti su ankstesnėmis nacionalinėmis reformų programomis;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Italijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato, kad nominalusis deficitas, kuris 2018 m. siekė 2,1 % bendrojo vidaus produkto (BVP), 2019 m. padidės iki 2,4 % BVP, o vėliau laipsniškai mažės – iki 2,1 % 2020 m. ir 1,5 % 2022 m. Tos projekcijos grindžiamos prielaida, kad bus padidintas PVM (1,3 % BVP 2020 m. ir 1,5 % BVP nuo 2021 m.); šis padidėjimas teisės aktais įteisintas kaip apsaugos sąlyga, kad nuo 2020 m. būtų galima pasiekti biudžeto tikslus. Atsižvelgiant į perskaičiuotą struktūrinį balansą ⁽⁶⁾ numatyta, kad vidutinės trukmės biudžeto tikslo, kuris buvo

⁽⁴⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 48.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemonės, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

pakeistas iš struktūrinio biudžeto balanso 2019 m. į 0,5 % BVP siekiantį struktūrinį biudžeto perteklių nuo 2020 m., per programos laikotarpį neplanuojama pasiekti. 2017 m. valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP siekė 131,4 % ir 2018 m. padidėjo iki 132,2 % BVP; pagal 2019 m. stabilumo programą numatoma, kad 2019 m. jis padidės 0,4 procentinio punkto BVP iki 132,6 % BVP, o tada mažės ir iki 2022 m. pasieks 128,9 %. Tos projekcijos grindžiamos prielaida, kad iš privatizacijos gautos pajamos 2019 m. sieks 1 % BVP, o 2020 m. – 0,3 % BVP. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Tačiau PVM padidinimas, kuris teisės aktais įteisintas kaip apsaugos sąlyga, pastaraisiais metais buvo nuolat atšaukiamas nesimant jokių tinkamų alternatyvaus finansavimo priemonių, o privatizacijos tikslai buvo nepakankamai pasiekiami. Remiantis prielaida, kad politika nekis, Komisijos 2019 m. pavasario prognozėje 2020 m. numatomas mažesnis nominaliojo BVP augimas ir didesnis valdžios sektoriaus deficitais, negu numatyta 2019 m. stabilumo programoje. Komisijos prognozėje neatsižvelgiama į PVM padidinimą, kuris teisės aktais įteisintas kaip apsaugos sąlyga 2020 m.;

- (7) kadangi 2018 m. Italija nesilaikė skolos taisyklės, 2019 m. birželio 5 d. Komisija pagal Sutarties 126 straipsnio 3 dalį parengė pranešimą. Įvertinus visus reikšmingus veiksnius, pranešime padaryta išvada, kad nesilaikoma skolos kriterijaus, kaip apibrėžta Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/1997, todėl yra pagrindo taikyti skola grindžiamą perviršinio deficito procedūrą;
- (8) atsižvelgiant į peržiūrėtame 2019 m. biudžeto plano projekte pateiktą prašymą, 2019 m. stabilumo programoje patvirtinama, kad Morandžio tilto griūtis Genujoje ir itin nepalankios oro sąlygos 2018 m. turėjo didelį poveikį biudžetui, ir pateikiama tinkamų šių papildomų biudžeto išlaidų apimties ir pobūdžio įrodymų. 2019 m. stabilumo programoje visų pirma nurodoma, kad į 2019 m. biudžetą įtrauktos maždaug 0,2 % BVP dydžio nepaprastosios išlaidos, susijusios su neeilinės kelių tinklo priežiūros programa ir prevenciniu planu, skirtu hidrogeologinei rizikai apriboti. Kadangi šios išlaidos tiesiogiai susijusios su Morandžio tilto griūtimi Genujoje ir 2018 m. vyravusiomis nepalankiomis oro sąlygomis, remiantis neįprasto įvykio išlyga neeilinės kelių priežiūros ir hidrogeologinės rizikos prevencijos išlaidos galėtų būti traktuojamos kaip išskirtinės. Komisijos duomenimis, reikalavimus atitinkančios toms priemonėms skirtos papildomos išlaidos 2019 m. siekia 0,18 % BVP. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 3 dalies nuostatas šios papildomos išlaidos yra priimtinos, atsižvelgiant į tai, kad Morandžio tilto griūtis Genujoje ir itin nepalankios oro sąlygos yra laikomos neįprastais įvykiais, jų poveikis Italijos viešiesiems finansams yra didelis, o tvarumas nebūtų pažeistas leidžiant laikinai nukrypti nuo koregavimo plano siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo. Galutinis vertinimas, per kurį bus įvertintos ir reikalavimus atitinkančios sumos, bus atliktas 2020 m. pavasarį remiantis Italijos valdžios institucijų pateiktais 2019 m. stebėjimų duomenimis;
- (9) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Italijai užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų ⁽⁷⁾ nominalus augimas neviršytų 0,1 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019 m. bus labai nukrypta nuo rekomenduojamo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinės trukmės biudžeto tikslo. Ši išvada nepakistų net ir tuo atveju, jei 2019 m. iš Stabilumo ir augimo pakto prevencinės dalies reikalavimo būtų išskaičiuotas neeilinės kelių tinklo techninės priežiūros programos, kurią imtasi įgyvendinti sugriuvus Morandžio tiltui Genujoje, ir prevencinio plano, kuriuo siekiama riboti dėl itin nepalankių oro sąlygų galinčią kilti hidrogeologinę riziką, poveikis biudžetui;

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos;

- (10) atsižvelgiant į 60 % BVP viršijantį Italijos valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykį ir prognozuojamą – 0,1 % gamybos apimties atotrūkį, 2020 m. gryniosios pirminės valdžios sektoriaus išlaidos turėtų sumažėti 0,1 % nominaliaja verte – tai atitinka 0,6 % BVP struktūrinį koregavimą pagal reikalavimų matricą taikant Stabilumo ir augimo paktą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. *Prima facie* prognozuojama, kad 2019 ir 2020 m. Italija nesilaikys skolos taisyklės. Be to, didelis – maždaug 132 % BVP – Italijos valstybės skolos santykis reiškia, kad daug išteklių skirta skolos tvarkymo sąnaudoms padengti, todėl nukenčia labiau augimą skatinančios sritys, įskaitant švietimą, inovacijas ir infrastruktūrą. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Bet kokias nenumatytas pajamas būtų svarbu naudoti valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykiui toliau mažinti;
- (11) Italijos mokesčių sistema toliau neigiamai atsiliepia gamybos veiksniams ir varžo ekonomikos augimą. Didelė darbo jėgai ir kapitalui tenkanti mokesčių našta trukdo skatinti užimtumą ir investicijas. 2019 m. biudžete numatytas mažesnis savarankiškai dirbančių asmenų ir mažųjų įmonių apmokestinimas. Tačiau pagal jį taip pat laikinai padidinta mokesčių našta įmonėms bendru lygmeniu, visų pirma finansų įstaigoms. Nepakankamai plačiai taikomos mažiau ekonomikos augimui kenkiančios mokesčių bazės, pavyzdžiui, nekilnojamojo turto ir vartojimo mokesčiai, tad dar nėra išnaudotos galimybės perkelti mokesčių našta nuo darbo jėgos ir kapitalo nedarant poveikio biudžetui. 2015 m. buvo panaikintas periodinis nekilnojamojo turto mokestis pirmam būstui, be kita ko, labiau pasitvirtintiems namų ūkiams. Be to, žemės ir nekilnojamojo turto vertė (t. y. kadastrinė vertė), pagal kurią apskaičiuojamas nekilnojamojo turto mokestis, daugeliu atveju yra pasenusi, o reforma, kuria ta vertė būtų suderinama su dabartine rinkos verte, vis dar neįgyvendinta. Mokesčių išlaidų rūšių skaičius ir dydis, visų pirma sumažintų pridėtinės vertės mokesčio tarifų atveju, yra didelis, o jų racionalizavimas pastaraisiais metais vis atidedamas. Taip pat yra galimybių palengvinti reikalavimų besilaikančioms įmonėms ir namų ūkiams tenkančią našta, supaprastinant mokesčių kodeksą ir padidinant bendrą mokestinių prievolių vykdymo lygį. Visų pirma, PVM atotrūkis (skirtumas tarp teoriškai numatomų ir faktiškai surenkamų pajamų iš PVM) yra vienas didžiausių Sąjungoje. Viena iš tokių didelių atotrūkių lemiančių priežasčių yra tai, kad daug mokesčių nuslepama, visų pirma neišrašant ir nepateikiant sąskaitų. Sveikintinas žingsnis siekiant mažinti šį atotrūkį – nustatytas privalomas reikalavimas visų su galutiniais vartotojais sudarytų komercinių sandorių kvitus perduoti elektroniniu būdu. Tačiau pastaraisiais metais teisės aktais buvo nustatytos didesnės mokėjimų grynaisiais pinigais ribos, o tai galėtų skatinti nesinaudoti elektroniniais mokėjimais. Jeigu, užuot didinus mokėjimų grynaisiais pinigais ribas, būtų skatinami elektroniniai mokėjimai, atsirastų daugiau paskatų išrašyti ir teikti sąskaitas, taigi, pagerėtų mokestinių prievolių vykdymas;
- (12) numatoma, kad Italijos išlaidos pensijoms, kurios 2017 m. siekė maždaug 15 % BVP ir buvo vienos didžiausių Sąjungoje, dėl blogėjančio senėjimo indekso vidutinės trukmės laikotarpiu išaugs. 2019 m. biudžete ir 2019 m. sausio mėn. įstatyminiame dekrete dėl naujosios ankstyvo išėjimo į pensiją sistemos įgyvendinimo atsisakyta ankstesnių pensijos reformų elementų, todėl viešųjų finansų tvarumas vidutinės trukmės laikotarpiu pablogės. Įgyvendinus tas naujas nuostatas, pensijų išlaidos vidutinės trukmės laikotarpiu toliau augs. Remiantis naująja ankstyvo išėjimo į pensiją sistema („Quota 100“), 2019–2021 m. laikotarpiu į pensiją bus galima išeiti sulaukus 62 metų amžiaus, jeigu įmokos buvo mokamos 38 metus. Be to, buvo papildytos galiojančios nuostatos dėl ankstyvo išėjimo į pensiją, be kita ko, iki 2026 m. sustabdytas būtinojo minimalaus įnašo indeksavimas atsižvelgiant į tikėtiną gyvenimo trukmę, kuris buvo įdiegtas per ankstesnes pensijų sistemos reformas. Toms nuostatoms įgyvendinti 2019 m. biudžete numatytų lėšų vertė siekia 0,2 % BVP, o 2020 ir 2021 m. ji sieks 0,5 % BVP, tačiau numatoma, kad papildomų išlaidų bus ir vėlesniais metais. Dėl didelių viešųjų išlaidų pensijoms ribojami kiti socialinių ir augimo skatinimo išlaidų punktai, pavyzdžiui, skirti švietimui ir investicijoms, taip pat galimybės mažinti apskritai didelę mokesčių našta ir didelę valstybės skolą. Be to, atsižvelgiant į tai, kad Italija jau dabar atsilieka nuo Sąjungos vidurkio pagal vyresnio amžiaus (55–64 m.) darbuotojų užimtumą, palankesnės galimybės anksti išeiti į pensiją gali neigiamai paveikti darbo jėgos pasiūlą, taigi, tokiomis galimybėmis gali būti ribojamas potencialus augimas ir mažinamas valstybės skolos tvarumas. Siekiant riboti išlaidų pensijoms didinimą, turėtų būti visapusiškai įgyvendintos anksčiau patvirtintos pensijų reformos, kuriomis siekiama apriboti su visuomenės senėjimu susijusius numanomus išpareigojimus. Lėšų taip pat galima būtų sutaupyti peržiūrėjus įmokų neatitinkančias dideles pensijų išmokas, laikantis sąžiningumo ir proporcingumo principų;

- (13) nepaisant ekonomikos sulėtėjimo, užimtumo lygis 2018 m. toliau augo, nors ir šiek tiek lėčiau nei ankstesniais metais. Dirbančiųjų skaičius metų pabaigoje pasiekė 23,2 mln. ir viršijo iki krizės buvusius rodiklius. 20–64 m. amžiaus asmenų užimtumo lygis pernai išaugo iki 63 %, tačiau dar gerokai atsilieka nuo Sąjungos vidurkio (73,2 %). Be to, esama didelių regioninių skirtumų, darbo rinka tebėra segmentuota, o laikinųjų sutarčių dalis 2018 m. dar padidėjo. Nedarbo lygis sumažėjo iki 10,6 %. Ilgalaikio nedarbo ir jaunimo nedarbo lygis vis dar yra aukštas ir daro neigiamą įtaką potencialiam augimui ir socialinei įtraukčiai. Darbo dažniausiai neturi moterys, žemos kvalifikacijos darbuotojai ir jaunimas. Be to, nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (15–24 m.) dalis 2018 m. siekė 19,2 % ir buvo didžiausia Sąjungoje. Taip pat paplitęs nesavanoriškas darbas ne visą dieną, o tai liudija užsitęsusių darbo rinkos sąstingį;
- (14) pajamų nelygybė ir skurdo rizika yra didelės, be to, egzistuoja dideli regioniniai ir teritoriniai skirtumai. Skurdas arba socialinė atskirtis 2017 m. grėsė 28,9 % gyventojų – šis rodiklis viršijo buvusįjį iki krizės, taip pat gerokai viršijo 2017 m. Sąjungos vidurkį (22,4 %). Ypač didelę skurdo arba socialinės atskirties riziką patiria vaikai, visų pirma migrantų kilmės. Dirbančiųjų, ypač laikinųjų darbuotojų ir migrantų kilmės asmenų, skurdo lygis yra aukštas ir toliau auga. Savarankiškai dirbantys asmenys, kurie sudaro 20,8 % darbo jėgos (Sąjungos vidurkis – 13,7 %), nuo socialinės rizikos paprastai yra apsaugoti menčiau nei samdomieji darbuotojai. Be to, sudėtinga įsigyti tinkamą būstą už prieinamą kainą, o socialinių paslaugų teikimas tebėra nepakankamai išplėtotas ir nenuoseklus. Socialinių pervedimų poveikis mažinant skurdą ir nelygybę yra vienas mažiausių Sąjungoje. 2018 m. nustatytą kovos su skurdu sistemą keičia nauja plataus masto piliečių pajamų sistema, kuri, atsižvelgiant į tam tikras sąlygas, grindžiama aktyvios įtraukties principu. Didelė administracinė našta, tenkanti užimtumui ir socialinėms paslaugoms, yra iššūkis šios reformos įgyvendinimui. Realus reformos poveikis priklausys nuo to, kiek veiksminga bus žmonių įtraukimo į darbą arba mokymą politika, koku mastu bus teikiamos prie individualių poreikių pritaikytos paslaugos, taip pat nuo kontrolės. Visų pirma, poveikį skurdo ir socialinės atskirties mažinimui lems faktinis gebėjimas padėti labiausiai skurstantiems asmenims. Sveikatos sistemos veikimo rezultatai apskritai yra geri nepaisant to, kad išlaidos nesiekia Sąjungos vidurkio. Tačiau sveikatos priežiūros paslaugos regionuose teikiamos labai nevienodai, o tai turi įtakos galimybei gauti šias paslaugas, lygybei ir veiksmingumui; tokių paslaugų teikimas galėtų būti tobulinamas gerinant administravimą ir stebint, kad būtų užtikrinamas standartinis paslaugų lygis. Siekiant teikti paramą neįgaliesiems ir kitoms palankių sąlygų neturinčių asmenų grupėms, labai svarbu užtikrinti, kad būtų teikiama daugiau priežiūros namuose, bendruomenės teikiamos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų;
- (15) Italijoje, ypač šalies pietiniuose regionuose, labai paplitęs nedeklaruojamas darbas. Remiantis Nacionalinio statistikos instituto vertinimais, šešėlinės ekonomikos vertė 2016 m. siekė maždaug 210 mlrd. EUR (t. y. 12,4 % BVP). Manoma, kad maždaug 37,2 % šios sumos gauta iš nedeklaruojamo darbo. Tokį darbą dažniausiai dirba pažeidžiamoms gyventojų grupėms priklausantys asmenys, kaip antai migrantai, moterys ir nepilnamečiai. 2017 m. pradėjusi veikti naujoji Darbo inspekcija ypatingą dėmesį skiria žemės ūkio sektoriuje paplitusiam neteisėtam darbuotojų samdymui už itin mažą atlygį (it. *caporalato*), kuris itin dažnai susijęs su pažeidimais ir darbo jėgos, ypač neteisėtų migrantų, išnaudojimo rizika. Siekiant kovoti su nedeklaruojamu darbu bei darbo jėgos išnaudojimu ir užkirsti kelią šiems reiškiniams, taip pat užtikrinti sąžiningas ir saugias darbo sąlygas, būtina atidžiai stebėti neseniai priimtų priemonių įgyvendinimą ir imtis papildomų veiksmų. Galiausiai, vykdant glaudžią stebėseną ir įgyvendinant teigiamas paskatas svarbu užtikrinti, kad piliečių pajamų sistemos įgyvendinimas kuo labiau skatintų verstis nuolatiniu darbu, o nedeklaruojamą darbą pertvarkyti į oficialų darbą;
- (16) siekiant įgyvendinti naujosios piliečių pajamų sistemos reformą, būtina tobulinti valstybinių užimtumo tarnybų veiklą – skirti daugiau išteklių ir gerinti teikiamų paslaugų kokybę. Įgyvendinant mažas pajamas gaunantiems asmenims ir bedarbiams skirtą naująją piliečių pajamų sistemą, svarbu vykdyti veiksmingą aktyvią darbo rinkos politiką, kuri padėtų mažinti trintį darbo rinkoje ir skatintų gyventojus ieškoti darbo. Šiuo požiūriu itin svarbu, kad

užimtumo tarnybose dirbtų pakankamai kvalifikuotų darbuotojų. Siekiant didinti darbuotojų judumą ir suteikti darbuotojams tinkamą įgūdžių, padėsiančių įveikti būsimos darbo rinkos iššūkius ir išsilaikyti vis sudėtingesnėje ir konkurencingesnėje darbo aplinkoje, būtina teikti veiksmingą pagalbą ieškant darbo, kuri būtų orientuota į mokymo ir kvalifikacijos kėlimo skatinimą. Pastaruoju metu imtasi tam tikrų veiksmų aktyvios darbo rinkos politikos veiksmingumui didinti, pvz., nustatyti stebėsenos rodikliai ir minimalūs standartai, patvirtinta ilgalaikiams bedarbiams skirta strategija, plėtojama kokybinio profiliavimo priemonė. Tačiau bendras valstybinių užimtumo tarnybų veiklos veiksmingumas ir jų gebėjimas rasti žmonėms darbą tebėra menkas, šios veiklos rezultatai regionuose labai skirtingi ir ji nepakankamai integruota į socialinę ir švietimo politiką. Bendradarbiavimas su darbdaviais taip pat pasyvus;

- (17) moterų ir vyrų užimtumo lygių skirtumas Italijoje tebėra vienas didžiausių Sąjungoje, o 53,1 % siekiantis moterų užimtumo lygis, nepaisant neįžymaus augimo, 2018 m. buvo daug žemesnis už Sąjungos vidurkį, kuris siekė 67,4 %. Vis dar per mažai investuojama į priežiūros paslaugas ir moterų dalyvavimas darbo rinkoje tebėra nepakankamas, taip pat trūksta lygių galimybių ir tinkamos profesinio bei asmeninio gyvenimo pusiausvyros politikos skatinimo priemonių. Bet kuriuo atveju, vis dar neparengta visapusiška moterų dalyvavimo darbo rinkoje rėmimo strategija. Nors privalomos tėvystės atostogos buvo neįžymiai pailgintos (nuo 4 iki 5 dienų), šių atostogų tvarka tebėra neadekvati. Dėl šios priežasties, taip pat dėl nepakankamai išplėtotų vaiko priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų, moterims, kurios turi vaikų arba kitų šeimos narių, kuriems būtina priežiūra, paprastai nėra galimybių dirbti. 2017 m. tik 28,6 % vaikų iki trejų metų lankė oficialias ikimokyklinio ugdymo įstaigas – šis rodiklis gerokai mažesnis už Sąjungos vidurkį. Investuojant į vaiko priežiūros, sveikatos ir ilgalaikės priežiūros paslaugas turėtų būti atsižvelgiama į didelius geografinius tokių paslaugų prieinamumo skirtumus. Be to, finansines paskatas moterims pradėti dirbti mažina ir didelis antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų mokesčių pleištas. Išaugus moterų ir bendram dalyvavimui darbo rinkoje, taigi, padidėjus darbo jėgos pasiūlai, galėtų būti skatinamas ekonomikos augimas, mažinamas skurdas ir švelninama su visuomenės senėjimu susijusi socialinė ir finansinė rizika;
- (18) anksčiau numatytos kolektyvinių derybų sistemos reformos tikslas – regioniniu ir įmonių lygmenimis pakoreguoti darbo užmokestį, kad jis geriau atitiktų ekonomines sąlygas. 2018 m. kovo mėn. pramonės konfederacija „Confindustria“ ir trys pagrindinės Italijos profesinės sąjungos („Cgil“, „Cisl“ ir „Uil“) pasirašė pagrindų susitarimą, siekdamas išplėsti antro lygmens derybas. Be to, susitarimu didinamas teisinis tikrumas, nes nustatomos aiškesnės atstovavimo socialiniams partneriams derybose taisyklės, taip pat nustatytas patobulintas minimalaus darbo užmokesčio nustatymo algoritmas. 2018 m. pabaigoje darbdavių asociacija ir visos trys pagrindinės profesinės sąjungos pasirašė pirmąjį įgyvendinimo susitarimą dėl atstovavimo, sveikatos ir darbo saugos;
- (19) siekiant remti pažangų, integracinį ir tvarų augimą, būtina investuoti į švietimą ir įgūdžius. Švietimo ir mokymo sistemos trūkumai ir menka aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausa lemia tai, kad Italijos našumas yra nedidelis. Labai svarbu spręsti švietimo ir mokymo sistemos kokybės gerinimo klausimą. Mokyklos nebaigusių asmenų rodiklis 2018 m. siekė 14,5 % ir toliau gerokai viršijo Sąjungos vidurkį, kuris buvo 10,6 %; švietimo rezultatai skirtinguose regionuose ir teritorijose taip pat labai skiriasi. Nors pradiniam ir viduriniam ugdymui skiriamų lėšų dalis iš esmės atitinka Sąjungos vidurkį, siekiant, kad mokymosi rezultatai būtų geresni, reikėtų dėti daugiau pastangų pritraukti, veiksmingai įdarbinti ir motyvuoti mokytojus. Įdarbinimo sistema pernelyg grindžiama žinio-

mis,

o ne įgūdžiais, nepakankamai dėmesio skiriama mokymo komponentui. Be to, palyginti su tarptautiniais standartais ir su kitų aukštąjį išsilavinimą turinčių darbuotojų atlyginimais, Italijos mokytojų darbo užmokestis tebėra nedidelis. Palyginti su kolegų iš užsienio darbo užmokesčiu, šalies mokytojų darbo užmokestis auga lėčiau, o dėl vienintelės karjeros trajektorijos jų karjeros perspektyvos yra labiau apribotos. Be to, paaukštinimas grindžiamas vien tik darbo stažu, o ne nuopelnais. Dėl šių priežasčių mokytojo profesija aukštos kvalifikacijos asmenims yra menkai patraukli, mokytojai yra nemotyvuoti, o tai, savo ruožtu, neigiamai atsiliepia mokinių mokymosi rezultatams. Pameistrystės sistemos veikla pastaraisiais metais įgavo pagreitį, tačiau jis sulėtėjo dėl priimtų priemonių. Italijos mokinių ir suaugusiųjų bendrosios kompetencijos ir pagrindiniai įgūdžiai yra vieni prasčiausių Sąjungoje. Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi procese yra labai menkas ir vis mažėja, nors aukštos ir žemos kvalifikacijos darbuotojų užimtumo skirtumas šalyje yra vienas didžiausių Sąjungoje. Ypač svarbu gerinti skaitmeninius įgūdžius. Skaitmeninių įgūdžių ugdymo ir infrastruktūros plėtojimo srityje iki šiol padaryta nedaug pažangos. Siekiant skatinti viešojo ir privačiojo sektorių investicijas, būtina investuoti į žmogiškąjį kapitalą, o taikant dabartines skaitmeninių įgūdžių ir suaugusiųjų mokymo skatinimo priemones trūksta visapusiško požiūrio. Pagrindiniais ir aukšto lygio skaitmeniniais įgūdžiais atsiliekama nuo Sąjungos vidurkio, kuris siekia 57 % – pagrindinių skaitmeninių įgūdžių turi tik 44 % 16–74 m. amžiaus asmenų;

- (20) dėl menkų investicijų į įgūdžius lėtai vyksta Italijos perėjimas prie žinių ekonomikos, stabdomas našumo augimas ir varžomos galimybės didinti su kainomis nesusijusį konkurencingumą ir BVP augimą. Švietimo spragomis galima paaiškinti ir tai, kodėl Italijos labai mažų ir mažųjų įmonių našumas yra mažesnis nei kitose šalyse. Aukšto mokslo sektorius finansuojamas nepakankamai, jame trūksta darbuotojų, o į profesinį rengimą orientuoto aukšto mokslo apimtis yra ribota, nepaisant aukštų įsidarbinamumo rodiklių. Universitetų absolventų (jie 2018 m. sudarė 27,9 % 30–34 m. amžiaus gyventojų) dalis tebebuvo nedidelė ir tai lemia aukšto mokslo diplomą, ypač mokslinių ir techninių sričių, įgijusių asmenų sąlyginį trūkumą; siekiant skatinti viešojo ir privačiojo sektorių investicijas, ypač į nematerialųjį turtą, visų pirma reikia tikslingai investuoti į įgūdžius. Būtina skatinti studijuoti sritis, susijusias su žinioms imliais sektoriais, ir tobulinti konkrečius įgūdžius, pvz., skaitmeninius ir finansinius;
- (21) mažesnės įmonės, ypač Pietų Italijoje, vis dar retai imasi našumo didinimo strategijų, pavyzdžiui, su produktu, procesu ir organizaciniais procesais susijusių inovacijų įgyvendinimo. Nuo pat šio amžiaus pradžios šalies investicijų į nematerialųjį turtą rodiklis gerokai atsilieka nuo Sąjungos vidurkio. Moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai skirtos verslo išlaidos siekia tik maždaug pusę euro zonos vidurkio. Viešoji parama tokioms verslo išlaidoms tebėra menka, nors dėl išaugusio mokesčių paskatų poveikio šiek tiek didėja. Viešosios išlaidos moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai taip pat nesiekia euro zonos vidurkio. Dėl menkų investicijų galėtų sulėtėti ir perėjimo prie žaliosios ekonomikos tempas. Siekiant pagerinti Italijos rezultatus inovacijų srityje, būtina toliau investuoti į nematerialųjį turtą, taip pat daugiau dėmesio skirti technologijų perdavimui, atsižvelgiant į regionams būdingas problemas ir įmonių dydį. Neseniai paskelbta, kad biudžete patvirtintos tam tikros priemonės inovaciniams technologijoms skatinti. Viešoji parama moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai skirtoms verslo išlaidoms gali būti didinama taikant tiesioginių ir netiesioginių priemonių derinį, taip pat nuodugnai įvertinant galiojančias laikinas mokesčių paskatas, kad veiksmingiausias jų būtų galima įtvirtinti kaip nuolatinės. Spręsti tokias problemas ir didinti našumą, kuris yra mažas, padeda, ypač mažesnėms įmonėms, žinių rėmimo priemonės (pvz., technologijų grupės) ir įmonių bendradarbiavimas;
- (22) siekiant gerinti šalies infrastruktūros kokybę ir tvarumą, būtinos investicijos. Italija neįgyvendino savo infrastruktūros investicijų strategijos (it. *Connettere l'Italia*) transporto sektoriuje. Labai mažai pažangos padaryta įgyvendinant geležinkeliams, keliams ir tvariam judumui mieste numatytas investicijas. Taip yra dėl administracinio pobūdžio vėlavimų, neveiksmingo lėšų panaudojimo, neišsamaus Viešojo pirkimo ir koncesijų kodekso įgyvendinimo ir ginčų nagrinėjimo. Iš Sąjungos transporto duomenų suvestinės matyti, kad Italijos infrastruktūros kokybė nesiekia Sąjungos vidurkio. Šios infrastruktūros techninė būklė kelia didelį susirūpinimą – kad jis pagrįstas, patvirtino ir Morandžio tilto griūtis Genujoje. Infrastruktūros priežiūrą ir saugumą Vyriausybė iškelė kaip prioritetinius uždavinius – buvo parengtas visos infrastruktūros techninės būklės stebėjimo planas ir įsteigta nauja agentūra, atsakinga už geležinkelių ir kelių infrastruktūros saugumą. Tuo tikslu, nukrypstant nuo Sąjungos fiskalinių taisyklių, Italijai 2019 m. leista panaudoti 1 mlrd. EUR sumą – ji skirta investicijų planui, kuriuo turi būti užtikrinamas kelių

infrastruktūros, kuri savo pobūdžiu panaši į Morandžio tiltą, saugumas. Be to, investicijos į tvarų transportą ir infrastruktūrą yra vienas iš būdų spręsti aplinkos apsaugos problemas. Siekiant plataus užmojo 2030 m. Sąjungos klimato ir energetikos tikslų, būtinos tvarios žaliosios investicijos. Investiciniai poreikiai priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo ir energetikos srityse turi būti nustatomi remiantis Integruotu nacionaliniu energetikos ir klimato planu – tai yra svarbus orientacinis dokumentas. Investicijos būtinos siekiant pagerinti energetikos infrastruktūrą, nes tai padėtų sukurti atsparesnę, švaresnę, saugesnę ir lankstesnę energetikos sistemą, taip pat didinti rinkos integraciją ir mažinti kainų skirtumus. Italijos elektros tinklas vis dar nepakankamai parengtas, kad pajėgtų dalyvauti išaugusios apimtys tarpvalstybiniuose elektros energijos mainuose ir atitiktų 2030 m. numatomą kintančiųjų atsinaujinančiųjų energijos išteklių apimtį. Siekiant mažinti neatidėliotinai pagalbai tenkančias išlaidas, be kita ko, susijusias su infrastruktūra, būtinos investicijos į hidrogeologinės ir seisminės rizikos prevenciją. Nukrypstant nuo Sąjungos fiskalinių taisyklių, 2019 m. Italijai leista panaudoti 2,1 mlrd. EUR dydžio sumą didelės hidrogeologinės rizikos prevencijai užtikrinti. Galiausiai, Pietų Italijoje nepakankamai veiksmingai investuojama į atliekų tvarkymo ir vandens infrastruktūrą, dar nepašalintas vandens trūkumo ir sausras pavojus. Investuoti vis dar trukdo sektoriaus susiskaidymas ir silpnas mažesnių veiklos vykdytojų kredito profilis. Investicijomis, be kita ko, į atsako į klimato kaitą priemones, aplinkos tvarumą ir rizikos prevenciją, taip pat į junglumą kaimo vietovėse, būtų padedama mažinti ir regioninius skirtumus. Be to, kaimo vietovėse mažiau išplėtotas plačiajuosčio ryšio tinklas. Vertinant pagal itin spartaus (100 Mbps ir didesnės spartos) plačiajuosčio ryšio aprėptį, kuri siekia tik 24 %, Italija vis dar gerokai atsilieka nuo Sąjungos vidurkio (60 %) ir su vis dar labai kukliu augimo rodikliu užima beveik paskutinę, 27-ą, vietą. Tiek itin spartaus plačiajuosčio ryšio aprėpties, tiek naudojimosi tokiu ryšiu rodikliai yra gerokai mažesni už Sąjungos vidurkį;

- (23) dėl menkų viešojo sektoriaus, ypač vietos lygmens, gebėjimų administruoti finansavimą įvairiuose sektoriuose susiduriama su investavimo kliūtimis, kurių kyla dėl sudėtingų procedūrų, atsakomybės dubliavimosi ir užimtumo viešajame sektoriuje prasto valdymo. Viešojo sektoriaus įgūdžiai neatitinka poreikių, todėl gebėjimas įvertinti, atrinkti ir valdyti investicinius projektus yra ribotas. Be to, tai trukdo įgyvendinti Sąjungos fondų paramą – šioje srityje Italija atsilieka nuo Sąjungos vidurkio. Dėl prastesnės valdymo kokybės Pietų Italijoje smarkiai ribojami tenyškščiai lėšų panaudojimo ir sprendimų priėmimo pajėgumai. Kad būtų galima veiksmingai vykdyti viešąsias investicijas ir naudoti Sąjungos lėšas, pirmiausia svarbu pagerinti administracinius gebėjimus, be to, tai turėtų teigiamą šalutinį poveikį privačiojo sektoriaus investicijoms ir BVP augimui. Pagerinus šiuos gebėjimus padidėtų poveikis investicijoms, susijusioms su plačiajuosčiu ryšiu, transportu, vandentvarka ir žiedine ekonomika, ypač Pietų Italijoje. Pastarasis regionas atsilieka, ypač investicijų į nematerialųjį turtą srityje. Centrinio ir vietos lygmens institucijų administracinių gebėjimų gerinimas teigiamai atsilieptų investicinių projektų planavimo, vertinimo ir stebėjimo procesams, taip pat būtų lengviau nustatyti galimas kliūtis;
- (24) Italijos viešojo administravimo veiksmingumo ir gebėjimo reaguoti į verslo poreikius didinimas turėtų teigiamą poveikį verslo aplinkai, investicijoms ir įmonių pajėgumui išnaudoti inovacijų teikiamas galimybes. 2015 m. buvo priimtas išsamus įstatymas, kuriuo suteikiami įgaliojimai reformuoti viešąjį administravimą. Reforma buvo siekiama pašalinti didžiąją dalį neveiksmingumo priežasčių, pavyzdžiui, sutrumpinti ir supaprastinti ilgas ir sudėtingas procedūras, spręsti skaidrumo trūkumo, užimtumo viešajame sektoriuje neveiksmingo valdymo, neefektyvaus valstybei priklausančių įmonių valdymo ir žemo skaitmeninio lygio problemas. Iki 2017 m. pabaigos didžioji dalis reformos buvo įgyvendinta, šiuo metu vyksta vykdymo užtikrinimas, palaikomas naujuoju viešojo administravimo įstatymu (it. legge „Concretezza“). Tačiau dėl nenuoseklaus planavimo, ribotų finansinių išteklių ir nepakankamo koordinavimo svarbiose srityse, kaip antai mokėjimo internetu sistemų, vėluojama diegti skaitmenines viešąsias paslaugas, kurios padėtų vykdyti supaprastinimą ir didinti skaidrumą. Be to, šis procesas vyksta lėtai dėl to, kad viešojo sektoriaus darbuotojų amžiaus vidurkis yra didelis, o jų skaitmeniniai įgūdžiai – menki. Vis dėlto nustatytas aiškūs tikslus ir užtikrinus veiksmingą įgyvendinimą pasiekiami akivaizdžių rezultatų – tai liudija ir sparti viešojo administravimo institucijoms skirtos elektroninės rinkos ir e. sąskaitų faktūrų išrašymo sistemos plėtra. Pagal 2015 m. viešojo administravimo reformą taip pat numatyta nauja sistema, pagal kurią bus reformuojamas vietos lygmens viešųjų paslaugų valdymas. Tačiau 2016 m. lapkričio mėn. Italijos Konstitucinis Teismas priėmė sprendimą, kuriame teigiama, kad kai kurių įstatymų galią turinčių potvarkių, įskaitant potvarkį dėl vietos lygmens viešųjų paslaugų, priėmimo procedūra prieštaravo Konstitucijai. Todėl būtina nauja teisėkūros iniciatyva, kuria būtų gerinamas vietos viešųjų paslaugų veiksmingumas ir kokybė, be kita ko, pirmenybę teikiant konkurencingiems pasiūlymams, o ne vidaus sprendimams ar tiesioginėms dotacijoms;

- (25) 2018 m. atnaujintame ekonomikos ir finansų dokumente (NADEF 2018) nustatyta, kad projektų rengimas ir projektų ciklo kokybės gerinimas yra labai svarbūs veiksniai, kurie gali padėti Italijoje atgaivinti veiksmingas išlaidas investicijoms. Tame pačiame dokumente pranešama apie specialaus dotacijų fondo, skirto pagrindinių infrastruktūros projektų rengimui ir vertinimui finansuoti, steigimą. Be to, numatoma įsteigti dar vieną dotacijų fondą, kuris būtų skirtas mažesnės apimties projektų, kuriuos įgyvendina vietos institucijos, rengimui finansuoti. Tačiau abiejų šių fondų įgyvendinimo dekretai dar nepaskelbti, o tiems fondams skirti asignavimai gali būti mažesni, nei iš pradžių paskelbta DEF 2018. 2019 m. biudžeto įstatyme minimas specialios įstaigos (it. „Centrale per la progettazione“) steigimas, tačiau ji dar neveikia ir panašu, kad jai įsteigti reikės ilgalaikių veiksmų. Kalbant apie įstaigos *Centrale per la progettazione* veikimą, nėra aišku, kaip ji bendradarbiaus su savivaldybėmis ir kitomis vietos institucijomis;
- (26) geresnė verslo aplinka palengvintų verslumo sąlygas, o geresnės pagrindinės konkurencijos sąlygos padėtų veiksmingiau paskirstyti išteklius ir didinti našumą. Būtina tinkamai įgyvendinti 2015 m. kasmetinį konkurencijos įstatymą, kuris buvo priimtas 2017 m. rugpjūčio mėn. Be to, tam tikruose sektoriuose, pvz., verslo paslaugų ir mažmeninės prekybos, tebėra didelių kliūčių konkurencijai. Pagerinus reguliavimo sistemos kokybę, tiek naujoviškoms platformoms, tiek tradiciniams veiklos vykdytojams būtų užtikrinamos vienodos sąlygos ir visuose sektoriuose būtų išnaudojamas visas bendradarbiaujamosios ekonomikos ir sąžiningesnės konkurencijos potencialas. Jeigu skiriant viešųjų paslaugų sutartis ir koncesijas, susijusias su galimybe naudotis viešosiomis gėrybėmis, būtų dažniau taikomos konkurencinės procedūros, pagerėtų paslaugų kokybė. Nestabilus viešųjų pirkimų sistemos reglamentavimas galėtų tapti kliūtimi naudotis tam tikrais svarbiais privalumais, kurių atsirado įgyvendinus ankstesnes reformas, ir paskatinti atidėti investicijas. Gaminių rinkos priežiūrą vykdo įvairios organizacijos, daugeliu atveju ši priežiūra dubliuojasi, trūksta veiksmingo koordinavimo sistemų. Dėl šių priežasčių nukenčia patikrų, kuriomis siekiama užkirsti kelią reikalavimų nesilaikančių įmonių nesąžiningai konkurencijai, veiksmingumas;
- (27) susirūpinimą toliau kelia mažas Italijos civilinio teisingumo sistemos veiksmingumas. 2017 m. civilinių ir komercinių ginčo bylų nagrinėjimo visų instancijų teismuose trukmė Italijoje vis dar buvo ilgiausia Sąjungoje. Nors, palyginti su 2016 m., pirmosios instancijos teismų procesų trukmė pailgėjo, ankstesnės reformos pradėjo daryti teigiamą poveikį aukštesnės instancijos teismų teismo nagrinėjimo trukmei, tačiau dar yra galimybių riboti piktnaudžiavimą teisminiu nagrinėjimu ir užtikrinti efektyvesnę teismų veikimą. Aukščiausiasis kasacinis teismas gauna daugiau bylų, o jo mokesčių bylų skyrusias bylų išnagrinėjimo rodiklis yra mažas – tai neigiamai atsiliepia šio Teismo veiksmingumui ir kelia susirūpinimą dėl mokesčių teisingumo sistemos veikimo pirmosios ir antrosios instancijos teismuose. Apskritai civilinių bylų nagrinėjimą iš esmės paspartinti galėtų padėti tinkamas paprastesnių procedūrinių taisyklių įgyvendinimo užtikrinimas. Tuo tikslu buvo paskelbta reforma, kuria bus siekiama supaprastinti civilinį procesą, tačiau ši reforma Parlamentui dar nepateikta. Kitos problemos susijusios su vis dar ribotu ir nenuosekliu apeliacinių skundų nepriimtumo filtro naudojimu antrosios instancijos teismuose, dideliu neužimtų administracijos personalui skirtų darbo vietų skaičiumi ir vis dar skirtingu įvairių teismų bylų valdymo veiksmingumu;
- (28) pastaruoju metu Italija padarė tam tikros pažangos tobulindama kovos su korupcija sistemą, be kita ko, pagerino informatorių apsaugą, sustiprino Nacionalinės kovos su korupcija institucijos vaidmenį šioje srityje, o 2019 m. sausio mėn. įsigaliojo naujas kovos su korupcija įstatymas. Šio įstatymo tikslas – skatinti nustatyti ir mažinti korupciją taikant griežtesnes baudas, pažangesnius tyrimo metodus ir apie korupciją pranešantiems asmenims skirtą baudų neskyrimo arba sumažinimo tvarką. Be to, šiuo įstatymu atsisakoma senaties terminų po pirmosios instancijos teismo nuosprendžio, tačiau ši nuostata įsigalios tik nuo 2020 m. Tai ilgai lauktas teigiamas žingsnis, atitinkantis tarptautinius standartus. Tačiau korupcijos mažinimas Italijoje tebėra neveiksmingas, daugiausia dėl to, kad baudžiamojo proceso trukmė tebėra pernelyg ilga, nes nesiimama taip reikalingos baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ir apeliacinės sistemos reformos, kad būtų užkertamas kelias piktnaudžiauti procesu. Be to, persekiojimo už tam tikrus nusikaltimus, pvz., viešųjų lėšų pasisavinimą, tvarka tebeturi trūkumų;

- (29) nepaisant atsinaujinusio rinkos spaudimo, Italijos bankai toliau darė didelę balansų tvarkymo pažangą. Tačiau bankų Vyriausybės obligacijomis užtikrintų skolų pozicija yra didelė, todėl rinkos svyravimai neigiamai paveikė jų kapitalo pozicijas, kilo spaudimas finansavimo išlaidų atžvilgiu ir bankų prieiga prie neužtikrinto didmeninio finansavimo tapo sudėtingesnė. Siekdami toliau užtikrinti finansinį stabilumą ir didinti kreditų teikimą realiajai ekonomikai, bankai, ypač maži ir vidutinio dydžio, turėtų toliau mažinti likusių neveiksnių paskolų ir paskolų, kurios, tikėtina, nebus padengtos, skaičių. Bankams, ypač mažesniems, darant pažangą įgyvendinant prudenčius finansavimo reikalavimus, didėtų ir sistemos atsparumas išorės sukrėtimams. Be to, svarbu spręsti struktūriniu požiūriu nedidelio bankų pelningumo klausimą didinant veiksmingumą ir optimizuojant verslo modelius. Laiku įgyvendinus dekretus dėl nemokumo procedūrų reformos paspartėtų nuosavybės teisės netekimo ir pagreitinto neteisminio užstato realizavimo procedūros, kurios vis dar vykdomos lėtai, ir dar labiau padidėtų bankų sektoriaus atsparumas. Bankų, kurių atžvilgiu praeityje atliktos administracinio likvidavimo procedūros, akcininkams ir privatiems subordinuotosios skolos turėtojams kompensacijas valstybė turėtų tikslingai skirti tik siekdama pašalinti ankstesnio netinkamo pardavimo socialinius padarinius. Reikėtų toliau gerinti bankų sistemos valdymą, atkūrus teisinį aiškumą sparčiai užbaigiant didelių kooperatinių bankų 2015 m. reformos įgyvendinimą;
- (30) pagrindiniu įmonių finansavimo šaltiniu išlieka banko kreditas. Tačiau mažesnėms ir novatoriškoms įmonėms jį vis dar sunku gauti, ypač Pietų Italijoje. Palyginti su kitomis valstybėmis narėmis, kapitalo rinka išplėta nepakankamai, be kita ko, dėl tokių paklausą ribojančių veiksnių, kaip menkas finansinis išsilavinimas, baimė prarasti verslo kontrolę ir administracinių reikalavimų našta. Siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą, pastaraisiais metais nustatyta keletas priemonių, kurios daugiausia orientuotos į banko kreditų kanalą, nors mažesnėms ir novatoriškoms įmonėms gauti finansavimą padeda ir rinkos priemonės, pvz., mini obligacijos, alternatyvaus investavimo rinka, rizikos kapitalas ir tiesioginė viešoji parama. 2019 m. biudžete atsisakius nuosavo kapitalo lengvatų įmonėms gali sumažėti paskatų naudotis nuosavo kapitalo finansavimu. Siekiant veiksmingai didinti galimybes naudotis ne bankų teikiamu finansavimu, būtina atsižvelgti į mažesnių ir novatoriškų įmonių poreikius, taip pat į investuotojų gebėjimą įvertinti investicinius projektus. Finansavimo šaltinių įvairinimas padėtų geriau apsaugoti įmonių investicijas nuo bankų sektoriaus sukrėtimų, kartu būtų remiamos inovacijos ir augimas;
- (31) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Italijai galimybę atsižvelgiant į regionų skirtumus optimaliai panaudoti tuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (32) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Italijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Italija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Italijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (33) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrino 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁸⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,
- (34) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrino 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytoje 1–5 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti pirmąsias keturias euro zoniškai skirtas rekomendacijas, 1 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti disbalansą, susijusį su didele valdžios sektoriaus skola,

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

REKOMENDUOJA Italijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2020 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus sumažinimas siektų 0,1 %, t. y. atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Nenumatytas pajamas panaudoti tam, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis. Perkelti mokesčių našta nuo darbo jėgos, be kita ko, mažinant mokesčių išlaidas ir pertvarkant pasenusių kadastrinių verčių sistemą. Kovoti su mokesčių slėpimu, visų pirma su sąskaitų neišrašymu, be kita ko, nustatant mažesnes mokėjimų grynaisiais pinigais teisinės ribas ir taip skatinant plačiau privaloma tvarka naudotis e. mokėjimais. Visapusiškai įgyvendinti ankstesnes pensijų reformas, kad būtų mažinama pensijoms tenkančių viešųjų išlaidų dalis ir atsirastų erdvės kitoms socialinėms ir augimo skatinimo išlaidoms.
2. Aktyviau kovoti su nedeklaruojamu darbu. Užtikrinti, kad aktyvios darbo rinkos politikos ir socialinės politikos priemonės būtų veiksmingai integruotos ir jomis visų pirma būtų padedama jaunimui ir pažeidžiamoms grupėms. Visapusiška strategija remti moterų dalyvavimą darbo rinkoje, be kita ko, sudaryti galimybes naudotis kokybiškais vaiko priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis. Gerinti švietimo rezultatus, taip pat ir tinkamomis tikslinėmis investicijomis, be to, skatinti kvalifikacijos kėlimą, be kita ko, tobulinant skaitmeninius įgūdžius.
3. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į mokslinius tyrimus ir inovacijas, taip pat į infrastruktūros kokybę, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Spartinant skaitmeninimo tempą ir gerinant vietos viešųjų paslaugų veiksmingumą ir kokybę, didinti viešojo administravimo veiksmingumą, be kita ko, investuojant į valstybės tarnautojų įgūdžius. Šalinti konkurencijos ribojimus, visų pirma mažmeninės prekybos ir verslo paslaugų sektoriuose, taip pat ir pasitelkiant naują kasmetinį konkurencijos įstatymą.
4. Trumpinti civilinių bylų visų instancijų teismuose nagrinėjimo trukmę užtikrinant procedūrinių taisyklių (be kita ko, tų, kurias svarsto teisės aktų leidėjas) vykdymą ir jas supaprastinant, ypač daug dėmesio skiriant nemokumo sistemoms. Didinti kovos su korupcija veiksmingumą pertvarkant procedūrines taisykles, kad būtų sutrumpinta baudžiamųjų bylų nagrinėjimo trukmė.
5. Remti bankų, ypač mažų ir vidutinio dydžio bankų, balansų restruktūrizavimą gerinant veiksmingumą ir turto kokybę, toliau mažinant neveiksnių paskolų skaičių ir įvairinant finansavimą. Didinti mažų ir novatoriškų įmonių galimybes gauti ne bankų teikiamą finansavimą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Kipro nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Kipro stabilumo programos**

(2019/C 301/13)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadą,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Kipras nurodytas kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios bus parengta nuodugni apžvalga. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Kipras turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėtytose 1–5 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, administracinės naštos mažinimo priemonės padės įgyvendinti pirmą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl verslo aplinkos ir našumo didinimo siekiant perbalansuoti euro zoną; sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į konkrečias sritis, bus lengviau įgyvendinti antrą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl investicijų rėmimo; mokesčių priemonės ir priemonės, kuriomis siekiama gerinti įgūdžius, padės įgyvendinti trečią euro zonai skirtą rekomendaciją dėl kovos su agresyviu mokesčių planavimu ir darbo rinkos veikimo, o priemonės, kuriomis siekiama pagerinti turto valdymo įmonės veiklą, padės įgyvendinti ketvirtą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl neveiksnių paskolų mažinimo;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Kiprui skirta ataskaita. Joje įvertinta Kipro pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Kipras ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Kipro pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Kipre yra susidaręs perviršinis makroekonominis disbalansas. Visų pirma labai svarbu, kad valstybė narė mažintų didelę susikaupusią privačiojo sektoriaus, valstybės ir išorės skolą ir neveiksnių paskolų kiekį;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Kipras pateikė 2019 m. balandžio 15 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 30 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Kiprui taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus balansas, kuris 2018 m. buvo 4,8 % bendrojo vidaus produkto (BVP) deficitas ir todėl viršijo Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę, 2019 m. bus 3,0 % BVP nominalus perteklius, o programos laikotarpiu – didesnis nei 2,0 % BVP nominalus perteklius. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslą – struktūriniu požiūriu subalansuotą biudžetą – planuojama pasiekti 2019–2022 m. 2018 m. valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP padidėjo maždaug iki 102,5 % BVP; numatoma, kad 2019 m. jis sumažės iki 95,7 %, o tada toliau nuolatos mažės ir iki 2022 m. pasieks 77,5 %, kaip numatoma pagal 2019 m. stabilumo programą. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Yra rizikos, kad stabilumo programoje pateiktos makroekonominės ir biudžeto prielaidos pablogės, daugiausia dėl išorės pokyčių, taip pat dėl galimo fiskalinio Teismo sprendimų poveikio ankstesnėms fiskalinėms reformoms ir valstybinių ligoninių finansavimo poreikių pirmaisiais nacionalinės sveikatos priežiūros sistemos metais. Komisijos 2019 m. pavasario prognozeje numatoma, kad valdžios sektoriaus balansas 2019 m. pasieks 3,0 % BVP perteklių, o 2020 m. – 2,8 % BVP perteklių. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad struktūrinis balansas 2019 m. bus 1,1 % BVP, o 2020 m. – 0,7 % BVP, taigi toliau viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Prognozuojama, kad 2019 ir 2020 m. Kipras laikysis skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 ir 2020 m. Kipras turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (7) 2019 m. birželio 5 d. Komisija paskelbė ataskaitą, parengtą pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį, nes, remiantis pateiktais duomenimis, 2018 m. nominalus deficitas neatitiko Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės. Ataskaitoje padaryta išvada, kad tolesnių veiksmų, lemiančių sprendimą dėl perviršinio deficito, imtis nereikėtų. Nepaisant tam tikros pažangos, susijusios su e. valdžios paslaugomis, viešojo administravimo ir vietos valdžios neveiksmingumas išlieka problema. Tai daro poveikį verslo aplinkai. Dar nepriimti šiai problemai spręsti skirti pagrindiniai pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Tarp jų – įstatymų dėl viešojo administravimo ir vietos valdžios institucijų reformos projektai. Dėl valstybės valdomų įmonių valdymo trūkumų gali lengvai susikaupti viešieji neapibrėžtieji įsipareigojimai ir gali būti varžomas pajėgumas investuoti į pagrindines viešąsias paslaugas, kaip antai telekomunikacijų ir energijos. Viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidų apribojimas, kuris buvo reikšmingas fiskalinio konsolidavimo Kipre veiksnys, pateisina tolesnį tokių veiksmų taikymą;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 55.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (8) kad mokesčių sistemos taptų veiksmingesnės ir teisingesnės, labai svarbu kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, kaip pripažinta 2019 m. euro zonai skirtoje rekomendacijoje. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Kipras ėmėsi priemonių kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, tačiau atsižvelgiant į aukštą dividendų ir palūkanų mokėjimų (kaip BVP dalies) lygį galima daryti prielaidą, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės galbūt naudojasi Kipro mokesčių taisyklėmis. Kadangi Kipre įsikūrusių įmonių atliekami dividendų, palūkanų ir, daugeliu atveju, autorinių atlyginimų mokėjimai į užsienį trečiųjų valstybių rezidentams (t. y. mokėjimai, kuriuos Sąjungos rezidentai atlieka trečiųjų valstybių rezidentams) išskaičiuojamaisiais mokesčiais neapmokestinami, tie mokėjimai, jei jie nėra apmokestinami ir gavėjo šalyje, gali būti neapmokestinami iš viso. Kai tokių mokesčių nėra ir kai galioja rezidavimo vietos pelno mokesčių tikslais taisyklės, gali būti sudaromos palankios sąlygos agresyviai planuoti mokesčius. Sąlyginių palūkanų atskaitymo tvarka turi būti atidžiai stebima, kad būtų užkirstas kelias ja piktnaudžiauti siekiant agresyviai planuoti mokesčius. Galiausiai, pagal Investuotojų natūralizacijos Kipre išimties tvarka sistemą ir Leidimo gyventi išigijimo investuojant sistemą suteikiama galimybė naudotis mažu fizinių asmenų mokesčio tarifu, taikytinu pajamoms iš užsienio finansinio turto, ir nereikalaujama, kad asmuo daug laiko praleistų sistemą siūlančioje šalyje. Jos yra įtrauktos į EBPO sąrašą kaip keliančios potencialiai didelę riziką, kad jomis gali būti netinkamai pasinaudota siekiant apeiti automatinių finansinių sąskaitų informacijos mainų standartus;
- (9) vykdamt visapusišką neveiksnių paskolų strategiją buvo įgyvendintos svarbios priemonės. Dėl to bankų sektoriuje labai sumažėjo neveiksnių paskolų: daugiausia dėl banko „Cyprus Cooperative Bank“ pardavimo ir likvidavimo, taip pat dėl jo neveiksnių paskolų portfelio perdavimo valstybės valdomai turto valdymo bendrovei. Be to, buvo patobulintas paskolų pardavimo įstatymas ir priimtas paskolų pakeitimo vertybiniais popieriais įstatymas. Siekiant maksimaliai padidinti pajamas iš turto pardavimo ir galiausiai padėti sumažinti privačiojo sektoriaus skolą, labai svarbu, kad valstybės valdomos turto valdymo bendrovės valdymo struktūra būtų veiksminga, valdymas – itin specializuotas, veikla – nepriklausoma nuo Kipro valstybės, o aiškiai apibrėžti tikslai atitiktų Vyriausybės priimtus išpareigojimus, susijusius su valstybės pagalbos sprendimu dėl banko „Cyprus Cooperative Bank“ pardavimo, kuri patvirtino Europos Komisija. Be to, kadangi padaugėjo kreditų pirkimo įmonių, įskaitant valstybės valdomą turto valdymo bendrovę, ir ateityje planuojama parduoti daugiau neveiksnių paskolų portfelių, svarbu sukurti tinkamą kreditų pirkimo įmonių priežiūros sistemą. Draudimo ir pensijų fondų priežiūros institucijų valdymo ir administraciniai gebėjimai tebėra menki. Reikėtų skubiai baigti šių priežiūros institucijų integraciją. Apskritai kapitalo rinkų priežiūros sistema turi būti sustiprinta, atsižvelgiant į gana didelio masto tarpvalstybinę nebankinių finansinių paslaugų įmonių veiklą ir eksponentinį licencijuotų įmonių augimą per pastaruosius kelerius metus;
- (10) užimtumas auga, nedarbas mažėja, o viešųjų užimtumo tarnybų trumpalaikiai pajėgumai, skirti aktyviai remti užimtumui, pagerėjo. Tačiau ilgalaikis viešųjų užimtumo tarnybų tvarumas tebėra problema, nes papildomi darbuotojai įdarbinti tik dvejiems metams. 2018 m. nesimokančio ar mokymuose nedalyvaujančio jaunimo dalis buvo viena didžiausių Sąjungoje. Mažas viešųjų užimtumo tarnybų veiksmingumas, ribota jų plėtra ir dalyvavimas aktyvumo skatinimo veikloje, siekiant padėti žmonėms rasti darbą, tebėra problema. Todėl yra galimybių sustiprinti informavimui ir aktyvumui skatinti skirtą paramą, siekiant sudaryti galimybes įsidarbinti, visų pirma jaunimui ir ilgalaikiams bedarbiams. Tai apima savarankiškos veiklos ir socialinės ekonomikos skatinimą, taip pat darbo rinkos įstaigų ir tarnybų modernizavimą, siekiant padėti žmonėms įgyti įgūdžių, kurie geriau atitiktų darbo rinkos poreikius;
- (11) kvalifikuotų darbuotojų trūkumas bei įgūdžių pasiūlos ir paklauskos neatitiktis yra vienos pagrindinių verslo investicijų kliūčių, rodančių, kad reikia daugiau investuoti į neišnaudotas ir nepakankamai naudojamos potencialios darbo jėgos mokymą, geriau suderinti švietimo programas su darbo rinkos poreikiais ir investuoti į pritaikytą profesinio mokymo infrastruktūrą. Pažanga įgyvendinant esmines švietimo ir mokymo reformas, pavyzdžiui, mokytojų skyrimo ir vertinimo gerinimo, yra netolygi. Mokymosi rezultatai tebėra prasti, kaip ir dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje – ji namų ūkiams tapo sunkiau prieinama, nes jų pajamos per krizę mažėjo sparčiau nei vaikų priežiūros išlaidos. Tolesnės pastangos visais lygmenimis modernizuoti švietimo ir mokymo sistemą padės pagerinti švietimo rezultatus ir padidinti Kipro tvaraus augimo potencialą. Profesinio rengimo ir mokymo programų peržiūra yra daug žadantis žingsnis mažinant įgūdžių pasiūlos ir paklauskos neatitiktį darbo rinkoje. Vis dėlto, atsižvelgiant į esamą aukštųjų mokyklų absolventų įgūdžių pasiūlos ir paklauskos neatitiktį ir menką, visų pirma žemos kvalifikacijos asmenų, dalyvavimą suaugusiųjų mokymosi programose, būtina tobulinti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemones;

- (12) Kipras padarė pažangą sveikatos priežiūros srityje: priėmė teisės aktus, kuriais įsteigiama nauja nacionalinė sveikatos priežiūros sistema. Naujosios sistemos tikslas – gerinti sveikatos priežiūros prieinamumą, užtikrinti visuotinę sveikatos apsaugą, sumažinti didelį mokėjimų savo lėšomis mastą ir padidinti priežiūros teikimo veiksmingumą viešajame sektoriuje. Kol sistema 2020 m. pradės veikti visu pajėgumu, reikia išspręsti didelius įgyvendinimo uždavinius ir patenkinti investicinius poreikius. Ir toliau, kaip numatyta, labai svarbu išlaikyti ilgalaikę sistemos tvarumą, be kita ko, užtikrinant valstybinių ligoninių finansinį ir veiklos savarankiškumą. Priemonės, kurių tikslas – modernizuoti ir gerinti sveikatos priežiūros, be kita ko, pirminės sveikatos priežiūros, teikėjų veiksmingumą, įdiegti e. sveikatos sistemą ir sukurti nacionalinę vaistų organizaciją, dar labiau sustiprintų sveikatos priežiūros sistemą. Ilgalaikės priežiūros lygis yra žemas ir jį tebekelia iššūkių, atsižvelgiant į visuomenės senėjimą;
- (13) prastas Kipro aplinkosauginis veiksmingumas verčia labai susirūpinti, ir šalis tebėra menkai apsaugota nuo klimato kaitos. Kipras turi iš esmės pagerinti savo atliekų tvarkymo sistemą ir žiedinę ekonomiką. Nuo 2014 m. atliekų susidarymas padidėjo ir tebėra gerokai didesnis už Sąjungos vidurkį. Dabartinės atliekų tvarkymo įmonės nepasiekia didelio perdirbimo lygio, o dėl ekonominių priemonių, pavyzdžiui, sąvartynų mokesčių, stokos perdirbimas yra ekonomiškai nepatrauklus. Vandentvarka, visų pirma miesto vietovėse, yra neveiksminga. Pagrindinė Kipro problema – vandens trūkumas ir kartu pernelyg didelis požeminio vandens ėmimo mastas. Kiek tai susiję su miestų nuotekomis, vis dar daug nuotekų išleidžiamos jų nesurinkus ar neišvalius – tik maždaug pusė visų nuotekų taikomas antrinis valymas. Didelį susirūpinimą kelia sausros ir vandens trūkumas, o nepakankamas politinis atsakas gali paveikti Kipro kaimo ekonomiką ir turizmą. Todėl, siekiant sušvelninti neigiamą klimato kaitos poveikį, išsaugoti ir atkurti gamtinę aplinką ir ilgiam laikui užtikrinti tvarų ekonomikos augimą, Kiprui labai svarbu tvariai valdyti ir veiksmingai naudoti savo gamtos išteklius, taip pat griežčiau užtikrinti aplinkos ir klimato srities teisės aktų vykdymą;
- (14) Kipras gali daug geriau išnaudoti savo atsinaujinančiuosius energijos išteklius – ypač saulės – ir spręsti dabartinio neefektyvaus energijos vartojimo problemą. 2017 m. atsinaujinančiosios energijos dalis Kipre siekė 9,72 %, o 2020 m. tikslas – 13 %. Gyvenamieji ir komercinės paskirties pastatai, kurie, ypač miestuose, neturi šiluminės apsaugos arba ji yra nedidelė, yra didelis neefektyvaus energijos vartojimo šaltinis. Pagerintos pagrindinės investavimo į atsinaujinančiosios energijos sektorių sąlygos ir pradėtos taikyti kelios priemonės, įskaitant fotovoltinių sistemų įrenginius ir mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI) bei namų ūkiams skirtas paramos schemas. Tačiau Kipras dar nepasinaudojo visomis savo didelėmis galimybėmis gaminti atsinaujinančiąją energiją, visų pirma iš saulės energijos šaltinių. Priklausomybė nuo vidaus kelių transporto kelia daug politinių iššūkių, visų pirma susijusių su pastangomis mažinti oro taršą ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, taip pat lemia dideles spūstis miestuose piko valandomis ir keliuose į uostus ir iš jų. Kipras taip pat atsilieka pagal atsinaujinančiųjų energijos išteklių transporto sektoriuje naudojimo rodiklius (2016 m. jų dalis siekė 2,7 %) ir šaliai gali būti sunku iki 2020 m. pasiekti privalomą 10 % tikslą;
- (15) siekiant didinti našumą, būtina investuoti į skaitmeninę ekonomiką ir gerinti darbuotojų skaitmeninius įgūdžius. Kipro reitingas pagal Europos Komisijos 2019 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksą (DESI) yra žemas. Vos 50 % 16–74 metų amžiaus Kipro piliečių turi pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, o IRT specialistai, palyginti su visa Sąjunga, vis dar sudaro mažesnę darbo jėgos dalį (2,3 %, palyginti su 3,7 %), ir tai mažina skaitmeninės ekonomikos potencialą. Valdžios institucijos ir piliečiai internetu bendrauja mažai, tik 50 % Kipro piliečių reikalus tvarko internetu. E. prekybos rodiklis gerėja, bet vis dar yra žemesnis už Sąjungos vidurkį;
- (16) Kipras išlieka nuosaikus novatorius, o inovacijų diegimo rezultatai nuo 2010 m. suprastėjo. Viešojo ir privačiojo sektorių mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros išlaidos yra vienos mažiausių Sąjungoje ir tai trukdo mokslinių tyrimų centrų ir verslo sektoriui diegti inovacijas. Akademinės bendruomenės ir verslo atstovų sąveika taip pat labai ribota. Siekiant pagerinti Kipro ir visų pirma jo MVI konkurencingumą, labai svarbu didinti verslo sektoriaus pajėgumus diegti inovacijas ir didinti galimybes gauti finansavimą ir daugiausia investuoti į aiškiai apibrėžtas pažangiosios specializacijos sritis;
- (17) administracinė našta yra didelė, ypač siekiant inicijuoti strategines investicijas. Yra galimybių gerokai supaprastinti strateginių investicijų leidimų išdavimo procedūras, o atitinkami teisės aktai dar nepriimti;

- (18) įgyvendinant augimo veiksmų planą, padaryta tam tikra pažanga verslumo ir geresnių sąlygų MVĮ gauti finansavimą užtikrinimo srityse. Tačiau finansinės paramos priemonės mažosioms ir vidutinėms įmonėms vis dar daugiausia grindžiamos dotacijomis ir banko finansavimu, remiamu Sąjungos ir arba) nacionalinėmis lėšomis. Alternatyviais finansavimo šaltiniais, pavyzdžiui, rizikos kapitalu, nuosavo kapitalo finansavimu ir sutelktiniu finansavimu, Kipro įmonės ir toliau retai gali pasinaudoti. Geriau koordinuojant paramą verslui, ji galėtų būti geriau panaudojama. Daugeliu atvejų privatizacija, kurios tikslas – pritraukti našumą didinančių užsienio investicijų, yra pristabdyta ir tik keli privatizacijos projektai palaipsniui įgyvendinami;
- (19) nuolatinis teisingumo sistemos neveiksmingumas toliau neigiamai veikia sutarčių vykdymo užtikrinimą ir neleidžia greitai išnagrinėti civilinių bei komercinių bylų ir ištirti sunkių nusikaltimų. Sudėtingos ir pasenusios civilinio proceso taisyklės ir silpnas teismų sprendimų vykdymo užtikrinimas neskatina bankų naudotis nemokumo ir nuosavybės teisės netekimo sistemomis savo neveiksnių paskolų kiekiui mažinti. Pradėtos įgyvendinti kelios reformos opiausioms teisingumo sistemos problemoms, visų pirma susijusioms su pasenusiomis civilinio proceso taisyklėmis, maža teismų specializacija ir skaitmeninimu, daugelio neišnagrinėtų bylų išaiškinimu ir teisėjų mokymosi visą gyvenimą galimybių stoka, spręsti; tačiau pažanga tebėra lėta. Reforma turėtų atitikti Vyriausybės priimtus įsipareigojimus, susijusius su valstybės pagalbos sprendimu dėl banko „Cyprus Cooperative Bank“ pardavimo, kurį patvirtino Europos Komisija. 2018 m. priimtos patobulintos nemokumo ir nuosavybės teisės netekimo sistemos. Ryžtingas naujų teisės aktų įgyvendinimas kartu užtikrinant veiksmingą teismų sistemą ir griežtesnį teismo sprendimų vykdymą turėtų padėti pagerinti skolų grąžinimo drausmę. Nacionalinė kovos su korupcija strategija taikoma nuo 2017 m. gruodžio mėn., o ją sustiprino 2019 m. gegužės mėn. Ministrų tarybos patvirtintas nacionalinis horizontalusis kovos su korupcija veiksmų planas. Parlamentui buvo pateikti įstatymų projektai dėl naujos nepriklausomos kovos su korupcija agentūros įsteigimo ir informatorių apsaugos, tačiau jie dar nepatvirtinti. Šie įstatymai padėtų sustiprinti nacionalinę kovos su korupcija sistemą. Kovos su korupcija reformas reikėtų pagreitinoti sparčiai įgyvendinant kovos su korupcija veiksmų planą. Reikia apsaugoti prokuratūros nepriklausomumą ir stiprinti teisėsaugos pajėgumą;
- (20) nepaisant tam tikrų pastangų sumažinti vėlavimą išduodant nuosavybės teisių dokumentus, labai atsiliekama ir toliau. Vis dar struktūriškai neišspręsti nekilnojamojo turto sandorių sistemos (t. y. nuosavybės teisių dokumentų išdavimo ir šių teisių perleidimo) trūkumai. Tai labai svarbu siekiant palengvinti nuosavybės teisės netekimo procedūras ir sudaryti sąlygas likviduoti įkeistą turtą;
- (21) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Kiprui galimybę atsižvelgiant į teritorinius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (22) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Kipro ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Kipras ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais jam skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Kipro fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (23) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽⁷⁾, kad Kipras turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (24) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–5 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti 2019 m. euro zonai skirtą rekomendaciją, visų pirma pirmą, trečią ir ketvirtą rekomendacijas euro zonai,

⁽⁷⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

REKOMENDUOJA Kiprui 2019–2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Patvirtinti pagrindines teisėkūros reformas, kuriomis būtų didinamas viešojo sektoriaus veiklos, visų pirma susijusios su viešojo administravimo veikimu, valstybės valdomų subjektų ir vietos valdžios institucijų valdymu, veiksmingumą. Taisyti mokesčių sistemos aspektus, kurie gali sudaryti palankesnes sąlygas asmenims ir tarptautinėms įmonėms agresyviai planuoti mokesčius, visų pirma pasinaudojant tarptautinių įmonių mokėjimais į užsienį.
2. Sudaryti palankesnes sąlygas neveiksnioms paskoloms mažinti, be kita ko, sukuriant veiksmingą valstybės valdomos turto valdymo bendrovės valdymo struktūrą, imantis veiksmų mokėjimų drausmei gerinti ir stiprinant kreditų pirkimo įmonių priežiūrą. Stiprinti ne bankų finansų sektoriaus priežiūros pajėgumus, be kita ko, visiškai integruojant draudimo ir pensijų fondų priežiūros institucijas.
3. Užbaigti reformas, kuriomis siekiama padidinti valstybinių užimtumo tarnybų veiksmingumą ir stiprinti jaunimui skirtą informavimo paramą bei paramą aktyvumui skatinti. Įgyvendinti švietimo ir mokymo sistemos reformą, įskaitant mokytojų vertinimą, ir didinti darbdavių dalyvavimą ir besimokančių asmenų dalyvavimą profesinio švietimo ir mokymo sistemoje, taip pat užtikrinti prieinamą ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą. Imtis priemonių siekiant užtikrinti, kad nacionalinė sveikatos priežiūros sistema, kaip planuota, 2020 m. veiktų visu pajėgumu ir kartu išsaugotų savo ilgalaikį tvarumą.
4. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į darnųjį transportą ir aplinką, visų pirma atliekų tvarkymą ir vandentvarką, efektyvų energijos vartojimą ir atsinaujinančiųjų išteklių energiją, skaitmeninimą, įskaitant skaitmeninius įgūdžius, ir mokslinius tyrimus bei inovacijas, atsižvelgiant į teritorinius skirtumus Kipre. Priimti teisės aktus siekiant supaprastinti strateginiams investuotojams reikalingų leidimų ir licencijų išdavimo procedūras. Sudaryti geresnes sąlygas MVĮ gauti finansavimą ir atnaujinti privatizavimo projektų įgyvendinimą.
5. Aktyviau gerinti teismų sistemos veiksmingumą, įskaitant administracinio teisingumo veikimą ir civilinio proceso peržiūrą, teismų specializacijos didinimą ir visapusiškai veikiančios e. teisingumo sistemos sukūrimą. Imtis priemonių siekiant sugriežtinti teisinį reikalavimų vykdymo užtikrinimą ir užtikrinti patikimas ir sparčias nuosavybės teisių dokumentų išdavimo ir nekilnojamojo turto teisių perdavimo sistemas. Spartinti kovos su korupcija reformas, apsaugoti prokuratūros nepriklausomumą ir stiprinti teisėsaugos pajėgumą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Latvijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Latvijos stabilumo programos**

(2019/C 301/14)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Latvija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Latvija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėtytose 1–4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis ir pasitelkus įgūdžių gerinimo priemones bus lengviau įgyvendinti pirmą rekomendaciją euro zonai dėl našumo didinimo siekiant perbalansuoti euro zoną, o mokesstinės priemonės padės įgyvendinti trečią rekomendaciją euro zonai dėl darbo rinkos veikimo;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Latvijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Latvijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Latvija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, ir Latvijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Latvija pateikė 2019 m. balandžio 15 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 17 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Latvijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato nominaliojo balanso pagerėjimą nuo 1,0 % bendrojo vidaus produkto (BVP) deficito 2018 m. iki 0,5 % BVP deficito 2019 m. ir iki 0,4 % BVP 2020 m. bei 0,2 % BVP 2021 m. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslą, t. y. 1 % BVP struktūrinį deficitą, planuojama pasiekti 2019 m., atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su struktūrinių reformų, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį, įgyvendinimu. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP iki 2022 m. sumažės iki 33,1 % BVP. 2019 m. stabilumo programos BVP augimo projekcijos atrodo tikėtinos. Rizika biudžeto būklei yra subalansuota;
- (7) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo, kad Latvija 2019 m. pasiektų vidutinės trukmės biudžeto tikslą, atsižvelgiant į leidžiamas ribas, susijusias su struktūrinių reformų, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį, įgyvendinimu. Tai atitinka didžiausią grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų⁽⁷⁾ nominalų augimą, sudarantį 4,8 % 2019 m. ir atitinkantį 0,2 % BVP struktūrinio balanso pagerėjimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad Latvija bus arti vidutinės trukmės biudžeto tikslo, atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su struktūrinių reformų, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį, įgyvendinimu. Taigi dabartinis vertinimas rodo tam tikro nukrypimo riziką 2019 m. Tačiau prognozuojamas grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas šiuo metu rodytų didelio nukrypimo nuo reikalavimo riziką 2019 m. Jei atliekant būsimums vertinimus nebebus prognozuojama, kad struktūrinis balansas bus artimas vidutinės trukmės biudžeto tikslui, atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su struktūrinių reformų, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį, įgyvendinimu, atliekant bendrą vertinimą reikėtų atsižvelgti į galimą nukrypimą nuo reikalavimo;
- (8) 2020 m., atsižvelgiant į prognozuojamą 1,3 % Latvijos gamybos apimties atotrūkį, grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neturėtų viršyti 3,5 %, o tai atitinka 0,5 % BVP struktūrinį koregavimą pagal bendrai sutartą reikalavimų koregavimo matricą taikant Stabilumo ir augimo paketą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad, jeigu politika nesikeis, Latvija bus arti vidutinės trukmės biudžeto tikslo. Taigi dabartinis vertinimas rodo tam tikro nukrypimo riziką 2020 m. Tačiau prognozuojamas grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas šiuo metu rodytų didelio nukrypimo nuo reikalavimo riziką 2020 m. Jei atliekant būsimums vertinimus nebebus prognozuojama, kad struktūrinis balansas bus artimas vidutinės trukmės biudžeto tikslui, atliekant bendrą vertinimą reikėtų atsižvelgti į galimą nukrypimą nuo reikalavimo. Apskritai Taryba mano, kad Latvija turi būti pasirengusi imtis papildomų priemonių 2019 m., kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 60.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos;

- (9) Latvijos mokestinės pajamos, kaip bendrojo vidaus produkto dalis, yra mažos, palyginti su Sąjungos vidurkiu, ir tam tikru mastu riboja galimybes teikti viešąsias paslaugas, visų pirma sveikatos priežiūros, ir užtikrinti socialinę įtrauktį. Kapitalas ir nekilnojamasis turtas yra santykinai per mažai apmokestinti, o išaldžius žemės ir nekilnojamojo turto mokesčiams apskaičiuoti naudojamas vertes pajamos iš jų dar labiau sumažės. Kartu darbo jėgos mokesčių našta, tenkanti mažai uždirbantiems asmenims, nors ir buvo sumažinta, išlieka didelė, palyginti su Sąjungos vidurkiu. Remiantis įvairiais įverčiais, per pastaruosius kelerius metus šešėlinės ekonomikos dalis sumažėjo. Nepaisant to, nedeklaruojamos ekonominės veiklos dalis Latvijoje didesnė nei kitose Baltijos šalyse. Visų pirma didelę šešėlinės ekonomikos dalį sudaro nedeklaruojami atlyginimai (atlyginimai vokeliuose), ypač statybos sektoriuje;
- (10) dėl įtarimų pinigų plovimu uždariusi trečią pagal dydį banką Latvija sugriežtino klientų nerezidentų reglamentavimą. Todėl nuo 2018 m. gegužės mėn. nerezidentų indėlių, kurie yra pagrindinis pinigų plovimo rizikos šaltinis Latvijoje, labai sumažėjo, tačiau iššūkių kovojant su pinigų plovimu išlieka. Latvija taip pat parengė išsamų veiksmų planą, kaip patobulinti kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu strategiją. Pagrindiniai veiksmų plane išvardyti prioritetai yra, be kita ko, sugriežtinti rizika grindžiamą priežiūrą, užtikrinti, kad priežiūros institucijos turėtų reikiamų žmogiškųjų išteklių ir kad tyrimų institucijos veiksmingai keistųsi informacija ir bendradarbiautų tarpusavyje ir su privačiuoju sektoriumi. Šias priemones, kai jos bus priimtos, reikėtų veiksmingai įgyvendinti. Galiausiai, reikia didinti teisėsaugos ir teisminių institucijų pajėgumą;
- (11) Latvija susiduria su sunkumais įgyvendindama kelis Europos socialinių teisių ramsčio socialinės apsaugos ir įtraukties principus. Pajamų nelygybė Latvijoje yra didelė, kadangi perskirstymas per mokesčių ir išmokų sistemą yra mažas. Socialinės išmokos tebėra neadekvačios, o socialinių pervedimų poveikis skurdo ir nelygybės mažinimui yra ribotas. Pagyvenusių žmonių ir neįgaliųjų skurdo rizika yra palyginti didelė ir toliau didėja, nes išmokų augimas atsilieka nuo darbo užmokesčio augimo. Pagyvenusių žmonių skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis buvo 49,0 % 2018 m. (Sąjungos vidurkis 2017 m. buvo 18,2 %), o neįgaliųjų – 40,7 % 2017 m. (Sąjungos vidurkis 2017 m. buvo 29,3 %). Valstybinė socialinė išmoka neįgaliesiems ir minimali senatvės pensija nuo 2006 m. nebuvo peržiūrėtos. Minimalių pajamų lygio reforma, apie kurią buvo paskelbta 2014 m., taip ir neįgyvendinta, ir tai daro neigiamą poveikį skurdžiausiems namų ūkiams. Galimybė naudotis ilgalaikę priežiūra taip pat išlieka menka. Todėl socialinės atskirties problemai spręsti, įskaitant pagalbą maistu ir materialinę pagalbą labiausiai skurstantiems asmenims, reikia investicijų. Be to, investicijų, taip pat į infrastruktūrą, reikia siekiant pagerinti galimybes naudotis vaiko priežiūros, ilgalaikės priežiūros, įsidarbinimo ir kitomis socialinėmis paslaugomis ir sudaryti sąlygas integruoti sveikatos ir socialines paslaugas, įskaitant perėjimą nuo institucinės prie bendruomeninės globos. Žmonių, kurių būsto sąlygos labai prastos, dalis yra viena didžiausių Europoje (15,2 %, palyginti su vidutiniškai 4,0 % Sąjungoje 2017 m.), o socialinio būsto nedaug. Kad aprūpinimas įperkamu būstu pagerėtų, reikalingos investicijos;
- (12) apskritai užimtumo lygis aukštas ir toliau didėja, tačiau nepalankūs demografiniai pokyčiai ir emigracija neigiamai veikia darbuotojų skaičiumi išreikštą užimtumą. Be to, užimtumas skiriasi įvairiuose regionuose, taip pat ir pagal igūdžių lygį. Vyresnio amžiaus žmonės, kurių igūdžiai pasenę, turi daugiau sunkumų. Žemas darbo jėgos skaitmeninių igūdžių lygis riboja įmonių galimybes naudotis skaitmeninėmis technologijomis ir mažina inovacijų diegimo potencialą. Besimokančių suaugusiųjų ir bedarbių, dalyvaujančių įgyvendinant aktyvias darbo rinkos priemones, skaičius mažesnis už Sąjungos vidurkį;
- (13) švietimo sistemos iššūkis – konsoliduoti išteklius ir kartu gerinti kokybę bei veiksmingumą. Vertinant pagal mokymosi rezultatus, Latvijos švietimo sistema veikia gerai, tačiau galimybės gauti kokybišką išsilavinimą ir toliau priklauso nuo gyvenamosios vietos ir mokyklos tipo. Įgyvendinant profesinio rengimo ir mokymo programų reformą, kuria tas programas siekiama suderinti su dabartiniais igūdžių poreikiais, daroma pažanga, o sąlygos profesinėse mokyklose labai pagerėjo. Tačiau patrauklumas tebėra mažas: stojančiųjų skaičius ir naujų absolventų užimtumo lygis nesiekia Sąjungos vidurkio;

- (14) įgūdžių pasiūlos užtikrinimas yra viena iš pagrindinių sričių, kurioms vis dar labai reikia investicijų. Adekvачių investicijų, be kita ko, į infrastruktūrą, reikia siekiant gerinti švietimo ir mokymo kokybę, veiksmingumą ir atitiktį darbo rinkos poreikiams, taip pat skatinti mokymąsi visą gyvenimą, visų pirma sudaryti lanksčias kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybes. Investicijų taip pat reikia siekiant sudaryti geresnes galimybes įsidarbinti, be kita ko, siekiant gerinti informavimo apie aktyvią darbo rinkos politiką veiklą ir jos aprėptį, didinti darbo jėgos tinkamumą, taip pat sektorinį ir regioninį darbo jėgos judumą. Apskritai siekiant skatinti sudaryti teisingas darbo sąlygas ir įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį svarbu stiprinti socialinių partnerių gebėjimus;
- (15) pagrindinės prastų gyventojų sveikatos rodiklių priežastys yra mažos viešosios išlaidos sveikatos priežiūrai ir nesveika gyvensena. Neseniai padidinus sveikatos priežiūros finansavimą bus pašalinti tam tikri prieinamumo apribojimai, susiję su metiniais paslaugų limitais ir ilgu laukimo laiku. Tačiau viešasis sveikatos priežiūros finansavimas ir toliau yra daug mažesnis už Sąjungos vidurkį. Vienodos galimybės laiku gauti sveikatos priežiūros paslaugas yra ribotos. Tai lemia didelius asmenų nurodytus nepatenkintus priežiūros poreikius dėl didelių mokėjimų savo lėšomis, ypač pažeidžiamų grupių, taip pat nelygias galimybes. Reformos, kuriomis siekiama didinti sveikatos priežiūros veiksmingumą ir gerinti kokybę, vykdomos, tačiau jos dar tik pradėtos ir turėtų būti spartinanamos; be kita ko, būtina imtis veiksmingų prevencijos priemonių, racionalizuoti ligoninių sektorių, stiprinti pirminę priežiūrą ir spręsti kokybės valdymo klausimus. Latvijai taip pat trūksta sveikatos priežiūros darbuotojų, visų pirma slaugytojų, o tai trukdo teikti viešąsias sveikatos priežiūros paslaugas ir kelia riziką sveikatos srities reformų sėkmei. Jeigu įsigalios nuostatos dėl sveikatos priežiūros paslaugų skirstymo į du – visą ir minimalų – krepšelius, kyla rizika, kad lygios galimybės gauti sveikatos priežiūros paslaugas dar sumažės ir sveikatos priežiūros rezultatai suprastės. Siekiant padidinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, įperkamumą ir kokybę, kad pagerėtų gyventojų sveikatos būklė ir būtų užtikrintas ilgesnis ir sveikesnis profesinis gyvenimas, reikia adekvачių investicijų į sveikatos priežiūrą, įskaitant infrastruktūrą;
- (16) į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą Latvija investuoja nedaug, taip pat labai trūksta investicijų į inovacijas. 2017 m. Latvijos išlaidų moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai dalis buvo viena iš mažiausių Sąjungoje ir per pastarąjį dešimtmetį buvo gana stabili. Be to, mokslinių tyrimų finansavimas beveik visiškai priklauso nuo Sąjungos fondų. Todėl Latvijos inovacijų veiklos rezultatai yra vidutiniški: ji turi tam tikrų stipriųjų pusių, tokių kaip informacijos, ryšių ir technologijų infrastruktūra, tačiau atsilieka žmoniškųjų išteklių, viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo ir investicijų į intelektinę nuosavybę srityse;
- (17) taip pat labai trūksta investicijų, skirtų regioniniams trūkumams mažinti. Tarp Rygos ir kitų Latvijos regionų vis dar esama didelių ekonominių skirtumų. Nors visa Latvija artėja prie Sąjungos, skirtumas tarp sostinės regiono ir kitų šalies regionų ekonominės veiklos rezultatų nuo Latvijos įstojimo į Sąjungą nesumažėjo. Įvairiuose Latvijos regionuose viešųjų paslaugų konkurencingumas ir kokybė labai skiriasi ir turi įtakos jų teritoriniam patrauklumui. Todėl pasinaudojant investicijomis reikėtų mažinti didelius regioninius skirtumus judumo srityje ir skaitmeninėje infrastruktūroje, visų pirma vietinės linijos („paskutinės mylios“) jungčių srityje. Susisiekimo transeuropiniame transporto tinkle ir su periferiniais ir pasienio regionais trūkumai vis dar labai dideli ir neigiamai veikia Latvijos ekonominę veiklą ir eksportą. Taip pat trūksta investicijų projektui „Rail Baltica“ ir pagrindiniams elektros energijos infrastruktūros projektams, kurie yra Baltijos energijos rinkos jungčių plano dalis, užbaigti. Be to, reikia investuoti į efektyvų išteklių naudojimą, kad Latvija sparčiau įgyvendintų energetikos pertvarką. Reikia dėti daugiau pastangų siekiant didinti bendrą energijos vartojimo efektyvumą, visų pirma gyvenamosios paskirties būsto ir transporto sektoriuose;
- (18) neseniai priimtas įstatymas dėl pranešėjų – žingsnis reikiama linkme, neseniai pagreitį taip pat įgavo šalies kovos su korupcija įstaigos veikla, nes ji atskleidė kelis aukšto lygio korupcijos atvejus. Nepaisant to, vis dar manoma, kad Vyriausybės priimamiems sprendimams įtakos turi favoritizmas, o viešųjų pirkimų procesas dėl skaidrumo stokos neatsparus korupcijai, visų pirma savivaldybėse ir valstybės bei savivaldybių valdomose įmonėse. 2020 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiais Konkurencijos įstatymo pakeitimais bus apribota valstybės bei savivaldybių valdomų įmonių galimybė savo veikla daryti neigiamą poveikį konkurencijai. Interesų konfliktų tvarkos teisės aktų pakeitimai gali lemti piktnaudžiavimą. Neseniai priimtas Etikos kodeksas netaikomas politiniams pagrindais paskirtiems asmenims;

- (19) viešosios paslaugos nėra pritaikytos prie mažėjančio gyventojų skaičiaus ir senėjančios visuomenės. Dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus ir urbanizacijos infrastruktūra ir viešosiomis paslaugomis kaimo vietovėse naudojamosi nepakankamai. Būtina parengti viešojo administravimo, švietimo, sveikatos priežiūros paslaugų strategijas, kuriomis būtų išsaugotos galimybės gauti kokybiškas paslaugas retai gyvenamose vietovėse ir vietovėse, kuriose gyventojų mažėja, kartu užtikrinant didesnę veiksmingumą. Neseniai paskelbta apie planus iki 2021 m. gruodžio mėn. įgyvendinti bendrą teritorinę administracinę reformą. Laiku įgyvendinus šią reformą būtų galima padidinti viešojo sektoriaus atskaitomybę ir veiksmingumą, juo labiau atsižvelgiant į Sąjungos fondų veiksmų programą, kuri turi būti patvirtinta iki 2020 m.;
- (20) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šalies ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Latvijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (21) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Latvijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Latvija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Latvijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (22) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrino 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁸⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Latvijai 2019 ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2020 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 3,5 %, o tai atitiktų 0,5 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Mažinti mažas pajamas gaunantiems asmenims taikomus mokesčius, juos perkeliant į kitus šaltinius, visų pirma kapitalą ir nekilnojamąjį turtą, ir gerinant mokestinių prievolių vykdymą. Užtikrinti veiksmingą kovos su pinigų plovimu sistemos priežiūrą ir vykdymą.
2. Spręsti socialinės atskirties problemą, visų pirma didinant minimalių pajamų išmokų, minimalių senatvės pensijų ir neigaliųjų pajamų rėmimo adekvatumą. Gerinti švietimo ir mokymo, visų pirma žemos kvalifikacijos darbuotojų ir darbo ieškančių asmenų, kokybę ir didinti veiksmingumą, be kita ko, skatinant dalyvavimą profesinio rengimo ir mokymo bei suaugusiųjų mokymosi programose. Gerinti sveikatos priežiūros sistemos prieinamumą, kokybę ir išlaidų efektyvumą.
3. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į inovacijas, aprūpinimą įperkamu būstu, transportą, ypač į jo tvarumą, efektyvų išteklių naudojimą ir efektyvų energijos vartojimą, energetikos tinklų jungtis ir skaitmeninę infrastruktūrą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.
4. Stiprinti viešojo sektoriaus, visų pirma vietos valdžios institucijų ir valstybės bei savivaldybių valdomų įmonių, atskaitomybę ir veiksmingumą, taip pat interesų konfliktų tvarką.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Lietuvos stabilumo programos**

(2019/C 301/15)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Lietuva nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Lietuva turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 2 ir 3 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, investicinės priemonės padės įgyvendinti antrą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl investicijų rėmimo, o švietimo srities priemonės padės įgyvendinti trečią euro zonai skirtą rekomendaciją dėl darbo rinkos veikimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Lietuvai skirta ataskaita. Joje įvertinta Lietuvos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas šaliai skirtas rekomendacijas, ir Lietuvos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Lietuva pateikė 2019 m. gegužės 10 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 30 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Lietuvai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. Savo 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato, kad nominalus biudžeto perteklius 2019 m. sieks 0,4 % bendrojo vidaus produkto (BVP), o 2020 m. – 0,2 % BVP, ir prognozuoja, kad 2021 m. jis dar sumažės iki 0,1 % BVP. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslas, t. y. 1 % BVP struktūrinis deficitas, programos laikotarpiu bus viršijamas. 2017 m. Lietuvai taip pat buvo leistas laikinas nuokrypis, susijęs su struktūrinių reformų įgyvendinimu. Šis nuokrypis galioja trejų metų laikotarpį. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP nuo 34,2 % BVP 2018 m. sumažės iki 32,9 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus pertekliaus tikslus 2020 m. ir vėliau, nebuvo pakankamai konkretizuotos. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, struktūrinio balanso deficitas 2019 m. turėtų sudaryti 1 % BVP, o 2020 m. – 0,9 % BVP, ir tai atitinka vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Kartu trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu reikėtų atidžiai stebėti išlaidų pokyčius, ypač atsižvelgiant į ateityje galinčią kilti riziką pajamų stabilumui. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 m. ir 2020 m. Lietuva turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (7) 2018 m. birželio mėn. Vyriausybė priėmė kelis teisės aktus, reikalingus norint įgyvendinti išsamų šešių struktūrinių reformų rinkinį, apimančių svarbias sritis: švietimą, sveikatos apsaugą, apmokestinimą, šešėlinę ekonomiką, pensijas ir inovacijas;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 64.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (8) Lietuva toliau taikė kovos su šešėline ekonomika ir mokestinių prievolių vykdymo gerinimo priemones. Nors šių priemonių rezultatai nuteikia optimistiškai, bendras mokestinių prievolių vykdymas tebėra vangus. Lietuvoje PVM atotrūkis tebėra vienas didžiausių Sąjungoje. Dar labiau pagerinus mokestinių prievolių vykdymą padidėtų pajamos, o mokesčių sistema taptų teisingesnė. Nesiimta priemonių mokesčių bazei plėsti pereinant prie šaltinių, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui. Aplinkosaugos ir nekilnojamojo turto mokesčiai tebėra mažesni už Sąjungos vidurkį ir nenumatoma pakeitimų, susijusių su automobilių apmokestinimu ar kelių mokesčiu už asmeninius lengvuosius automobilius;
- (9) nuo 2018 m. socialinio draudimo pensijos automatiškai indeksuojamos atsižvelgiant į darbo užmokesčio fondo augimą. Tikimasi, kad dėl to išlaidos socialinio draudimo pensijoms sumažės nuo 6,9 % BVP 2016 m. iki 5,2 % BVP 2070 m. Tačiau dėl prognozuojamo užimtumo mažėjimo pensijų adekvatumas mažės, kadangi pensijų išmokų augimas atsiliks nuo darbo užmokesčio augimo. Tikėtina, kad pensijų naudos rodiklis – išreikštas kaip vidutinės pensijos ir vidutinio darbo užmokesčio santykis – stabiliai mažės nuo jau ir taip vieno iš mažiausių dydžių Sąjungoje. Galiojančiuose teisės aktuose nustatyta, kad naudos rodikliui sumažėjus Vyriausybė turi pasiūlyti taisomųjų priemonių. Tikslus tokių būsimų priemonių pobūdis ir laikas neaiškus, todėl ataskaitos dėl senėjimo projekcijose į jas neatsižvelgiama. Tačiau jos susijusios su rizika viešųjų finansų tvarumui. Jeigu bendras naudos rodiklis iki 2070 m. išliktų nepakitęs, pensijų išlaidos padidėtų iki 7 % BVP, o ne sumažėtų iki 5,2 % BVP, kaip prognozuojama. Taigi esama netikrumo, kaip pensijas reglamentuojantys teisės aktai bus taikomi praktikoje ir kokių pasekmių laikui bėgant jie turės fiskaliniam tvarumui ir pensijų adekvatumui;
- (10) didelė žmonių, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, dalis ir didelė pajamų nelygybė tebėra svarbūs iššūkiai Lietuvai, neigiamai veikiantys integracinio ekonomikos augimo perspektyvas. Nepaisant nuolatinio ekonomikos augimo, daugelis Lietuvos visuomenės narių (pvz., pagyvenę žmonės, neįgalieji, vaikai, namų ūkiai, kuriuos sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai, taip pat bedarbiai) patiria ypač didelę skurdo ir socialinės atskirties riziką. Nors socialinės apsaugos sistema per pastaruosius kelerius metus buvo pagerinta, bendras Lietuvos mokesčių ir socialinių išmokų sistemos poveikis pajamų nelygybės mažinimui ir socialinės apsaugos išlaidos, išreikštos kaip BVP dalis, tebėra vieni mažiausių Sąjungoje. Žengti tam tikri pirmieji žingsniai mažinant aukštą skurdo lygį ir pajamų nelygybę, pavyzdžiui, nustatytas minimalių vartojimo poreikių dydis, padidinta visuotinė išmoka vaikui ir įvestas senatvės pensijų indeksavimas. Tačiau vis dar aukšti skurdo ir nelygybės lygiai rodo, kad šaliai dar reikia daug nuveikti, kad ji priartėtų prie Sąjungos vidutinių socialinės apsaugos lygių, o norint išspręsti socialinės atskirties problemą reikia investicijų. Aktyvios pažeidžiamų grupių įtraukties strategijos yra veiksmingesnės, kai jomis kartu siekiama užtikrinti didesnę minimalių pajamų ir pensijų sistemų adekvatumą, skatinti aktyvumą darbo rinkoje ir sustiprinti socialinių paslaugų, įskaitant vaikų priežiūrą ir socialinį būstą, teikimą;
- (11) dėl augančio užimtumo, taip pat dėl nepalankių demografinių pokyčių, įskaitant emigraciją, darbo rinkoje susidarė įtampa. Siekiant sušvelninti mažėjančio darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus poveikį, reikia investicijų į žmogiškąjį kapitalą ir geresnių galimybių įsidarbinti visiems. Sprendžiant nuolatinės kvalifikuotų darbuotojų trūkumo bei įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties problemas Lietuvai svarbu paspartinti reformas, kuriomis gerinama kokybė ir didinamas efektyvumas visais švietimo sistemos lygmenimis, taip pat užtikrinamos vienodos kokybiško ir įtraukaus švietimo ir mokymo galimybės. Dėl demografinio nuosmukio kilo spaudimas mokyklų tinklui. Norint reaguoti į demografinės permainas reikia strategijų, kuriomis būtų išsaugota galimybė įgyti aukštos kokybės išsilavinimą, o kartu būtų užtikrintas mokyklų tinklo efektyvumas ir parama mokytojams, kuriuos neigiamai paveikia mokyklų konsolidavimas. Vis dar reikia daug nuveikti siekiant konsoliduoti aukštojo mokslo įstaigų tinklą, kurį sudaro daugiau kaip 40 valstybinių ir privačių universitetų ir kolegijų. Profesinio švietimo ir mokymo paslaugų teikėjams reikia modernizuoti mokymo programas ir jas labiau pritaikyti prie vietos ir regioninių darbo rinkų poreikių. Veiksmingomis ir lengvai prieinamomis suaugusiųjų mokymo, perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo priemonėmis kartu su teikiamomis socialinėmis paslaugomis į darbo rinką būtų galima integruoti daugiau žmonių. Dalyvavimo suaugusiųjų mokymosi programose rodiklis vis dar žemas: 2018 m. jis sudarė 6,6 % ir buvo gerokai mažesnis nei 11,1 % Sąjungos vidurkis. Lietuvos ekonomikai būtų naudingos investicijos į įgūdžių, įskaitant skaitmeninius įgūdžius, tobulinimą, inovacijas ir palankių sąlygų neturinčių asmenų (pavyzdžiui, neįgaliųjų, vyresnio amžiaus asmenų, bedarbių ar neaktyvių suaugusiųjų) geresnę integravimą į darbo rinką. Atsižvelgiant į platesnį kontekstą, siekiant stiprinti socialinių partnerių bendradarbiavimą yra svarbu didinti jų kompetenciją;
- (12) prasti sveikatos priežiūros rezultatai ir mažos investicijos į sveikatos priežiūrą yra nuolatinės problemos. Dar yra daug galimybių racionalizuoti išteklių naudojimą labiau persiorientuojant nuo stacionarinės prie ambulatorinės priežiūros. Ligoninių paslaugų teikiama vis dar daug: hospitalizuojama daug lėtinėmis ligomis sergančių pacientų, o lovų užimtumo rodikliai palyginti žemi. Norint padidinti efektyvumą ir pagerinti sveikatos priežiūros rezultatus, būtina labiau racionalizuoti ligoninių išteklių naudojimą, vykdyti tikslingas investicijas į pirminės sveikatos priežiūros paslaugų gerinimą, taip pat į sveikatos priežiūros sektoriaus darbo jėgą. Priežiūros paslaugų kokybė tebėra viena iš pagrindinių priežasčių, lemiančių prastus sveikatos priežiūros rezultatus. Priežiūros paslaugų kokybės

gerinimo priemonės yra fragmentiškos: pirminės sveikatos priežiūros sektoriuje akreditavimo siekiama labai vangiai, o ligoninėms akreditavimo sistema netaikoma. Investicijos į ligų prevencijos priemones ypač mažos. Be to, veiksams, kurių imtasi ligų prevencijos priemonėms sustiprinti vietos lygmeniu, trūksta bendros vizijos ir juos įgyvendinti trukdo tai, kad visuomenės sveikatos tarnybos ir pirminės sveikatos priežiūros įstaigos nepakankamai sistemingai bendradarbiauja. Galiausiai tai, kad sveikatos priežiūros išlaidos yra nedidelės, o neoficialiai mokama palyginti daug ir daug mokama savo lėšomis, neigiamai veikia vienodas galimybes naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis;

- (13) kovojant su korupcija imtasi tam tikrų priemonių, tačiau integruotas privačių interesų deklaracijų registras dar nesukurtas. 2018 m. priimti Pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo aktai, svarstomas naujas įstatymas, kuriuo reglamentuojama lobistinė veikla. Vis dar yra pažeidimų kovojant su korupcija sveikatos priežiūros sistemoje;
- (14) investicijos, išreikštos BVP dalimi, Lietuvoje vis dar nesiekia nei Sąjungos, nei kitų Baltijos šalių vidurkio. Lietuvos įmonių inovacijų ir technologijų įsisavinimo gebos lygis yra žemas. Reikia didesnių investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas, visų pirma privačiame sektoriuje. Tai padidintų našumą, kuris, nors pastaruoju metu ir didėja, tebėra gerokai žemesnis už Sąjungos lygį. Informacinių ir ryšių technologijų specialistų trūkumas rodo, kad reikia investuoti į skaitmeninius įgūdžius – tai padėtų didinti konkurencingumą, inovacijas ir Lietuvos pajėgumą įsisavinti technologijas – ir skatinti pereiti prie labiau žiniomis grindžiamos ir didesnės pridėtinės vertės ekonomikos;
- (15) ekonomika yra santykinai imli ištekliams, o priklausomybė nuo energijos ir medžiagų importo didelė. Išteklių našumas mažas, o energijos suvartojimas didelis, visų pirma gyvenamųjų namų ir transporto sektoriuose. Didesnės investicijos į energijos vartojimo efektyvumą, visų pirma pastatų sektoriuje, ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą vietos rinkoje padėtų didinti ekonomikos ekologiškumą ir užtikrinti tvaresnį jos augimą, o kartu padėtų mažinti priklausomybę nuo energijos importo;
- (16) tarptautinis Lietuvos pasiekiamumas geležinkelių, kelių, jūrų ir oro transportu vis dar yra ribotas, taigi šaliai reikia labiau integruotis į Europos transporto sistemą. Užtikrinus geresnį susisiekimą padidėtų ekonomikos našumas ir pagerėtų sąlygos jai pasinaudoti visais vidaus rinkos teikiama pranašumais. Transporto sektoriaus rezultatai, susiję su TEN-T kelių ir geležinkelių tinklu, investicijomis į mokslinius tyrimus ir inovacijas transporto sektoriuje, tvarumo apsektais ir kelių eismo sauga, gerokai prastesni nei Sąjungos vidurkis. Geležinkelių transporto srutai daugiausia nukreipti rytų–vakarų kryptimis, o šiaurės–pietų ašis tebėra nepakankamai išvystyta. Todėl norint plėtoti darnų, klimato kaitai atsparų, pažangų, saugų ir įvairiarūšiam vežimui pritaikytą TEN-T tinklą ir užtikrinti jo pasiekiamumą, taip pat norint skatinti darnų judumą mieste, reikia didelių investicijų. Be to, per pastaruosius penkerius metus labai išaugo kelių transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Siekiant užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą visame Baltijos šalių regione, labai svarbu Lietuvos elektros sistemą sinchronizuoti su kontinentinės Europos tinklu;
- (17) regioniniai skirtumai Lietuvoje yra didesni nei Sąjungos vidurkis ir pastaruosius du dešimtmečius didėja. Sparčios Lietuvos ekonominės konvergencijos teigiamą poveikį daugiausiai junta dvi miestų zonos. Kaimiškuosiuose regionuose, kurie užima daugiausia šalies teritorijos ir kuriuose gyvena beveik 55 % gyventojų, gyventojų skaičius sparčiai mažėja, prie to prisideda ir mažėjančios galimybės naudotis kokybiškais viešosiomis paslaugomis. Didžiuliai socialiniai ir ekonominiai skirtumai šalyje rodo, kad tam tikri regionai turi specifinių investicijų poreikių. Be to, jungčių, taip pat transporto ir skaitmeninių, tarp kaimyninių Lietuvos teritorijų gerinimas tebėra problema;

- (18) kad pagerintų viešųjų investicijų efektyvumą, Lietuvos valdžios institucijos atnaujino iš valstybės biudžeto finansuojamų projektų rengimo ir atrankos taisykles. Nuo 2018 m. visi nauji investiciniai projektai turėtų būti patikrinti atliekant sąnaudų ir naudos analizę ir atitikti papildomus atrankos kriterijus. Tai yra svarbus pirmas žingsnis, tačiau norint kuo labiau padidinti viešųjų investicijų poveikį, kad jos padėtų padidinti ilgalaikio augimo potencialą ir išspręsti didėjančių regioninių skirtumų problemą, reikia nuveikti daugiau. Valdžios institucijos pradėjo valstybės biudžeto sudarymo sistemos pertvarką siekdamas prailginti biudžeto sudarymo laikotarpį ir sustiprinti išlaidų ir bendrų ekonominių tikslų tarpusavio ryšį. Labai svarbu užtikrinti, kad naująją strateginio investicijų planavimo sistemą būtų pasirengta taikyti 2021–2023 m. biudžeto sudarymo procese ir 2021 m. prasidedant naujam Sąjungos finansavimo ciklui;
- (19) Lietuva neturi vienos bendros mokslinių tyrimų ir inovacijų strategijos. Tokiai padėčiai būdingos pavienės politikos priemonės ir daug įvairių nesąveikių paramos schemų. Tai, kad yra kelios įgyvendinimo agentūros, nesilaikančios suderinto požiūrio į paramą mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos priemonėms, didina valdymo sistemos sudėtingumą ir taip riboja naudotojų prieigą prie įvairių esamų priemonių. Tokia padėtis ypač kenkia mokslo ir verslo bendradarbiavimui ir trukdo vykdyti novatorišką veiklą. Naujas atsakomybės už mokslinių tyrimų ir inovacijų politiką pasidalijimas tarp Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir Švietimo ir mokslo ministerijos dar nepadeda užtikrinti nuoseklios politikos sistemos su sąveikiomis paramos schemomis, kokia būtų prieinama galimiems paramos gavėjams taikant vieno langelio principu veikiančią sistemą;
- (20) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šalies ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Lietuvai galimybę nustatytuose sektoriuose kuo geriau panaudoti tuos fondus, atsižvelgiant į regioninius skirtumus;
- (21) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Lietuvos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir veiksmus, kurių Lietuva ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Lietuvos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (22) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽⁷⁾, kad Lietuva turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto,

REKOMENDUOJA Lietuvai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Gerinti mokesčių prievolių vykdymą ir plėsti mokesčių bazę pereinant prie šaltinių, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui. Mažinti pajamų nelygybę, skurdą ir socialinę atskirtį, be kita ko, gerinant mokesčių ir socialinių išmokų sistemos struktūrą.
2. Gerinti visų švietimo ir mokymo sistemos lygmenų, įskaitant suaugusiųjų mokymąsi, kokybę ir didinti jų efektyvumą. Gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, įperkamumą ir sistemos efektyvumą.

⁽⁷⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

3. Vykdamt su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į inovacijas, energijos ir išteklių naudojimo efektyvumą, darnų transportą ir energijos jungtis, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Skatinti našumo augimą didinant viešųjų investicijų efektyvumą. Sukurti nuoseklią politikos priemonių sistemą, skirtą mokslo ir verslo bendradarbiavimui skatinti ir mokslinių tyrimų bei inovacijų politikos įgyvendinimo agentūroms konsoliduoti.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Liuksemburgo nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Liuksemburgo stabilumo programos**

(2019/C 301/16)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Liuksemburgas nenurodytas kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdamas į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Liuksemburgas turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkus į nurodytas sritis ir sprendžiant mokėjimų į užsienį klausimą, bus lengviau įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zonai dėl investicijų rėmimo ir kovos su agresyviu mokesčių planavimu, o priemonės, kuriomis siekiama pagerinti vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimą darbo rinkoje, padės įgyvendinti trečią rekomendaciją euro zonai dėl tinkamos ir tvirtos socialinės apsaugos sistemos užtikrinimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Liuksemburgui skirta ataskaita. Joje įvertinta Liuksemburgo pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Liuksemburgas ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais priimtas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, ir Liuksemburgo pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 68.

- (4) 2019 m. balandžio 30 d. Liuksemburgas pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Liuksemburgui taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato nominaliojo pertekliaus sumažėjimą nuo 2,4 % bendrojo vidaus produkto (BVP) 2018 m. iki 1,0 % BVP 2019 m., o vėliau – beveik tolygų jo didėjimą iki 2,2 % BVP pertekliaus 2023 m. Atsižvelgiant į perskaičiuotą struktūrinį balansą ⁽⁶⁾ numatyta, kad vidutinės trukmės biudžeto tikslas, kuris buvo pakeistas iš 0,5 % BVP struktūrinio deficito 2019 m. į 0,5 % BVP struktūrinį perteklių nuo 2020 m., ir toliau bus viršijamas visą programos laikotarpį. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP tebebus gerokai mažesnis už Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, per visą 2019 m. stabilumo programos laikotarpį yra palankus, išskyrus 2023 m., kai jis yra tikėtinas. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad struktūrinis balansas 2019 m. pasieks 0,9 % BVP perteklių, o 2020 m. – 0,5 % BVP perteklių – šie rodikliai, visų pirma 2020 m. rodiklis, mažesni už 2019 m. stabilumo programos rodiklius, bet vis tiek viršija arba atitinka vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Kartu trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu reikėtų atidžiai stebėti išlaidų pokyčius, ypač atsižvelgiant į ateityje galinčią kilti riziką pajamų stabilumui. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 ir 2020 m. Liuksemburgas turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (7) nepaisant pastarojo meto reformų, Liuksemburgo su visuomenės senėjimu (pensijomis, sveikatos priežiūra ir ilgalaikė priežiūra) susijusios išlaidos ilgainiui turėtų labai išaugti. Darant prielaidą, kad dabartinėje sistemoje nebus jokių politikos pakeitimų, ilgainiui dėl to gali kilti rizika viešųjų finansų tvarumui. Taip yra nepaisant dabartinio žemo viešosios skolos lygio ir sukauptų socialinės apsaugos sistemos rezervų, kurie turėtų užtikrinti sistemos gyvybingumą iki 2041 m. Rekomendacijos dėl šios problemos Liuksemburgui teikiamos nuo 2011 m., tačiau iki šiol padaryta nedidelė pažanga. 2018 m. ataskaitoje Vyriausybės pensijų darbo grupė aptarė įvairius būdus, kaip padidinti ilgalaikę pensijų sistemos tvarumą, įskaitant galimybę laipsniškai didinti įmokų tarifą, ilginti pensinį amžių atsižvelgiant į ilgesnę tikėtiną gyvenimo trukmę ir skatinti laipsnišką išėjimą į pensiją. Ataskaitoje siūloma daugiakryptė suderintų reformų strategija, kuria siekiama užtikrinti ilgalaikę sistemos tvarumą ir kartu kuo labiau mažinti poveikį ekonomikai ir pensininkams. Numatomas su senėjimu susijusių išlaidų didėjimas taip pat kelia grėsmę ilgalaikiam sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemų tvarumui. Daugiau nei trys ketvirtadaliai ilgalaikės priežiūros išlaidų patiriama viešajame sektoriuje. Ilgalaikės priežiūros draudimo sistema turėtų išlikti finansiškai stabili iki 2030 m., jei įmokos tarifas bus palaipsniui didinamas nuo 1,4 % iki 1,7 %, kaip nurodyta 2013 m. Socialinės apsaugos generalinės inspekcijos atliktoje analizėje, siekiant, kad išlaidos atitiktų proporcinę priklausomų žmonių dalį. Tačiau poveikis ilgalaikiam fiskaliniam tvarumui dar neaiškus. Kad ilguoju laikotarpiu būtų sustiprinta socialinė sanglauda ir viešieji finansai, demografinė politika turėtų atitikti švietimo ir mokymo politiką, o demografinių pokyčių ir skaitmeninės ekonomikos iššūkius ir galimybes reikia vertinti laikantis holistinio požiūrio, atsižvelgiant į numatomą visuomenės senėjimo poveikį darbo pasiūlai artimiausioje ateityje. Tam tikruose sektoriuose neseniai atsirado darbo jėgos trūkumų – jie galėtų stabdyti našumo augimą ir mažinti ilgalaikio augimo potencialą;

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (8) nepaisant to, kad darbo rinkos rezultatai apskritai yra geri, užimtumo lygis nesikeičia, o konkrečioms grupėms vis dar kyla ypatingų sunkumų darbo rinkoje. Visų pirma vyresnio amžiaus asmenų užimtumo lygis tebėra itin žemas ir reikia papildomų priemonių siekiant gerinti jų dalyvavimą darbo rinkoje. Ankstyvo išėjimo į pensiją sistemos, kuriomis darbuotojai skatinami išeiti iš darbo, tebėra plačiai paplitusios: 2017 m. 57,5 % skirtų naujų pensijų buvo ankstyvos senatvės pensijos. 2018 m. Vyriausybė panaikino vieną iš priešpensinių sistemų, pagal kurią žmonėms buvo leidžiama išeiti į pensiją sulaukus 57 metų, tačiau šios reformos poveikį susilpnino kitų priešpensinių sistemų apribojimų sumažinimas. Žemus vyresnio amžiaus žmonių aktyvumo rodiklius daugiausiai lemia šioje amžiaus grupėje palyginti didelės finansinės paskatos nedarbi, susijusios su mokesčių ir išmokų sistema. Siekiant didinti vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumą reikalinga visapusiška strategija, įskaitant priemones, kurios padėtų jiems ilgiau likti darbo rinkoje. Vadinamasis Amžiaus paktas, t. y. 2014 m. balandžio mėn. Parlamentui pateiktas įstatymo projektas, kuriuo siekiama skatinti įmones, kuriose dirba daugiau kaip 150 darbuotojų, samdyti ir išlaikyti vyresnio amžiaus darbuotojus taikant žmogiškųjų išteklių valdymo atsižvelgiant į darbuotojų amžių priemones, vis dar svarstomas Parlamente;
- (9) nors Liuksemburgas tebėra pasiryžęs gerinti reguliavimo aplinką verslo paslaugų sektoriui, remiantis Komisijos ribojimo rodikliu (7) reguliavimo kliūtys tam tikruose sektoriuose, kaip antai teisinių, apskaitos, architektūros ir inžinerinių paslaugų, tebėra didelės. 2018 m. gruodžio mėn. paskelbtas EBPO EEE vidaus prekybos paslaugomis ribojimo indeksas taip pat patvirtina, kad Liuksemburgo reguliavimo apribojimų lygis, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis, šiuose sektoriuose yra aukštesnis už bendrosios rinkos vidurkį;
- (10) geri Liuksemburgo ekonomikos modelio rezultatai atitinka tvirtą ir nuoseklią kokybiškų darbo vietų kūrimo tendenciją. Ją dar sustiprina aukštas našumo lygis, kuris iš esmės atspindi didesnę veiksmingumą dėl dalyvavimo pasaulinėse rinkose, visų pirma finansų sektoriuje. Tačiau pastaraisiais metais dėl mažų verslo investicijų į inovacijas ir skaitmeninę integraciją našumas nedidėja. Liuksemburgo ekonomikos diversifikavimo strategija, pagal kurią pereinant prie duomenimis grindžiamos ekonomikos plėtojami pagrindiniai žinioms imlūs sektoriai, gali labai paskatinti didelės pridėtinės vertės investicijas ir prisidėti prie našumo augimo. Atsižvelgiant į tai, viešosios investicijos išlieka didelės ir yra nukreiptos į tuos sektorius, taip pat į tvirtą informacinių ir ryšių technologijų sektorių. Tačiau tai nepadėjo paskatinti privačiųjų investicijų į inovacijas ir skaitmeninimą. Siekiant didinti našumo augimą ir toliau diversifikuoti Liuksemburgo ekonomiką, svarbu daugiau investuoti į mokslinius tyrimus ir inovacijas, taip pat į skaitmeninę integraciją, visų pirma įmonių (ypač mažųjų ir vidutinių įmonių). Kad Liuksemburgas galėtų išnaudoti visą savo inovacijų ekosistemos potencialą, būtina sukurti suderintą ir integruotą nacionalinę mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos ir paramos priemonių sistemą, taip pat remiantis patikimu numatomo ekonominio poveikio vertinimu nustatyti prioritetus;
- (11) siekiant padidinti Liuksemburgo našumą, užimtumą bei ilgalaikio augimo potencialą ir paskatinti sudaryti lygias galimybes, svarbu daugiau investuoti į įgūdžius, visų pirma informacinių ir ryšių technologijų įgūdžius, įsidarbinamumą, švietimą ir mokymą, be kita ko, geriau suderinti mokymo programas su darbo rinkos poreikiais ir skatinti technologinius ir skaitmeninius pokyčius;
- (12) vis dar didelės Liuksemburgo problemos tiek konkurencingumo, tiek aplinkosaugos požiūriu – oro tarša ir eismo spūstys piko valandomis. Be to, kelių transporto išmetamas CO₂ prisideda prie klimato kaitos. Pagal Komisijai pateiktas 2017 m. nacionalines projekcijas numatoma, kad nesiėmus papildomų priemonių šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo tikslo Liuksemburgas nepasieks: iki 2020 m. tikslo pritrūks 3 procentinių punktų, o iki 2030 m. tikslo – 20 procentinių punktų. Tarpvalstybinių darbuotojų, kurie dabar sudaro apie 45 % visos Liuksemburgo darbo jėgos, skaičius, maži transporto degalų mokesčiai ir didelės būsto kainos prisideda prie automobilių naudojimo populiarumo ir trukdo gerinti oro kokybę ir eismo sąlygas. Tačiau pastaruosius kelerius metus Liuksemburge parduodama vis daugiau alternatyviaisiais degalais varomų naujų lengvųjų automobilių;

(7) SWD(2016) 436 final.

- (13) Liuksemburgo patrauklumą gali neigiamai paveikti nepakankama būsto pasiūla. Didelę būsto paklausą šalyje ir toliau lemia gyventojų skaičiaus augimas, palankios finansavimo sąlygos ir didelis tarpvalstybinių darbuotojų skaičius. Būsto pasiūla ir investicijos yra nepakankamos: jas varžo žemės trūkumas ir mažas apgyvendinimo tankumas, daugiausia dėl to, kad trūksta paskatų žemės savininkams statyti naujus būstus arba parduoti žemę. Socialinio būsto pasiūla taip pat yra nepakankama ir rodo didelių investicijų poreikį, siekiant sumažinti augančią įtampą būsto rinkoje; Šiuo atžvilgiu 2018–2023 m. Vyriausybės programoje numatytais politikos priemonėmis siekiama didinti būsto pasiūlą. Tai, be kita ko, miestų planavimo teisės aktų pakeitimai, kuriais siekiama didinti statyboms skirtas vietas ir plėtoti įperkama bei socialinį būstą;
- (14) kad mokesčių sistemos taptų veiksmingesnės ir teisingesnės, labai svarbu kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, kaip pripažinta 2019 m. euro zonoje skirtoje rekomendacijoje. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Liuksemburgas ėmėsi priemonių kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, tačiau atsižvelgiant į aukštą dividendų, palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimų, kaip BVP dalies, lygį galima daryti prielaidą, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės galbūt naudojasi šalies mokesčių taisyklėmis. Dauguma tiesioginių užsienio investicijų tenka specialiosios paskirties subjektams. Kadangi palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimai į užsienį (t. y. mokėjimai, kuriuos Sąjungos rezidentai atlieka trečiųjų valstybių rezidentams) išskaičiuojamaisiais mokesčiais neapmokestinami, o dividendų mokėjimai išskaičiuojamaisiais mokesčiais neapmokestinami tam tikromis aplinkybėmis, tie mokėjimai, jei jie nėra apmokestinami gavėjo šalyje, gali būti neapmokestinami iš viso;
- (15) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Liuksemburgui galimybę optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (16) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Liuksemburgo ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Liuksemburgas ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais jam skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Liuksemburgo fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (17) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrino 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽⁸⁾, kad Liuksemburgas turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;

REKOMENDUOJA Liuksemburgui 2019 ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Padidinti vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumo lygį gerinant jų užimtumo galimybes ir įsidarbinamumą. Didinti ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą, be kita ko, toliau ribojant ankstyvo išėjimo į pensiją galimybes.
2. Sumažinti kliūtis konkurencijai reguliuojamų profesinių paslaugų sektoriuje.
3. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į skaitmeninimo ir inovacijų skatinimą, įgūdžių ugdymo skatinimą, tvaraus transporto gerinimą ir būsto pasiūlos didinimą, be kita ko, didinant paskatas ir šalinant kliūtis statybai.
4. Taisyti mokesčių sistemos aspektus, kurie gali sudaryti palankesnes sąlygas agresyviai planuoti mokesčius, visų pirma pasinaudojant mokėjimais į užsienį.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Vengrijos konvergencijos programos**

(2019/C 301/17)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Vengrija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą;
- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Vengrijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Vengrijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽³⁾, tolesni veiksmai, kurių Vengrija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, ir Vengrijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 72.

- (3) 2019 m. balandžio 30 d. Vengrija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės susitarimą ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) šiuo metu Vengrijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė. 2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė planuoja nominaliojo deficito pagerėjimą nuo 2,2 % bendrojo vidaus produkto (BVP) deficito 2018 m. iki 1,8 % 2019 m. Planuojama, kad po to deficitas toliau laipsniškai mažės – iki 1,2 % 2021 m., o 2023 m. bus pasiektas subalansuotas biudžetas. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu ⁽⁵⁾, Vengrija 2022 m. priartėtų prie vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo (jis buvo pakeistas iš 1,5 % BVP struktūrinio deficito 2019 m. į 1,0 % BVP nuo 2020 m.) ir jį pasiektų dar kitais metais. Konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP palaipsniui mažės ir iki 2022 m. pabaigos bus mažesnis nei 60 %. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos šios biudžeto projekcijos, yra tikėtinas 2019 m., o nuo 2020 m. – labai palankus; tai kelia pavojų, kad nebus pasiekti deficito tikslai. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus 2020 m. ir vėliau, nebuvo pakankamai konkretizuotos;
- (6) 2018 m. birželio 22 d. pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 121 straipsnio 4 dalį Taryba nusprendė, kad 2017 m. Vengrijoje pastebėtas didelis nukrypimas nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Atsižvelgdama į nustatytą didelį nukrypimą, 2018 m. birželio 22 d. Taryba paskelbė rekomendaciją ⁽⁶⁾, kuria Vengrijai rekomendavo imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas ⁽⁷⁾ neviršytų 2,8 % 2018 m., o tai atitiktų 1,0 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. 2018 m. gruodžio 4 d. Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2018/2028 ⁽⁸⁾, kuriame nustatė, kad Vengrija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgta į 2018 m. birželio 22 d. Tarybos rekomendaciją, ir pateikė patikslintą rekomendaciją ⁽⁹⁾. 2018 m. gruodžio 4 d. rekomendacijoje Taryba paprašė Vengrijos imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 3,3 %, o tai atitiktų 1,0 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. 2019 m. birželio 14 d. Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2019/1003 ⁽¹⁰⁾, kuriame nustatė, kad Vengrija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgta į 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos rekomendaciją. Be to, remiantis 2018 m. galutiniais duomenimis nustatyta, kad 2018 m. Vengrija labai nukrypo nuo rekomenduoto koregavimo;

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

⁽⁶⁾ 2018 m. birželio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl didelio pastebėto nukrypimo nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, ištaisymo Vengrijoje (OL C 223, 2018 6 27, p. 1).

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

⁽⁸⁾ 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos sprendimas (ES) 2018/2028, kuriuo nustatoma, kad Vengrija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgiama į 2018 m. birželio 22 d. Tarybos rekomendaciją (OL L 325, 2018 12 20, p. 29).

⁽⁹⁾ 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos rekomendacija dėl didelio pastebėto nukrypimo nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, ištaisymo Vengrijoje (OL C 460, 2018 12 21, p. 4).

⁽¹⁰⁾ 2019 m. birželio 14 d. Tarybos sprendimas (ES) 2019/1003, kuriuo nustatoma, kad Vengrija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgiama į 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos rekomendaciją (OL L 163, 2019 6 20, p. 64).

- (7) remdamasi Sutarties 121 straipsnio 4 dalimi ir Reglamento (EB) Nr. 1466/97 10 straipsnio 2 dalimi, 2019 m. birželio 5 d. Komisija pateikė Vengrijai išpėjimą, kad 2018 m. pastebėtas didelis nukrypimas nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. 2019 m. birželio 14 d. Taryba priėmė dar vieną rekomendaciją⁽¹¹⁾, kurioje patvirtinama, kad Vengrijai reikia imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 3,3 %, o tai atitiktų 1,0 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad esama rizikos, kad 2019 m. bus nukrypta nuo tos rekomendacijos;
- (8) 2019 m. birželio 14 d. rekomendacijoje Taryba rekomendavo Vengrijai imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad 2020 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 4,7 %, o tai atitiktų 0,75 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Taip Vengrija laikytusi tinkamo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus nukrypta. Apskritai Taryba mano, kad, siekiant laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų, remiantis 2019 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija ištaisyti pastebėtą didelį nukrypimą nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, nuo 2019 m. reikės imtis svarbių papildomų priemonių;
- (9) sparčiai augant ekonomikai, bendras užimtumo lygis labai pagerėjo, tačiau ne visų grupių vienodai. Užimtumo ir darbo užmokesčio skirtumai tarp įgūdžių grupių bei vyrų ir moterų tebėra dideli, palyginti su Sąjungos vidurkiu. Moterų ir vyrų užimtumo lygių skirtumas yra didelis iš dalies dėl kokybiškos vaikų priežiūros menkos pasiūlos. Įvairių pažeidžiamų grupių, įskaitant romus ir neįgaliuosius, dalyvavimo darbo rinkoje rezultatai yra prasti. Nepaisant to, kad viešųjų darbų sistema, kuri nepadeda jos dalyviams veiksmingai rasti darbą pirminėje darbo rinkoje, buvo sumažinta, ji vis dar yra didelio masto. Kitos politikos priemonės, skirtos padėti bedarbiams arba neaktyviems asmenims rasti darbą arba mokymą, yra nepakankamai tikslinės. Įsidarbinamumą būtų galima pagerinti ugdant skaitmeninius įgūdžius. Naujausios priemonės skirtos padėti grąžinti į darbą daugiau į pensiją išėjusių žmonių ir ilgainiui padidinti jų skaičių. Apskritai, bendri Vengrijos skurdo rodikliai nuo 2013 m. gerėja. Bedarbio pašalpų mokėjimo trukmė yra trumpiausia Sąjungoje (ne ilgesnė kaip trys mėnesiai), t. y. gerokai trumpesnė nei laikas, kurio vidutiniškai reikia darbui susirasti;
- (10) žmonių, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis, dalis mažėja. Akivaizdžiai pereita nuo socialinių išmokų prie su darbu susijusios paramos šeimai ir išmokų natūra, tačiau jos dar nepakankamai orientuotos į neturtinguosius. Nors subsidijos būstui įsigyti buvo išplėstos, socialinio būsto pasiūla nepagerėjo;
- (11) mokymosi rezultatai nesiekia Sąjungos vidurkio ir iš jų matyti, kad esama didelių teritorinių skirtumų. Mokyklos nebaigusiu asmenų skaičius yra didesnis už Sąjungos vidurkį, o tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų – mažesnis. Švietimo sistema kliudo socialiniam judumui. Moksleiviai anksti išskirstomi į skirtingų rūšių mokyklas, dėl to atsiranda didelių mokymosi rezultatų ir profesijos pasirinkimo skirtumų. Pradinių mokyklų, kuriose dauguma mokinių yra romai, dalis išaugo nuo 10 % 2008 m. iki 15 % 2017 m. Naujausių priemonių, kuriomis siekiama mokyklose tolygiai išskirstyti palankių sąlygų neturinčius moksleivius, poveikis yra ribotas, nes nevalstybinėms mokykloms reikalavimas priimti palankių sąlygų neturinčius moksleivius netaikomas. Palankių sąlygų neturintys vaikai dažniausiai lanko profesines vidurines mokyklas, kurioms labiau būdinga tai, kad pagrindinių gebėjimų lygis yra žemesnis, mokyklos nebaigiančių asmenų skaičius didesnis, atlyginimas mažesnis, o karjeros perspektyvos prastesnės. Menkas palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių, ypač romų, dalyvavimas kokybiško švietimo sistemoje yra neišnaudota galimybė didinti žmogiškąjį kapitalą. Mokytojų trūkumas taip pat tebėra problema. Pastaraisiais metais mokytojų atlyginimai augo, tačiau vis tiek yra santykinai maži, palyginti su kitų tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų atlyginimais. Mažas aukštųjų mokyklų studentų skaičius neatitinka didelės aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausos bei tretinį ir žemesnį išsilavinimą turinčių asmenų darbo užmokesčio skirtumo, kuris yra didžiausias Sąjungoje. Vengrijos aukštųjų mokyklų finansinis savarankiškumas yra mažiausias visoje Sąjungoje. Be to, dėl 2017 m. balandžio mėn. Aukštojo mokslo įstatymo pakeitimo, pagal kurį nustatyta papildomų reikalavimų tarptautiniams universitetams, kad šie galėtų veikti Vengrijoje, kilo dar daugiau abejonių dėl akademinės laisvės. 2018 m. tarptautiniu lygiu aukščiausiai vertinamas Vengrijos universitetas pranešė apie savo ketinimą išsikelti iš šalies dėl reglamentavimo neapibrėžtumo, atsiradusio priėmus šį pakeitimą;

⁽¹¹⁾ 2019 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija ištaisyti pastebėtą didelį nukrypimą nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, Vengrijoje (OL C 210, 2019 6 21, p. 4).

- (12) sveikatos rodikliai atsilieka nuo daugumos kitų valstybių narių rodiklių ir juos lemia tiek nesveikas gyvenimo būdas, tiek mažas sveikatos priežiūros paslaugų teikimo veiksmingumas. Rūkymo, alkoholio vartojimo sukeltųjų sutrikimų ir nutukimo paplitimas yra vienas didžiausių Sąjungoje. Ankstyvos mirties dėl prastos oro kokybės tikimybė Vengrijoje yra viena iš didžiausių Sąjungoje. Mirčių, kurių galima išvengti, skaičius yra vienas didžiausių Sąjungoje, iš dalies dėl nepakankamo prevencinio sveikatos tikrinimo ir netinkamo pirminės sveikatos priežiūros valdymo. Kalbant apie kokybiškos priežiūros prieinamumą, esama didelių socialinių ir ekonominių skirtumų. Viešosios išlaidos sveikatos priežiūrai yra mažesnės už Sąjungos vidurkį, piliečiai moka savo lėšomis, kad gautų kokybiškas priežiūros paslaugas, o tai kelia pavojų, kad socialinė ir ekonominė atskirtis sveikatos priežiūros sektoriuje toliau didės. Sistema tebėra labai orientuota į liginines, o pirminės sveikatos priežiūros trūkumai, visų pirma susiję su ankstyvu lėtinių ligų diagnostavimu ir prevencija, išlieka. Didelis sveikatos priežiūros darbuotojų, ypač bendrosios praktikos gydytojų ir slaugytojų, trūkumas kliudo naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis skurdesnėse vietovėse;
- (13) mokslinių tyrimų ir inovacinių pajėgumų didinimas galėtų pagerinti kuklius Vengrijos inovacijų diegimo rezultatus ir padidinti našumą. Žemą sukaupto intelektualinio turto lygį atspindi nedidelis patentų, prekių ženklų ir dizaino paraiškų skaičius, nedidelis novatoriškų įmonių skaičius ir žemas mažųjų ir vidutinių įmonių internacionalizacijos lygis. Mažesnės įmonės ypač nenoriai diegia inovacijas, o tai trukdo joms dalyvauti pasaulinėse vertės grandinėse. Mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (MTTP) verslo srityje daugiausia vykdo tik kelios didelės, daugiausia užsienio kapitalo įmonės, kurios gauna dosnią Vyriausybės paramą. Remiant mokslu ir verslo bendradarbiavimą būtų prisidedama prie geresnių inovacijų diegimo rezultatų ir technologijų perdavimo. Valstybinio mokslo kokybė nukenčia nuo neefektyvios MTTP politikos ir nepakankamo finansavimo, nes viešojo sektoriaus išlaidos MTTP yra gerokai mažesnės už Sąjungos vidurkį. Naujausiomis politikos priemonėmis, kuriomis siekiama sumažinti finansavimą ir apriboti akademinį ir mokslinių tyrimų forumų nepriklausomumą, tuose forumuose sukuriama netikrumas, o tai gali lemti talentingiausių mokslo darbuotojų emigraciją ir nuolatinį mokslinių tyrimų kokybės prastėjimą;
- (14) menkos susisiekimo vietos viešuoju transportu galimybes ir didelės kelionės į darbą ir atgal išlaidos prisideda prie nedarbo nepalankioje padėtyje esančiose vietovėse. Dėl prastos kelių ir geležinkelių tinklų būklės (daugiau nei pusė kelių tinklo yra prastos būklės, ypač nepalankioje padėtyje esančiose vietovėse) varžomas judumas ir mažėja kelionių saugumas. Transporto tinklai koncentruoti aplink Budapeštą, o vietos tinklai ir šalį kertančios jungtys nėra pakankamai išplėtoti. Kelių eismo spūstys kelia vis didesnę iššūkį ir trukdo didinti našumą Vengrijos miesto vietovėse. Be to, per pastaruosius penkerius metus labai išaugo kelių transporto išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis;
- (15) energijos vartojimo efektyvumas gyvenamųjų namų sektoriuje tebėra mažas. Elektros energijos tinklą reikia paruošti decentralizuotai elektros energijos gamybai iš atsinaujinančiųjų šaltinių, kuri tampa vis svarbesnė. Pusei Vengrijos teritorijos kyla didelė klimato kaitos rizika, įskaitant sausras ir potvynius, todėl reikalingos investicijos į pagrindinių upių vandentvarką. Susirūpinimą ir toliau kelia oro tarša bei vandens kokybė. Pagrindiniai taršos šaltiniai – gyventojų deginamas kietasis kuras, žemės ūkis ir transporto sektoriuje išmetami teršalai. Žiedinė ekonomika tebėra pradiniam etape, komunalinių atliekų perdirbimas yra nepakankamai išplėtotas, o ekonominių priemonių nepakanka, kad būtų galima išspręsti Vengrijai kylančias aplinkos problemas;
- (16) tebekelia susirūpinimą korupcijos prevencija ir baudžiamasis persekiojimas už korupciją. Iš keleto rodiklių matyti, kad pastaruosiu metu Vengrijoje korupcijos atvejų padaugėjo. Korupcijos rizika ir favoritizmas iškreipia išteklių paskirstymą, nes ištekliai nėra skiriami našiausioms įmonėms. Labai svarbus kovos su korupcija veiksnys yra prokuratūros veikimas. Nors atrodo, kad kovos su smulkia korupcija priemonės buvo taikomos gana sėkmingai, vis dar nesiimama jokių ryžtingų veiksmų, kuriais būtų siekiama baudžiamojon atsakomybėn už korupciją patraukti aukšto rango pareigūnus ar jiems artimus asmenis tais atvejais, kai kyla rimtų įtarimų. Susirūpinimą kelia atskaitomybė už sprendimus baigti tyrimus, nes nėra veiksmingų priemonių, kuriomis tokius sprendimus būtų galima užginčyti. Korupcijos prevencijai toliau trukdo viešosios institucijos, taikančios apribojimus, įskaitant didelius mokesčius už prieigą prie informacijos;

- (17) norint pritraukti verslą ir sudaryti sąlygas ekonomikos augimui, itin svarbūs veiksniai yra teisingumo sistemos nepriklausomumas, veiksmingumas ir kokybė. Pastebėta, kad bendrosios kompetencijos teismų sistemos stabdžių ir atsvarų sistema, kuri yra labai svarbi norint užtikrinti teisminių institucijų nepriklausomumą, patyrė tolesnį spaudimą. Nacionalinė teismų taryba patiria vis daugiau iššūkių bandydama atsverti Nacionalinės teismų tarnybos pirmininko įgaliojimus. Iškelta klausimų, susijusių su šio proceso padariniais teismų nepriklausomumui. Kalbant apie Administracinių teismų įstatymą, pažymima, kad 2019 m. gegužės 30 d. Vyriausybė pateikė teisės akto projektą, kuriuo atšaukiamas Įstatymas dėl įsigaliojimo ir administraciniams teismams taikomų pereinamojo laikotarpio taisyklių;
- (18) pastaruju metu viešųjų pirkimų sistema pagerėjo, tačiau tebėra kliūčių konkurencijai. Be kita ko, taikomos menkai viešinamos procedūros, esama sistemingų konkursų procesų pažeidimų, ypač susijusių su netinkamais atrankos bei sutarčių skyrimo kriterijais ir nevienodomis sąlygomis konkurso dalyviams. Nors kai kurie rodikliai rodo pagerėjimą, procedūrų, kuriose dalyvauja tik vienas konkurso dalyvis, skaičius tebėra didelis. Veiksmingas elektroninių viešųjų pirkimų naudojimas galėtų dar labiau padidinti efektyvumą ir skaidrumą;
- (19) Vengrijos socialinio dialogo struktūros ir procesai tebėra nepakankamai išplėtoti ir nesudaro sąlygų socialiniams partneriams prasmingai dalyvauti politikos formavimo ir įgyvendinimo procese. Nepakankamas suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas ir ribotas skaidrumas turi neigiamos įtakos politikos formavimo faktinių duomenų bazei ir kokybei. Dėl to teisės aktai keičiasi dažnai ir nenusipėjamai ir atgrasoma nuo didelės pridėtinės vertės investicijų;
- (20) imtasi priemonių dar labiau gerinti mokesčių sistemą, tačiau kai kurių problemų liko. Darbo jėgos mokesčių našta sumažėjo, bet mokesčių našta, tenkanti mažai uždirbantiems asmenims, išlieka didelė. Su konkrečiais sektoriais susiję mokesčiai ir didelis smulkių mokesčių skaičius apsunkina mokesčių sistemą ir didina prievolių vykdymo išlaidas, visų pirma mažesnėms įmonėms;
- (21) reglamentavimo kliūtys ir valstybės kišimasis į produktų rinkas trukdo efektyvių įmonių atrankai ir riboja konkurenciją. Valdžios institucijos ir toliau tam tikras paslaugas patiki valstybės valdomoms įmonėms arba specialiai tuo tikslu įsteigtoms privačioms įmonėms. Tam tikri konkrečiams poreikiams skirti teisės aktai bei priemonės ir *ad hoc* išimtys, susijusios su tikrinimu, ar laikomasi konkurencijos taisyklių, kliudo rinkos veikimui ir investicijoms. Dar viena problema – teisinės sistemos nenusipėjamumas, ypač mažmeninės prekybos sektoriuje – jis per pastaruosius kelerius metus išgyveno dažną teisės aktų kaitą. Praėjusiais metais buvo priimti teisės aktai, kuriais nustatoma, kad norint pakeisti mažmeninės prekybos patalpų naudojimo paskirtį ar jų projektą reikia gauti papildomą specialų leidimą. Profesijų reguliavimas taip pat tebėra griežtas. Nepakankama konkurencija šiuose sektoriuose gali pakenkti inovacijoms ir efektyvumui;
- (22) kad mokesčių sistemos taptų efektyvesnės ir teisingesnės, itin svarbu kovoti su agresyviu mokesčių planavimu. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Vengrija ėmėsi kovos su agresyviu mokesčių planavimu priemonių, tačiau šalyje fiksuojami palyginti dideli per specialiosios paskirties įmones įvežamo ir išvežamo kapitalo srautai, kurie neturi poveikio realiajai ekonomikai arba tas poveikis yra nedidelis. Kadangi Vengrijoje įsikūrusių įmonių atliekami dividendų, palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimai į užsienį (t. y. mokėjimai, kuriuos Sąjungos rezidentai atlieka trečiųjų valstybių rezidentams) išskaičiuojamaisiais mokesčiais neapmokestinami, tie mokėjimai, jei jie nėra apmokestinami ir gavėjo šalyje, gali būti neapmokestinami iš viso;
- (23) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Vengrijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;

- (24) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Vengrijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. konvergencijos programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Vengrija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Vengrijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (25) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė⁽¹²⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Vengrijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad būtų laikomasi 2019 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacijos ištaisyti didelį nukrypimą nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo.
2. Tęsti pažeidžiamiausių grupių integraciją į darbo rinką, visų pirma keliant kvalifikaciją, ir didinti socialinės paramos ir bedarbio pašalpų adekvatumą. Gerinti mokymosi rezultatus ir didinti palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių, ypač romų, dalyvavimą kokybiško bendrojo švietimo sistemoje. Gerinti sveikatos priežiūros rezultatus remiant prevencines sveikatos priemones ir stiprinant pirminę sveikatos priežiūrą.
3. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į mokslinius tyrimus ir inovacijas, mažo anglies dioksido kiekio energetiką, transporto infrastruktūrą, atliekų tvarkymą ir energijos bei išteklių vartojimo efektyvumą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Didinti konkurenciją viešųjų pirkimų metu.
4. Stiprinti kovos su korupcija sistemą, be kita ko, stiprinant baudžiamąjį persekiojimą ir sudarant daugiau galimybių visuomenei susipažinti su informacija, taip pat didinti teisminių institucijų nepriklausomumą. Gerinti sprendimų priėmimo proceso kokybę ir skaidrumą palaikant veiksmingą socialinį dialogą ir bendradarbiaujant su kitais suinteresuotaisiais subjektais, taip pat reguliariai atliekant tinkamus poveikio vertinimus. Toliau paprastinti mokesčių sistemą, kartu ją stiprinant, kad būtų išvengta agresyvaus mokesčių planavimo rizikos. Didinti konkurenciją ir reglamentavimo nuspėjamumą paslaugų sektoriuje.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽¹²⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Maltos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Maltos stabilumo programos**

(2019/C 301/18)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Malta nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikavimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Malta turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėtytose 2 ir 3 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis ir mokesčių priemones bus padedama įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zonai dėl paramos investicijoms ir kovos su agresyviu mokesčių planavimu;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Maltai skirta ataskaita. Joje įvertinta Maltos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Malta ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Maltos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (4) Malta pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą 2019 m. balandžio 16 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 30 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Maltai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. Savo 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato, kad nominalusis perteklius, kuris 2018 m. siekė 2 % bendrojo vidaus produkto (BVP), 2019 m. sumažės iki 0,9 % BVP, 2020 m. nežymiai padidės iki 1,0 % BVP, o 2021 m. ir 2022 m. padidės iki 1,1 % BVP. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslas – struktūriniu požiūriu subalansuotas biudžetas – programos laikotarpiu bus ir toliau viršijamas. Stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP ir toliau neviršys Sutartyje nustatytos 60 % BVP pamatinės vertės ir palaipsniui sumažės nuo 2018 m. buvusių 46 % BVP iki maždaug 33 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad 2019 m. struktūrinis balansas pasieks 0,6 % BVP perteklių, o 2020 m. – 0,8 % BVP perteklių, taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 m. ir 2020 m. Malta turėtų atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas. Kartu trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu reikėtų atidžiai stebėti išlaidų pokyčius, ypač atsižvelgiant į ateityje galinčią kilti riziką pajamų stabilumui;
- (7) su visuomenės senėjimu susijusių išlaidų augimas kelia riziką ilgalaikiam viešųjų finansų tvarumui. Numatoma, kad su visuomenės senėjimu susijusios viešosios išlaidos pensijų ir sveikatos priežiūros sistemose labai padidės, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis, o tai rodo riziką, kad ilgainiui padidės skola. Tam tikromis priemonėmis siekiama padidinti pensijų adekvatumą, be kita ko, stiprinant paskatas kaupti privačias pensijas ir savanoriškas profesines pensijas. Nuolatinės pastangos padėjo padidinti darbo jėgos pasiūlą ir pailginti profesinį gyvenimą, o tai turėjo teigiamos įtakos moterų ir vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumo lygiui. 2018 m. Vyriausybė atliko tam tikrus koregavimus, kad įtrauktų sulaukus pensinio amžiaus sumokėtas įmokas, leido savarankiškai dirbantiems ir ne visą darbo laiką dirbantiems jaunesniems kaip 65 metų pensininkams mokėti jų pajamoms proporcingas įmokas ir taip paskatino rinktis ilgesnį profesinį gyvenimą. Teisės aktais nustatytas pensinis amžius (šiuo metu 63 metai) laipsniškai ilginamas, tačiau po 2027 m. išliks toks pats (65 metai), nepaisant numatomo tolesnio tikėtino gyvenimo

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 76.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

trukmės ilgėjimo. 2018 m. įsteigta pensijų strategijos grupė ne vėliau kaip 2020 m. gruodžio mėn. turėtų paskelbti ataskaitą, kurioje bus išdėstytos rekomendacijos, kaip didinti pensijų sistemos adekvatumą ir tvarumą. Kalbant apie sveikatos priežiūrą, toliau įgyvendinamos priemonės, kuriomis siekiama tam tikras centriniu lygmeniu ligoninių teikiamas paslaugas perkelti į vietinį pirminės priežiūros lygmenį ir gerinti ilgalaikės priežiūros paslaugų teikimą. Dabartiniai planai didinti viešųjų ligoninių ambulatorinės priežiūros pajėgumą gali padėti sutrumpinti ilgą tam tikrų specialistų konsultacijų laukimo laiką. Nepaisant to, iki šiol dar nevisiškai pasinaudota kitomis priemonėmis siekiant sumažinti nereikalingo kreipimosi į specialistą atvejų ir skubiosios priežiūros paslaugas, kai jomis naudojasi netinkamai, pakeisti ambulatorinėmis, o tai trukdo didinti sistemos veiksmingumą. Siekiant tam tikras centriniu lygmeniu ligoninių teikiamas paslaugas perkelti į vietinį pirminės priežiūros lygmenį, diegiama nauja pirminės priežiūros centrų koncepcija ir investuojama į priemones, kuriomis siekiama laipsniškai plėsti naudojamą e. priežiūros paslaugomis. Atsižvelgiant į didėjančią ilgalaikės priežiūros paklausą, 2017–2018 m. pradėtos teikti naujos rūšies bendruomeninės globos ir priežiūros namuose paslaugos. Nepaisant jų potencialo, pensijų ir sveikatos priežiūros srities priemonių poveikis finansų tvarumui dar nepasireiškė;

- (8) pastarąjį dešimtmetį Maltoje matomas aiškus perėjimas prie paslaugų sektoriaus, daug dėmesio skiriant į tarptautinę veiklą orientuotoms sritims, tokioms kaip finansinės paslaugos, turizmas ir nuotoliniai lošimai. Paslaugų sektoriaus plėtra padėjo paskatinti ekonomikos augimą ir prisidėjo prie didelio einamosios sąskaitos pertekliaus susidarymo. Tačiau didėjanti priklausomybė nuo sektorių, kurie yra laikomi pažeidžiamais dėl rizikos jų finansiniam patikimumui, gali kelti iššūkių valdymo sistemai, nes daromas spaudimas priežiūros ir vykdymo užtikrinimo pajėgumui. Visų pirma, dėl finansų ir lošimų sektorių dydžio ir pastangų pritraukti kriptovaliūtų prekyba užsiimančių subjektų reikia užtikrinti veiksmingą kovą su pinigų plovimu. Neseniai padidinti Finansinės žvalgybos analizės padalinio žmogiškieji ir biudžeto ištekliai, taip pat patobulintos jo procedūros ir procesai – tai žingsniai reikiama linkme. Valdymo trūkumai, visų pirma kovojant su korupcija, taip pat gali neigiamai paveikti verslo aplinką ir investicijas. Visų pirma kyla interesų konflikto įvairiais valdžios lygmenimis rizika. Be to, policijos ekonominių nusikaltimų skyriui trūksta darbuotojų. Šiomis aplinkybėmis sustiprintą teisinę sistemą svarbu laiku ir visapusiškai įgyvendinti. Valdymo sistemos gerinimas ir veiksmingo įgyvendinimo užtikrinimas yra esminiai uždaviniai siekiant išlaikyti Maltos patrauklumą ir apsaugoti ekonomiką nuo rizikos reputacijai;
- (9) draudimo sektoriui kyla pasyvios priežiūros rizika, todėl vietos ir išorės priežiūros institucijų bendradarbiavimas itin svarbus. Priešingai nei bankų sektoriuje, patronuojamųjų įmonių priežiūrą draudimo sektoriuje vykdo buveinės valstybė narė, t. y. Maltoje registruotas ir kitose šalyse draudimo veiklą vykdančias draudimo įmones tiesiogiai prižiūri Maltos reguliavimo institucija. Tačiau priežiūros pajėgumas dar nepakankamai sustiprintas. Be to, atsižvelgiant į draudimo veiklos modelių ir produktų sudėtingumą ir išaugusį polinkį steigti ir plėsti specializuotus draudimo subjektus būtina užtikrinti griežtą priežiūrą;
- (10) toliau vykdomos reformos, kuriomis siekiama didinti teisminių institucijų ir teisingumo sistemos nepriklausomumą. Visų pirma galima paminėti naujos prokuratūros įsteigimą; ji yra nepriklausoma nuo generalinio prokuroro ir policijos, kaip rekomendavo ir Europos Tarybos demokratijos per teisę komisija (Venecijos komisija) 2018 m. gruodžio mėn. priimtoje nuomonėje dėl Maltos. Be to, sustiprinta valdymo sistema, įskaitant veiksmingą teisminių ir kovos su korupcija vykdymo užtikrinimą, yra būtina sąlyga, kad būtų gauta visa investicijų teikiama nauda;
- (11) novatoriškų įmonių dalis vis dar per maža. Būtina gerinti mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos rezultatus, pasinaudojant pažangiąja specializacija, kad būtų prisidedama prie našumo augimo. Malta dar neparengė nuoseklios, visapusiškos ir ilgalaikės konkurencingumo strategijos, kuri padėtų šalies ekonomikai kilti vertės grandinėje. Atsižvelgiant į tai, kad Malta specializuojasi sparčiai augančių paslaugų srityje, ir į jos siekius plėtoti blokų grandinės technologiją, itin svarbu dar daugiau investuoti į administracinį ir priežiūros pajėgumą. Kad pagerėtų Maltos inovacinės veiklos rezultatai, taip pat reikės daugiau investuoti į nematerialųjį turtą, įskaitant mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (MTTP), spręsti igūdžių trūkumo problemą ir palengvinti mokslo ir verslo ryšius, ir visa tai turi būti daroma veiksmingiau valdant mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemą;

- (12) Malta turi skatinti perėjimą prie tvaresnės ir efektyviau išteklius naudojančios ekonomikos, pavyzdžiui, investuodama į neišnaudotas energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos galimybes, vandentvarkos ciklą, atliekų tvarkymą, didėjančio iš oro kondicionavimo sistemų išmetamų teršalų kiekio mažinimą, klimato politikos veiksmus ir tvarų judumą, dėl kurio nedidės kelių transporto išmetamas teršalų kiekis. Dėl ribotų transporto ir važinėjimo į darbą alternatyvų automobiliams, taip pat didelio automobilių parko eismo spūstys yra vienas iš silpniausių Maltos verslo aplinkos aspektų ir tebėra esminė problema. Be to, per pastaruosius penkerius metus labai išaugo kelių transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. 2017 m. atsinaujinančių išteklių dalis energijos rūšių derinyje padidėjo iki 7,2 % ir šiek tiek viršijo 2017–2018 m. laikotarpiui nustatytą 6,5 % orientacinę trajektoriją. Tačiau Maltos galutinės energijos suvartojimas nuolat didėja. Kad būtų pasiekti 2020 m. nacionaliniai atsinaujinančiosios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo tikslai, artimiausiu metu reikia daugiau investicijų įvairiuose sektoriuose. Siekiant kurti naujas ar tobulinti esamas technologijas, skirtas aplinkosaugai ir kovai su klimato kaita, turėtų būti įgyvendintos MTTP finansavimo ar paramos priemonės. Būtina atidžiau stebėti su aplinka susijusias ir socialines išlaidas, patiriamas dėl būsto kainų bumo. Statybos atliekoms šalinti reikėtų taikyti žiedinės ekonomikos principus, kad būtų sumažintas jų poveikis aplinkai. Dėmesio taip pat reikia ekonominėms ir socialinėms būsto kainų augimo pasekmėms;
- (13) Sąjungos vidurkį dabar viršijantis Maltos užimtumo lygis vis dar auga. Ypatingą dėmesį šioje srityje galima būtų skirti neįgaliesiems. Moterų ir vyrų užimtumo lygių skirtumas vis dar didžiausias Sąjungoje, o moterų dalyvavimas darbo rinkoje sumažėja joms sulaukus 40 metų amžiaus, daugiausiai dėl priežiūros pareigų. Šį skirtumą galėtų padėti sumažinti didesnė darbo rinkos parama darbo neturintiems neformaliesiems slaugytojams. Didėjanti priklausomybė nuo užsienio darbo jėgos sprendžiant darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemas kelia socialinių ir tvarumo iššūkių. Darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės įtraukties politikos iniciatyvos galėtų būti geriau stebimos ir vertinamos;
- (14) Malta palyginti daug investuoja į švietimą ir mokymą, tačiau, nors bendras dalyvavimas ir rezultatai pagerėjo, visų asmenų mokymosi rezultatai dar nepagerėjo. Kad investavimo strategija atitiktų Europos socialinių teisių ramsčio kokybiško ir įtraukaus švietimo principą, daugiau dėmesio būtų naudinga skirti nepalankios socialinės padėties ištaisymui. Dėl pastarąjį dešimtmetį taikytų priemonių sumažėjo mokyklos nebaigusių asmenų skaičius, tačiau jis vis dar išlieka vienas didžiausių Sąjungoje. Pastarojo meto priemonėmis taip pat siekiama didinti aukštojo mokslo įtraukumą, tačiau šio lygmens išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius nesiekia Sąjungos vidurkio ir lemia įgūdžių problemas. Suaugusiųjų mokymosi programose dalyvaujama vis aktyviau, tačiau žemos kvalifikacijos ir neaktyvių asmenų dalyvavimo lygis vis dar žemas;
- (15) kad mokesčių sistemos taptų veiksmingesnės ir teisingesnės, labai svarbu kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, kaip pripažinta 2019 m. euro zonių skirtoje rekomendacijoje. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Malta ėmėsi priemonių kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, tačiau aukštas autorinių atlyginimų ir dividendų mokėjimų, kaip BVP dalies, lygis rodo, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės galbūt naudojasi Maltos mokesčių taisyklėmis. Kadangi Maltoje įsikūrusių įmonių atliekami dividendų, palūkanų ir autorinių atlyginimų mokėjimai į užsienį (t. y. mokėjimai, kuriuos Sąjungos rezidentai atlieka trečiųjų valstybių rezidentams) išskaičiuojamaisiais mokesčiais neapmokestinami, tie mokėjimai, jei jie nėra apmokestinami ir gavėjo šalyje, gali būti neapmokestinami iš viso. Nors Maltos sąlyginių palūkanų atskaitymo tvarka padės sumažinti skolos pranašumą prieš nuosavą kapitalą, sistemos kovos su piktnaudžiavimu taisyklės kartu su aukšta norma ir akcijomis grindžiama tvarka turi būti atidžiai stebimos, kad būtų užkirstas kelias jomis piktnaudžiauti siekiant agresyviai planuoti mokesčius. Nors pagal Maltos individualių investuotojų programą ir Maltos leidimų gyventi ir vizų programą gyvenamoji vieta mokesčių tikslais automatiškai nesuteikiama, jeigu laikomasi tam tikrų reikalavimų, pajamos gali būti neapmokestinamos pagal asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne Maltoje (angl. *non-dom*), taikomą režimą, jeigu tos pajamos nepervedamos Maltai, netaikant esminių fizinio buvimo reikalavimų. Šios programos gali sudaryti palankesnes sąlygas agresyvaus mokesčių planavimo praktikai ir buvo įtrauktos į EBPO sąrašą kaip galimai keliančios didelę riziką, kad jomis gali būti netinkamai pasinaudota siekiant apeiti automatinių finansinių sąskaitų informacijos mainų reikalavimus;
- (16) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Maltai galimybę optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;

- (17) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Maltos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių ėmėsi Malta, atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Maltos politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (18) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽⁷⁾, kad Malta turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto,

REKOMENDUOJA Maltai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. užtikrinti sveikatos priežiūros ir pensijų sistemų fiskalinį tvarumą, be kita ko, ribojant ankstyvo išėjimo į pensiją galimybes ir koreguojant teisės aktais nustatytą pensinį amžių, atsižvelgiant į numatomą tikėtinos gyvenimo trukmės ilgėjimą.
2. Taisyti mokesčių sistemos aspektus, kurie gali sudaryti palankesnes sąlygas asmenims ir tarptautinėms įmonėms agresyviai planuoti mokesčius, visų pirma pasinaudojant mokėjimais į užsienį. Stiprinti bendrą valdymo sistemą, be kita ko, toliau dedant pastangas, kad būtų nustatyti korupcijos atvejai ir už juos patraukta baudžiamojon atsakomybėn. Toliau daryti pažangą stiprinant kovos su pinigų plovimu sistemą, visų pirma kiek tai susiję su vykdymo užtikrinimu. Didinti teisminių institucijų nepriklausomumą, visų pirma su teisėjų skyrimu ir atleidimu susijusias apsaugos priemones, ir įsteigti atskirą prokuratūrą.
3. Sutelkti su investicijomis susijusią ekonominę politiką į mokslinius tyrimus ir inovacijas, gamtos išteklių valdymą, išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą, darnų transportą, eismo spūsčių mažinimą ir įtraukų švietimą ir mokymą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁷⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Nyderlandų nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Nyderlandų stabilumo programos**

(2019/C 301/19)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Nyderlandai nurodyti kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikėtų parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateikiamos penkios rekomendacijos euro zonai (toliau – rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdami į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Nyderlandai turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1 ir 3 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, investicinės priemonės ir priemonės, kuriomis remiamas darbo užmokesčio augimas, padės įgyvendinti pirmą rekomendaciją euro zonai dėl euro zonos perbalansavimo, mokestinės priemonės padės įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zonai dėl kovos su agresyviu mokesčių planavimu, o namų ūkių išskolinimui palankaus iškraipymo mažinimas padės įgyvendinti ketvirtą rekomendaciją euro zonai dėl išskolinimui palankaus mokestinio iškraipymo mažinimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Nyderlandams skirta ataskaita. Joje įvertinta Nyderlandų pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Nyderlandai ėmėsi atsižvelgdami į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Nyderlandų pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Nyderlanduose yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma tarpvalstybinių pasekmių turinčio disbalanso šaltiniai – didelė susikaupusi privačiojo sektoriaus skola ir didelis einamosios sąskaitos perteklius. Augant ekonomikai, privačiojo sektoriaus skolos ir BVP santykis toliau mažėjo tiek įmonių, tiek namų ūkių skolų atveju, tačiau tebėra didelis. Vis dėlto nominalioji namų ūkių skola pamažu didėja augant būsto kainoms;
- (4) 2019 m. balandžio 29 d. Nyderlandai pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Nyderlandams taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė planuoja sumažinti valdžios sektoriaus perteklių nuo 1,5 % bendrojo vidaus produkto (BVP) 2018 m. iki 0,0 % BVP 2022 m. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslas, t. y. 0,5 % BVP struktūrinis deficitas, programos laikotarpiu ir toliau yra viršijamas. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP nuo 52,4 % BVP 2018 m. sumažės iki 44,6 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad struktūrinis balansas sumažės nuo 0,8 % BVP pertekliaus 2018 m. iki 0,7 % BVP 2019 m. ir 0,2 % BVP 2020 m., taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus bendroji skola toliau užtikrintai mažės. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 m. ir 2020 m. Nyderlandai turėtų atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas. Kartu, laikantis vidutinės trukmės biudžeto tikslo, būtų svarbu pasinaudoti fiskaline ir struktūrine politika, kad būtų skatinama investicijų didėjimo tendencija;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 80.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (7) kalbant apie fiskalinį tvarumą, numatomas viešųjų išlaidų ilgalaikiai priežiūrai didinimas rodo vidutinę riziką ilgalaikiam tvarumui. 2015 m. Vyriausybė didžiąją ilgalaikės priežiūros sistemos dalį perdavė savivaldybėms, kad pagerintų jos veiksmingumą ir sumažintų viešąsias išlaidas. Šios reformos poveikį fiskaliniam tvarumui būtina stebėti;
- (8) nuo 2018 m. lapkričio mėn. Indėlių garantijų fondo, kuris yra nepriklausomas juridinis asmuo, lėšos buvo perkeltos iš atskiros sąskaitos Nyderlandų centriniame banke į sąskaitą ižde. Nyderlandų indėlių garantijų fondas buvo formuojamas laipsniškai ir iki šiol sukaupta apie 1 mlrd. EUR, o bankai iki 2024 m. turėtų sumokėti dar 4 mlrd. EUR, kurie turėjo būti investuoti į diversifikuotą mažos rizikos turto portfelį pagal 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/49/ES dėl indėlių garantijų sistemų⁽⁷⁾ (Indėlių garantijų sistemos direktyvą). Fondo sąskaitos perkėlimas sumažina bendrosios skolos lygį, tačiau nedaro jokio poveikio valstybės deficitui. Po šio perkėlimo iždas galės panaudoti lėšas valdžios sektoriaus išlaidoms finansuoti, bet turės skirti lėšų, jei reikės išmokėti lėšas indėlininkams arba finansuoti intervencijas pagal jo teisinius įgaliojimus, o tai gali turėti įtakos finansiniam stabilumui;
- (9) Nyderlandų namų ūkiai turi daug nelikvidaus turto būsto ir pensijų forma bei didelę skolą. Dėl ilgų balansų namų ūkiai tampa pažeidžiami finansinių ir ekonominių sukrėtimų atveju. Didelę namų ūkių skolą galima paaiškinti dosniomis mokesčių lengvatomis, susijusiomis su hipotekos palūkanų mokėjimais, tačiau taip pat gerai veikiančio viduriniojo nuomos rinkos segmento nebuvimu ir didele sukaupta privalomųjų pensijos įmokų suma. Vienas iš svarbiausių uždavinių sprendžiant didelio namų ūkių išsiskolinimo problemą yra susijęs su padėtimi būsto rinkoje, kurioje per keletą dešimtmečių nusistovėjęs nelankstumas ir iškreipiamosios paskatos daro įtaką būsto finansavimo ir atskirų sektorių taupymo modeliams. Nuo 2012 m. įgyvendintos įvairios priemonės, kuriomis šie klausimai iš dalies sprendžiami. Paskelbtas spartesnis neapmokestinamųjų hipotekos palūkanų mažinimas įtvirtintas teisės aktu ir prasidės 2020 m. Nepaisant to, hipotekos mokėjimams taikoma mokesčių lengvata tebėra didelė ir dėl jos atsiranda didelis namų ūkių išsiskolinimui palankus mokestinis iškraipymas. Tuo pat metu privati nuomos rinka, kaip vienintelis nesubsidijuotas segmentas, lieka nepakankamai išvystyta ir jai tenka tik 13 % visų būstų. Nesant tinkamai veikiančio būsto nuomos rinkos viduriniojo segmento namų ūkiai yra linkę būstą pirkti, o ne nuomotis, dėl to išauga skolos ir pajamų santykis ir finansinis pažeidžiamumas;
- (10) nors pensijų sistema veikia gerai, kiek tai susiję su pensijų adekvatumu ir fiskaliniu tvarumu, ji turi trūkumų, susijusių su teisingumu skirtingų kartų asmenų atžvilgiu, teisių į pensiją skaidrumu ir lankstumu. Be to, profesinių pensijų įmokos yra didelės ir svyruoja priklausomai nuo to, kaip veikia pensijų fondai. Tai gali daryti prociklišką poveikį namų ūkių išlaidoms. Įgyvendinus pensijų sistemos reformą, privalomų pensijų įmokos per visą gyvenimo ciklą galėtų sumažėti, o vartojimas tapti stabilesnis („vartojimo subalansavimas“). Vyriausybė ketina iš esmės reformuoti antrąją pensijų sistemos pakopą, kad būtų padidinta aprėptis ir sukurta skaidresnė, lankstesnė ir aktuariniu požiūriu sąžiningesnė sistema. Tuo pat metu reformuojant būsto rinkos institucijas ir pensijų sistema galima sumažinti namų ūkių balansus ir padaryti namų ūkių sektorių mažiau pažeidžiamą finansinių ir ekonominių sukrėtimų atveju; tai turėtų teigiamą poveikį makroekonominiam atsparumui ir ekonomikos augimui;
- (11) nepaisant nedidelio nedarbo, didelio laisvų darbo vietų skaičiaus ir augančio darbuotojų trūkumo, nominalusis darbo užmokesčio augimas iki šiol buvo nedidelis (1,1 % 2017 m. ir 2,4 % 2018 m.). Kolektyvinėse sutartyse numatytas darbo užmokestis 2018 m. vidutiniškai padidėjo 2,1 %, o viešojo sektoriaus darbo užmokestis kilo greičiau (3 % 2018 m. antrą pusmetį). Be to, buvo pasiekti susitarimai dėl darbo užmokesčio, todėl visų centrinės valdžios valstybės tarnautojų darbo užmokestis per dvejus metus nominaliai padidėjo 7 %. Papildomas finansavimas buvo skirtas pradinį mokyklų mokytojų atlyginimams padidinti. Be to, Vyriausybė patvirtino kelias fiskalines priemones, kuriomis mažinama darbo jėgai tenkanti mokesčių našta ir siekiama didinti dirbančiųjų namų ūkio grynąsias disponuojamas pajamas. Gerinant sąlygas skatinti darbo užmokesčio augimą ir pertvarkant antrąją pensijų sistemos pakopą, kad ji būtų skaidresnė, teisingesnė skirtingų kartų asmenų atžvilgiu ir atsparesnė sukrėtimams, o šiomis priemonėmis toliau didinant disponuojamas namų ūkio pajamas būtų remiama vidaus paklausa ir padedama perbalansuoti euro zoną;

(7) 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/49/ES dėl indėlių garantijų sistemų (OL L 173, 2014 6 12, p. 149).

- (12) kad mokesčių sistemos taptų veiksmingesnės ir teisingesnės, labai svarbu kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, kaip pripažinta 2019 m. euro zonoje rekomendacijoje. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Nyderlandai ėmėsi priemonių kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, bet turint omenyje per Nyderlandus atliekamus didelius dividendų, autorinių atlyginimų ir palūkanų mokėjimus, galima daryti prielaidą, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės naudojami šalies mokesčių taisyklėmis. Didelė tiesioginių užsienio investicijų dalis tenka specialiosios paskirties įmonėms. Kadangi autorinių atlyginimų ir palūkanų mokėjimai į užsienį (t. y. mokėjimai, kuriuos Sąjungos rezidentai atlieka trečiųjų valstybių rezidentams) išskaičiuojamaisiais mokesčiais neapmokestinami, tie mokėjimai, jei jie nėra apmokestinami gavėjo šalyje, gali būti neapmokestinami iš viso. Apmokestinimo reformų darbotvarkės, pagal kurią autorinių atlyginimų ir palūkanų mokėjimams išskaičiuojamieji mokesčiai nustatomi piktnaudžiavimo arba mokėjimo į mažus mokesčius taikančias šalis atvejais, paskelbimas yra teigiamas žingsnis siekiant mažinti agresyvių mokesčių planavimą ir turėtų būti atidžiai stebimas;
- (13) užimtumo augimas pastaraisiais metais iš esmės susijęs su laikinu įdarbinimu ir savarankišku darbu, nors darbo vietų su neterminuota darbo sutartimi skaičius pastaruoju metu augo sparčiau nei darbo vietų su laikino įdarbinimo sutartimi skaičius. Vis dėlto lankstaus užimtumo dalis tebėra didelė ir sudaro didelę darbo rinkos dalį. Laikinių darbo sutarčių procentinė dalis yra didelė ir sparčiai daugėja savarankiškai dirbančių asmenų, kurie nesamdo darbuotojų, skaičius, be to, labai skiriasi taikomų darbo srities reglamentų, darbuotojų apsaugos ir mokesčių bei socialinės apsaugos teisės aktų nuostatos. Priimtas priemonių rinkinys (Subalansuotos darbo rinkos įstatymas „*Wet Arbeidsmarkt Balans*“), kad būtų lengviau samdyti nuolatinius darbuotojus ir kad lanksčios sutartys būtų ne tokios lanksčios. Šių priemonių (jos turėtų įsigaliooti 2020 m.) įgyvendinimas turėtų būti atidžiai stebimas. Be to, buvo paskelbta apie priemones, kuriomis būtų siekiama sušvelninti darbdavių išpareigojimą ligos atveju mokėti atlyginimus dvejus metus. Tačiau iki šiol jokių kitų konkrečių priemonių nebuvo priimta. Todėl kai kurie iš šių institucinių veiksnių vis dar sukuria finansinių paskatų darbuotojams pradėti dirbti savarankiškai arba pirmenybę teikti savarankiškai dirbančių asmenų, kurie nesamdo darbuotojų, statusui. Savarankiškai dirbantys asmenys dažniau yra nepakankamai apdrausti invalidumo, nedarbo ir senatvės atveju, o tai ilgainiui galėtų daryti poveikį socialinės apsaugos sistemos tvarumui. Be to, kovos su fiktyviu savarankišku darbu priemonių vykdymo užtikrinimas sustabdytas iki 2020 m.;
- (14) nepaisant iš esmės gerai veikiančios darbo rinkos, lygių galimybių užimtumo ir aktyvios įtraukties srityje skatinimas išlieka svarbiu uždaviniu, ypač kalbant apie migrantų kilmės žmones, darbo rinkos nuošalyje esančius asmenis ir ekonomiškai neaktyvius gyventojus. Be to, vis dar esama neišnaudoto darbo jėgos potencialo, ypač tarp didelio ne visą darbo dieną dirbančių moterų skaičiaus;
- (15) techniniai bei skaitmeniniai įgūdžiai ir kvalifikuoti specialistai yra labai svarbūs Nyderlandų ekonomikos gebėjimui diegti naujoves ir našumo augimui. Tai rodo, kad reikia daugiau investuoti į mokymą, įskaitant skaitmeninių įgūdžių ugdymą, ir skatinti lanksčias kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybes. Siekiant didinti visuomenės gebėjimą diegti naujoves taip pat reikia investicijų, kuriomis būtų remiamas švietimas mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityse. Be to, labai svarbu daugiau investuoti į įgūdžius, švietimą ir mokymą, kad padidėtų darbo rinkos nuošalyje esančių asmenų galimybės patekti į darbo rinką ir įsidarbinti, kartu puoselėjant lygias galimybes ir aktyvią įtrauktį;
- (16) nors investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą intensyvumas Nyderlanduose išaugo iki daugiau kaip 2 %, jis vis dar nesiekia 2,5 % nacionalinio tikslo ir geriausių rezultatų pasiekusių šalių lygio. Našumo požiūriu Nyderlandai yra viena iš pirmaujančių šalių daugelyje sektorių. Todėl tolesnis našumo augimas labai priklauso nuo inovacijų. Tam būtų naudingos papildomos investicijos į mokslinius tyrimus, technologinę plėtrą ir inovacijas, ypač privačiame sektoriuje;
- (17) norint pereiti prie kitokio energijos vartojimo modelio ir mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, reikia didelių investicijų, kuriomis būtų užtikrintas tvaresnės ir efektyviau išteklius naudojančios ekonomikos plėtojimas. Tikėtina, kad Nyderlandai viršys savo 2020 m. tikslus šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo srityje, o 2030 m. tikslams pasiekti reikės papildomų priemonių. 2020 m. pirminės energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos tikslų nebus pasiekta be papildomų priemonių. Nyderlandų atsinaujinančiosios energijos tikslas iki 2023 m., apibrėžtas Nyderlandų energijos susitarime, turėtų būti pasiektas investuojant į jūros vėjo elektrinių parkus. Iki 2019 m. pabaigos Vyriausybė siekia priimti nacionalinį energetikos ir klimato veiksmų planą, kuriame bus apžvelgti įvairių energetikos sąjungos aspektų investicijų poreikiai iki 2030 m., įskaitant atsinaujinančiąją energiją, energijos vartojimo efektyvumą, tiekimo saugumą ir klimato kaitos švelninimą bei prisitaikymą prie jos;

- (18) Nyderlanduose, kurie yra tankiai apgyvendinta ir tinkamai aprūpinta šalis ir svarbi Sąjungos logistikos dalyvė, turinti didžiausią Sąjungos uostą Roterdame ir vieną iš didžiausių oro uostų Šipolyje, spūstys tebėra problema. Ši problema kiek sumažėjo atlikus papildomus infrastruktūros darbus, tačiau vis dar tebėra problema, susijusi su didelėmis socialinėmis sąnaudomis ir eismo spūstyse praleidžiamomis valandomis;
- (19) tam tikrus rekomendacijose nustatytus poreikius, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti patenkinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Nyderlandams galimybę optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (20) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Nyderlandų ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą ir 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat tolesnius veiksmus, kurių Nyderlandai ėmėsi atsižvelgdami į ankstesniais metais jiems skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Nyderlandų fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (21) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽⁸⁾, kad Nyderlandai turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (22) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1 ir 3 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti 2019 m. euro zonai skirtą rekomendaciją, visų pirma pirmą ir ketvirtą rekomendacijas euro zonai. 3 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti disbalansą, susijusį su einamosios sąskaitos pertekliumi,

REKOMENDUOJA Nyderlandams 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Imtis priemonių namų ūkių išskolinimui palankiam iškraipymui ir iškraipymams būsto rinkoje sumažinti, visų pirma palaikant privataus būsto nuomos sektoriaus plėtrą. Užtikrinti, kad antrosios pakopos pensijų sistema taptų skaidresnė, teisingesnė skirtingų kartų asmenų atžvilgiu ir atsparesnė sukrėtimams. Įgyvendinti politiką, kuria siekiama didinti namų ūkių disponuojamąsias pajamas, be kita ko, stiprinant sąlygas, kuriomis palaikomas darbo užmokesčio augimas, kartu atsižvelgiant į socialinių partnerių vaidmenį. Pirmiausia įgyvendinant paskelbtas priemones šalinti mokesčių sistemos savybes, kurios gali būti palankios agresyviai mokesčių planavimui, visų pirma vykdant pervedimus į užsienį.
2. Sumažinti paskatas dirbti savarankiškai nesamdant kitų darbuotojų, kartu suteikti galimybes savarankiškai dirbantiems asmenims turėti adekvačią socialinę apsaugą, taip pat kovoti su fiktyviu savarankišku darbu. Stiprinti mokymąsi visą gyvenimą ir tobulinti įgūdžius, ypač darbo rinkos nuošalyje esančių asmenų ir ekonomiškai neaktyvių gyventojų.
3. Atsižvelgiant į vidutinės trukmės biudžeto tikslą, pasinaudoti fiskaline ir struktūrine politika, kad būtų skatinama investicijų didėjimo tendencija. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką daugiausia dėmesio skirti moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai, visų pirma privačiajame sektoriuje, atsinaujinančiosios energijos, energijos vartojimo efektyvumo ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo strategijoms ir transporto spūsčių problemos sprendimui.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Austrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Austrijos stabilumo programos**

(2019/C 301/20)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Austrija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reiktų parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikavimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Austrija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zoni skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta; Visų pirma, sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis bus lengviau įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zoni dėl investicijų rėmimo, o rekomendacija perkelti dalį mokesčių naštos nuo darbo jėgos padės įgyvendinti trečią rekomendaciją euro zoni dėl darbo rinkos veikimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Austrijai skirta ataskaitą. Joje įvertinta Austrijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Austrija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas rekomendacijas, ir Austrijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (4) 2019 m. balandžio 24 d. Austrija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Austrijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato, kad nominalus balansas pagerės nuo 0,1 % bendrojo vidus produkto (BVP) pertekliaus 2018 m. iki 0,3 % BVP 2019 m. ir palaipsniui mažės, kol pasieks subalansuotą biudžetą 2023 m. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu ⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslas, t. y. 0,5 % BVP struktūrinis deficitas, programos laikotarpiu ir toliau yra viršijamas. Stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP laipsniškai sumažės nuo 73,8 % BVP 2018 m. iki 59,8 % BVP 2023 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Rizika, kuria grindžiamas vidutinės trukmės laikotarpio biudžeto planavimas, yra vidutinė ir daugiausia susijusi su numatomu lėšų sutaupymu viešojo administravimo srityje; sutaupytos lėšos bus naudojamos planuojamai gyventojų pajamų mokesčio ir įmonių pelno mokesčio reformai finansuoti;
- (7) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Austrijai 2019 m. pasiekti vidutinės trukmės biudžeto tikslą, atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su neįprastais įvykiais, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį. Tai atitinka didžiausią grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų ⁽⁷⁾ nominalų augimą, sudarantį 2,9 % ir atitinkantį 0,3 % BVP struktūrinio balanso pagerėjimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad struktūrinis balansas pagerės nuo –0,1 % BVP 2019 m. iki 0,0 % BVP 2020 m., taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Prognozuojama, kad 2019 m. ir 2020 m. Austrija laikysis skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 m. ir 2020 m. Austrija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 84.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaiciuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaiciuojamos.

- (8) Austrijos viešųjų finansų tvarumui ilguoju laikotarpiu kyla vidutinė rizika. Ši rizika kyla dėl prognozuojamo sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir pensijų išlaidų augimo. Nors Austrijoje sveikatos priežiūros paslaugų aprėptis apskritai didelė, prognozuojama, kad viešosios sveikatos priežiūros išlaidos iki 2070 m. padidės 1,3 procentinio punkto iki 8,3 % BVP, taigi sudarys daugiau nei 0,9 procentinio punkto Sąjungos vidurkio. Prognozuojama, kad viešosios išlaidos ilgalaikiai priežiūrai iki 2070 m. padidės dvigubai – nuo 1,9 % iki 3,8 % BVP. Spręsti tvarumo klausimą pradėta 2017 m. Finansinio subalansavimo įstatyme nustatius viršutines išlaidų ribas ir pradėjus pirminės sveikatos priežiūros reformą, kuria siekiama mažinti priklausomybę nuo ligoninių sektoriaus. Taikant neseniai priimtą Socialinės apsaugos organizacijos įstatymą gali pavykti sumažinti valdymo ir administracines išlaidas, tačiau bus patirta išankstinių išlaidų. Veiksmingesni viešieji pirkimai (pvz., konkursų skelbimas Sąjungos mastu, ne tik kainos, bet ir kitų skyrimo kriterijų taikymas ir tarpregioninis pasiūlymų jungimas) ir platesnis e. sveikatos sprendimų naudojimas padėtų dar labiau pagerinti kokybę ir padidinti ekonominį efektyvumą. Numatoma, kad dėl neseniai ilgalaikės priežiūros srityje patvirtintų politikos priemonių, pvz., sprendimo panaikinti prievolę pacientams naudoti asmeninę turtą stacionarinei ilgalaikiai slaugai finansuoti, išlaidos ne sumažės, bet padidės;
- (9) pensijų išlaidos aukščiausią tašką pasieks 2036 m. ir bus 1,2 procentinio punkto BVP didesnės už 2016 m. atskaitos tašką. Ankstesnėmis reformomis suteiktos veiksmingos paskatos į pensiją išeiti vėliau (apskaičiuota, kad 2014–2017 m. faktinis vyrų pasitraukimo iš darbo rinkos amžius padidėjo maždaug 1,5 metų, o moterų – 1 metus). Vis dėlto teisės aktais nustatyto ir faktinio pensinio amžiaus skirtumo mažinimas išlieka problema, be to, reikėtų skatinti ilgesnį profesinį gyvenimą. Minimalaus ankstyvo išėjimo į pensiją ir teisės aktais nustatyto pensinio amžiaus koregavimas padėtų veiksmingiau užtikrinti ilgalaikį tvarumą senėjančioje visuomenėje. Nustačius automatinį ryšį tarp teisės aktais nustatyto pensinio amžiaus ir tikėtinos gyvenimo trukmės ilgėjimo ateityje būtų galima sumažinti viešąsias išlaidas pensijoms. Apskaičiuota, kad 2016–2070 m. toks sumažinimas sudarytų 2,4 procentinio punkto BVP, taigi būtų kompensuotas padidėjimas, kuris atsirastų, jeigu politika nebūtų keičiama;
- (10) Austrijos fiskalinis federalizmas lemia didelį išlaidų ir pajamų generavimo pareigų neatitikimą subnacionaliniu lygmeniu. Užuot leidus mokesčių autonomiją, subnacionaliniams biudžetams taikoma sudėtinga mokesčių dalijimosi ir tarpvyriausybinių pervedimų sistema. Tai trukdo ir fiskaliniam skaidrumui, ir politinei atskaitomybei ir teikia mažai paskatų veiksmingai naudoti viešąsias lėšas. 2017 m. Tarpvyriausybinių fiskalinių santykių įstatyme numatyta nemažai pokyčių, kuriais siekiama racionalizuoti fiskalinius skirtingų lygmenų valdžios institucijų santykius. Šie pokyčiai, be kita ko, apima bendrų mokesčių paskirstymo supaprastinimą, atskiro pajamų šaltinio priskyrimą žemėms (vok. *Länder*) ir susitarimą dėl tolesnių reformų, kuriomis siekiama skaidresnio teisėkūros ir vykdomųjų pareigų paskirstymo tarp skirtingų lygmenų valdžios institucijų. Kalbant apie pastarąjį pokytį, kompetencijos paskirstymo dokumentų rinkinys *Kompetenzbereinigomeket* yra pirmas žingsnis siekiant atskirti pareigas, nes jame bendros politikos sritys perskirstomos (išimtinai) federaciniam arba žemių lygmeniui, ir sumažinamos abipusės sutikimo teisės. Tačiau įstatymas turi poveikį tik kelioms politikos sritims;
- (11) Austrijos mokesčių struktūrai būdinga didelė darbo jėgai tenkanti mokesčių našta (darbo užmokesčio mokesčiai ir socialinio draudimo įmokos). Numatoma, kad laikui bėgant ši našta didės, jeigu mokesčių laipteliai nebus indeksuojami atsižvelgiant į infliaciją. 2017 m. darbo jėgos mokesčių dalis visose mokesstinėse pajamose sudarė 55,3 % ir buvo viena didžiausių Sąjungoje (vidurkis – 49,7 %). Naujausios reformos, kaip antai socialinio draudimo įmokų sumažinimas mažas pajamas gaunantiems asmenims ir darbdaviams, taip pat mokesčių lengvata dirbantiems tėvams pagal naująją išmokų šeimoms programą (angl. *Family Bonus plus*), padėjo sumažinti darbo jėgos mokesčių pleišta. Tačiau tebėra galimybių šiuos mokesčius perkelti šaltiniams, kuriais remiamas įtraukėnis ir tvaresnis augimas. Visų pirma nustatyta, kad periodiniai nekilnojamojo turto mokesčiai yra palyginti palankūs augimui ir progresyviniai, nes tikėtina, kad didesnes pajamas gaunantys asmenys turi daugiau nekilnojamojo turto. Tačiau dėl iš esmės pasenusios mokesčio bazės pajamos iš periodinių nekilnojamojo turto mokesčių Austrijoje tebėra nedidelės ir gerokai mažesnės už Sąjungos vidurkį. Perkainojus mokesčio bazę būtų galima gauti daugiau pajamų ir spręsti teisingumo klausimus, atsirandančius, kai žemės ir (arba) nekilnojamojo turto vertės atsiejamos nuo rinkos kainų. Veiksmingi ir gerai parengti su turtu susiję mokesčiai taip pat galėtų užtikrinti, kad mokesčių sistema būtų teisingesnė, ypač atsižvelgiant į didelę turtinę nelygybę Austrijoje ir į tai, kad nėra paveldimo ir dovanojamo turto mokesčių. Galiausiai, aplinkosaugos mokesčiais prisidedama prie neigiamo išorinio išteklių naudojimo ir aplinką teršiančios veiklos poveikio, susijusio su sveikata ir klimatu, internalizavimo. Šiomis aplinkybėmis reikėtų persvarstyti tokiai veiklai šiuo metu taikomą lengvatinę apmokestinimo tvarką;

- (12) padėtis darbo rinkoje gerėja; tačiau neišnaudotas žmogiškojo kapitalo potencialas trukdo našumui ir ilgalaikiam augimui, o pokyčiai ypač reikalingi moterims, žemos kvalifikacijos darbuotojams, vyresnio amžiaus darbuotojams ir migrantų kilmės asmenims. Nepaisant apskritai aukšto moterų užimtumo lygio (2018 m. Austrijoje jis siekė 71,7 %, palyginti su 67,4 % Sąjungoje), visą darbo dieną dirbančių moterų skaičius yra palyginti mažas. Ne visą darbo dieną dirbančių moterų skaičius gerokai viršija Sąjungos vidurkį (2018 m. Austrijoje jis sudarė 47,6 %, palyginti su 30,8 % Sąjungoje) ir tai daugiausia lemia tai, kad nepakanka vaikų priežiūros įstaigų ir daug moterų atlieka neapmokamas priežiūros užduotis. Dabartinė vaikų priežiūros paslaugų teikimo ir atostogų dėl šeiminių priežasčių sistema nepakankamai padeda užtikrinti moterų ir vyrų lygias galimybes darbo rinkoje. Tolesnės investicijos į visą darbo dieną teikiamas vaikų priežiūros paslaugas už prieinamą kainą ir visą dieną veikiančias mokyklas padėtų daugiau moterų dirbti visą darbo dieną, suteiktų moterims daugiau galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir padidinti našumą bei ilgalaikį integracinį augimą. Tai, kad moterys dirba ne visą darbo dieną, taip pat didžia dalimi paaiškina nekoriguotą vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą, kuris vis dar akivaizdžiai didesnis už Sąjungos vidurkį (2017 m. Austrijoje jis buvo 19,9 %, palyginti su 16,0 % Sąjungoje). Kiti svarbūs šio skirtumo veiksniai – labai didelis moterų, dirbančių prastai apmokamuose sektoriuose, skaičius, segregacija, susijusi su švietimo pasirinkimu, nepakankamas moterų atstovavimas vadovaujamosiose ir priežiūros pareigose ir karjeros pertraukos. Apskritai didelį vyrų ir moterų pensijų skirtumą (2017 m. Austrijoje – 40,5 %, palyginti su 35,2 % Sąjungoje) daugiausia lemia ši su lytimi susijusi pajamų nelygybė per visą profesinį gyvenimą. Be to, ne nuolatos dirbantiems asmenims, kurių dauguma yra moterys, nedarbo išmoka neskiriama. Didelis žemos kvalifikacijos darbuotojų nedarbo lygis rodo, kad darbo rinkos potencialas išnaudojamas nepakankamai. Daugiau kaip 44 % visų bedarbių yra įgiję tik pagrindinį išsilavinimą (baigę tik pagrindinę mokyklą – *Pflichtschule*). Aktyvi darbo rinkos politika, kuria daugiau žmonių skatinama dirbti arba ieškoti darbo, įskaitant mokymosi visą gyvenimą galimybes, tebėra labai svarbi siekiant išnaudoti migrantų kilmės darbuotojų ir žemos kvalifikacijos suaugusiųjų darbo jėgos potencialą. Nors socialinių partnerių dalyvavimas priimant su šia politika susijusius sprendimus buvo kaip visada aktyvus, kilo tam tikrų sunkumų;
- (13) kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas reiškia, kad reikia daugiau investuoti į bendrąjį lavinimą ir mokymą. Palankių sąlygų neturinčių moksleivių mokymosi rezultatai nepagerėjo. Ne migrantų kilmės ir migrantų kilmės moksleivių rezultatai ir toliau labai skiriasi. Iš 2016 m. atliktų nacionalinių testų matyti, kad pagrindiniai gebėjimai yra problema, nes maždaug ketvirtadalis 8-os klasės moksleivių neatitinka nustatytų vokiečių kalbos mokėjimo reikalavimų arba tik iš dalies juos atitinka. Asmenų iš nepalankios socialinės ir ekonominės aplinkos ir (arba) migrantų kilmės asmenų nacionalinių tyrimų rezultatai beveik nepagerėjo. Naujausi tarptautiniai testai taip pat patvirtino, kad žemesnės socialinės ir ekonominės padėties arba migrantų kilmės vaikų skaitymo gebėjimų atotrūkis didėja. Tarptautinio moksleivių vertinimo programoje Austrijoje gimusių moksleivių rezultatai yra geresni už pirmosios kartos migrantų rezultatus ir skirtumas tarp jų atitinka beveik trejus mokyklinio ugdymo metus; Naujausiomis švietimo reformomis iš dalies sumenkinamos ankstesnių reformų pastangos, be to, jos neatitinka Sąjungos ir EBPO geriausios patirties. Šiomis aplinkybėmis visą dieną veikiančių mokyklų plėtra sulėtėjo, o moksleivių suskirstymas pagal lygius į klases ir sekcijas bendrojo lavinimo mokyklose intensyvėja. Investicijų reikia siekiant išspręsti vienodų mokymosi rezultatų, kuriuos lemia socialinė ir ekonominė padėtis arba migrantų kilmė, problema. Nors Austrijos piliečių skaitmeninių įgūdžių rodikliai viršija Sąjungos vidurkį, tačiau ji atsilieka nuo geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Ekonomikoje vis labiau trūksta kvalifikuotų IT srities darbuotojų, nes augančios paklausos nepatenkina kompiuterinių studijų absolventų pasiūla;
- (14) Austrija – šalis, daug investuojanti į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą ir nustačiusi plataus užmojo nacionalinius tikslus. Tačiau mokslinės ir inovacijų veiklos rezultatai nesiekia Sąjungos inovacijų lyderių⁽⁸⁾ lygio. Didesnės investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą ne visada lemia inovacijų rezultatus ir našumo augimą. Visų pirma, Austrijos įdarbinimo sparčiai augančiose novatoriškose įmonėse rezultatai yra prasti. Investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą būtų veiksmingesnės, jei jos visapusiškai paskatintų pažangų mokslą ir proveržio inovacijas. Kad tai būtų pasiekta, reikia sudaryti sąlygas užmegzti daugiau ir geresnių ryšių tarp mokslo ir verslo subjektų, taip pat skatinti tarpregioninį ir tarptautinį bendradarbiavimą pažangiosios specializacijos prioritetų klausimais. Be to, didesnės investicijos galėtų labai padidinti našumą ir pagerinti inovacijų rezultatus, ypač ekologinių inovacijų, mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) inovacinio pajėgumo ir papildomo nematerialiojo turto srityse;

⁽⁸⁾ Kaip apibrėžta 2018 m. Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje, *inovacijų lyderis*: SE, DK, FI, NL, UK, LU *aktyvus novatorius*: DE, BE, IE, AT, FR, SI.

- (15) nors apskritai su skaitmeninimo pažanga susiję Austrijos rezultatai yra geresni už Sąjungos vidurkį, ji nepasiekė Sąjungos inovacijų lyderių lygio. Reikia ne tik naudoti skaitmenines technologijas, bet ir jas kurti. Austrijos informacinių ir ryšių technologijų sektorius yra palyginti mažas, o jo augimas nebuvo toks pat, kaip panašiuose inovacijų lyderių šalių sektoriuose. Be to, kaimo vietovėse trūksta sparčiojo interneto ryšio, todėl didėja atotrūkis tarp skaitmeninimo ir inovacijų pajėgumų skirtinguose regionuose. Taip pat esama didelių spragų, susijusių su skaitmenine infrastruktūra mokyklose, pavyzdžiui, su belaidžio vietinio tinklo aprėptimi. Austrija įdiegė kelias finansavimo programas, kad būtų gerinamas sparčiojo interneto ryšys visoje šalyje. Austrijos bendros skaitmeninimo strategijos atnaujinimas suteikia galimybę nustatyti tikslus ir rodiklius, taip pat stebėti pažangą, susijusią su būtinomis viešosiomis ir privačiosiomis investicijomis į skaitmeninimą;
- (16) padidinus energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalį, būtų sustiprintas Austrijos tvaraus ekonomikos augimo potencialas ir būtų lengviau pasiekti šalies 2030 m. klimato ir energetikos tikslus. Vis dėlto šiems tikslams pasiekti reikės papildomų pastangų. Be to, viešosios investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą aplinkos ir energetikos srityje yra mažesnės nei Sąjungos vidurkis. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimas mažosiose ir vidutinėse įmonėse padėtų sumažinti energijos suvartojimą. Investicijos į pastatų renovaciją, elektros energijos gamybą iš atsinaujinančiųjų šaltinių ir tvarų judumą galėtų suteikti smarkų postūmį Austrijos ekonomikai. Norint pereiti prie žiedinės ekonomikos reikia bendros strategijos ir įmonių didesnių investicijų;
- (17) nepaisant pastarojo meto augimo, siejamo su palankiomis ekonominėmis sąlygomis, Austrija dar nesugebėjo vėl užtikrinti bendro gamybos veiksnių našumo augimo ir išeiti iš dešimtmetį trukusio sąstingio šioje itin svarbioje ekonomikos augimo ir konkurencingumo skatinimo srityje. Našumo augimo paramos svertai yra susiję su įmonių skaitmeninimu, įmonių augimu ir konkurencija paslaugų sektoriuje. Nors Austrijos didžiosios įmonės pakankamai sparčiai diegia skaitmenines technologijas ir verslo modelius, mažosios įmonės atsilieka. Skaitmeninti mažesnes įmones, įskaitant labai mažas įmones, yra itin svarbu, nes jos yra Austrijos ekonomikos pagrindas. Tai, kad labai aktyviai naudojama programa „KMU Digital“, rodo, kad MVĮ domisi ir nori gauti patarimų skaitmeninimo klausimais. Šios programos pratęsimas bei išplėtimas būtų naudingas, taip pat būtų naudinga, jei Austrijos bendroje skaitmeninimo strategijoje būtų daugiau dėmesio skiriama įmonių skaitmeninimui;
- (18) tebelieka struktūrinių problemų, su kuriomis Austrijoje susiduria įmonės, norėdamos pradėti ir plėsti veiklą, visų pirma labai novatoriškos įmonės. Įdarbinimo sparčiai augančiose novatoriškose įmonėse srityje Austrija atsilieka nuo kitų panašių valstybių narių. Tai rodo, kad reikia gerinti novatoriškų įmonių veiklos plėtimo sąlygas, nes joms toliau trukdo tokie veiksniai, kaip rizikos kapitalo aplinka, kuri yra mažiau išvystyta ir įvairi, nei inovacijų lyderių šalyse. Ją varžo finansavimas vėlesniais etapais, pvz., veiklą plečiančių įmonių finansavimas rizikos kapitalo forma ir jų galimybės gauti finansavimą viešose kapitalo rinkose. Neseniai sukurtas MVĮ segmentas Vienos vertybinių popierių biržoje yra žingsnis teisinga linkme. Sparčiai augančios įmonės yra labai svarbios norint skleisti naujas technologijas ir verslo modelius, įskaitant skaitmenines technologijas ir verslo modelius, taigi jos yra svarbios ir našumo augimui;
- (19) Austrijoje esama didelių kliūčių patekti į verslo paslaugų rinką ir įgyti teisę užsiimti reglamentuojamąja profesine veikla, o verslo paslaugų teikimui ir reglamentuojamosios profesinės veiklos vykdymui taikoma daug ribojamųjų taisyklių. Jos apima konkrečius akcijų valdymo reikalavimus, daug priskirtų veiklos rūšių ir tarpdalykės veiklos apribojimus. Reglamentavimo kliūtys, visų pirma susijusios su kasdiene parduotuvių veikla, prisideda prie palyginti menkos Austrijos mažmeninės prekybos sektoriaus plėtros. Didelė administracinė našta kelia vis didesnę susirūpinimą Austrijos įmonėms. Norint pagerinti verslo aplinką, svarbu toliau dėti pastangas mažinti našta ir atlikti planuojamą Austrijos prekybos licencijų išdavimo akto (*Gewerbeordnung*) vertinimą. Didesnė konkurencija paslaugų sektoriuje padėtų Austrijai išspręsti skaitmeninių technologijų ir skaitmeninių verslo modelių sklaidos problemas;
- (20) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Austrijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;

- (21) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Austrijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Austrija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Austrijos politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires. Tai atitinka būtinybę stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (22) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽⁹⁾, kad Austrija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto,

REKOMENDUOJA Austrijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir pensijų sistemų tvarumą, be kita ko, koreguojant teisės aktais nustatytą pensinį amžių, atsižvelgiant į numatomą tikėtinos gyvenimo trukmės ilgėjimą. Supaprastinti ir racionalizuoti fiskalinius santykius ir pareigas tarp įvairių valdžios lygmenų, taip pat suderinti pareigas finansavimo ir išlaidų srityse.
2. Mokesčių našta perkelti nuo darbo jėgos prie šaltinių, kurie darytų mažesnę neigiamą poveikį integraciniam ir tvariam augimui. Remti visą darbo dieną dirbančias moteris, be kita ko, gerinant vaikų priežiūros paslaugas, ir nuolat bendradarbiaujant su socialiniais partneriais gerinti žemos kvalifikacijos darbuotojų dalyvavimo darbo rinkoje rezultatus. Kelti palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių, įskaitant migrantų kilmės asmenis, pagrindinių įgūdžių lygį.
3. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, inovacijas, skaitmeninimą ir tvarumą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Remti našumo augimą, skatinant įmonių skaitmeninimą ir įmonių augimą ir mažinant reglamentavimo kliūtis paslaugų sektoriuje.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁹⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Lenkijos konvergencijos programos**

(2019/C 301/21)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Lenkija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikėtų parengti nuodugnią apžvalgą;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikavimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Lenkijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Lenkijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽³⁾, tolesni veiksmai, kurių Lenkija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Lenkijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (3) 2019 m. nacionalinę reformų programą Lenkija pateikė 2019 m. balandžio 26 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 29 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) šiuo metu Lenkijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė numato nedidelį nominaliojo balanso pablogėjimą: nuo 0,4 % bendrojo vidaus produkto (BVP) deficito 2018 m. iki 0,6 % BVP 2022 m.; 2019 m. numatomas 1,7 % BVP deficitas, o 2020 m. – 0,2 % BVP perteklius. Perskaičiuotas struktūrinis balansas, kurio deficitas sudaro 1,1 % BVP, 2022 m. priartės prie vidutinės trukmės biudžeto tikslo – 1,0 % BVP struktūrinio deficito. 2019 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP nuo 48,9 % BVP 2018 m. sumažės iki 40,6 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Vis dėlto kai kurių priemonių, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus 2020 m. ir vėliau, veikimo informacija nebuvo pakankamai konkretizuota;
- (6) 2019 m. konvergencijos programoje nurodoma, kad Lenkija įgyvendino su sausra susijusias kompensuojamąsias priemones ir kad jų poveikis biudžetui 2018 m. buvo didelis. Konvergencijos programoje pateikiama tinkamų šių papildomų biudžeto išlaidų apimties ir pobūdžio įrodymų. Taikant neįprasto įvykio sąlygą su sausra susijusios išlaidos galėtų būti traktuojamos kaip išskirtinės. Komisijos nuomone, susijusios reikalavimus atitinkančios papildomos išlaidos 2018 m. sudarė 0,07 % BVP. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 1 dalies ir 10 straipsnio 3 dalies nuostatas šios papildomos išlaidos yra priimtinos, atsižvelgiant į tai, kad sausros išskirtinumas yra laikomas neįprastu įvykiu, jo poveikis Lenkijos viešiesiems finansams yra didelis, o leidžiant laikinai nukrypti nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinės trukmės biudžeto tikslo, tvarumui nebūtų pakenkta. Todėl, kad būtų atsižvelgta į tas papildomas išlaidas, 2018 m. reikalaujamas koregavimas siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo buvo sumažintas;
- (7) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Lenkijai užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų⁽⁵⁾ nominalus augimas neviršytų 4,2 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019 m. nuo to rekomenduoto koregavimo bus labai nukrypta;

⁽³⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 88.

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

- (8) 2020 m., atsižvelgiant į prognozuojamą 2,0 % BVP Lenkijos gamybos apimties atotrūkį, grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neturėtų viršyti 4,4 %, o tai atitinka 0,6 % BVP struktūrinį koregavimą pagal bendrai sutartą reikalavimų koregavimo matricą taikant Stabilumo ir augimo pakta. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (9) gerindama mokestinių prievolių vykdymą, Lenkija padarė didelę pažangą. Kartu sparčiai augo ekonomika, stiprėjo darbo rinka ir palaipsniui didėjo darbo sutarčių, už kurias mokamos socialinio draudimo įmokos, dalis. Dėl visų šių veiksnių padidėjo viešosios pajamos. Dalis padidėjusių pajamų yra ciklinio pobūdžio ir gali sumažėti, kai pablogės makroekonominė aplinka. Per kelerius pastaruosius metus taip pat padidėjo viešosios išlaidos, kaip BVP dalis. Keletas naujų išlaidų kategorijų yra nuolatinės ir gali būti nelengva artimiausioje ateityje jas pakeisti. Be to, ateityje Lenkijos viešiesiems finansams kils spaudimas didinti išlaidas, visų pirma dėl visuomenės senėjimo. Dėl šių veiksnių dar svarbiau imtis naujų išlaidų valdymo stiprinimo priemonių, įskaitant reguliarių išlaidų veiksmingumo ir efektyvumo vertinimą. Nors 2018 m. Lenkija ir toliau dėjo pastangas, kad pagerintų biudžeto sistemą, bendra reforma yra sudėtinga ir bus taikoma etapais kelerius metus. Apskritai fiskalinė sistema yra stipri ir nepriklausomos institucijos atlieka kai kurias iš fiskalinių tarybų paprastai atliekamų funkcijų, tačiau Lenkija tebėra vienintelė valstybė narė, neturinti nepriklausomos fiskalinės tarybos. Nors Lenkija nepadarė pažangos ribodama pernelyg dažną lengvatinių pridėtinės vertės mokesčio tarifų naudojimą, Vyriausybė pradėjo reformą, kuri gali sumažinti tarifų sudėtingumą ir jų taikymo klaidų tikimybę;
- (10) dėl ankstesnių reformų, tokių kaip ankstyvo išėjimo į pensiją galimybių panaikinimas ir laipsniškas teisės aktais nustatyto pensinio amžiaus ilginimas, iki 2017 m. vidutinis pensinis amžius ilgėjo. 2018 m. ir vyrų, ir moterų vidutinis pensinis amžius sutrumpėjo – tai susiję su teisės aktais nustatyto pensinio amžiaus sutrumpinimu 2017 m. pabaigoje. Turint omenyje darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimą, tolesnis faktinio pensinio amžiaus ilgėjimas yra labai svarbus dalyvavimui darbo rinkoje, taigi ir ekonomikos augimui. Taip pat labai svarbu užtikrinti būsimų pensijų adekvatumą, užkirsti kelią skurdui senatvėje, o kartu didinti pensijų sistemos fiskalinių tvarumą. 2017 m. rudenį įgyvendintas teisės aktais nustatyto pensinio amžiaus sutrumpinimas iki 60 metų moterims ir iki 65 metų vyrams turės didelį neigiamą poveikį būsimų pensijų išmokų dydžiui ir lems didelį šių išmokų vyrams ir moterims skirtumą. Esamos lengvatinės pensijų sistemos reiškia fiskalines išlaidas ir mažina darbuotojų judumą tarp sektorių. Darbo jėgos judumą mažina ir paslėptą nedarbą žemės ūkio sektoriuje palaiko specialiai ūkininkams skirta socialinio draudimo sistema, kuriai skiriamos subsidijos sudaro apie 0,8 % BVP;
- (11) pastaruosiu metu palanki makroekonominė aplinka prisidėjo prie gerų Lenkijos darbo rinkos rezultatų. 2018 m. užimtumo lygis toliau didėjo, o po kelerius metus trukusio nuosmukio kaip niekad žemas nedarbo lygis stabilizavosi ir sudarė mažiau nei 4 %. Tačiau tam tikrų darbo jėgos grupių, visų pirma žemos kvalifikacijos asmenų, neigaliųjų bei jų slaugytojų ir vyresnio amžiaus žmonių, aktyvumas išliko žemas, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis. Lenkijos socialinių išmokų sistema teikia nepakankamai paskatų pradėti dirbti. Išmoka vaikui sumažina skurdą ir nelygybę, bet dėl savo dydžio ir struktūros ji jau padarė neigiamą poveikį tėvų, daugiausia moterų, dalyvavimui darbo rinkoje. Jaunesnių nei trejų metų vaikų, kuriems teikiamos oficialios vaikų priežiūros paslaugos, skaičius išlieka vienas mažiausių Sąjungoje. Be to, ilgalaikę priežiūrą dažniausiai teikia šeimos nariai, neturintys beveik jokios institucinės paramos, dėl to slaugytojai negali dirbti. Teisės aktais nustatyto pensinio amžiaus sutrumpinimas paskatino kai kuriuos vyresnio amžiaus darbuotojus pasitraukti iš darbo rinkos. Patenkinti išaugusią darbo jėgos paklausą padeda migracija iš Sąjungai nepriklausančių šalių, tačiau yra požymių, kad tolesnį darbuotojų migrantų srautą į šalį gali būti sunku užtikrinti;
- (12) 2015–2017 m. Lenkija taikė priemones, kuriomis sprendžiama darbo rinkos segmentacijos problema: riboja galimybes piktnaudžiauti laikinuoju įdarbinimu, didina kai kurių nestandartinių darbo sutarčių socialinio draudimo įmokas ir nustatė minimalų valandinį atlyginimą už darbą pagal kai kurias iš tokių sutarčių. Nors dėl taikytų priemonių ir darbuotojų trūkumo terminuotųjų sutarčių dalis nuo 2015 m. mažėjo ir per 2018 m. šis procesas paspartėjo, ji vis dar išlieka viena didžiausių Sąjungoje. Tolesnių teisės aktų pakeitimų šiai problemai spręsti nepadaryta, nes Darbo kodekso reforma galiausiai neįgyvendinta. Ateityje gali kilti savarankiškai dirbančių ir tam tikras nestandartines sutartis sudariusių asmenų būsimų pensijų adekvatumo klausimas;

- (13) vienas iš esminių veiksnių, gerinančių Lenkijos būsimą augimo perspektyvas, galėtų būti kokybiško švietimo ir mokymo sistema, kurioje atsižvelgiama į mokymosi visą gyvenimą perspektyvą ir kuri remiama pakankamomis investicijomis. Siekiant remti ir dalyvavimą darbo rinkoje, ir ekonomikos inovacinį pajėgumą itin svarbu suteikti žmonėms įgūdžių ir gebėjimų, kurių reikia darbui susirasti greitai kintančioje darbo rinkoje. Suaugusiųjų dalyvavimo švietimo ir mokymo programose rodiklis yra gerokai mažesnis nei Sąjungos vidurkis, o profesinis mokymas įmonėse nėra pakankamai išnaudojamas. Dėl to ir dėl tam tikrų skaitmeninių įgūdžių ir raštingumo bei gebėjimo skaičiuoti trūkumų, ypač tarp aukštojo išsilavinimo neturinčių suaugusiųjų, sumenkinamos galimybės jiems įsidarbinti. Tikėtina, kad neigiamai paveikti švietimo kokybę gali nepakankama mokytojų rengimo kokybė ir tam tikri jų įgūdžių trūkumai. Taip pat yra aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo sistemos trūkumų. Nepaisant pastarųjų profesinio mokymo ir aukštojo mokslo reformų, vis dar trūksta suaugusiųjų švietimo veiksmingo koordinavimo, o įvairių politikos priemonių poveikis teikiamo švietimo ir mokymo kokybei ir įgūdžių lygiui nėra aiškus;
- (14) ilgalaikės Lenkijos ekonomikos perspektyvos priklauso nuo ekonomikos inovacinio pajėgumo didinimo. Tačiau pagal inovacijas Lenkija vis dar yra prastų rezultatų pasiekusių šalių grupėje: svarbią šalies ekonominės struktūros dalį sudaro žemųjų technologijų sektoriai, o atskirų regionų rezultatai inovacijų srityje labai skiriasi. Nors imtasi kai kurių priemonių siekiant gerinti mokslo ir verslo bendradarbiavimą, tebėra tam tikrų finansinių ir nefinansinių kliūčių. Visų pirma pagrindinės kliūtys tebėra sudėtingos administracinės procedūros ir riboti mokslininkų įgūdžiai bendrų viešojo ir privačiojo sektorių mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) projektų valdymo srityje. Skleidžiant novatoriškus sprendimus klasteriai ir formalizuoti įmonių tinklai, ypač tarp mažųjų ir vidutinių įmonių ir didelių įmonių, atlieka nesvarbų vaidmenį. 2018 m. aukštojo mokslo reforma patobulinami kai kurie Lenkijos mokslo padėties aspektai, tačiau tik iš dalies sprendžiami tokie svarbūs klausimai kaip mokslinių tyrimų sektoriaus susiskaidymas, tyrėjų darbo užmokestis ar Lenkijos mokslo tarptautinimas. 2017 m. bendrosios šalies išlaidos MTTP išliko maždaug perpus mažesnės už Sąjungos vidurkį, o regioniniai skirtumai buvo dideli;
- (15) sveikatos priežiūros rezultatai toliau gerėjo, tačiau vis dar nesiekia Sąjungos vidurkio: 2017 m. vyrų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 7,9 metų trumpesnė nei moterų, o aukščiausią ir žemiausią išsilavinimą turinčių lenkų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2016 m. skyrėsi 10 metų. Sveikatos priežiūros sistemos prieinamumą ir veiksmingumą veikia išlaidų mažumas ir darbuotojų trūkumas. Dirbančių gydytojų ir slaugytojų skaičius, palyginti su gyventojų skaičiumi, yra vienas mažiausių Sąjungoje; ketvirtis medicinos darbuotojų vyresni nei pensinio amžiaus. Nepatenkintas medicinos paslaugų poreikis 2017 m. sumažėjo, bet tebėra vienas didžiausių Sąjungoje, o tam tikrų procedūrų laukimo laikas nuo 2010 m. labai pailgėjo. Lenkija parengė sveikatos priežiūros poreikių žemėlapius, bet jie dar nenaudojami kaip priemonės sprendimams dėl sveikatos priežiūros paslaugų pirkimo ir investicijų pagrįsti. Sveikatos priežiūros sistemoje ir toliau pernelyg remiamasi stacionaria priežiūra, o pirminė ir ambulatorinė priežiūra tebėra nepakankamai išvystyta. Ilgalaikės priežiūros sistema silpna: trūksta standartizuotų paslaugų ir nuoseklaus strateginio požiūrio. Ilgalaikę priežiūrą daugiausia teikia neformalūs slaugytojai, dažnai šeimos nariai, turintys mažai institucinės paramos. 2017 m. Lenkijos viešosios sveikatos priežiūros išlaidos iš viso sudarė 4,7 % BVP, t. y. daug mažiau nei Sąjungos vidurkis (7 % BVP). Lenkija planuoja ateinančiu metu laipsniškai didinti šias išlaidas. Tačiau tai gali būti sunku pasiekti, nes neseniai paskelbti planai didinti socialinius pervedimus vidutines ir dideles pajamas gaunantiems namų ūkiams ateityje apribos fiskalinio manevravimo galimybes;
- (16) nors Lenkijos infrastruktūra labai pagerėjo, kai kuriuose sektoriuose vis dar yra svarbių susisiekimo spragų. Investicijos į kelius, kurios pagal nacionalinę kelių tiesybos programą turi būti užbaigtos iki 2024 m., daugiausia bus sutelktos rytinėje Lenkijos dalyje, todėl susisiekimas su kai kuriais šiauriniais regionais bus prastesnis. Vis dar esama didelių spragų transeuropinio transporto tinklo geležinkelių sistemoje, o į geležinkelius investuojama lėčiau nei į kelius. Žūčių keliuose skaičius vis dar yra vienas didžiausių Sąjungoje. Miestuose patiriama vis daugiau su judumu susijusių problemų, pvz., spūstys ir oro tarša, kurias sukelia vis didėjantis lengvųjų automobilių skaičius ir didelė senų automobilių dalis. Per pastaruosius penkerius metus kelių transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis gerokai išaugo. Dabartinių paskatų naudoti kolektyvinio, mažą teršalų kiekį išmetančio ir aktyvaus transporto rūšis nepakanka šioms problemoms išspręsti. Naudojimasis fiksuotuoju internetu Lenkijoje tebėra vienas mažiausių Sąjungoje: itin spartus plėčiajuostis ryšys prieinamas daugiausia dideliuose miestuose;

- (17) Lenkijos ekonomikos rezultatai pagal anglies dioksido išmetimą yra tarp prasčiausių Sąjungoje. Prie didesnio energijos suvartojimo ir nepritekliaus prisideda prastas viešųjų ir privačiųjų pastatų apšiltinimas. Be to, Lenkijos miestų, ypač pietiniuose ir centriniuose regionuose, oras yra labiausiai užterštas Sąjungoje. Sumažėtų priklausomybė nuo iškastinio kuro ir būtų ribojama oro tarša, o kartu būtų mažinamos socialinės sąnaudos ir gerėtų gyvenimo kokybė, jei būtų investuojama į didesnę energijos vartojimo efektyvumą, visų pirma pastatų sektoriuje, didinama mažo anglies dioksido kiekio ir švaresnės energijos gamybos dalis ir remiamas mažesnis teršalų išmetimas transporto sektoriuje. Dabartinė teisinė aplinka, įskaitant Dujų atsargų kaupimo įstatymą, Elektros kainų įšaldymo įstatymą ir sausumos vėjo elektrinių parkų taisyklės, gali kliudyti investicijoms į elektros ir dujų rinkas ir ilgainiui daryti poveikį Lenkijos energetikos sektoriaus ir energijai imlių pramonės šakų konkurencingumui;
- (18) siekiant išlaikyti palankias ekonomines sąlygas ir remti privačiųjų investicijų augimą labai svarbi naujų ir persvarstytų teisės aktų kokybė ir stabili bei nuspėjama verslo aplinka. Nestabili reglamentavimo sistema ir kitos įmonių plėtros kliūtys neigiamai veikia investicijų aktyvumą ir našumą. Užmezgus veiksmingą dialogą su visais suinteresuotaisiais subjektais būtų galima pagerinti teisės aktų kokybę, o apribojant reikalingų pataisų skaičių – teigiamai prisidėti prie verslo aplinkos stabilumo. Todėl konsultacijų su socialiniais partneriais ir viešųjų konsultacijų vaidmuo, sustiprintas užtikrinant pakankamai laiko konsultacijoms, gerinant suinteresuotųjų subjektų nuomonių, surinktų per konsultacijas, panaudojimą ir kuo labiau sumažinant teisės aktų, dėl kurių galima nesikonsultuoti, skaičių, labai padėtų sumažinti administracinę naštą, atsirandančią dėl dažnų teisės aktų pakeitimų, didinti investicijas ir ilgainiui skatinti tvarų ekonomikos augimą. Šiomis aplinkybėmis taip pat itin svarbu užtikrinti teisinės valstybės principo laikymąsi ir teisminių institucijų nepriklausomumą. Primenama, kad 2017 m. gruodžio mėn. Komisija pateikė Tarybai pagrįstą pasiūlymą nustatyti, kad esama aiškaus pavojaus, kad Lenkija gali šiuo metu pažeisti teisinės valstybės principą. Dėl šių susirūpinimų keliančių klausimų šiuo metu Europos Sąjungos Teisingumo Tisme svarstomas sprendimas ir vykdomi procesai. Investicijų aplinkai svarbūs veiksniai yra teisinis tikrumas ir pasitikėjimas reglamentavimo, mokesčių ir kitų sričių politikos bei institucijų darbo kokybe ir nuspėjamumu;
- (19) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Lenkijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (20) pastaruosiu metu bankų, draudimo ir energetikos sektoriuose labai išaugo valstybės vaidmuo. Didesnė valstybės nuosavybė yra naujas iššūkis konkurencijai ir reglamentavimo bei valdymo sistemai. Todėl, atsižvelgiant į galimai prieštaringus interesus ir tvirtesnius finansų sektoriaus ir valstybės ryšius, vis svarbesnė tampa valdymo kokybė ir reguliavimo bei priežiūros institucijų nepriklausomumas;
- (21) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė ⁽⁶⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Lenkijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2020 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 4,4 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Imtis papildomų veiksmų, kuriais būtų padidintas viešųjų išlaidų veiksmingumas, be kita ko, gerinant biudžeto sistemą.

⁽⁶⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

2. Užtikrinti būsimų pensijų išmokų adekvatumą ir pensijų sistemos tvarumą imantis priemonių faktiniam pensiniam amžiui ilginti ir pertvarkant lengvatines pensijų sistemas. Imtis veiksmų dalyvavimui darbo rinkoje padidinti, be kita ko, sudaryti geresnes sąlygas naudotis vaikų priežiūros bei ilgalaikės priežiūros paslaugomis ir pašalinti likusias kliūtis sudaryti pastovesnes darbo sutartis. Sudaryti sąlygas įgyti kokybišką švietimą ir darbo rinkoje reikalingus įgūdžius, visų pirma pasitelkiant suaugusiųjų mokymąsi.
3. Didinti ekonomikos inovacinį pajėgumą, be kita ko, remiant mokslu tiriamąsias institucijas ir jų glaudesnę bendradarbiavimą su verslu. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į inovacijas, transportą, visų pirma jo darnumą, skaitmeninę ir energetikos infrastruktūrą, sveikatos priežiūrą ir švaresnę energiją, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Gerinti reglamentavimo aplinką, visų pirma stiprinant konsultacijų su socialiniais partneriais ir viešų konsultacijų vaidmenį teisėkūros procese.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Portugalijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Portugalijos stabilumo programos**

(2019/C 301/22)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominės disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadą,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Portugalija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikėtų parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Portugalija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkus į nurodytas sritis ir panaudojus neplanuotą pelną valstybės skolai mažinti bus lengviau įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zonai dėl investicijų rėmimo ir rezervų atkūrimo. Priemonės, kuriomis mažinama darbo rinkos segmentacija, gerinami įgūdžiai ir didinamas socialinės apsaugos sistemos veiksmingumas, padės įgyvendinti trečią rekomendaciją euro zonai dėl darbo rinkos ir socialinės apsaugos sistemų veikimo. Priemonės, kuriomis mažinama reglamentavimo našta, padės įgyvendinti pirmą rekomendaciją euro zonai dėl verslo aplinkos gerinimo ir našumo didinimo siekiant perbalansuoti euro zoną. Padidinus nemokumo ir susigrąžinimo procedūrų efektyvumą bus lengviau įgyvendinti ketvirtą rekomendaciją euro zonai dėl neveiksnių paskolų mažinimo;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Portugalijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Portugalijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Portugalijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Portugalijoje yra susidarę makroekonominiai disbalansai. Visų pirma daug susikaupusių grynųjų išorės išpareigojimų, didelė privačiojo ir valstybės sektorių skola ir didelė neveiksnių paskolų dalis lemia pažeidžiamumą mažo našumo augimo sąlygomis. Dar yra politikos spragų: visų pirma reikia įgyvendinti suplanuotas priemones, kad būtų sumažinta neveiksnių paskolų dalis ir pagerinta verslo aplinka. Reikės stebėti keleto reformų planų, tarp kurių – fiskalinės struktūrinės reformos siekiant didesnio viešųjų finansų tvarumo, priėmimą ir įgyvendinimą;
- (4) 2019 m. balandžio 30 d. Portugalija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Portugalijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. 2019 m. stabilumo programoje Portugalija planuoja 2019 m. pasiekti 0,2 % bendrojo vidaus produkto (BVP) nominalųjų deficitą, 2020 m. – 0,3 % BVP perteklių ir iki 2022 m. toliau didinti perteklių iki 0,7 % BVP. Nustatant tuos planuojamus dydžius tik iš dalies atsižvelgta į galimą bankų paramos priemonių poveikį deficito padidėjimui nuo 2020 m. Atsižvelgiant į perskaiciuotą struktūrinį balansą numatyta 2020 m. pasiekti vidutinės trukmės biudžeto tikslą, kuris 2019 m. buvo pakeistas iš 0,25 % BVP struktūrinio pertekliaus į struktūriniu požiūriu subalansuotą biudžetą nuo 2020 m. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP 2019 m. pasieks 118,6 %, o 2020 m. – 115,2 %; 2022 m. šis santykis turėtų būti 103,7 %. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas 2019 m. bei 2020 m. ir palankus vėlesniais metais. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus 2019 m. ir vėliau, nėra pakankamai konkretizuotos;
- (7) 2019 m. stabilumo programoje nepateikiama informacijos apie tai, kokį poveikį biudžetui turėjo išskirtinės išlaidos, susijusios su prevencijos priemonėmis siekiant apsaugoti nacionalinę teritoriją nuo gaisrų po 2017 m. kilusių didelio masto gaisrų. Tačiau 2019 m. gegužės 9 d. raštu Portugalijos valdžios institucijos pateikė tinkamą įrodymų dėl šių papildomų biudžeto išlaidų apimtį ir pobūdį. Visų pirma rašte nurodyta, kad į 2018 m. biudžeto vykdymą įtrauktos maždaug 0,04 % BVP dydžio išskirtinės išlaidos, patirtos įgyvendinant prevencines priemones, kad šalies teritorija būtų apsaugota nuo gaisrų. 2019 m. gegužės 9 d. rašte nurodytos su ekstremaliųjų situacijų valdymu susijusios išlaidos (laikomos vienkartinėmis) ir su prevencija susijusios išlaidos. Kadangi šias išlaidas sunku atskirti ir jos tiesiogiai susijusios su 2017 m. įvykusiais dideliais gaisrais, taikant neįprasto įvykio sąlygą išlaidos gaisrų prevencijai galėtų būti traktuojamos kaip išskirtinės. Komisijos duomenimis, reikalavimus atitinkančios papildomos išlaidos prevencinėms priemonėms 2018 m. siekia 0,04 % BVP. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 3 dalies nuostatas šios papildomos išlaidos yra priimtinos, atsižvelgiant į tai, kad beprecedenčio masto gaisrai yra laikomi neįprastu įvykiu, jų poveikis Portugalijos viešiesiems finansams yra didelis, o leidžiant laikinai nukrypti nuo koregavimo plano siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo tvarumui nebūtų pakenkta. Todėl, kad būtų atsižvelgta į tas papildomas išlaidas, 2018 m. reikalaujamas koregavimas siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo buvo sumažintas;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 92.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

- (8) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Portugalijai užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų⁽⁶⁾ nominalus augimas neviršytų 0,7 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019 m. nuo to rekomenduoto koregavimo bus labai nukrypta;
- (9) 2020 m. Portugalija turėtų pasiekti savo vidutinės trukmės biudžeto tikslą, atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su neįprastais įvykiais, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, tai dera su 1,5 % grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų didžiausiu nominaliu augimu, atitinkančiu 0,5 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. Be to, numatoma, kad dėl leidžiamo metinio 0,25 % nuokrypio Portugalija 2019 m. laikysis pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės, tačiau *prima facie* nenumatoma, kad 2020 m. ji laikysis skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Būtų svarbu bet kokias nenumatytas pajamas naudoti valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykiui toliau mažinti;
- (10) Portugalijos fiskalinio tvarumo stiprinimas priklauso nuo tolesnio ekonomikos augimui palankaus fiskalinio konsolidavimo. Tačiau esama galimybių gerinti viešųjų finansų kokybę ir skatinant investicijas užtikrinti, kad išlaidos būtų palankesnės augimui (žr. toliau). Nepaisant to, kad viešosios investicijos 2018 m. padidėjo, palyginti su Sąjungos standartais, jos išliko labai nedidelės ir nesiekė Vyriausybės nustatytų tikslų. Siekiant pagerinti išlaidų kontrolę ir padidinti išlaidų veiksmingumą, labai svarbu ir toliau vykdyti įsipareigojimų kontrolės įstatymą, griežtai ir laiku įgyvendinti biudžeto pagrindų įstatymą ir tęsti racionalizavimo veiksmus. Neseniai kai kuriuose sektoriuose atlikus atskiras išlaidų peržiūras, paremtas principu „iš apačios į viršų“, buvo šiek tiek padidintas jų veiksmingumas. Siekiant didesnio veiksmingumo, išlaidų peržiūra turėtų tapti nuolatine Portugalijos biudžeto sistemos dalimi. Be to, vis dar reikia vykdyti nuodugnesnes reformas siekiant didinti veiksmingumą ir aiškiai sutelkti dėmesį į bendrųjų išlaidų ribojimą laikantis principo „iš viršaus į apačią“. Tai iš esmės turėtų būti grindžiama viešojo administravimo reformos strategija, kuria siekiama geriau suderinti užimtumo viešajame sektoriuje lygį ir poreikį teikti veiksmingas paslaugas, įskaitant pagalbinių darbuotojų persikirstymą ir perkvalifikavimą, taip pat skatinti siekti individualių darbo rezultatų ir didinti valstybės tarnybos patrauklumą aukštos kvalifikacijos darbuotojams;
- (11) Portugalijos viešieji finansai nuolat patiria spaudimą dėl nepalankių demografinių tendencijų, ypač dėl senėjančios visuomenės, ir tai turi neigiamų padarinių, visų pirma susijusių su pensijų ir sveikatos sistemų tvarumu. Nors ankstesnės reformos padėjo padidinti ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą, tebevykdomos specialios pensijų didinimo priemonės ir ankstyvo išėjimo į pensiją reformos lėmė dar didesnę pensijų išlaidų didinimą jau ir taip joms didėjant dėl visuomenės senėjimo. Jei nebus imtasi tinkamų kompensacinių priemonių, gali būti padarytas neigiamas poveikis bendram pensijų sistemos tvarumui. Sveikatos priežiūros sektoriuje 2018 m. toliau buvo skatinamas išlaidų veiksmingumas, be kita ko, labiau pasikliaujant centralizuotu pirkimu ir didesniu generinių ir biologiškai panašių vaistų naudojimu. Be to, dėl netinkamo biudžeto planavimo ir įgyvendinimo bei apskaitos kontrolės ir valdymo praktikos trūkumų nemažėja nuolat didelis ligoninių įsiskolinimas. Laikinas ligoninių įsiskolinimo sumažėjimas 2018 m. iš esmės susijęs su didelio masto neeilinės tarpuskaitos priemonėmis. Nauja 2019 m. programa siekiama struktūriškai spręsti ligoninių įsiskolinimo problemą įvedant naują valstybinių ligoninių valdymo modelį ir kartu gerokai padidinant jų metinius biudžetus. Šios programos galimybės per trumpą laiką pristabdyti ligoninių įsiskolinimo didėjimą ir taip struktūriškai sumažinti bendrą susidariusį įsiskolinimą labai priklauso nuo to, ar ji bus laiku ir veiksmingai įgyvendinta;
- (12) valstybės įmonių grynųjų pajamų padidinimas ir jų skolos sumažinimas padėtų didinti Portugalijos viešųjų finansų tvarumą. Valdžios institucijos planuoja, kad visų valstybinių įmonių grynosios pajamos priartės prie beveik subalansuoto lygio 2019 m., o tai reiškia vėlavimą, palyginti su ankstesniais pranešimais, kuriuose panašių rezultatų buvo tikimasi pasiekti dar 2018 m. Be to, priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi pradinių veiklos planų, ir pastangos užtikrinti, kad stebėseną būtų vykdoma laiku, skaidriai ir visapusiškai, buvo atidėtos ir vėlavo tapti taisomaisiais veiksmais, kai jie buvo reikalingi. Visų pirma, nebuvo užtikrintas pakankamas *ex ante* skaidrumas, susijęs su valstybinių įmonių finansavimu vykdam rekaptalizavimą ir teikiant paskolas;

⁽⁶⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

- (13) nepaisant to, kad įgyvendinamos kelios darbo rinkos segmentacijos mažinimo priemonės, kaip antai darbo inspekcijos sustiprinimas ir mažų garantijų darbą dirbančių asmenų valstybės tarnyboje integravimo programa, laikinųjų darbuotojų dalis Portugalijoje vis dar viršija Sąjungos vidurkį. Konkretesnės priemonės, dėl kurių susitarė Vyriausybė, darbdaviai ir darbuotojų atstovai ir kurių tikslas – toliau mažinti darbo rinkos segmentaciją, didinti darbo garantijas ir skatinti kolektyvines derybas, dar turi būti patvirtintos Parlamento ir įtvirtintos konkrečiais teisės aktais;
- (14) pagerėjus darbo rinkos sąlygoms sumažėjo žmonių, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis. Nepaisant šio pagerėjimo, pajamų nelygybė tebėra didelė, o socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui – ribotas. Nors pajamų nelygybė Portugalijoje mažėja, ji tebėra gerokai didesnė už Sąjungos vidurkį. Minimalių pajamų sistemos adekvatumas yra viena iš mažiausių Sąjungoje, o gaunamos pajamos sudaro tik 40 % nacionalinės skurdo ribos. Jei nebus atlikta peržiūra, menkas socialinių pervedimų veiksmingumas ateityje galėtų būti rimtai išbandytas ekonomikos sulėtėjimo atveju, o tai ypač paveiktų pažeidžiamus asmenis;
- (15) žemas darbuotojų kvalifikacijos lygis yra kliūtis investicijoms ir našumo augimui. Apie 50 % 25–64 m. amžiaus gyventojų išsilavinimo lygis yra žemas, t. y. gerokai daugiau nei Sąjungos vidurkis, kuris 2018 m. sudarė 22 %. Anot įmonių, kvalifikuotų darbuotojų trūkumas yra rimta kliūtis investicijoms. Ypač kalbant apie suaugusiųjų mokymąsi, esama galimybių labiau įtraukti žemos kvalifikacijos darbuotojus (kurių dalyvavimas mokymosi programose nesiekia Sąjungos vidurkio) ir teikti tikslines viešąsias paskatas mažosioms ir vidutinėms įmonėms mokyti savo darbuotojus. Ypatingą iššūkį kelia skaitmeniniai įgūdžiai, nes 50 % Portugalijos gyventojų neturi bazinių skaitmeninių įgūdžių, palyginti su 43 % Sąjungos vidurkiu. Siekiant didinti įsidarbinimo galimybes ir socialinį judumą, itin svarbu investuoti į švietimą ir mokymą, įskaitant infrastruktūrą;
- (16) siekiant padidinti aukštųjų mokyklų absolventų skaičių, šiuo metu įgyvendinamos priemonės, skatinančios stoti į aukštąsias mokyklas, kaip antai reikšmingas stipendijų padidinimas. 30–34 metų amžiaus grupėje 33,5 % Portugalijos gyventojų yra baigę aukštąjį mokslą – tai vis dar yra mažiau nei Sąjungos vidurkis (40,7 %). Šie neįvykęs maži rodikliai, visų pirma kalbant apie informacinių ir ryšių technologijų, gamtos mokslų, matematikos ir statistikos absolventus, gali turėti neigiamų padarinių Portugalijos našumo augimui ir pajėgumui diegti inovacijas. Vyriausybė stengiasi spręsti šį klausimą didindama studijų vietų skaičių šiose srityse ir įgyvendindama aukštojo mokslo sistemos peržiūrą, tačiau šių pastangų neužtenka;
- (17) neveiksnių paskolų santykis finansų sistemoje tebėra palyginti didelis – 9,4 %. Vis dėlto dauguma bankų padarė didelę pažangą įgyvendindami neveiksnių paskolų kiekio mažinimo tikslus, o bendras neveiksnių paskolų kiekis nuo 2016 m. birželio mėn. (kai jis buvo aukščiausias) iki 2018 m. gruodžio mėn. sumažėjo 50 %. Finansinių sunkumų paveikto turto antrinė rinka įgavo pagreitį, o bankai taip pat paspartino nurašymus ir neveiksnių paskolų susigrąžinimą. Neveiksnių paskolų pasiskirstymas ir toliau rodo, kad didelę dalį neveiksnių paskolų (65 %) sudaro įmonių paskolos. Per pastaruosius kelerius metus valdžios institucijos įgyvendino keletą teisinių ir institucinių reformų, susijusių su nemokumu ir skolų išieškojimu. Tačiau vidutinė nemokumo bylų nagrinėjimo trukmė išlieka ilga, o neišnagrinėtų teismo bylų skaičius didelis. Teisinės ir teisminės sistemos daro didelį poveikį susigrąžinimo procesui ir veiksmingo įkaito perėmimo perspektyvoms. Ilga vidutinė susigrąžinimo procedūros trukmė turi įtakos neveiksnaus turto rinkos kainoms;
- (18) reformos, kuriomis siekta supaprastinti administravimą, daugiausia apsiribojo visuotiniu procedūrų dematerializavimu ir vienkartinio duomenų pateikimo principo įgyvendinimu. Administracinio modernizavimo rezultatai turėtų būti papildyti vykdant didesnę administracinį supaprastinimą. Pirmiausia reikėtų apriboti dokumentų, kurie turi būti pateikti, skaičių ir pakeisti leidimų išdavimo tvarką paprastomis atitikties deklaracijomis su taikytinomis sąlygomis arba, jautresniuose sektoriuose, supaprastinti leidimų išdavimą sumažinant sprendimų priėmimo laiką ir taikant patvirtinimą pagal nutylėjimą. Kai kuriuose konkrečiuose sektoriuose dar reikia supaprastinti procedūras. Vis dar taikomi pernelyg dideli administraciniai mokesčiai, visų pirma statybos sektoriuje. Be to, viešųjų pirkimų planavimo ir stebėsenos trūkumai trukdo konkurencijai. Viešųjų pirkimų rezultatai galėtų būti pagerinti įvedus struktūrinį ir kiekybinį planavimą ir užtikrinus griežtesnę priežiūrą sutarčių vykdymo etape. Nors 2017–2018 m. buvo gerokai sumažinta tiesiogiai skiriamų sutarčių, jų vis dar naudojama daug;

- (19) įgyvendindama finansinės pagalbos programą Portugalija stengėsi sumažinti reglamentavimo našta, tenkančią griežtai reglamentuojamoms profesijoms, visų pirma pradėjusi taikyti 2013 m. pagrindų įstatymą. Tačiau kai kuriais atvejais ši pažanga buvo sustabdyta arba netgi panaikinta priėmus įgyvendinimo aktus dėl atskirų profesijų ir nustačius draudimą įmonių grupėms. Verslo ir profesinėms paslaugoms vis dar taikomi reglamentavimo ir administraciniai apribojimai, keliantys abejonių dėl konkurencijos, kainų lygių, inovacijų ir paslaugų kokybės. Kol kas nebuvo paskelbta jokių reformų planų, reaguojant į Komisijos rekomendacijas dėl profesinių paslaugų reglamentavimo arba į 2018 m. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) Portugalijos savi-reguliuojamų profesijų konkurencijos vertinimo peržiūrą (bendradarbiaujant su Portugalijos konkurencijos institucija);
- (20) per pastaruosius kelerius metus pagerėjo finansavimo gavimo sąlygos įmonėms, o įmonių, kurios galimybę gauti finansavimą nurodo kaip pagrindinį investavimo apribojimą, dalis dabar atitinka Sąjungos vidurkį. Portugalijos valdžios institucijos pradėjo įgyvendinti ir sustiprino kelias iniciatyvas šioje srityje, pavyzdžiui, programą „Capitalizar“ ir kitas programas, skirtas konkrečių tipų bendrovėms ar sektoriams. Tačiau finansuodamos investicijas Portugalijos įmonės vis dar yra linkusios labai priklausyti nuo nuosavų išteklių, o didesnio našumo įmonėms išduodama nepakankamai banko paskolų. Mažas vienam darbuotojui tenkantis investuoto kapitalo dydis yra didelė kliūtis, trukdanti atnaujinti Portugalijos ekonomikos gamybos struktūrą. Atsižvelgiant į tai, svarbu, kad gamybinės investicijos būtų didinamos ir laipsniškai nukreipiamos į augimo potencialą turinčias įmones ir didelio našumo sektorius. Nors kiti finansavimo šaltiniai, pvz., rizikos kapitalas ir nuosavas kapitalas, pastaraisiais metais didėjo, jie tebėra gerokai mažesni už Sąjungos vidurkį;
- (21) teisingumo sistema tampa veiksmingesnė, tačiau ir toliau susiduriama su esminiais sunkumais, susijusiais su ilgomis bylų nagrinėjimo procedūromis ir dideliu neišspręstų bylų skaičiumi, ypač administraciniuose ir mokesčių teismuose. Nors ir toliau dedamos pastangos kovoti su korupcija, korupcijos prevencija išlieka problema, nes trūksta koordinuotos strategijos ir aiškios atsakomybės;
- (22) neseniai vėl padidėjo investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (MTTP), tačiau jų nepakanka Portugalijos nacionalinei mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemai atnaujinti. Kelerius metus mažėjusi MTTP skirtų išlaidų dalis, palyginti su BVP, pastaruoju metu padidėjo, o 2017 m. įmonių mokslinių MTTP intensyvumas šiek tiek viršijo viešųjų mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros intensyvumą. Nedidelė pažanga padaryta siekiant pagerinti Portugalijos ekonominę struktūrą, kad didesnė pridėtinės vertės dalis būtų gaunama aukštųjų technologijų gamybos ir žinioms imlių paslaugų srityje. Skatinant investicijas į nematerialųjį turtą, įskaitant MTTP, taip pat valdymo įgūdžius, finansinį raštingumą ir skaitmeninius įgūdžius, kad įmonės galėtų augti, didinti savo inovacijų pajėgumus ir patekti į eksporto rinkas, Portugalijoje atsiranda didelių galimybių didinti investicijas ir našumo augimą;
- (23) dėl nepakankamų jūrų ir geležinkelių jungčių į eksportą orientuotoms įmonėms sunku visapusiškai pasinaudoti bendrosios rinkos teikiamomis galimybėmis. Dėl geografinės padėties Portugalija yra natūralus jūrų laivybos, ypač transatlantinių maršrutų, atvykimo punktas. Laiku investavus į naujus konteinerių terminalus Sines (Vasko da Gamos terminalą), Leišoīnse bei Bareire ir užbaigus šiuo metu vykdomus investicinius projektus kituose pagrindiniuose Portugalijos uostuose (Viana do Castelo, Leišoīnso, Aveiro, Figeiros da Fos ir Setubalio) būtų padidintas šių uostų krovinių tvarkymo pajėgumas. Susisiekimui su Ispanija (tiek Rytų-Vakarų, tiek Šiaurės-Pietų koridoriais) vis dar nepakankamai naudojami geležinkeliai. Parengus išsamų Pirėnų planą, kuriame, be kita ko, būtų nustatyti tarpiniai etapai, terminalai, jungtys, kurių reikia norint pasinaudoti Ispanijos tinklo atnaujinimu, ir išplėtojus Tarptautinės geležinkelių sąjungos vėžę, būtų paskatinta Portugalijos tarptautinio geležinkelio veikla;
- (24) investicijos į efektyvų išteklių naudojimą, klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie klimato kaitos padėtų užtikrinti ilgalaikį tvarų augimą. Neigiamo klimato kaitos poveikio, kaip antai potvynių ir miškų gaisrų, numatymas Portugalijoje tebėra iššūkis. Dar reikia daug nuveikti, kad būtų pasiektas 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslas, o naujaisi 2017 m. duomenys rodo, kad energijos suvartojama vis daugiau. Dar yra daug neišnaudotų galimybių padidinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir sumažinti įmonių suvartojamos energijos kiekį. Geresnis tarpvalstybinis energetikos tinklų sujungiamumas galėtų sudaryti sąlygas didesnei konkurencijai ir palengvinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą;
- (25) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Portugalijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus ir ypatingą atokiausių regionų situaciją optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;

- (26) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Portugalijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Portugalijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (27) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁷⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;
- (28) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti 2019 m. euro zonai skirtą rekomendaciją, visų pirma pirmą, antrą ir ketvirtą rekomendacijas euro zonai. Toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti disbalansą, susijusį su didele valdžios sektoriaus skola,

REKOMENDUOJA Portugalijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. 2020 m. pasiekti vidutinės trukmės biudžeto tikslą, atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su neįprastais įvykiais, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį. Nenumatytas pajamas panaudoti tam, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis. Gerinti valstybės finansų kokybę pirmenybę teikiant augimą skatinančioms išlaidoms, kartu stiprinant bendrą išlaidų kontrolę, išlaidų veiksmingumą ir tinkamai sudarant biudžetą, ypatingą dėmesį skiriant nuolatiniam ligoninių įsiskolinimo mažinimui. Didinti valstybės įmonių finansinį tvarumą, kartu užtikrinant, kad stebėseną būtų vykdoma laiku, skaidriai ir visapusiškai.
2. Imtis priemonių darbo rinkos segmentacijos problemai spręsti. Kelti gyventojų kvalifikacijos, visų pirma jų skaitmeninio raštingumo, lygį, be kita ko, užtikrinant, kad suaugusiųjų švietimas labiau atitiktų darbo rinkos poreikius. Didinti aukštųjų mokyklų absolventų skaičių, visų pirma mokslo ir informacinių technologijų srityje. Didinti minimalios socialinės apsaugos sistemos veiksmingumą ir adekvatumą.
3. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į mokslinius tyrimus ir inovacijas, geležinkelių transportą ir uostų infrastruktūrą, perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio energetikos bei energetikos tinklų jungčių išplėtimą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.
4. Sudaryti sąlygas greičiau susigrąžinti įkaitą, susietą su neveiksniomis paskolomis, didinant nemokumo ir susigrąžinimo procedūrų veiksmingumą. Mažinti įmonėms tenkančią administracinę ir reglamentavimo našta, visų pirma mažinant su konkrečiais sektoriais susijusias licencijų išdavimo kliūtis. Parengti griežtai reglamentuojamų profesijų apribojimų mažinimo veiksmų planą. Didinti administracinių ir mokesčių teismų veiksmingumą, visų pirma trumpinant procedūrų trukmę.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁷⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Rumunijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Rumunijos konvergencijos programos**

(2019/C 301/23)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Rumunija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Rumunijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Rumunijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽³⁾, tolesni veiksmai, kurių Rumunija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Rumunijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Rumunijoje yra susidarę makroekonominiai disbalansai. Konkrečiai, pažeidžiamumas yra susijęs su mažėjančiu sąnaudų konkurencingumu ir didėjančiu einamosios sąskaitos deficitu, vykdam ekspansinę fiskalinę politiką ir esant nenusipėjamai verslo aplinkai. Naujausios teisėkūros iniciatyvos kelia pavojų finansų sektoriaus veikimui ir gali pakenkti privačiosioms investicijoms;
- (3) 2019 m. nacionalinę reformų programą Rumunija pateikė 2019 m. gegužės 9 d., o 2019 m. konvergencijos programą – 2019 m. gegužės 8 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) šiuo metu Rumunijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė numato, kad nominalusis deficitas 2019 m. bus 2,8 % bendrojo vidaus produkto (BVP), o vėliau palaipsniui sumažės iki 2,0 % BVP 2022 m. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁵⁾, vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, t. y. 1 % BVP struktūrinio deficito, programos laikotarpiu neplanuojama pasiekti. Konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP iki 2022 m. ir toliau nesieks 40 %. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Be to, priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus, nepakankamai konkretizuotos;
- (6) 2018 m. birželio 22 d. pagal Sutarties 121 straipsnio 4 dalį Taryba nustatė, kad 2017 m. Rumunijoje pastebėtas didelis nukrypimas nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Atsižvelgdama į nustatytą didelį nukrypimą, 2018 m. birželio 22 d. Taryba paskelbė rekomendaciją⁽⁶⁾, kuria Rumunijai rekomendavo imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas⁽⁷⁾ neviršytų 3,3 % 2018 m. ir 5,1 % 2019 m., o tai atitiktų 0,8 % BVP metinį struktūrinį koregavimą kiekvienais metais. 2018 m. gruodžio 4 d. Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2018/2020⁽⁸⁾, kuriame nustatė, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgta į 2018 m. birželio 22 d. Tarybos rekomendaciją, ir pateikė patikslintą rekomendaciją⁽⁹⁾. 2018 m. gruodžio 4 d. rekomendacijoje Taryba paprašė Rumunijos imtis

⁽³⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 98.

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

⁽⁶⁾ 2018 m. birželio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl didelio pastebėto nukrypimo nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, ištaisymo Rumunijoje (OL C 223, 2018 6 27, p. 3).

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

⁽⁸⁾ 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos sprendimas (ES) 2018/2020, kuriuo nustatoma, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgiama į 2018 m. birželio 22 d. Tarybos rekomendaciją (OL L 323, 2018 12 19, p. 16).

⁽⁹⁾ 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos rekomendacija dėl didelio pastebėto nukrypimo nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, ištaisymo Rumunijoje (OL C 460, 2018 12 21, p. 1).

būtinų priemonių užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 4,5 %, o tai atitiktų 1,0 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. 2019 m. birželio 14 d. Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2019/1002 ⁽¹⁰⁾, kuriame nustatė, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgta į 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos rekomendaciją. Be to, remiantis 2018 m. rezultatų duomenimis nustatyta, kad 2018 m. Rumunija labai nukrypo nuo rekomenduoto koregavimo. Remdamasi Sutarties 121 straipsnio 4 dalimi ir Reglamento (EB) Nr. 1466/97 10 straipsnio 2 dalimi, 2019 m. birželio 5 d. Komisija pateikė išpėjimą Rumunijai, kad 2018 m. pastebėtas didelis nukrypimas nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. 2019 m. birželio 14 d. Taryba priėmė dar vieną rekomendaciją ⁽¹¹⁾, kurioje patvirtinama, kad Rumunijai reikia imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 4,5 %, o tai atitiktų 1,0 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad esama rizikos, kad 2019 m. bus nukrypta nuo tos rekomendacijos;

- (7) 2019 m. birželio 14 d. rekomendacijoje Taryba rekomendavo Rumunijai imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad 2020 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 5,1 %, o tai atitiktų 0,75 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus nukrypta. Be to, Komisijos 2019 m. pavasario prognozėje numatyta, kad valdžios sektoriaus deficitas 2019 m. ir 2020 m. viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę. Apskritai Taryba mano, kad, siekiant laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų ir atsižvelgiant į smarkiai pablogėjusią fiskalinę perspektyvą, remiantis 2019 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija ištaisyti pastebėtą didelį nukrypimą nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, nuo 2019 m. reikės imtis svarbių papildomų priemonių;
- (8) planuojant Rumunijos biudžetą nuolat ignoruojami nacionalinės fiskalinės sistemos reikalavimai. Pagal nacionalinę struktūrinio deficito taisyklę reikalaujama, kad būtų laikomasi arba artėjama prie vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, t. y. struktūrinio deficito, kuris neviršytų 1 % BVP. 2016 m. Rumunija nutolo nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo ir nuo to laiko nuo jo toliau nukrypstama, taip pažeisdama nacionalinę deficito taisyklę. Du 2018 m. rudenį priimti 2018 m. biudžeto pakeitimai dar kartą nukrypo nuo kelių pagalbinių taisyklių, kuriomis draudžiama didinti deficitą ir viršutines išlaidų ribas per einamuosius finansinius metus. 2019 m. biudžetas, kurį Vyriausybė priėmė 2019 m. vasario mėn. ir kurį Parlamentas patvirtino kovo mėn., vėl nukrypo nuo daugelio fiskalinių taisyklių, įskaitant struktūrinio deficito taisyklę. Be to, kaip ir ankstesniais metais, valdžios institucijos iki teisės aktais nustatyto rugpjūčio mėn. termino Parlamentui neatsiuntė atnaujintos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinės strategijos, taip trukdydamos jam atlikti vadovaujama vaidmenį. Taip pat, kaip ir ankstesniais metais, valdžios institucijos nesilaikė reikalavimo pasirašyti pareiškimą, kad 2019 m. biudžetas ir fiskalinė strategija atitinka fiskalines taisykles ir fiskalinės atsakomybės principus;
- (9) mokesstinės prievolės toliau vykdomos prastai. Skirtumas tarp teoriškai numatomų ir faktiškai surenkamų pajamų iš pridėtinės vertės mokesčio tebėra labai didelis. Papildomas su mokesčių prievolių vykdymu susijęs iššūkis – didelė neoficiali ekonomika, o iš valstybės biudžeto prarandama daug išteklių dėl labai paplitusio nedeklaruojamo darbo. Be to, mokesčių slėpimą palengvina tai, kad didžioji dalis mokėjimų atliekama grynaisiais pinigais. Per praeitų metų Rumunija padarė nedidelę pažangą įgyvendindama jai skirtą pakartotinę rekomendaciją gerinti mokesčių prievolių vykdymą ir mokesčių surinkimą. Gana lėtai vyksta su mokesčių administratoriaus IT sistema sujungtų elektroninių kasos aparatų diegimas. Mokesčių administratorius imasi priemonių, kad sukurtų rizikos vertinimo sistemą, skirtą mokesčių mokėtojams audituoti;
- (10) po kelerių metų nuolatinių pastangų konsoliduoti finansų sektorių 2018 m. finansinis stabilumas vėl susvyravo dėl Vyriausybės ir Parlamento teisėkūros iniciatyvų. Neatlikus nei poveikio vertinimo, nei konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais, 2018 m. gruodžio mėn. pabaigoje Vyriausybės nepaprastuoju potvarkiu priimtas bankų turto mokestis sukėlė didelį susirūpinimą dėl jo neigiamo poveikio bankų prudenčiai būklei, pinigų politikos vykdymui ir galiausiai investicijoms ir ekonomikos augimui. Jo priėmimo būdas ir nuostatos padarė didelį neigiamą poveikį valiutos kursui, Vyriausybės gebėjimui skolintis rinkoje ir galiausiai suinteresuotųjų subjektų operacinės rizikos suvokimui. Nors kai kurie kontroversiški mokesčio aspektai iš dalies pakeisti 2019 m. kovo mėn., pakeitimai vėl buvo priimti Vyriausybės nepaprastuoju potvarkiu ir neatlikus poveikio vertinimo. Problematiškiausi bankų bendros turto sumos mokesčio aspektai pašalinti. Tačiau pagal naują formuluotę mokestis gali iškreipti kreditavimo paskatas, o tai gali lemti netinkamą kreditų paskirstymą ekonomikai. Reikėtų įvertinti galimas šių pokyčių

⁽¹⁰⁾ 2019 m. birželio 14 d. Tarybos sprendimas (ES) 2019/1002, kuriuo nustatoma, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgiama į 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos rekomendaciją (OL L 163, 2019 6 20, p. 62).

⁽¹¹⁾ 2019 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija ištaisyti pastebėtą didelį nukrypimą nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, Rumunijoje (OL C 210, 2019 6 21, p. 1).

pasekmes pinigų politikos poveikiui. Kelios teisėkūros iniciatyvos, kurias Parlamentas priėmė 2018 m. pabaigoje, nors 2019 m. kovo mėn. Konstitucinis Teismas jas paskelbė prieštaraujančiomis Konstitucijai, bankų sektoriui sukėlė papildomų sunkumų ir sustiprino bendrą nenusipėjamos teisinės sistemos išpūdį. Ankstesnė patirtis rodo, kad tokias iniciatyvas teisėkūros institucijos galėtų teikti ir vėl;

- (11) tikėtina, kad riziką viešųjų finansų tvarumui sukels 2018 m. gruodžio mėn. Parlamento priimtas naujas pensijų įstatymas. Pensijos apskaitos vienetas, t. y. pagrindinis pensijos indeksavimo parametras, 2019 m. rugsėjo mėn. turėtų padidėti 15 %, o 2020 m. rugsėjo mėn. – 40 %. Pensijų įstatymas pakeistų kelis parametrus, naudojamus apskaičiuojant pensijų išmokas. Visų pirma, numatoma padidinti pensijos apskaitos vieneto vertę, nes esamų pensijų indeksavimo koeficientas, užuot, kaip anksčiau, artėjęs prie kainų, visam laikui liktų sudarytas iš darbo užmokesčio ir kainų. Be to, įmokų mokėjimo laikotarpis, naudojamas asmens pensijai apskaičiuoti, bus sutrumpintas, todėl išaugs išlaidos naujoms pensijoms. Vis dėlto korekcijos indekso (kuris anksčiau iš dalies susiedavo pirmąją pensiją su darbo užmokesčiu) panaikinimas naujoms pensijoms sumažins bendrą kitų parametru nulemtą pensijų išlaidų padidėjimą. Vis dar neišspręstos kai kurios struktūrinės problemos, turinčios įtakos pensijų adekvatumui. Faktinis vidutinis pensinis amžius artimas Sąjungos vidurkiui, bet moterų ir vyrų rodikliai nevienodi. Dėl to, o taip pat dėl to, kad moterų įmokų mokėjimo laikotarpiai yra trumpesni, vyrų ir moterų pensijų skirtumas yra didelis;
- (12) 2008 m. pradėta pensijų sistemos reforma laipsniškai atšaukta. Kelis kartus atidėjus numatytą įmokų į antrosios pakopos pensijų fondus, kurios turėjo iki 2016 m. pasiekti 6 % bruto darbo užmokesčio, padidinimą, nuo 2018 m. įmokos sumažintos iki 3,75 % bruto darbo užmokesčio. Dėl priemonių, kurias 2018 m. pabaigoje Vyriausybė priėmė nepaprastuoju potvarkiu, antrosios pakopos pensijų fondai dar labiau susilpnėjo. Įmokos į tuos fondus tapo neprivalomos po minimalaus penkerių metų įmokų mokėjimo laikotarpio. Antrosios pakopos pensijų fondų valdymo įmonėms gerokai sugriežtinti minimalaus kapitalo reikalavimai, todėl kyla rizika, kad fondų valdymo įmonės gali pasitraukti iš Rumunijos rinkos. Taip pat labai sumažinti administraciniai mokesčiai už bruto įmokas, o tai gali turėti įtakos fondų valdymo įmonių finansiniams rezultatams ir padidinti pasitraukimo iš rinkos tikimybę. Tai gali turėti neigiamų pasekmių vietos kapitalo rinkos plėtrai ir instituciniams investuotojams, taip pat iš ekonomikos pašalinti labai reikalingą ilgalaikių investicijų šaltinį. Be to, antrosios pakopos susilpninimas ar panaikinimas nulems mažiau diversifikuotas pensijos pajamas ir pensijoms sukels didesnę politinę ir demografinę riziką. 2019 m. kovo mėn. nepaprastuoju potvarkiu Vyriausybė paliko galioti naujus minimalaus kapitalo reikalavimus fondų valdymo įmonėms, tačiau iki 2019 m. gruodžio mėn. atidėjo terminą, iki kurio reikia įmokėti visą papildomą kapitalą. 2019 m. gegužės mėn. Vyriausybė gerokai sumažino pensijų fondų valdymo įmonėms taikomus minimalaus kapitalo reikalavimus ir taip iš dalies kompensavo padidinimą, dėl kurio buvo nuspręsta 2018 m. gruodžio mėn. Kitos 2018 m. gruodžio mėn. nepaprastuoju potvarkio nuostatos, dėl kurių kyla pavojus antrosios pakopos pensijų fondų gyvybingumui, lieka nepakitusios;
- (13) iššūkiai, susiję su švietimo ir mokyimo sistemos kokybe ir įtraukumu, daro neigiamą poveikį Rumunijos integracinio augimo potencialui. Nors 2019 m. buvo padidintas biudžetas, išlaidos švietimui tebėra vienos iš mažiausių Sąjungoje, visų pirma švietimo lygmenimis, kurie yra labai svarbūs siekiant užkirsti kelią mokyklos nebaigimui (šis rodiklis vis dar aukštas), užtikrinti lygias galimybes ir kovoti su nelygybe vėliau gyvenime. Naudojimas kokybiškomis ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugomis tebėra mažesnis nei Sąjungos vidurkis, iš dalies dėl infrastruktūros trūkumo. Tai turi įtakos moterų dalyvavimui darbo rinkoje ir ankstyvajam įgūdžių įgijimui. Atsiliekama modernizuojant mokyklų tinklą ir vykdant optimizavimą pagal demografines tendencijas: 10 % mokyklų yra perpildytos, o 58 % turi perteklinių pajėgumų. Kyla didelių problemų užtikrinant pagrindinių gebėjimų ir skaitmeninių įgūdžių įgijimą. Mokytojų galimybės taikyti į besimokantįjį orientuotą požiūrį nėra pakankamai išplėtos. Tebėra kaimo ir miesto skirtumų, o pažeidžiamos grupės, įskaitant romus, ir toliau turi ribotas galimybes gauti aukštos kokybės įtraukų švietimą;

- (14) įtampa darbo rinkoje vis didėjo, nes nedarbo lygis (4,2 % 2018 m.) yra labai žemas, o darbo jėgos mažėja ir kvalifikuotų darbuotojų vis dar trūksta. Moterų, ypač jaunų ir vidutinio amžiaus, aktyvumo lygis yra žemas. Taip yra daugiausia dėl asmeninių ir šeimyninių pareigų ir dėl to, kad oficialios vaikų priežiūros įstaigas lanko nedaug 0–3 metų vaikų. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis ribotai reaguojama į darbo rinkos poreikius: jos daugiausia orientuotos į finansines paskatas, o ne į konkrečius poreikiams pritaikytus ir visapusiškus metodus. Planuojamos valstybinės užimtumo tarnybos reformos vėlavimas tebėra svarbi kliūtis teikti modernizuotas paslaugas darbdaviams ir bedarbiams. Taip pat menkas kvalifikacijos kėlimo ir integruotų paslaugų teikimas. Įgyti įgūdžiai neatitinka besiplečiančių ekonomikos sektorių poreikių, o užpildydami laisvas darbo vietas sunkumų patiria 81 % darbdavių. IRT sektorius auga, o gamtos mokslų, technologijos, inžinerijos ar matematikos 20–29 metų absolventų skaičius Rumunijoje 2014–2016 m. sumažėjo. Šiuo metu visuotinio ar sektorinio įgūdžių poreikių vertinimo nėra ir reikiamų įgūdžių prognozavimas vis dar nenaudojamas, o tai trukdo švietimo ir mokymo sistemai prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių. Siekiant spręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemą pradėta taikyti dualinę profesinio rengimo ir mokymo sistemą. Vis dėlto profesinis rengimas ir mokymas studentų ir tėvų vis dar laikomas antra pasirinkimo galimybe, o palyginti žemas pastaruoju metu profesinio rengimo ir mokymo įstaigas baigusiu studentų užimtumo lygis rodo, kad reikia spręsti atitikties darbo rinkos poreikiams klausimą. Aukštasis mokslas nėra pakankamai suderintas su darbo rinkos poreikiais. Nors tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius per dešimtmetį išaugo dvigubai, jis tebėra mažas;
- (15) nors padėtis pastaruoju metu pagerėjo, skurdas ir pajamų nelygybė tebėra dideli, o regioniniai skirtumai didėja. Vienam iš trijų rumunų vis dar kyla skurdo ir socialinės atskirties rizika, o tam tikroms grupėms, pvz., vaikams, romams, neįgaliesiems ir pagyvenusiems žmonėms, ši rizika dar didesnė. Socialinių paslaugų kokybė ir aprėptis nepakankama, o geografinis pasiskirstymas nevienodas, nesusietas su specifiniais bendruomenių poreikiais. Licencijuotas socialines paslaugas teikia tik apie 20 % administracinių teritorinių vienetų. Paprastai paslaugos yra sutelktos apie turtingesnes ar miestų vietas, nors neturtingesnėse, kaimo vietovėse ir regionuose poreikiai yra didesni. Dėl ribotos užimtumo, švietimo, sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų integracijos nėra sąlygų užtikrinti tvarią įvairių palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių įtrauktį. Kad galėtų savarankiškai gyventi ir turėtų galimybę įsidarbinti, neįgalieji gauna tik ribotą paramą. Romų bendruomenės padėtis į gera pasikeitė labai nedaug. Prastų būsto sąlygų rodiklis yra didžiausias Sąjungoje ir kenkia socialinei įtraukčiai. Būsto politika yra decentralizuota be strateginės sistemos, o neturtingoms bendruomenėms dažnai trūksta finansinių išteklių. Socialinis bazinis indeksas, kuriuo remiantis apskaičiuojama daugelis socialinių išmokų, nebuvo atnaujintas nuo 2008 m. ir taip pat gerokai nuvertėjo, palyginti su minimaliuoju darbo užmokesčiu. Todėl nuo 2010 m. mažo ir labai mažo užimtumo asmenų skurdo lygis padidėjo perpus. Be to, neadekvati netipinių darbuotojų socialinė apsauga. Vienam iš trijų netipinių darbuotojų kyla didelio materialinio nepritekliaus rizika. Padieniai ir sezoniniai darbuotojai neturi oficialios galimybės naudotis socialinės apsaugos teisėmis nedarbo, motinystės atostogų, nelaimingų atsitikimų ir traumų darbe atvejais. 2016 m. pradėta įgyvendinti minimalių įtraukties pajamų reforma, dėl kurios padidėtų socialinės paramos aprėptis ir adekvatumas, buvo dar kartą atidėta – iki 2021 m.;
- (16) socialiniam dialogui būdinga tai, kad kolektyvinės sutartys taikomos retai, ypač sektorių lygmeniu, be kita ko, dėl dabartinės sektorių apibrėžties. Valdžios institucijos inicijavo planus peržiūrėti ekonomikos sektorių apibrėžtis, tačiau susitarimas dar nepasiektas. Be kolektyvinių derybų sistemos, prasmingas ir nepavėluotas socialinių partnerių dalyvavimas sprendžiant politikos klausimus ir rengiant reformas yra ribotas. Dažniausiai oficialiai socialinis dialogas vyksta Ekonominėje ir socialinėje taryboje ir socialinio dialogo komitetuose. Tačiau, nepaisant nustatytos dialogo ir konsultacijų sistemos, šių institucijų stabilumas ir vaidmuo per praėjusius metus susilpnėjo;
- (17) ilgą laiką Rumunijai buvo būdingas vidutinis darbo užmokesčio augimas, o dabar jis vienas sparčiausių Sąjungoje. Tai lemia Vyriausybės politika, kuria didinamas viešojo sektoriaus ir minimalusis darbo užmokestis, rekordiškai žemas nedarbo lygis ir struktūrinis darbo jėgos trūkumas. Minimalusis darbo užmokestis ir toliau nustatomas nesistemiškai, netaikant objektyvaus mechanizmo. Bėgant metams jis didintas kelis kartus iš eilės, dėl to 2017 m. susidarė tokia situacija, kai minimalųjį darbo užmokestį gavo vienas iš trijų samdomųjų darbuotojų – ši proporcija beveik keturis kartus didesnė negu 2011 m.;
- (18) sveikatos priežiūros sistemoje reikia spręsti daug uždavinių. Sveikatos priežiūros sistemos veiksmingumą riboja mažas finansavimas, neefektyvus viešųjų išteklių naudojimas ir reformų nevykdymas. Dėl tolesnės emigracijos susidarė didelis gydytojų ir slaugytojų trūkumas. Susirūpinimą tebekelia sveikatos priežiūros infrastruktūra ir neoficialių mokėjimų paplitimas. Kaimo vietovėse gyvenantys asmenys ir pažeidžiamos grupės turi mažai galimybių gauti sveikatos priežiūros paslaugas. Šie veiksniai savo ruožtu daro neigiamą poveikį gyventojų sveikatai – nepaisant pastarojo pagerėjimo jos rodikliai ir toliau nesiekia Sąjungos vidurkio. Labai reikalingi bendruomeninės globos patobulinimai, bet jie vėluoja. Bandomasis projektas, susijęs su bendruomeninės globos centrų steigimu, pradėtas vėluojant, o tai atsiliepė diegiant integruotas globos paslaugas. Ilgalaiškės priežiūros sektorius nėra pasirengęs

sparčiam visuomenės senėjimui. Priežiūros namuose ir dienos centruose paslaugų teikiama labai nedaug, daugiausia tose vietovėse, kuriose žmonės gauna didesnes pajamas. Ilgalaikės priežiūros aprėptis ir jai skirtos viešosios išlaidos yra vienos mažiausių Sąjungoje, o ilgalaikės priežiūros, reabilitacijos ir palaikomosios slaugos prieinamumas menkas;

- (19) infrastruktūros, be kita ko, transporto, energetikos, atliekų ir nuotekų sektoriuose, kokybė tebėra prasta ir riboja Rumunijos augimo perspektyvas. Nepaisant didelių viešųjų investicijų Rumunijai įstojus į Sąjungą, jos fizinė infrastruktūra vis dar nepakankamai išvystyta. Bendra kelių ir geležinkelių tinklų būklė ir patikimumas labai prasti. Infrastruktūra neatitinka augančiai ekonomikai būdingų eismo poreikių. Kelių tinklas – vienas mažiausiai išvystytų Sąjungoje, o geležinkelių sektoriaus reforma atsilieka. Per pastaruosius penkerius metus kelių transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis gerokai išaugo. Be to, dėl toli gražu nepakankamų investicijų į techninę priežiūrą sumažėjo traukinių greitis ir pailgėjo krovininių vežimo geležinkeliais laikas. Miesto transportas kenčia nuo nuolat nepakankamo finansavimo, prasto sektoriaus organizavimo ir vietos paslaugų teikėjų silpnų administracinių gebėjimų. Be to, vis dar esama energetikos, atliekų, vandens ir nuotekų infrastruktūros bei energetikos tinklų jungčių trūkumų. Atliekų tvarkymo sistemos ir toliau būdingas labai nedidelis komunalinių atliekų perdirbimas ir labai didelis sąvartynuose šalinamų atliekų kiekis. Tebėra šalintinų kliūčių siekiant energijos vartojimo efektyvumo tikslo, konkrečiai, dar yra daug galimybių gerinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą;
- (20) Rumunijos bendras inovacinis pajėgumas tebėra nedidelis, o jos būsimam konkurencingumui grėsmę kelia didelis atotrūkis tarp užsienio kapitalo ir vidaus įmonių našumo bei inovacijų diegimo lygio. Rumunijos investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą yra mažiausios Sąjungoje (0,5 % BVP) ir viešosios mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros išlaidos toliau mažėjo: nuo 0,32 % BVP 2011 m. iki 0,21 % BVP 2017 m., o tai labai trukdo stiprinti pajėgumus. Dėl to viešosios mokslo bazės kokybė tebėra labai prasta, o mokslo ir verslo ryšiai yra nepakankamai išplėtoti. Kadangi aukštųjų mokyklų gamtos mokslų, technologijos, inžinerijos ir matematikos absolventų skaičius taip pat dar sumažėjo, kvalifikuotų darbuotojų trūkumas yra didelis iššūkis Rumunijos ekonomikos inovaciniam potencialui. Pagrindinis uždavinys siekiant pagerinti Rumunijos inovacijų diegimo lygį ir konkurencingumą – skaitmeninimas. Rumunijos rezultatai pagal daugelį skaitmeninės ekonomikos ir socialinio indėkso komponentų, įskaitant skaitmenines viešąsias paslaugas, visų gyventojų skaitmeninius įgūdžius ir įmonių skaitmeninimą, yra prasti;
- (21) atsižvelgdama į jai skirtą rekomendaciją tobulinti viešųjų investicijų srities projektų prioritetų nustatymo ir rengimo procesus Rumunija padarė nedidelę pažangą. Už viešųjų investicijų projektų, kurių vertė viršija 100 mln. RON (21 mln. EUR), prioritetų sąrašo rengimą ir jų įgyvendinimo stebėseną atsako Finansų ministerija, tačiau projektus administruoja šakinės ministerijos. Prioritetinių projektų sąrašė šiuo metu yra 136 projektai, daugiausia transporto srityje. Dauguma šių prioritetinių projektų galėtų būti bendrai finansuojami Sąjungos fondų lėšomis. Sąjungos fondų lėšų panaudojimą stabdo tokie veiksniai, kaip riboti administraciniai gebėjimai rengti didelius investicinius projektus, nustatyti jų prioritetus ir juos įgyvendinti. Nors pastaruoju metu rengiami ir Europos Komisijai tvirtinti siunčiami stambūs infrastruktūros projektai, vis dar trūksta kai kurių svarbių projektų, pavyzdžiui, greitkelio Sibiu–Piteštis (kuriuo užtikrinamas susisiekimas su TEN-T Reino–Dunojaus ir Rytų–Rytinės Viduržemio jūros dalies koridoriais), ir įgyvendinimas apskritai vis dar atsilieka. Be to, Sąjungos lėšų įsisavinimą iki šiol lėmė projektai, kurie buvo parengti praėjusiam programavimo laikotarpiui, o dabartinio laikotarpio naujų projektų bazė dar nėra visiškai parengta;
- (22) siekiant svarbių Rumunijos politikos tikslų, įskaitant viešųjų išlaidų efektyvumo užtikrinimą, viešojo administravimo modernizavimą, inovacijų ir tvaraus ir integracinio augimo skatinimą, būtina užtikrinti efektyvius viešuosius pirkimus. Atsižvelgdama į jai skirtą rekomendaciją didinti viešųjų pirkimų skaidrumą Rumunija padarė nedidelę pažangą. Viešųjų pirkimų efektyvumas išlieka problema, o tam tikros priemonės, visų pirma *ex ante* kontrolės supaprastinimas, gali būti atšauktos. Nacionalinėje viešųjų pirkimų strategijoje pabrėžiama, kaip svarbu, kad Nacionalinė viešųjų pirkimų agentūra vykdytų bendrą *ex ante* kontrolę. Pasikartojančios teisėkūros iniciatyvos kelia pavojų, kad nebus pasiekti strategijos tikslai. Vis dar svarbu spręsti viešųjų pirkimų teisės aktų nuspėjamumo ir stabilumo klausimą ir nacionalinė viešųjų pirkimų strategija nėra iki galo įgyvendinta;

- (23) viešosios politikos formavimas tapo vis labiau nenuspėjamas, o tai daro neigiamą įtaką verslo aplinkai. Naujausias pavyzdys – plataus masto priemonių, turinčių poveikio bankų sektoriaus, antrosios pakopos pensijų fondų valdytojų ir energetikos bei telekomunikacijų įmonių veikimui, priėmimas Vyriausybės nepaprastuoju potvarkiu, nepasikonsultavus su suinteresuotaisiais subjektais ir neatlikus poveikio vertinimo. Reglamentavimo poveikio vertinimai išlieka formalumu, o jų kokybė ir faktinis naudojimas įvairiuose sektoriuose iš esmės skiriasi. Reglamentavimo poveikio vertinimų ir politikos formavimo kokybės kontrolė atliekama labai nedideliu mastu. Nėra tvaraus politikos stebėjimo mechanizmo su skaidria ataskaitų teikimo sistema ir *ex post* vertinimais. Apie svarbias teisėkūros iniciatyvas dažnai pranešama prieš pat jas priimant. Suinteresuotieji subjektai ribotai dalyvauja rengiant ir įgyvendinant reformas ir retai vyksta tikras dialogas, nors tam būtinos institucinės struktūros egzistuoja. Mažąsias ir vidutines įmones ypač veikia sudėtingos administracinės procedūros. Pavyzdžiui, apsunkinančios administracinės įmonių steigimo procedūros ir paslaugų teikėjams, įskaitant reglamentuojamąsias profesijas, taikomi reguliavimo reikalavimai trukdo tolesnei rinkos plėtrai. Vis dar tebėra atidėtas svarbių teisės aktų dėl žmogiškųjų išteklių valdymo viešojo administravimo srityje priėmimas. Didelė atsakomybės ir išteklių fragmentacija daro poveikį teikiamų viešųjų paslaugų, ypač vietos lygmens, nuoseklumui ir prieinamumui. Nacionalinės ir regioninės skirtingų viešųjų paslaugų strategijos nėra tinkamai perkeltos į regionų ir vietos lygmens integruotas priemones. Viešųjų paslaugų finansavimas visoje šalyje yra nevienodas ir dažnai neatitinka vietos poreikių. Neatsižvelgiama į tokius veiksnius kaip vienodas strateginis požiūris pagal paslaugų rūšį, esamos spragos ir poreikiai plėtoti naujas paslaugas. Trūksta vietos valdžios institucijų pajamų stabilumo ir nuspėjamumo. Imtasi ribotų veiksmų siekiant pagerinti pusiausvyrą tarp decentralizuotinių pareigų ir finansinių išteklių skyrimo, kad vietos valdžios institucijos galėtų teikti kokybiškas paslaugas. Siekiant padidinti administracinius gebėjimus vietos lygmeniu reikia imtis papildomų veiksmų;
- (24) ypatingos svarbos infrastruktūros sektoriuose, pvz., energetikos ir geležinkelių transporto, pagrindinis vaidmuo tenka valstybės valdomoms įmonėms. Dėl palankios makroekonominės aplinkos jų ekonominiai ir finansiniai rezultatai pastaruoju metu pagerėjo. Tačiau finansinių ir veiklos rezultatų skaidrumas ir atskleidimas nepagerėjo, o įmonių valdymo taisyklės ir toliau taikomos tik retais atvejais. Konkretūs pavyzdžiai, be kita ko, yra pakartotinis laikinųjų valdybų skyrimas nukrypstant nuo teisės aktų idėjos ir teisės aktuose numatytų reikalavimų laikymosi užtikrinimo priemonių netaikymas reikalavimų nesilaikančioms bendrovėms. Rizika, kad teisės aktai dėl valstybės valdomų įmonių gali būti labai susilpninti, nesumažėjo. Tai reiškia, kad naikinama pažanga, padaryta įgyvendinant 2015 m. ir 2016 m. šaliai skirtas rekomendacijas. Dėl to pablogėjo pagrindinės sąlygos, kuriomis skatinamas efektyvus viešųjų išteklių naudojimas, ir atsirado spragų, leidžiančių priimti iškreiptus investicinius sprendimus. Norint perduoti kelių didesnių valstybės valdomų įmonių nuosavybę naujam Valstybės plėtros ir investicijų fondui, reikės kruopščiai taikyti griežtas įmonių valdymo taisykles tiek fondui, tiek jo portfeliumi priklausančioms įmonėms;
- (25) per praeitus metus įvykę pokyčiai sukėlė susirūpinimą dėl teisinės valstybės principo ir sustiprino anksčiau kilusį didelį susirūpinimą dėl to, ar ankstesnė pažanga, kurią Rumunija padarė įgyvendindama teismų sistemos reformą ir kovodama su aukšto lygio korupcija, yra negrįžtama ir tvari. Šie klausimai stebimi pagal bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą. Šiuo metu galioja trijų su teisingumu susijusių teisės aktų pakeitimai, kuriuose numatytos priemonės, kuriomis silpninamos teisinės teismų nepriklausomumo garantijos. Tikėtina, kad jie pakenks tiek teisėjų ir prokurorų kasdieninio darbo veiksmingumui, tiek visuomenės pasitikėjimui teisminėmis institucijomis. Daromas spaudimas teisminėms institucijoms ir atskiriems teisėjams, be kita ko, įsteigiant specializuotą nusikaltimais įtariamų teisėjų baudžiamojo persekiojimo skyrių. Vykdomi veiksmai, kuriais siekiama iš dalies pakeisti Baudžiamąjį kodeksą ir Baudžiamojo proceso kodeksą, turėtų neigiamą poveikį nusikalstamų veikų tyrimų ir teismo procesų veiksmingumui, taip pat susiaurintų korupcijos kaip nusikalstamos veikos sampratą. Susirūpinimą taip pat kelia aukšto rango teisėjų atleidimo ir skyrimo procesai. Iš naujausių pranešimų galima suprasti, kad su teisingumo sistemos reforma susijusios priemonės gali būti svarstomos iš naujo;
- (26) pagal bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą Komisija toliau stebi teismų reformą ir kovą su korupcija Rumunijoje. Todėl šios sritys neįtraukiamos į Rumunijai skirtas rekomendacijas, tačiau jos yra svarbios siekiant šalyje sukurti palankią socialinę ir ekonominę aplinką;

- (27) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Rumunijai galimybę atsižvelgiant į regionų skirtumus optimaliai panaudoti tuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (28) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Rumunijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. konvergencijos programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Rumunija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Rumunijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (29) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė⁽¹²⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,
- (30) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos toliau išdėstytose 1, 2, 3 ir 5 rekomendacijose. Toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti su konkurencingumu ir išorės pozicija susijusį disbalansą,

REKOMENDUOJA Rumunijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad būtų laikomasi 2019 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacijos ištaisyti pastebėtą didelį nukrypimą nuo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Užtikrinti visapusišką fiskalinės sistemos taikymą. Gerinti mokestinių prievolių vykdymą ir mokesčių surinkimą.
2. Užtikrinti finansinį stabilumą ir bankų sektoriaus patikimumą. Užtikrinti valstybinės pensijų sistemos tvarumą ir ilgalaikį antrosios pakopos pensijų fondų gyvybingumą.
3. Gerinti švietimo kokybę ir įtraukumą, ypač romų ir kitų palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių. Gerinti igūdžius, įskaitant skaitmeninius, visų pirma didinant profesinio rengimo ir mokymo bei aukštojo mokslo atitiktį darbo rinkos poreikiams. Didinti socialinių paslaugų aprėptį ir kokybę ir užbaigti minimalių įtraukties pajamų reformą. Gerinti socialinio dialogo veikimą. Užtikrinti, kad minimalusis darbo užmokestis būtų nustatomas remiantis objektyviais kriterijais, atsižvelgiant į darbo vietų kūrimą ir konkurencingumą. Gerinti sveikatos priežiūros prieinamumą ir ekonominį efektyvumą, be kita ko, persiorientuojant į ambulatorinę priežiūrą.
4. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į transportą, ypač į jo darnumą, mažo anglies dioksido kiekio energetiką ir energijos vartojimo efektyvumą, aplinkosaugos infrastruktūrą, taip pat inovacijas, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Tobulinti stambių projektų rengimą ir prioritetų nustatymą ir spartinti tokių projektų įgyvendinimą. Didinti viešųjų pirkimų efektyvumą ir užtikrinti visišką bei tvarų nacionalinės viešųjų pirkimų strategijos įgyvendinimą.
5. Gerinant sprendimų priėmimo proceso kokybę ir nuspėjamumą, be kita ko, rengiant tinkamas konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais, atliekant veiksmingus poveikio vertinimus ir taikant racionalizuotas administracines procedūras, užtikrinti, kad teisėkūros iniciatyvos nemažintų teisinio tikrumo. Stiprinti valstybės valdomų įmonių bendrąjį valdymą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽¹²⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Slovėnijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Slovėnijos stabilumo programos**

(2019/C 301/24)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Slovėnija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Slovėnija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, sumažinus reglamentavimo apribojimus bus lengviau įgyvendinti pirmą rekomendaciją euro zonai dėl atsparių produktų ir paslaugų rinkų, o sutelkus dėmesį į ekonominę politiką, susijusią su investicijomis konkrečiose srityse, bus lengviau įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zonai dėl investicijų rėmimo;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikavimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Slovėnijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Slovėnijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Slovėnija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Slovėnijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“.
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Slovėnija pateikė 2019 m. balandžio 15 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 26 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Slovėnijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė planuoja, kad 2019 m. nominalus perteklius padidės iki 0,9 % bendrojo vidus produkto (BVP), o 2022 m. pasieks 1,2 % BVP. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu, vidutinės trukmės biudžeto tikslą, kuris buvo pakeistas iš 0,25 % BVP struktūrinio pertekliaus 2019 m. į 0,25 % BVP struktūrinį deficitą nuo 2020 m., planuojama pasiekti iki 2021 m.⁽⁶⁾ 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP nuo 65,4 % BVP 2019 m. sumažės iki 54,7 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas.
- (7) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Slovėnijai užtikrinti, kad 2019 m. gryųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas⁽⁷⁾ neviršytų 3,1 %, o tai atitiktų 0,65 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019 m. bus labai nukrypta nuo rekomenduojamo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinės trukmės biudžeto tikslo.
- (8) 2020 m. Slovėnija turėtų pasiekti savo vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, tai atitinka didžiausią gryųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalų augimą, sudarantį 4,0 % ir atitinkantį 0,5 % BVP struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad jeigu politika nesikeis, 2020 m. Slovėnija bus arti vidutinės trukmės biudžeto tikslo. Taigi dabartinis vertinimas rodo tam tikro nukrypimo riziką 2020 m. Prognozuojamas gryųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas šiuo metu rodytų riziką, kad 2020 m. nuo reikalavimo bus šiek tiek nukrypta, o 2019 m. ir 2020 m. (vertinant kartu) nuo reikalavimo bus labai nukrypta. Jei atliekant būsimus vertinimus nebebus prognozuojama, kad struktūrinis balansas bus artimas vidutinės trukmės biudžeto tikslui, atliekant bendrą vertinimą reikėtų atsižvelgti į galimą nukrypimą nuo reikalavimo. Prognozuojama, kad 2019 m. ir 2020 m. Slovėnija laikysis skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių ir kad Slovėnija turi būti pasirengusi imtis papildomų priemonių nuo 2020 m., kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 103.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinę ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per 4 metų laikotarpį. Įskačiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

- (9) dėl visuomenės senėjimo Slovėnijos sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemos patirs vis daugiau sunkumų. Sveikatos priežiūros sistemos finansavimas nėra pritaikytas tikėtinam išlaidų padidėjimui dėl visuomenės senėjimo. Iki šiol Slovėnija nepatvirtino išsamių priemonių, kurios užtikrintų sveikatos priežiūros kokybę, prieinamumą ir ilgalaikį fiskalinį tvarumą Slovėnijoje. Igyvendinant Slovėnijos vyresnių žmonių aktyvumo strategiją rengiamas ilgalaikės priežiūros teisės akto projektas. Tačiau vis dar neaišku, kaip numatytos priemonės pagerins sveikatos priežiūros išlaidų efektyvumą, prieinamumą ir kokybę, išskyrus tai, kad tikimasi, jog pagerinus koordinavimą viešieji pirkimai sveikatos priežiūros srityje taps veiksmingesni. Investicijos į sveikatos ir ilgalaikės priežiūros struktūras bei įrangą galėtų padėti ateityje sumažinti spaudimą priežiūros sistemoms;
- (10) iššūkiai, susiję su ilgalaikiu pensijų sistemos tvarumu ir adekvatumu, tampa vis aktualesni, nes Slovėnijos visuomenė senėja sparčiau nei daugumos kitų valstybių narių. Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos 2017 m. priimtame dokumente „Slovėnijos Respublikos pensijų ir negalios draudimo sistemos modernizavimo pradžios veiksmai“ socialiniai partneriai ir ankstesnė Vyriausybė numatė iki 2020 m. priimti reformą, o 2019–2020 m. nacionalinėje reformų programoje minima galimybė pertvarkyti pensijų sistemą, kad būtų galima palaikyti vidutinės trukmės ir ilgalaikį sistemos tvarumą ir atitinkamą pensijų lygį. Joje taip pat nustatytas tikslas prailginti profesinį gyvenimą ir sudaryti geresnes galimybes pasinaudoti vyresnio amžiaus darbuotojais, tačiau nenurodyta, kaip ir kada šį tikslą pasiekti. Pakoregavus teisės aktais nustatytą pensinį amžių atsižvelgiant į tikėtiną gyvenimo trukmės ilgėjimą ir skatinant vėlesnį išėjimą į pensiją, sistema taptų tvaresnė. Pakankamo dydžio pensijų užtikrinimas išlieka problema, nes kai kurie pensijų gavėjai tebegyvena ties skurdo riba arba žemiau jos. Beveik 70 % visų Slovėnijos savarankiškai dirbančių asmenų renkasi mokėti minimalaus dydžio socialinio draudimo įmokas, suteikiančias teisę gauti tik minimalią senatvės pensiją. Pensijų adekvatumą būtų galima dar labiau padidinti didinant papildomų pensijų sistemų aprėptį, randant tinkamus sprendimus kintančių karjeros modelių atžvilgiu ir mažinant vyresnio amžiaus žmonių skurdo riziką;
- (11) užimtumo lygis toliau didėjo, o nedarbo lygis toliau mažėjo 2019 m. Kartu ilgalaikio nedarbo lygis vis dar viršija iki krizės buvusį lygį ir toliau sudaro beveik pusę viso nedarbo lygio. Visų pirma spręstinos problemos susijusios su žemos kvalifikacijos ir vyresnio amžiaus darbuotojais, nes jų veiklos ir užimtumo lygis ir toliau yra vienas žemiausių Sąjungoje. Jų dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi programose yra labai vangus. Politikos, kuria žmonės skatinami dirbti ar mokytis, vertinimas rodo, kad dauguma esamų programų veikia gerai. Tačiau išlaidos šioje srityje ir žemos kvalifikacijos bei vyresnio amžiaus bedarbių dalyvavimo programose lygis išlieka riboti. Todėl ypač svarbu investuoti į veiksmingas priemones, kuriomis būtų didinamos žemos kvalifikacijos ir vyresnio amžiaus darbuotojų galimybės įsidarbinti, be kita ko, didinant jų skaitmeninius įgūdžius. Padidinus vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumo lygį, tai taip pat padės sumažinti spaudimą pensijų sistemai. Nors 2013 m. darbo rinkos reforma aiškiai padėjo tam tikroms pažeidžiamoms grupėms įsidarbinti, laikinasis įdarbinimas vis dar yra problema. Žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, sumažėjo, tačiau vyresnio amžiaus žmonių grupėje ši grėsmė tebėra didesnė už Sąjungos vidurkį;
- (12) esama ženklų, kad vis daugiau ekonomikos sektorių patiria darbo jėgos trūkumą. Panašu, kad šį trūkumą didina neatitiktumas tarp įgūdžių, kuriuos jaunuoliai įgyja besimokydami, ir įgūdžių, kurių reikia darbdaviams. Kartu su inovacijų ekosistemų veikimo trūkumais šie trūkumai trukdo pramonės pertvarkymui prioritetinėse pažangiosios specializacijos strategijos, apibrėžtos konsultuojantis su suinteresuotaisiais subjektais, srityse. Būsimos darbo jėgos skaitmeninių įgūdžių ugdymas yra būtinas siekiant patenkinti ekonomikos poreikius;
- (13) priimtos arba bus priimtos tam tikros priemonės, kuriomis siekiama pagerinti Slovėnijos įmonių finansavimo galimybes ir suteikti joms banko paskolų alternatyvą. Tačiau kol kas Slovėnijos įmonės vis dar labai kliaujasi banko paskolomis ir pinigų sraultais, kad patenkintų savo finansavimo poreikius. Galimybės gauti nuosavo kapitalo iš privačių rinkų tebėra menkos. Rizikos kapitalo pasiūla auga, tačiau nuo labai žemo lygio. Vertybinių popierių biržos Liublianoje rinkos kapitalizacija yra nedidelė ir toliau mažėja. Ribota ir nepakankamai išvystyta kapitalo rinka kartu su nepalankiomis pagrindinėmis sąlygomis, įskaitant menką mažesnių įmonių finansinį raštingumą, trukdo į šalį pritraukti nuosavo ir rizikos kapitalo. Prastos galimybės gauti nuosavo kapitalo yra augimo kliūtis novatoriškoms įmonėms, taip pat įsitvirtinusioms įmonėms, kurioms būtų naudingi finansavimo pokyčiai;

- (14) Slovėnijos įmonių veiklą stabdo vis dar didelė reglamentavimo ir administracinė našta šalyje. Ši našta laikoma viena iš pagrindinių verslo vykdymo Slovėnijoje problema. Ji susijusi su leidimais, ataskaitų teikimo reikalavimais, mokesčių procedūromis ir dažnai ilgai trunkančiu komercinių bylų nagrinėjimu. Sunkumai vykdant baudžiamąjį persekiojimą dėl ekonominių ir finansinių nusikaltimų taip pat daro įtaką verslo aplinkai. Slovėnija sukūrė priemonės, skirtas administracinei naštai mažinti, įskaitant SPOT portalą („Slovenska poslovna točka“) ir bendrąjį dokumentą; taip šalinamos kelios iš nustatytų kliūčių. Tačiau daugelis naštos mažinimo priemonių dar neįgyvendintos, o tos, kurios įgyvendintos, turėjo mažesnę poveikį, nei tikėtasi. Slovėnija taip pat vykdė keletą reformų, siekdama liberalizuoti ribojančius profesinius reikalavimus. Vis dėlto kai kurie 2017 m. Komisijos rekomendacijose nurodyti klausimai lieka neišspręsti, ypač klausimai dėl teisininkų ir nekilnojamojo turto agentų;
- (15) nepaisant padarytos tam tikros pažangos, Slovėnijos viešųjų pirkimų srityje esama trūkumų, susijusių su konkurencija ir skaidrumu, tą rodo didelis derybų procedūros (nepaskelbus pranešimo apie pirkimus) būdu sudarytų sutarčių santykis. Apsaugos nuo korupcijos ir slaptų susitarimų tarp konkurso dalyvių, ypač vietos valdžios institucijų ir valstybės valdomų įmonių vykdomuose viešuosiuose pirkimuose, priemonės tebėra silpnos. Vykdamas nepriklausomą viešųjų pirkimų priežiūrą trūksta teisinių apsaugos nuo išorinio spaudimo ar kišimosi priemonių, ypač kalbant apie drausmines procedūras ir pasiūlymą dėl Nacionalinės peržiūros komisijos narių skyrimo. Buvo parengtas veiksmų planas, kuriuo siekiama didinti viešųjų pirkimų srityje dirbančių asmenų profesionalumą, tačiau profesionalumo lygis tebėra žemas. Nors, valdžios institucijų vertinimu, ekonominiai nusikaltimai ir korupcija per kelis praėjusius metus padarė daug žalos, kai kurios kovos su korupcija reformos vis dar neįgyvendintos;
- (16) nepaisant to, kad buvo iš dalies privatizuota 75 % be vienos akcijos didžiausio Slovėnijos banko „Nova Ljubljanska Banka“ akcijų, valstybės dalyvavimas ekonomikoje, įskaitant finansų sektorių, tebėra didelis. Anksčiau paskelbti privatizavimo planai įgyvendinami lėtai. Privatizavimo procesas ilgainiui padidintų įmonių gyvybingumą ir sumažintų viešiesiems finansams kylančią riziką bei konkurencijos ir išteklių paskirstymo iškraipymo riziką. Tolesnis biržinių bendrovių akcijų pardavimas taip pat padėtų plėtoti Slovėnijos kapitalo rinką;
- (17) reikia tobulinti mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų ekosistemą, kad ji taptų visapusiškai veikianti, o paramos priemonėms dažnai trūksta nuoseklumo. Ribota parama verslo švietimui ir technologijų perdavimui ir apskritai nepakankamas mokslo ir verslo bendradarbiavimas trukdo kurtis ir plėstis novatoriškoms įmonėms. Daugumos Slovėnijos mažųjų ir vidutinių įmonių inovaciniai pajėgumai yra menki, o novatoriškų įmonių dalis Slovėnijoje iš tiesų mažėja ir yra mažesnė už Sąjungos vidurkį. Lėta Slovėnijos skaitmeninė transformacija stabdo našumo augimą. Slovėnijos rytinių ir vakarinių regionų inovacijų diegimo rezultatai skiriasi – tai trukdo bendradarbiauti ir kurti tinklus. Slovėnijos pažanga siekiant 2020 m. mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros išlaidų tikslo lėtėja, o tuo tarpu investicijos į mokslinius tyrimus, technologinę plėtrą ir inovacijas padidintų šalies augimo potencialą. Slovėnija pritraukia nedidelį skaičių tarptautinių studentų visais aukštojo mokslo lygmenimis, ypač doktorantūros lygmeniu, o tarptautinis tyrėjų judumas ir judumas tarp akademinės bendruomenės bei pramonės tebėra menkas;
- (18) laikotarpiui iki 2030 m. Slovėnija savo nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano projekte nustatė energetikos infrastruktūros, energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių tikslus, kuriems įgyvendinti reikalingos atitinkamos investicijos. Visų pirma Slovėnijos ekonomikai būdingas didesnis taršos anglies dioksidu intensyvumas nei Sąjungos vidurkis, o atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalis visoje energijos gamyboje nedidėja. Atsinaujinančiųjų energijos išteklių, išskyrus medieną ir hidroenergją, plėtojimas yra itin lėtas. Slovėnijos pramonės, paslaugų ir gyvenamojo būsto sektoriuose bendras galutinės energijos suvartojimas yra didesnis už Sąjungos vidurkį. Be to, esami energijos kaupimo pajėgumai yra nepakankamai išvystyti ir neatitinka poreikių, susijusių su neintegruota vietos atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamyba;

- (19) transportas tapo didžiausiu išmetamo CO₂ kiekio šaltiniu: jam tenkanti viso išmetamųjų teršalų kiekio dalis viršija vidutinę šio sektoriaus dalį Sąjungoje. Dėl didelės Slovėnijos priklausomybės nuo kelių transporto kyla problemų, susijusių su dideliu energijos vartojimo ir taršos anglies dioksidu intensyvumu, taip pat su oro tarša ir kelių eismo įvykiais. Yra daug galimybių pagerinti geležinkelių infrastruktūrą, taip pat mažo anglies dioksido kiekio energetiką ir darnųjį transportą apskritai, o tai galėtų padėti sumažinti šį neigiamą poveikį. Tebėra svarbių investavimo spragų gamtos išteklių srityje, kad būtų užtikrintas tvaresnis vystymosi modelis. Slovėnijos ekonomika priklauso nuo jos gamtinės aplinkos, kuri blogėja. Didelė priklausomybė nuo importuojamų žaliavų ir mažas perdirbimo lygis trukdo pereiti prie žiedinės ekonomikos. Miestų nuotekų sektoriaus sistemos būklė, įskaitant surinkimo ir apdorojimo infrastruktūrą, nevisiškai atitinka Sąjungos reikalavimus. Didelės Slovėnijos ekonomikos dalys yra neapsaugotos nuo gaivalinių nelaimių, visų pirma potvynių;
- (20) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Slovėnijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (21) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Slovėnijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Slovėnija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija atsižvelgė ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Slovėnijos politikai, bet ir į tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires. Tai atspindi būtinybę stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (22) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁸⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Slovėnijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. 2020 m. pasiekti vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Priimti ir įgyvendinti sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros reformas, kuriomis būtų užtikrinta jos kokybė, prieinamumas ir ilgalaikis fiskalinis tvarumas. Užtikrinti ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą ir adekvatumą, be kita ko, koreguojant teisės aktais nustatytą pensinį amžių ir ribojant ankstyvą išėjimą į pensiją ir kitas ankstyvo pasitraukimo iš darbo rinkos formas. Didinti žemos kvalifikacijos ir vyresnio amžiaus darbuotojų galimybes įsidarbinti didinant švietimo ir mokymo, mokymosi visą gyvenimą ir aktyvumo skatinimo priemonių aktualumą darbo rinkai, be kita ko, užtikrinant geresnį skaitmeninį raštingumą.
2. Remti nuosavo kapitalo rinkų plėtrą. Gerinti verslo aplinką mažinant reglamentavimo apribojimus ir administracinę naštą. Didinti konkurenciją, profesionalumą ir nepriklausomą priežiūrą viešųjų pirkimų srityje. Vykdyti privatizaciją pagal esamus planus.
3. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į mokslinius tyrimus ir inovacijas, perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio energetikos ir energetikos pertvarką, darnųjį transportą, visų pirma geležinkelių, ir aplinkosaugos infrastruktūrą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Slovakijos stabilumo programos**

(2019/C 301/25)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Slovakija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Slovakija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 2–4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma kovos su korupcija ir teisingumo sistemos tobulinimo priemonės padės įgyvendinti pirmą rekomendaciją euro zonai dėl institucijų kokybės, sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis bus lengviau įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zonai dėl investicijų rėmimo, o priemonės, kuriomis gerinami įgūdžiai, padės įgyvendinti trečią rekomendaciją euro zonai dėl darbo rinkos veikimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Slovakijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Slovakijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽⁴⁾, tolesni veiksmai, kurių Slovakija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Slovakijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“.
- (4) 2019 m. balandžio 25 d. Slovakija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Slovakijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato, kad nominalus balansas pagerės nuo 0,7 % bendrojo vidus produkto (BVP) deficito 2018 m. iki subalansuoto biudžeto 2019 m. ir toks išliks iki 2022 m. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu ⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslą, kuris buvo pakeistas iš 0,5 % BVP struktūrinio deficito 2019 m. į 1 % BVP nuo 2020 m., planuojama pasiekti 2020 m. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP nuo 47,5 % 2019 m. palaipsniui sumažės iki 44,4 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamą deficitą 2019 m. ir vėliau, nėra visiškai konkretizuotos. Į biudžetą įtraukta biudžeto atsargomis vadinama nekonkretizuota išlaidų kategorija (iš viso 0,7 % BVP), dėl kurios sumažėja biudžeto vykdymo nuspėjamumas.
- (7) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Slovakijai užtikrinti, kad 2019 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas ⁽⁷⁾ neviršytų 4,1 %, o tai atitiktų 0,5 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Atsižvelgiant į Komisijos 2018 m. rudens prognozę, kurioje numatyta, kad 2019 m. bus labiau priartėta prie vidutinės trukmės tikslo, ir laikantis reikalaujamo koregavimo išaldymo panaikinimo taisyklių, grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neturėtų viršyti 4,6 %, o tai atitinka 0,3 % metinį struktūrinį koregavimą 2019 m. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2018 m. ir 2019 m. laikotarpiu bus smarkiai nukrypta nuo rekomenduojamo fiskalinio koregavimo;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 107.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemonės, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką;

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamas diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

- (8) 2020 m. Slovakija turėtų pasiekti savo vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, tai atitinka didžiausią grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalų augimą, sudarantį 4,6 % ir atitinkantį 0,3 % BVP struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2019 m. ir 2020 m. (vertinant kartu) bus smarkiai nukrypta nuo to reikalavimo. Prognozuojama, kad 2019 m. ir 2020 m. Slovakija laikysis skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (9) Slovakijos viešųjų finansų tvarumui ilguoju laikotarpiu kyla vidutinė rizika. Remiantis Komisijos 2018 m. fiskalinio tvarumo ataskaita, siekiant stabilizuoti skolos ir BVP santykį ilguoju laikotarpiu reikėtų, kad struktūrinis pirminis balansas bendrai pagerėtų 2,5 procentinio punkto BVP, palyginti su nesikeičiančios politikos scenarijumi. Taip yra dėl prognozuojamo pensijų ir sveikatos priežiūros išlaidų padidėjimo, dėl kurio didėja su visuomenės senėjimu susijusios išlaidos (bendras įnašas sudaro 1,8 procentinio punkto BVP). Kadangi gimstamumas Slovakijoje yra mažas, o tikėtina gyvenimo trukmė turėtų toliau ilgėti, prognozuojama, kad iki 2060 m. senėjimo indeksas (santykis tarp vyresnio amžiaus žmonių ir aktyvių gyventojų, t. y. dirbančios arba besimokančios gyventojų dalies) beveik patrigubės. Be to, nors 2016 m. kiekvienai dešimčiai dirbančių asmenų teko tik maždaug trys neaktyvūs vyresni nei 65 m. asmenys, prognozuojama, kad iki 2060 m. šis skaičius išaugs iki septynių (ekonominis senėjimo indeksas). Automatinis pensinio amžiaus koregavimas atsižvelgiant į tikėtiną gyvenimo trukmę palapsniui didino ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą. Tai buvo vertinama kaip svarbi priemonė, padedanti užtikrinti kartų tarpusavio teisingumą ir ilgalaikį tvarumą. Nuogastavimai dėl ilgalaikio pensijų sistemos fiskalinio tvarumo padidėjo 2019 m. kovo 28 d. Parlamentui priėmus Konstitucijos pakeitimą, kuriuo nustatomos pensinio amžiaus ribos (64 m. vyrams ir moterims be vaikų, pusę metų sumažinant moterims už kiekvieną iš pirmųjų trijų vaikų), o tai reiškia, kad automatinis koregavimas, siejamas su tikėtina gyvenimo trukme, daugiau nebus taikomas, kai bus pasiekta viršutinė riba. Slovakijos fiskalinės tarybos manymu, dėl viršutinės ribos išlaidos padidės 1,6 % BVP: nuo 8,6 % 2016 m. iki 11,4 % 2070 m., palyginti su 2018 m. ataskaitoje dėl senėjimo prognozuotu padidėjimu iki 9,8 %. Dėl to gerokai padidės rizika tvarumui. Šiuo metu dar nesiimta jokių atsvaros priemonių, o poveikis senatvės pajamoms ir skurdui neapskaičiuotas;
- (10) nepaisant tam tikros pažangos kovojant su mokesčių slėpimu, mokestinių prievolių vykdymas tebėra problema, o PVM prievolių vykdymo atotrūkis 2016 m. buvo daugiau nei du kartus didesnis už Sąjungos vidurkį. Nors tikimasi, kad pagal Trečiąjį veiksmų planą planuojamos priemonės duos teigiamų rezultatų, kai kurios iš jų dar nėra įgyvendintos. Pavyzdžiui, įvedus elektronines mokesčių deklaracijas turėtų sumažėti mokesčių mokėtojų tenkanti administracinė našta, tačiau neįgyvendinus visų planuotų priemonių bendras poveikis gali būti mažesnis. Tuo pat metu struktūrinė politikos priemonių sistema gali padėti sumažinti dažnus mokesčių kodekso pakeitimus ir paskatinti jų supaprastinti. Galiausiai, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis, nepakankamai išnaudojama galimybė surinkti pajamų iš aplinkosaugos ir nekilnojamojo turto mokesčių;
- (11) darbo rinkoje toliau vyksta teigiami pokyčiai, pvz., didėja užimtumas, o nedarbo lygis yra kaip niekada žemas. Padaryta nemaža pažanga įgyvendinant ilgalaikiams bedarbiams skirtą veiksmų planą, padėjusį per dvejus metus ilgalaikių bedarbių skaičių sumažinti trečdaliu. Vis dėlto ilgalaikio nedarbo lygis vis dar viršija Sąjungos vidurkį ir tai visų pirma neigiamai veikia žemos kvalifikacijos asmenis, jaunimą ir romus. Skirtingai nuo mažėjančio nedarbo lygio, didele problema tapo kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas. Darbo rinkoje ir toliau stebimi labai dideli regioniniai skirtumai: didesnis nedarbas vyrauja trijuose rytų Slovakijos regionuose, o darbo jėgos trūkumas labiausiai jaučiamas vakarinėje šalies dalyje. Siekiant skatinti aktyvesnį darbdavių ir profesinių sąjungų dalyvavimą, būtina toliau stiprinti jų gebėjimus;
- (12) įsidarbinimo galimybėms didinti skirtos politikos aprėptis ir veiksmingumas yra riboti. Mokymo ir perkvalifikavimo programos buvo patobulintos, tačiau vis tiek yra nepakankamos ir ne visai pritaikytos ilgalaikiams bedarbiams ir palankių sąlygų neturinčioms grupėms. Švietimo sistema nepakankamai prisideda prie socialinio ir ekonominio vystymosi ir yra nepakankamai finansuojama visais lygmenimis. Neatidėliotini uždaviniai apima švietimo rezultatų kokybės gerinimą, romų dalyvavimą įtraukaus bendrojo švietimo sistemoje nuo pat ankstyvos vaikystės ir veiksmingą palankių socialinių ir ekonominių sąlygų neturinčių moksleivių integravimą į švietimo ir mokymo sistemą (turint omenyje didėjančią mokyklos nebaigusių asmenų dalį). Vertinant pagal tarptautinius standartus, švietimo

rezultatai ir pagrindinių gebėjimų lygis išlieka prasti, ir jiems didelę įtaką daro socialinė ir ekonominė moksleivių padėtis. Užtikrinti, kad Slovakijos gyventojai būtų geriau pasirengę kintančiai ekonomikai ir visuomenei, yra sunkus uždavinys. Nepaisant laipsniško darbo užmokesčio didinimo iki 2020 m., mokytojo profesija tebėra nepatraukli ir vis labiau trūksta darbuotojų. Be to, mokytojų pirminio mokymo kokybė ir aktualumas bei profesinio tobulėjimo galimybės yra ribotos. Dabartinės priemonės, kuriomis siekiama skatinti teisingumą ir įtraukų švietimą, kol kas nepateisino lūkesčių ir nepastebėta jokios realios pažangos mažinant romų tautybės studentų segregaciją. Vyriausybė priėmė „Nacionalinį švietimo ir auklėjimo reformų planą“ (2018–2027 m.) ir pirmąjį veiksmų planą (2018–2019 m.) (kartu su numatomu biudžetu), taip pat priėmė naujus teisės aktus dėl aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo. Labai svarbu, kad šios priemonės būtų veiksmingai įgyvendinamos ir stebimos siekiant nustatyti, ar jos duoda laukiamų rezultatų;

- (13) žemas moterų užimtumo lygis atspindi tai, kad ilgas vaiko priežiūros atostogas retai ima vyrai, ir jį dar labiau mažina ribotos galimybės pasinaudoti įperkamos vaikų priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis ir maža jų pasiūla. Apskritai vaikų priežiūros įstaigas lanko labai nedidelė dalis vaikų, ypač jaunesnių nei trejų metų. Vyriausybė priėmė naują sprendimą dėl privalomo 5 metų amžiaus vaikų ankstyvojo ugdymo ir priežiūros, kuris įsigalios 2020 m. Tačiau reikia dar daugiau investuoti ir skatinti lankyti vaikų priežiūros ir ikimokyklinio ugdymo įstaigas;
- (14) nors žmonių, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, dalis yra mažesnė nei Sąjungos vidurkis, keliuose pietiniuose ir rytiniuose Slovakijos rajonuose ji yra kur kas didesnė. Esama didelių kliūčių gauti aukštos kokybės ir įtraukaus švietimo paslaugas, o regioniniai skirtumai lemia itin didelį mokyklos nebaigusių asmenų skaičių. Kitos kliūtys yra susijusios su palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių, ypač romų, taip pat neįgaliųjų ir asmenų, kenčiančių dėl benamystės ir atskirties dėl būsto, galimybėmis gauti sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros, socialinio būsto ir kitas pagrindines paslaugas. Siekiant skatinti šių grupių socialinę įtrauktį būtinas integruotas požiūris;
- (15) reformos, kuriomis siekiama gerinti sveikatos priežiūros sistemos išlaidų veiksmingumą, įgauna pagreitį, nors įvairiose priežiūros srityse įgyvendinimo lygis skyrėsi. Politikos priemonės, kurių imtasi vykdant sveikatos srities išlaidų peržiūrą, davė tam tikrų teigiamų rezultatų, daugiausia dėl išlaidų ribojimo priemonių vaistų ir medicinos prietaisų srityse. Tačiau vis dar esama galimybių didinti veiksmingumą ir teikti priežiūrą mažesnėmis sąnaudomis strategiškai persikirstant išteklius įvairiose sveikatos priežiūros srityse. Sveikatos priežiūros paslaugų teikimas išlieka pernelyg priklausomas nuo ligoninių, kurios, nepaisant nuolatinio skolos mažinimo, toliau kaupia skolą ir sunkiai randa lėšų investicijoms, reikalingoms sveikatos priežiūros veiksmingumui ir kokybei gerinti. Nors pirminės sveikatos priežiūros stiprinimas yra labai svarbus siekiant mažinti ligoninių paslaugų naudojimą, kai to galima išvengti, nedidelis bendrosios praktikos gydytojų skaičius ir ribota pirminės sveikatos priežiūros paslaugų pasiūla trukdo didinti sveikatos priežiūros sistemos veiksmingumą. Kadangi Vyriausybė ėmėsi priemonių sveikatos priežiūros darbuotojų trūkumo problemai spręsti, bus svarbu šias pastangas įtraukti į ilgesnio laikotarpio strategiją, kuria siekiama laipsniškai decentralizuoti intensyviosios priežiūros paslaugas, stiprinti pirminę sveikatos priežiūrą ir profilaktines paslaugas;
- (16) fragmentiška mokslinių tyrimų sistema kliudo viešųjų mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) investicijų veiksmingumui gerinant mokslinių tyrimų kokybę ir nepritraukia privataus finansavimo. Mokslinių tyrimų ir inovacijų politikai neigiamą poveikį daro neveiksmingas ministerijų ir kitų subjektų veiklos koordinavimas, dėl kurio vėluojama ir nepavyksta įgyvendinti svarbių reformų. Neoptimalus Slovakijos mokslų akademijos transformavimo procesas sukėlė susirūpinimą dėl jos veiklos tęstinumo, o tai lėmė viso proceso žlugimą. Tikslinių priemonių trūkumas arba nesėkmingas jų įgyvendinimas, taip pat ribotas mokslo tiriamųjų įstaigų dalyvavimas ir riboti mokslinių tyrimų pajėgumai prisideda prie to, kad privačiojo sektoriaus MTTP išlaidos yra mažos. Apskritai įmonių MTTP tebėra vieni silpniausių Sąjungoje ir jie sutelkti į vidutinio lygio ir (arba) aukštųjų technologijų gamybą, kur dominuoja tarptautinės įmonės. Priemonės, kuriomis siekiama skatinti žinių perdavimą, stiprinti pramonės inovacinius pajėgumus ir gerinti įmonių ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimą, įgyvendinamos lėtai;

- (17) siekiant padidinti Slovakijos našumą ir išlaikyti konvergencijos procesą, taip pat reikia nuolatinių investicijų į skaitmeninę ir transporto infrastruktūrą bei energijos vartojimo efektyvumą. Būtina didinti bazinio fiksuotojo plačiajuosčio ir 4G ryšio aprėptį ir itin spartaus plačiajuosčio ryšio naudojimą. Investicijos į energijos vartojimo efektyvumą, visų pirma pastatų sektoriuje, ir aplinkos technologijas gali būti ekologiškai tvaraus augimo šaltinis ir padėti išsaugoti ribotus aplinkos išteklius. Be to, kad mažiau išsivystę regionai galėtų sumažinti atotrūkį ir tapti labiau pagrįsti žiniomis, konkurencingesni ir produktyvesni, reikia daugiau strateginių investicijų infrastruktūros spragoms užpildyti ir transporto tinklams pagerinti. Slovakija vėluoja užbaigti tiek pagrindinį kelių, tiek geležinkelio tinklą pagal transeuropinio transporto tinklo programą, pvz., Reino-Dunojaus koridoriuje. Transporto tinklo trūkumai galėtų būti pašalinti didinant esamo viešojo ir miesto transporto tinklų sujungiamumą, daugiarūšiškumą ir sąveikumą, taip pat skatinant tvarių transporto rūšių naudojimą;
- (18) didelė administracinė ir reglamentavimo našta gali neigiamai paveikti investicijas ir inovacijas, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) atveju. Nepaisant Vyriausybės pastangų, administracinė našta nėra pakankamai sumažinta, o Slovakijos verslo aplinka negali konkuruoti su kitų šalių verslo aplinka. Įmonėms susirūpinimą kelia teisės aktų kokybė ir nenusipėjamumas. Šie uždaviniai turėtų būti sprendžiami visapusiškai įgyvendinant Slovakijos geresnio reglamentavimo strategiją (RIA2020) ir stiprinant jos Geresnio reglamentavimo centrą bei valstybės administracijos analitinius pajėgumus. Slovakijos profesinių paslaugų sektorius tebėra griežtai reguliuojamas. Reglamentavimo ribojamasis poveikis teisininkams, patentų agentams, statybos inžinieriams, architektams, buhalteriams, gidams ir nekilnojamojo turto agentams viršija Sąjungos vidurkį;
- (19) Vyriausybė iš esmės reformuoja viešųjų pirkimų praktiką, peržiūrėdama teisinę sistemą, kad būtų supaprastintos procedūros ir sumažintos sandorių sąnaudos. Palankiai vertintina tai, kad daugiau dėmesio skiriama profesionalumui, tačiau bendra nauda ryškėja labai lėtai. Kalbant apie nepasitikėjimą valstybės institucijomis, viešieji pirkėjai turi dėti daugiau pastangų, kad atgautų įmonių, žiniasklaidos ir plačiosios visuomenės pasitikėjimą. Tai trukdo pradėti diegti labai reikalingas naujoves. Siekiant geriau panaudoti lėšas ir pagerinti strateginį viešųjų pirkimų naudojimą, reikia aktyviau taikyti kokybės kriterijus;
- (20) Slovakijos viešajam administravimui vis dar trūksta veiksmingumo ir esama kliūčių, visų pirma dėl neveiksmingo valdžios departamentų bendradarbiavimo. Pajėgumų ir strateginio planavimo nepakankamumas bei administracinis neefektyvumas trukdo sklandžiai panaudoti ESI fondų lėšas. Dėl to Slovakija prarado 120 mln. EUR finansavimą, skirtą 2014–2020 m. laikotarpiui, o lėšų paskirstymas galutiniams paramos gavėjams tebėra vangus. Be to, dėl neoptimalaus ESI fondų lėšomis finansuojamų projektų rengimo buvo vėluojama investuoti ir dėl to buvo nustatyti trumpi viešųjų pirkimų procedūrų terminai, dėl kurių padidėjo pažeidimų rizika;
- (21) korupcija vis dar yra problema, o pasiryžimas vykdyti baudžiamąjį persekiojimą aukšto rango pareigūnų korupcijos bylose nebuvo didelis. Kovoti su korupcija trukdo organizaciniai ir procedūriniai trūkumai policijos ir prokuratūros lygmenimis, taip pat menka pranešėjų apsauga. Be to, teisingumo sistemos efektyvumo, taip pat jos nepriklausomumo didinimas Slovakijoje išlieka problema. Nepaisant tam tikro veiksmingumo ir kokybės pagerėjimo, vis dar esama abejonių dėl teismų nepriklausomumo, o Konstitucinio Teismo teisėjų skyrimo proceso vilkinimas gali pakenkti teisingumo sistemos veikimui;
- (22) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Slovakijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti Slovakijos administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;

- (23) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Slovakijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Slovakija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Slovakijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (24) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁸⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Slovakijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. 2020 m. pasiekti vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Užtikrinti ilgalaikį valstybės finansų, ypač sveikatos priežiūros ir pensijų sistemų, tvarumą.
2. Gerinti visų lygių švietimo kokybę ir įtraukumą bei ugdyti įgūdžius atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius. Didinti galimybes gauti įperkamas ir kokybiškas vaikų priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugas. Skatinti nepalankioje padėtyje esančių grupių, visų pirma romų, integraciją.
3. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į sveikatos priežiūrą, mokslinius tyrimus ir inovacijas, transportą (ypač jo darnumą), skaitmeninę infrastruktūrą, energijos vartojimo efektyvumą, MVĮ konkurencingumą ir socialinį būstą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus. Didinti su kokybe susijusių ir gyvavimo ciklo sąnaudų kriterijų naudojimą viešųjų pirkimų operacijose.
4. Toliau didinti teisingumo sistemos veiksmingumą, daugiausia dėmesio skiriant jos nepriklausomumo stiprinimui, įskaitant teisėjų skyrimą. Dėti daugiau pastangų, kad būtų nustatyti korupcijos atvejai ir už juos patraukta baudžiamojon atsakomybėn, ypač didelio masto korupcijos atvejais.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Suomijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Suomijos stabilumo programos**

(2019/C 301/26)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Suomija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁽³⁾ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Suomija turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 3 ir 4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis bus lengviau įgyvendinti antrą rekomendaciją euro zonai dėl investicijų rėmimo, o namų ūkių įsiskolinimo ribojimo priemonės padės įgyvendinti ketvirtą rekomendaciją euro zonai dėl privačiojo sektoriaus skolos mažinimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Suomijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Suomijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽⁴⁾, veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas, ir Suomijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (4) 2019 m. balandžio 4 d. Suomija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Suomijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programoje, kurią pagal nesikeičiančios politikos scenarijų prieš pat visuotinius rinkimus balandžio mėn. pateikė ankstesnė Vyriausybė, numatoma, kad nominalusis balansas nuo –0,7 % bendrojo vidaus produkto (BVP) 2018 m. padidės iki –0,3 % BVP 2019 m. Vyriausybės vertinimais, numatoma, kad balansas 2020 m. toliau gerės iki 0 %, o vėliau, 2021 m. ir 2022 m., vėl pablogės iki atitinkamai –0,1 % ir –0,3 %. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁶⁾, vidutinės trukmės biudžeto tikslą, t. y. 0,5 % BVP struktūrinį deficitą, nekeičiant politikos planuojama viršyti visą programos laikotarpį, atsižvelgiant į 2019 m. leidžiamas ribas, susijusias su struktūrinių reformų, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį, įgyvendinimu. 2015 m. valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP pasiekė aukščiausią tašką – 63,4 %, o 2018 m. sumažėjo iki 58,9 %. Pagal 2019 m. stabilumo programą skolos santykis toliau mažės ir 2021 m. pasieks 57,4 % BVP. Prognozuojama, kad 2022 m. jis vėl padidės iki 57,7 % BVP. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, iš esmės yra tikėtinas. Pagrindinė rizika biudžeto projekcijoms yra susijusi su galimai didesnėmis, nei tikėtasi, visuomenės senėjimo išlaidomis ir aukštesne infliacija;
- (7) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo, kad 2019 m. Suomija pasiektų vidutinės trukmės biudžeto tikslą, atsižvelgiant į leidžiamas ribas, susijusias su struktūrinių reformų, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį, įgyvendinimu. Tai atitinka didžiausią grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalųjį augimą⁽⁷⁾, sudarantį 2,9 % 2019 m. ir atitinkantį leidžiamą struktūrinio balanso pablogėjimą 0,2 % BVP. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze numatoma, kad Suomija 2019 m. pasieks savo vidutinės trukmės biudžeto tikslą, atsižvelgiant į leidžiamas ribas, susijusias su struktūrinių reformų sąlyga;

⁽⁴⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 112.

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

⁽⁷⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

- (8) 2020 m., atsižvelgiant į prognozuojamą 0,8 % Suomijos gamybos apimties atotrūkį, grynyųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalusis augimas neturėtų viršyti 1,9 %, o tai atitinka 0,5 % BVP struktūrinį koregavimą pagal bendrai sutartą reikalavimų koregavimo matricą taikant Stabilumo ir augimo pakta. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, numatoma, kad 2020 m. Suomijai kils tam tikro nuokrypio rizika. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozes Suomija 2019 m. turėtų atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas ir turi būti pasirengusi imtis papildomų priemonių, kad užtikrintų Stabilumo ir augimo pakto nuostatų laikymąsi 2020 m.;
- (9) numatoma, kad dėl visuomenės senėjimo ir darbo jėgos mažėjimo per ateinančius dešimtmečius padidės išlaidos pensijoms, sveikatos priežiūrai, ypač socialinei rūpybai (ilgalaikiai priežiūrai). Remiantis 2018 m. fiskalinio tvarumo ataskaita, dėl numatomo visuomenės senėjimo išlaidų padidėjimo reikėtų, kad fiskalinis konsolidavimas siektų 2 % BVP, kad būtų galima ilgainiui stabilizuoti skolos santykį su BVP. 2019 m. kovo 8 d. atsistatydinus Vyriausybei, pasirengimas regioninės valdžios, sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų reformai, kurios tikslas – spręsti šias problemas ir užtikrinti vienodą prieinamumą bei sutrumpinti laukimo laiką, buvo sustabdytas. Pačių Suomijos gyventojų nurodytų nepatenkintų medicininių poreikių lygis toliau viršija Sąjungos vidurkį. Dėl ilgų eilių sunkumų gauti reikiamą medicininę priežiūrą visų pirma patiria nedirbantys asmenys;
- (10) mažėjant darbingo amžiaus gyventojų ir daugėjant laisvų darbo vietų Suomijos darbo rinkoje didėja įtampa. Kartu aktyvumo ir užimtumo lygis Suomijoje yra žemesnis negu kitose Šiaurės šalyse, o struktūrinis nedarbas 2018 m. išliko 7 %. Tai iš dalies atspindi neaktyvumo ir nedarbo sąstus, kurie kliudo geriau panaudoti darbo jėgą. Kliūtys, trukdančios žmonėms grįžti į darbą, atsiranda dėl sudėtingos pašalpų sistemos ir įvairių rūšių išmokų derinio. Pašalpų mokėjimas didėjant pajamoms greitai palaipsniui nutraukiamas, dėl to kyla rizika, kad pradėti dirbti gali būti nepakankamai finansiškai naudinga. Su pašalpų dydžiu susijęs netikrumas ir pašalpoms atkurti reikalingas laikas sumažina trumpalaikio darbo arba darbo ne visą darbo laiką patrauklumą. Pagrindinis pajamų eksperimentas, kurio preliminarūs rezultatai paskelbti 2019 m. vasario mėn., suteikia informacijos, kaip peržiūrėti socialinės apsaugos sistemą, kad pašalpos būtų veiksmingiau suderintos su pajamomis;
- (11) siekiant padidinti aktyvumo lygį dabar, kai aktyvumas ir užimtumas artimi ikikriziniams lygiams, būtinos investicijos į aktyvią įtrauktį, ypač labiausiai nuo darbo rinkos nutolusių grupių. Išsamios reformos, kuriomis siekiama skatinti dalyvavimą darbo rinkoje, galėtų suteikti geresnių galimybių darbo rinkoje kai kurioms grupėms. Tai būtų migrantų kilmės asmenys, vaisingo amžiaus moterys, žemos kvalifikacijos vyrai, iš dalies darbingi asmenys ir neįgalieji. Kai kurių paslaugų teikimas bedarbiams ir neaktyviems asmenims yra paskirstytas kelioms atskiroms institucijoms ir paslaugų teikėjams. Norint padėti šioms grupėms prisijungti prie darbo rinkos ir joje išsilaikyti, reikia pritaikytų ir integruotų aktyvumo skatinimo ir darbingumo atgavimo paslaugų bei politikos. Dėl moterims tenkančios ilgalaikės priežiūros atsakomybės atsiranda moterų ir vyrų užimtumo lygių skirtumas ir moterų bei vyrų darbo užmokesčio skirtumas. Vyriausybė pradėjo šeimos nario priežiūros atostogų reformos procesą, tačiau jo neužbaigė;
- (12) siekiant Suomijoje skatinti tvarų ir integracinį augimą, labai svarbu užtikrinti darbo jėgos pasiūlą demografinių ir technologinių pokyčių laikais. Investicijos į įgūdžius, visų pirma atitinkančius darbo rinkos poreikius, padėtų įveikti sunkumus, kylančius dėl struktūrinių pokyčių ekonomikoje. Technologiniai pokyčiai skatina nuolatinį darbo jėgos mokymą ir perkvalifikavimą taikant lanksčius mokymosi būdus, be kita ko, daugiausia dėmesio skiriant suaugusiųjų mokymuisi, švietimui ir mokymui. Tai turėtų padidinti profesinį judumą, taip sumažinant įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį ir padedant tenkinti būsimus darbo rinkos poreikius;
- (13) kyla pavojus, kad Suomija nepasieks 2020 m. tikslo perdirbti 50 % komunalinių atliekų. Konkrečiai, komunalinių atliekų vis daugiau deginama (60 % 2017 m., palyginti su 55 % 2016 m.);

- (14) nors viešosios išlaidos moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai dabar stabilizuojasi, nuo 2009 m. Suomijoje labiausiai iš visų valstybių narių sumažėjo privačiojo sektoriaus investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą. Nepaisant per kelerius pastaruosius metus pagerėjusios makroekonominės padėties, privačiojo sektoriaus investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą dar neatsigavo. Didesnis investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą intensyvumas yra pagrindinis veiksnys struktūriniais pokyčiams vykti, dėl kurių būtų sukurtos palankesnės sąlygos žinioms imliems ekonomikos sektoriams ir sustiprėtų ilgalaikio augimo potencialas. Be to, viena iš pagrindinių inovacijų skatinimo ir jų pateikimo rinkai kliūčių tebėra aukštojo mokslo institucijų ir verslo sektoriaus atstovų bendradarbiavimas;
- (15) dėl gyventojų sklaidos transporto kliūtys gali trukdyti žmonėms judėti, kad susirastų darbą. Strateginės investicijos į transporto infrastruktūrą gali padidinti darbo jėgos judumą ir taip sustiprinti darbo rinkų veikimą. Kartu infrastruktūros jungtys galėtų padidinti galimybes patekti į užsienio rinkas, nes Suomijoje transporto išlaidos turi palyginti didelį poveikį galutinei produktų kainai, palyginti su kitomis valstybėmis narėmis;
- (16) strateginės investicijos į priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą energijai imliose pramonės šakose ir transporto sektoriuje padėtų siekti ilgalaikių ekonomikos ir klimato tikslų. Šioje srityje Suomija pirmauja pagal švarios energijos inovacijų ir privačiojo sektoriaus mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros išlaidas. Papildomos investicijos į kai kurias švarios energijos programas iki 2021 m., kaip įsipareigota, padėtų Suomijai įgyvendinti su anglies dioksido poveikio neutralizavimu susijusius tikslus. Be Suomijos plataus užmojo tikslų didinti biodegalų dalį, elektrifikacija yra ekonomiškai efektyvus būdas mažinti transporto sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro, atsižvelgiant į pažengusią elektros energijos gamybos priklausomybę nuo iškastinio kuro mažinimą;
- (17) dėl mažų palūkanų normų ir pagerėjusių ekonominių perspektyvų bendras skolinimo mastas padidėjo, ypač per būsto bendroves (kurios yra išskirtinė būsto nuosavybės forma). Kartu sparčiai daugėja vartojimo kreditų ir vis daugiau šios rūšies paskolų suteikia užsienio bankai, finansų įstaigos, kurios nėra kredito įstaigos, mažų paskolų bendrovės, taip pat šie kreditai teikiami tarpusavio skolinimo būdu. Todėl namų ūkių skola išlieka kaip niekad didelė (67 % BVP 2017 m.). Skolos palūkanos daugiausia yra kintamosios, o tai yra rizika, jeigu vidutinės trukmės laikotarpiu pakiltų palūkanų normos. Suomijos finansų priežiūros institucija priėmė keletą priemonių, kad apribotų namų ūkių įsiskolinimo didėjimą. Vis dėlto aktyviai sumažinti skolos naštos greitai nesitikima, kadangi visų pirma palūkanų normos išlieka žemos, o vartotojų pasitikėjimas yra vis dar palyginti didelis;
- (18) šiuo metu Suomija neturi išsamaus (t. y. renkančio teigiamą ir neigiamą informaciją apie skolininkus) kreditų registro, apimančio pagrindinius bankus. Tai, kad jo nėra, gali trukdyti bankams susidaryti aiškų bendro namų ūkių įsiskolinimo vaizdą. Kai kurie parengiamieji tokios rūšies registro kūrimo darbai atlikti pernai;
- (19) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Suomijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (20) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Suomijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Suomija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Suomijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (21) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrino 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁽⁸⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

⁽⁸⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

REKOMENDUOJA Suomijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2020 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 1,9 %, o tai atitiktų 0,5 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Gerinti socialinių bei sveikatos priežiūros paslaugų išlaidų efektyvumą ir vienodą prieinamumą.
2. Didinti paskatas dirbti ir gerinti įgūdžius bei aktyvią įtrauktį, visų pirma teikiant gerai integruotas paslaugas bedarbiams ir neaktyviems asmenims.
3. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į mokslinius tyrimus ir inovacijas, perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio energetikos ir darnųjį transportą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.
4. Sugriežtinti namų ūkių skolos stebėjimą ir sukurti kreditų registro sistemą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Švedijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Švedijos konvergencijos programos**

(2019/C 301/27)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominė disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Švedija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugną apžvalgą;

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Švedijai skirta ataskaita. Joje įvertinta Švedijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁽³⁾, tolesni veiksmai, kurių Švedija ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Švedijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“; Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Švedijoje yra susidarę makroekonominiai disbalansai. Visų pirma būsto kainų pervertinimas ir nuolatinis namų ūkių skolos didėjimas kelia nevaldomos korekcijos riziką. Didelė namų ūkių skola, išreikšta BVP dalimi, ir toliau augo. 2017 m. antrą pusmetį įvyko būsto kainų korekcija ir nuo to laiko jos palaiapsniui stabilizavosi. Vis dėlto iš vertinimo rodiklių matyti, kad būsto kainos tebėra didelės, palyginti su pagrindiniais rodikliais. Nors bankų sektorius, atrodo, turi pakankamai kapitalo, turint omenyje didelę priklausomybę nuo namų ūkių hipotekos paskolų nevaldoma korekcija neigiamai paveiktų finansų sektorių. Tokiu atveju dėl sisteminių finansinių tarpusavio sąsajų neigiamą šalutinį poveikį patirtų ir kaimyninės šalys. Būsto pasiūlos struktūrinės kliūtys išlieka, o statybų apimtis sumažėjo. Nors per kelerius pastaruosius metus hipotekos skolos augimo problemai spręsti imtasi makroprudencinių veikslių, kol kas jų poveikis atrodo ribotas. Išlieka svarbių politikos spragų, visų pirma susijusių su mokesčių paskatomis būstų savininkams ir būsto pasiūlos bei nuomos rinkos veikimu;
- (3) 2019 m. nacionalinę reformų programą Švedija pateikė 2019 m. balandžio 26 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 29 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (5) šiuo metu Švedijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė planuoja 2019 m. pasiekti 0,6 % bendrojo vidaus produkto (BVP) perteklių ir jis programos laikotarpiu turėtų toliau didėti. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁽⁵⁾, planuojama visu programos laikotarpiu viršyti vidutinės trukmės biudžeto tikslą – 1 % BVP struktūrinį deficitą. 2019 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP 2019 m. sumažės iki 34,5 % BVP ir toliau mažės iki 28,2 % 2022 m. Daugiausia valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykį su BVP mažins patikimi viešieji finansai ir stabilus ekonomikos augimas. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad struktūrinis balansas ir 2019 m., ir 2020 m. bus perteklinis (atitinkamai 0,5 ir 0,6 % BVP), taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozes Švedija 2019 m. ir 2020 m. turėtų atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas;
- (6) ir taip didelė namų ūkių skola didėjo toliau. Namų ūkių skola 2018 m. išaugo 5,5 % ir pasiekė apie 88 % BVP ir 186 % disponuojamųjų pajamų, t. y. vieną aukščiausių lygių Sąjungoje. Tai daugiausia lėmė su didelėmis būsto kainomis susijęs didesnis hipotekinis skolinimasis kartu su hipoteka finansuojamam nekilnojajam turtui įsigyti palankiais struktūriniais iškraipymais. Per kelerius pastaruosius metus Švedija įgyvendino keletą makroprudencinių priemonių, įskaitant nuo 2018 m. kovo mėn. galiojančią sugriežtintą hipotekos paskolų, kurių įmokos dydžio ir pajamų santykis didelis, grąžinimo taisyklę ir sprendimą nuo 2019 m. rugsėjo mėn. padidinti bankų anticiklinį

⁽³⁾ OL C 320, 2018 9 10, p. 116.

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinę ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

kapitalo rezervą. Tačiau atrodo, kad politikos veiksmai, kurių iki šiol imtasi, apskritai turėjo nedidelį poveikį hipotekinio skolinimo augimui ir nebuvo imtasi jokių politinių veikslių siekiant reformuoti mokesčių paskatas, susijusias su būsto nuosavybe ir hipotekine skola;

- (7) nors 2017 m. pabaigoje būsto kainos sumažėjo ir nuo to laiko iš esmės nesikeitė, tai atsitiko po ilgo laikotarpio, kuomet kainos labai augo, ir vertinimai vis dar gerokai viršija pagrindinius ekonominius rodiklius. Tarp pagrindinių problemų – būsto nuosavybei ir hipotekinei skolai palankios mokesčių paskatos, palankios kredito sąlygos ir vis dar palyginti mažos hipotekos paskolų grąžinimo normos. Nepaisant per pastaruosius penkerius metus labai išaugusių naujų statybų, vis dar jaučiamas trūkumas, visų pirma įperkamo būsto aplink didžiuosius miestus. Naujo būsto pasiūla nepavyko patenkinti numatytų artimiausio laikotarpio poreikių, kurie, kaip apskaičiuota, 2018–2020 m. sudaro apie 90 000 naujų būstų per metus. Šis stygius yra susijęs su struktūriniais trūkumais, pvz., ribota konkurencija statybų sektoriuje dėl mažųjų ir užsienio įmonių patekimo į rinką kliūčių ir galimybės dideliems nekilnojamojo turto plėtotojams kontroliuoti žemės išteklius. Esami būstai nėra naudojami veiksmingai. Nuomos rinkoje dėl mažesnės už rinkos kainą nuomos sukuriama susaistymo ir skirstymo į „savuosius“ bei „pašalinius“ poveikis. Rinkoje, kurioje būstų savininkai gyvena jiems priklausančiame būste, kapitalo prieaugio mokesčiai mažina būstų savininkų judumą. Būsto trūkumas trukdo žmonėms keisti darbą ir gali prisidėti prie kartų nelygybės. Švedijos valdžios institucijos ir toliau laipsniškai vykdo „22 punktų planą“, kuriuo siekiama padidinti gyvenamųjų namų statybų mastą ir pagerinti būsto sektoriaus veiksmingumą. Siekiant liberalizuoti griežtas nuomos rinkos taisykles ir peržiūrėti kapitalo mokestį nuosavame būste gyvenantiems asmenims iki šiol nebuvo imtasi jokių konkrečių politikos veikslių, nors 2019 m. sausio mėn. naujoji Vyriausybė paskelbė ketinanti pradėti šių sričių reformas, prieš tai atlikus parengiamąjį tiriamąjį darbą;
- (8) kai kuriuose sektoriuose, pvz., statybos, švietimo, informacinių ir ryšių technologijų, atsiranda darbo jėgos trūkumas. Siekiant remti investicijas į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, taip pat skaitmeninimą, būtina užtikrinti specializuoto žmogiškojo kapitalo pasiūlą. Šiuos iššūkius spręsti padės investavimas į švietimą ir įgūdžius, įskaitant skaitmeninius. Iki šiol mokymosi rezultatai šiek tiek pagerėjo, tačiau skirtingų socialinių grupių mokymosi rezultatų atotrūkis yra didelis ir vis didėja. Dėl demografinių pokyčių didės mokinių skaičius, o tai dar labiau paaštrins dabartinį mokytojų trūkumą. Reikėtų atidžiau stebėti migrantų iš Sąjungai nepriklausančių šalių bei jų palikuonių padėtį ir pastaruosiu metu patvirtintų programų poveikį, nes užsienyje gimusių mokinių integracija į mokyklas ir tvari žemos kvalifikacijos asmenų ir migrantų iš Sąjungai nepriklausančių šalių, ypač moterų, įtrauktis į darbo rinką tebėra sudėtinga;
- (9) gerinti darbo jėgos judumą, regioninę sanglaudą ir būsto rinką ir didinti ilgalaikį Švedijos našumo augimą gali padėti tolesnės investicijos į transporto infrastruktūrą. Apie dideles investicijas į transporto infrastruktūrą Vyriausybė paskelbė 2018–2029 m. nacionaliniame infrastruktūros plane įvairių rūšių transportui (visų pirma geležinkeliams ir keliams) atnaujinti. Plane numatytos didelės investicijos į geležinkelių sistemos plėtrą, skatinant prekes gabenti ne keliais, o geležinkeliais ir taip, be kita ko, prisidedant prie išmetamų teršalų kiekio mažinimo. Siekiant užtikrinti, kad Švedija pirmautų inovacijų srityje, labai svarbu išlaikyti aukštą investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą lygį, palankias pagrindines sąlygas ir platesnę inovacijų bazę. Švedijos inovacijų modelis tradiciškai remiasi keliomis didelėmis pasauliniu mastu veikiančiomis technologijų bendrovėmis. Būtų svarbu sukurti aplinką, kurioje taip pat būtų puoselėjamas MVĮ ir startuolių inovacijų potencialas. Švedijos inovacinį pajėgumą taip pat būtų galima toliau didinti stiprinant akademinės bendruomenės ir MVĮ bendradarbiavimą;
- (10) pinigų plovimo prevencija tapo Švedijos prioritetu kilus pinigų plovimo skandalui, susijusiam su viena iš didžiausių finansų įstaigų šalyje. Švedijos ir Estijos finansų priežiūros institucijos kartu su atitinkamomis Latvijos ir Lietuvos institucijomis pradėjo bendrą tyrimą. Nors 2017 m. Švedijos kovos su pinigų plovimu sistema buvo sustiprinta įsigaliojus Kovos su pinigų plovimu įstatymui, tebėra svarbu toliau dirbti siekiant nustatyti ir ištaisyti likusius sistemos trūkumus. Problemų tebėra ir priežiūros institucijai vis dar reikia priimti papildomas priemones ir gaires, kaip stiprinti priežiūrą šioje srityje. Kai šios priemonės bus patvirtintos, reikėtų skirti dėmesio veiksmingam jų įgyvendinimui;

- (11) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, galėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Švedijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose;
- (12) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Švedijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. konvergencijos programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Švedija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Švedijos fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (13) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. konvergencijos programą ir laikosi nuomonės, kad Švedija turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (14) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Švedijai 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Spręsti didelės namų ūkių skolos keliamos rizikos klausimą, laipsniškai mažinant hipotekos paskolų palūkanų atskaitymą iš mokėtinų mokesčių arba didinant periodinius nekilnojamojo turto mokesčius. Skatinti investicijas į gyvenamųjų namų statybas, kur būsto trūkumas yra didžiausias, visų pirma šalinant struktūrines kliūtis statyboms. Didinti būsto rinkos veiksmingumą, be kita ko, užtikrinant didesnę nuomos kainų lankstumą ir peržiūrint kapitalo prieaugio mokesčio struktūrą.
2. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į švietimą ir įgūdžius, nuolatinės investicijas į darnųjį transportą siekiant atnaujinti įvairių rūšių transportą, visų pirma geležinkelius, taip pat mokslinius tyrimus ir inovacijas, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.
3. Užtikrinti veiksmingą kovos su pinigų plovimu sistemos priežiūrą ir vykdymo užtikrinimą.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. LINTILÄ

TARYBOS REKOMENDACIJA**2019 m. liepos 9 d.****dėl 2019 m. Jungtinės Karalystės nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2018–2019 m. Jungtinės Karalystės konvergencijos programos**

(2019/C 301/28)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ⁽²⁾ priėmė ir išpėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Jungtinė Karalystė nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios reikėtų parengti nuodugnią apžvalgą.

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

⁽²⁾ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikavimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

- (2) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Jungtinei Karalystei skirta ataskaita. Joje įvertinta Jungtinės Karalystės pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, tolesni veiksmai, kurių Jungtinė Karalystė ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas rekomendacijas, ir Jungtinės Karalystės pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (3) 2019 m. balandžio 23 d. Jungtinė Karalystė pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2018–2019 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu.
- (4) 2017 m. kovo 29 d. Jungtinė Karalystė pranešė Europos Vadovų Tarybai apie savo ketinimą išstoti iš Europos Sąjungos. Išstojusi iš Europos Sąjungos Jungtinė Karalystė taps trečiaja šalimi. Kadangi esama netikrumo dėl Jungtinės Karalystės išstojimo datos ir sąlygų, taip pat dėl Jungtinės Karalystės būsimų santykių su Sąjunga, šioje rekomendacijoje neaptariamas galimas ekonominis skirtingų scenarijų poveikis. Jeigu Jungtinė Karalystė išstos iš Sąjungos remdamasi Susitarimu dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos ⁽³⁾ (toliau – Susitarimas dėl išstojimo), dėl kurio susitarė Jungtinės Karalystės Vyriausybė ir kurią 2018 m. lapkričio 25 d. patvirtino Europos Vadovų Taryba, Sąjungos teisė, įskaitant Europos semestrą, bus toliau taikoma Jungtinei Karalystei ir jos teritorijoje Susitarime dėl išstojimo nustatytu pereinamoju laikotarpiu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽⁴⁾ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Jungtinei Karalystei taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė iki 2019–2020 m. 2018–2019 m. konvergencijos programoje Vyriausybė numato, kad nominalus deficitas padidės nuo 1,2 % bendrojo vidaus produkto (BVP) 2018–2019 m. iki 1,4 % BVP 2019–2020 m. ir sumažės iki 1,1 % BVP 2020–2021 m. Konvergencijos programoje nenurodytas vidutinės trukmės biudžeto tikslas. Konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP sumažės nuo 85,5 % 2018–2019 m. iki 83,8 % 2019–2020 m. ir iki 82,9 % 2020–2021 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Nors priemonės, kurių reikia planuojamiems deficito tikslams pasiekti, apskritai yra pakankamai konkretizuotos, didėjantis valdžios sektoriaus išlaidų ⁽⁵⁾ poreikis kai kuriose srityse gali trukdyti užtikrinti planuojamą deficito raidą.
- (7) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Jungtinei Karalystei užtikrinti, kad 2019–2020 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalusis augimas neviršytų 1,6 % – tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019–2020 m. bus labai nukrypta nuo prevencinės dalies reikalavimų;

⁽³⁾ OL C 66 I, 2019 2 19, p. 1.

⁽⁴⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁵⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos;

- (8) atsižvelgiant į 60 % BVP viršijantį Jungtinės Karalystės valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykį ir prognozuojamą 0,3 % gamybos apimtį atotrūkį, 2020–2021 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalusis augimas turėtų neviršyti 1,9 % – tai atitinka 0,6 % BVP struktūrinį koregavimą pagal reikalavimų matricą taikant Stabilumo ir augimo paktą. Jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020–2021 m. nuo reikalavimo bus labai nukrypta. Numatoma, kad dėl leidžiamo metinio 0,25 % nuokrypio Jungtinė Karalystė 2019–2020 m. laikysis pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės, o 2020–2021 m. – skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad 2019–2020 m. Jungtinė Karalystė turi būti pasirengusi imtis papildomų priemonių, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;
- (9) Jungtinė Karalystė ilgą laiką buvo G 7 šalis, kurioje kapitalo investicijos, kaip BVP dalis, buvo mažiausios. Be to, investicijos itin smarkiai sumažėjo finansų krizės metu, o privačiųjų investicijų atsigavimas po krizės sustojo. Jungtinės Karalystės investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą intensyvumas per pastarąjį dešimtmetį sudarė maždaug 1,7 % BVP, tai yra mažiau už Sąjungos vidurkį. Pasitelkdama savo pramonės strategiją, Jungtinė Karalystė nustatė visos ekonomikos tikslą – iki 2027 m. pasiekti 2,4 % BVP, o ilgesnės trukmės laikotarpiu – 3 % BVP. Investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą sutelktos tik keliuose bendrovese ir regionuose. Šie plataus masto fizinio ir žmogiškojo kapitalo trūkumai yra pagrindinė palyginti mažo ir stagnuojančio Jungtinės Karalystės darbo našumo priežastis;
- (10) Jungtinėje Karalystėje nuolat jaučiamas būsto stygius. Pokrizinis būsto statybos atsigavimas prarado pagreitį. Atsiranda pajėgumų apribojimų, o gyvenamųjų namų statybų apimtis atsilieka nuo to, kas būtina numatomai paklausai patenkinti. Būsto ir nuomos kainos tebėra didelės, visų pirma vietovėse, kuriose didelė būsto paklausa, yra ir pervertinimo požymių. Šiuo metu nuosavą būstą turi daug mažiau jaunų suaugusiųjų. Vyriausybė įgyvendina įvairias būsto pasiūlos didinimo priemones. Vis dėlto naujiems būstams skiriamos žemės kiekį ir vietą vis dar riboja griežtas žemės rinkos reguliavimas, ypač aplink didmiesčius ir miestus;
- (11) infrastruktūros tinklams modernizuoti ir plėsti, mažinant projektų sąnaudas ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, reikia didelių investicijų. Kelių, geležinkelių ir oro transporto tinklų pajėgumų apkrova didėja. Jungtinė Karalystė turi sukurti daug naujų ir ekologiškesnių energijos gamybos ir tiekimo pajėgumų. Jungtinės Karalystės infrastruktūros plėtra paprastai yra brangi ir lėta. Po kelių dešimtmečių per mažų viešųjų investicijų Vyriausybė, įgyvendindama Nacionalinę infrastruktūros strategiją, pradeda spręsti nepakankamos infrastruktūros problemą, tačiau bus sudėtinga ekonomiškai efektyviai užtikrinti Vyriausybės projekcijose numatytą reikiamą išorinį finansavimą;
- (12) nors nedarbo lygis žemas, realusis darbo užmokestis vis dar nesiekia ikikrizinio aukščiausio taško. Didelės dalies žemos kvalifikacijos darbuotojų karjeros perspektyvos ribotos – tai mažina našumą ir iš dalies lemia didelį dirbančiųjų skurdą. Yra galimybių gerinti švietimo ir mokymo sistemų veiksmingumą ugdant pagrindinius gebėjimus ir techninius įgūdžius. Vyriausybė vykdo mokymo tiek mokykloje, tiek darbo vietoje reformas, tačiau bendras užsiregistravusiųjų mokytijs pagal naują dvejopą sistemą skaičius yra gerokai mažesnis, nei tikėtasi;
- (13) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Jungtinės Karalystės ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2018–2019 m. konvergencijos programą bei 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Jungtinė Karalystė ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Jungtinės Karalystės fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisyklės ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;

(14) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2018–2019 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė ⁽⁶⁾ atspindėta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Jungtinei Karalystei 2019 m. ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2020–2021 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalusis augimas neviršytų 1,9 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą.
2. Su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti į mokslinius tyrimus ir inovacijas, būstą, mokymą ir įgūdžių lavinimą, darnųjį transportą ir perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio energetikos, atsižvelgiant į regioninę įvairovę.

Priimta Briuselyje 2019 m. liepos 9 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. LINTILÄ

⁽⁶⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
L-2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT